

Volume IV

No. 5

22nd March, 1963

(Friday)

1st Chaitra, 1885, S.R.

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES

OFFICIAL REPORT

CONTENTS.

	PAGES
Oral Answers to Questions. ...	729-803
Short notice Questions and Answers ...	803-804
Calling attention to a matter of urgent public importance :	
re : Attack on a bus at Rapur. ...	804-806
Announcements :	
re : Constitution of the Committee on Public Accounts. ...	806-807
re : Constitution of the Committee on Estimates. ...	807-808
re : Constitution of the Committee on Privileges. ...	808-809
re : Constitution of House Committee ...	809
Ruling from the Chair :	
re : Service of Summons on Members through the Speaker or an Officer of the Legislature. ...	809-812
	(P. T. O.)

	PAGES
Business of the House ...	813-814
Annual Financial Statement (Budget) for the year, 1963-64 :	
Voting of Demands for Grants :	
Demand No. XVIII—Medical Rs. 6,29,59,000/- ...	814-852
Demand No. XIX—Public Health— Rs. 3,10,55,000/- . .	
Demand No. XLIII—Capital Outlay on Improvement of Public Health— Rs. 1,01,09,000/- Passed ...	
Demand No. XI—Administration of Justice—Rs. 1,17,87,000/- ...	
Demand No. XII—Jails—Rs. 58,75,000/-	852-888
Appendix ...	889-919

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY DEBATES
OFFICIAL REPORT

---

*Thirty-seventh day of the Second Session of the
Andhra Pradesh Legislative Assembly.*

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Friday, the 22nd March, 1963.

The House met at Half Past Eight of the Clock.

(Mr. Speaker in the Chair)

ORAL ANSWERS TO QUESTIONS

CASES REFERRED TO THE TRIBUNAL FOR DISCIPLINARY
PROCEEDINGS.

1483—

* 1373 Q.—*Sri E. Ayyapu Reddy* [Put by *Sri S. Vemayya (Buchireddipalem)*] :— Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) the number of cases referred to the Tribunal for Disciplinary Proceedings in the years 1958, 1959, 1960 and 1961 ;

(b) cadre of the persons involved in the above cases; and

(c) the ultimate result of the cases so far disposed off ?

The Chief Minister (Sri N. Sanjiva Reddy) :—

(a) The number of cases referred to the Tribunal for Disciplinary Proceedings during the years 1958-61 were as follows :—

1958	8
1959	18
1960	30
1961	68

(b) and (c) :—A statement showing the required particulars is laid on the Table of the House.

STATEMENT LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE SHOWING PARTICULARS OF THE CADRES OF PERSONS INVOLVED IN THE CASES REFERRED TO THE TRIBUNAL FOR DISCIPLINARY PROCEEDING DURING 1958-61 AND THE ULTIMATE RESULT OF THE CASES SO FAR DISPOSED OF.

Cadres of the persons involved in the cases and ultimate result of the cases so far disposed of:—

1958

GAZETTED

Acquittal	1
Honourable Acquittals	2
Censures	1
Stoppage of increment	2
Dismissal	1
	<hr/>
	7
	<hr/>

The one Non-Gazetted Officer whose case was referred to the Tribunal for Disciplinary Proceedings in 1958 was dismissed from service.

1959
GAZETTED

Acquittal	1
Reduction in pay	2
Reduction in Pension	1
Compulsory retirements	4
Removal from service	1
Dismissal from Service	5
Cases dropped	1
	<hr/> 15 <hr/>

NON-GAZETTED

Acquittal	1
Honourable Acquittal	1
Reduction to Lower post	1
	<hr/> 3 <hr/>

1960
GAZETTED OFFICERS

Acquittal	1
Reduction to Lower post	2
Compulsory retirements	2
Removal from service	1
Dismissal from service	1
Dismissal and recovery of a [sum of	

Rs. 100/- from the officer	1
Dropped	5
Promotion post-poned (by 2 years)	1
Pending final orders	6
	<hr/> 20 <hr/>

1960

NON-GAZETTED OFFICERS

Acquittal	1
Dropped	5
Pending final orders	3
Stoppage of increments	1
	<hr/> 10 <hr/>

1961

GAZETTED OFFICERS

Dismissed	1
Reduction to lower rank	1
Action abated as the Officer ceased to be Government employee	1
Pending with the Tribunal	5
Stayed by the High Court	4
Pending final orders of Government	1
	<hr/> 13 <hr/>

NON-GAZETTED OFFICERS

Stoppage of increments	2
Reduction to lower posts	9
Dismissal	1
Pending before Tribunal for Disciplinary Proceedings	2
Stayed by the High Court	18
Pending final orders of Government	3
	<hr/> 35 <hr/>

CLASS IV EMPLOYEES

Stayed by the High Court	20
--------------------------	----

శ్రీ ఎన్. వేమయ్య : Tribunal లో శిక్షించబడినటువంటివాళ్లు ఎవరైనా ప్రభుత్వానికి appeal చేసుకొనేదానికి వీలున్నదా ? ఆ విధంగా appeal చేస్తే మళ్ళీ వారికి ఉద్యోగాలు ఇచ్చినటువంటి శేసులు ఉన్నాయా ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : As a matter of policy, Tribunal యొక్క recommendation automatic గా accept చేస్తాము. గత 2, 3 ఏళ్లలో 1, 2 exceptions ఏమైనా ఉంటే ఉండవచ్చు; Tribunal recommend చేసినటువంటివి ప్రభుత్వము కాదన్నవి. Correct information కావాలంటే, ప్రత్యేక ప్రశ్న పేస్తే తెప్పిస్తాను. కాని, as a matter of policy మాత్రం వారి recommendations accept చేయాలనే.

శ్రీ ఎం. విఠ్ఠయ్య (పాయకారావుపేట) : ఈ నేరాలలో, ముఖ్యంగా లంచాలు తీసుకొన్న వాడు ఎంతమంది ఉంటారంటే ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : సాధారణంగా 90 per cent Tribunal ను పోయే టటువంటివన్నీ లంచాలు తీసుకొన్న శేసులే ఉంటాయి. ఏమైనా procedure లో irregularities గాని, పొరపాట్లుగాని చేసివుంటే, దిపార్టుమెంటు action తీసుకొంటుంది.

Sri E. Ayyapu Reddy (Midthur) :—It is seen from the answer placed on the Table of the House that practically no gazetted officer has been dealt with for the year 1958-59 and 1960. Only in the year 1961, only one gazetted officer has been dismissed. Is it the view of the Government that there is absolutely no officer to be dealt with under Disciplinary Tribunal Proceedings for all those years ?

Sri N. Sanjiva Reddy :—No, Sir. It is not so. After all charges are framed, it is the Tribunal that ultimately decides. Naturally if the Tribunal finds that the case is not worth punishing, Government will be helpless.

శ్రీ ఎన్. వేమయ్య : ఈ కేసులు విచారణ చేయడంలో చాలా జాప్యం జరుగుతున్నది. దానిని expedite చేసేదానికి తగిన machinery ఇస్తూ ఈ విచారణ సమయంలో subsistence గాని, allowance గాని ఇస్తే బాగుంటుంది. ఇది వెంటనే చేస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : కొన్ని కేసులలో చాలా జాప్యంకూడా జరిగింది. నిజమే. వారిని suspension లో పెట్టి, ఈ cases విచారణ చేయడంలో జాప్యం జరగడంవల్ల మరి ఒక సంవత్సరమైన కరువాత, వారిని ఉద్యోగంలో చేర్చడమూ లేక suspension లోనే ఉంచడమూ అనే సమస్య వలుమూరు వస్తుంది. ఈ జాప్యం జరగకుండా ఉండడానికి వలుమూరు reminders పంపుతున్నారు. కాని, ఆ enquiry officers ఈ cases ను enquiry చేయడం అంత సులభం కాదండి. అందులో corruption cases వట్టుకోవడం చాలా కష్టం. Tribunal కు తృప్తికరంగా ఉండే సాక్ష్యాన్ని సేకరించడానికి ప్రయత్నం చేయడంలో కొంత అలస్యం అవుతుంది.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు (నందిగామ) : ఇప్పుడు ఈ Tribunal కు పోయినటువంటి కేసులకు సంబంధించినవారిని ఎక్కడై నా transfer చేస్తున్నారా లేక అదే post లో పెట్టి Tribunal కు పంపుతున్నారా ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : Prima facie case ఉన్నది అనుకొన్నప్పుడు suspension లో పెడుతున్నారు అని చెప్పాను. అది అవసరం లేదనుకొంటే, దూరంగా transfer చేయడం జరుగుతుంది. Majority of the cases లో suspension లో పెట్టడం automatic గా జరుగుతుంది.

శ్రీ కె. ఎల్. నరసింహారావు (ఎల్లందు): Chief Minister గారు reply ఇస్తూ, serious గా ఉంటేనే Tribunal కు పంపుతాము అన్నారు. Ordinary గా technical irregularities వస్తే వా చేసేవుంటే, Department చూస్తుంది అన్నారు. Serious nature అనుకొని వాళ్ళను Tribunal కు పంపే సందర్భంలో వాళ్ళను suspension లో పెట్టకుండా అక్కడనే ఉంచి enquiry చేయడంవలన ప్రయోజనముండదేమో. అందువల్ల ప్రభుత్వము ఈ విషయము ఆలోచిస్తుందా?

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి: ఆలోచించేదేమీ లేదండి. వారు చెప్పింది నేను అంగీకరిస్తున్నాను. Serious case వున్నప్పుడు, suspension అయినా చేస్తారు, లేక కనీసం transfer అయినా చేస్తారు. ఎక్కడైతే నా అదే post లో పెట్టిన cases ఉంటే అతను అక్కడ సాక్షానికి వ్యతిరేకంగా చేస్తూవుంటే అటువంటి cases నా దృష్టికి తెస్తే నేను చూస్తాను. సాధారణంగా ఆ విధంగా వుండదు.

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం (మాడుగుల): ఈ list ను బట్టి చూస్తే pending final orders అనేవాటిలో 1960 వ సంవత్సరానికి చెందినటువంటివి కూడా వున్నాయి. ఆ విధంగా కాకుండా, ఈ cases ఒక్క సంవత్సరంలోనే తేలిపోతే బాగుంటుంది ఎందుచేతనంటే, suspend చేసినటువంటి cases లో వాళ్ళకు కష్టంగా వుంటుంది. ప్రభుత్వానికికూడా ఇబ్బందిగా వుంటుంది.

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి: మేము తొందరగా చేయండి అని చెప్పటానే వుంటాము. కానీ నేను ఇంకాక చెప్పినట్లు, Tribunal కు వ్యతిరేకమైన సాక్ష్యాన్ని సేకరించడం కష్టం, కొంత time పడుతుంది. One year లోనే ఇవి పరిష్కారమైతే అందరికీ బాగుంటుంది. ఎందుచేతనంటే వారిని suspension లో పెట్టి, one year అయిపోతూనే, మరి గవర్నమెంటుకు వస్తుంది. ఆయనను reinstate చేయాలనా, shall reinstate him into office అనేది వస్తుంది. ప్రతిసారి reject చేయడం జరుగుతుంది. అలాంటి ఇబ్బందులు లేకుండా తొందరగా చేయాలని ప్రయత్నం చేస్తూనే వున్నాము, దానికి కావలసిన instructions ఇస్తూనే వున్నాము. కానీ కొన్ని cases లో delay అవుతుంది. Tribunal కు పోయిన తరువాత ఆ accused official కు సంబంధించిన papers చూచుకొనడంలో కానివ్వండి, సాక్ష్యం సేకరించడంలో కానివ్వండి, అలాంటి delays కూడా on their part ఉంటాయి.

శ్రీ వి. నక్కవరాయణ (పెన్నొండ): ఈ Tribunal కు refer చేసేటప్పుడు ప్రధానంగా ఏ యే విషయాలను consider చేస్తారు?

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి: ఏవో allegations వుంటాయి. ఆకాశ రామన్న ఉత్తరాలు కూడా వస్తూవుంటాయి. అటువంటివి వస్తూనే వెంటనే Tribunal కు

వంపము. కానీ ఆ ఆకాశ రామన్న ఉత్తరాంతలో అయినాననే specific allegations ఏదైనా వుంటే, ఇదిగో ఇతను పలానాచోట ఈ దని చేశాడు, ఇక్కడిక్కడ ఇది చేశాడు అని specific గా ఉంటే, అది enquiry కి సంపన్నము. ఆ report వచ్చిన తరువాత, ఆ report లో ఆ allegations prove అయ్యేట్లు వున్నాయి అనేవిధంగా వుంటే, అప్పుడు further enquiry, Tribunal కన్నాయి.

శ్రీ జి. సి వెంకన్న (ఉరవకొండ): లంచం ఇచ్చినవాళ్ళకు, తీసుకొన్న వాళ్ళకు ఇద్దరికీ punishment ఉన్నది. అందువల్ల సాక్ష్యం సేకరించడం కష్టంగా వుంటుంది. దానికొరకు లంచము ఇచ్చినవాళ్ళపైన చర్యలు లేకుండా చేసేదానికి ఆలోచన చేస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి: ఒక peculiar case వచ్చిందంటే, ఒక officer కు లంచం ఇవ్వడానికి ప్రయత్నం చేశారు. ఆ officer దానిని report చేయడం, లంచం ఇచ్చినవాళ్ళపైన case పెట్టడం ఈమధ్య జరిగింది. ప్రభుత్వానికి సహాయం చేయడం కోసం, ఇటువంటి trap cases, లంచం తీచేదానికి ప్రయత్నించినప్పుడు, వారిని పట్టుకోవడం, ఇలాంటివికూడా ఉపయోగపడతాయి. వారికీకూడా trap లో ఇరికించడం జరుగుతున్నది. కాబట్టి general గా rules pass చేయలేము. కాబట్టి ఆ సమయాన్నిబట్టి, అవసరాన్నిబట్టి, ఆ case ముట్టి చేయవలసి యుంటుంది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (నత్తెనపల్లి): Class IV employees లో 20 మంది, non-gazetted వాళ్ళలో 118 మంది, gazetted వాళ్ళలో నలుగురు, ఇన్ని cases లో High Court stay చేసిందని అన్నారు. Stay చేసిన తరువాత enquiry ఆగిపోతుంది, లేకపోతే మళ్ళీ వాళ్ళను reinstate చేస్తారా లేక మళ్ళీ Tribunal విచారణ చేస్తుందా; ఆ తరువాత procedure ఏ విధంగా ఉంటుందో సెలవిస్తారా ?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి: High Court ఏ points పైన decision ఇస్తుందో, అది ఇచ్చిన తరువాత, normal గా procedure, Tribunal కు వంపడం, further enquiry మొదలై నవి జరుగుతాయి. Tribunal లో జరగకూడదని ఏమైనా stay పెట్టారో ఏమో, తెలియదంటే. I do not know the details. మామూలుగా stay proceedings అయిన తరువాత, తప్పకుండా అవి Tribunal కు పోతాయి. పోయిన తరువాత cases finalise అవుతాయి.

శ్రీ తెన్నేటి విక్టనాథం: నేను అడిగింది pending final orders పైనా ఉన్నాయి, ఎందుకని. అంటే pending with the Tribunal కాదు, pending final orders, ఈ రెండు different categories. మీరు ఇచ్చిన statement లో

pending final orders అనేవాటిలో 1980 వ సంవత్సరంనుంచి ఉంటున్నాయి. ఆ విధంగా వుండకుండా తొందరగా చేయిస్తారా అని అడిగాను.

Sri N. Sanjiva Reddy : Thanks.

శ్రీ టి. వి. ఎస్. చలపతిరావు (విజయవాడ.సౌత్): ఆకాశ రామన్న ఉత్తరాలైనా enquiry చేయిస్తామని అన్నారు. అది Department ద్వారా జరుగుతుందా లేక Special Branch వారి ద్వారా జరుగుతుందా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి: దానికి ఒక rule లేదండి. నేను ఇందాళా చెప్పి నట్లుగా, ఏవైనా irregularities గాని, లేకపోతే ఇతడు ఏదో favouritism చూపించినాడు అనేటటువంటివి ఏవైనా ఉంటే, అది డిపార్టుమెంట్ చేయవచ్చుంది. కాని Specific cases of corruption ఫలానా అతను ఫలానావారికి డబ్బుఇచ్చి, ఫలానా వని చేయించుకొన్నాడు అని ఆవిధంగా ఉన్నప్పుడు naturally police enquiry కి పోతుంది. అప్పుడు అది head of the Department కు పంపించకుండా straight way Special Branch కు పంపబడుతుంది. అది ఆ serious allegations బట్టి ఉంటుందండి.

శ్రీ పి. గున్నయ్య: ఇప్పుడు, ఇందులో ఈ corruption చేసిన officers లో ఏ యే డిపార్టుమెంట్ లో ఎంతమంది ఉన్నారో సెలవిస్తారా?

Sri N. Sanjiva Reddy : It is difficult to gather that information now.

శ్రీ ఎల్. లక్ష్మణదాసు (పాశపట్నం): ఆకాశ రామన్న ఉత్తరాలకు కూడ ముఖ్యమంత్రిగారు వెయిట్ ఇస్తామంటున్నారు. కరప్షన్ చార్జెస్ ప్రేమ్ చేయ దలచుకొన్నవాడు ధైర్యంగా తనపేరు వ్రాసి ప్రభుత్వానికి తెలియజేయాలిగాని— ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలనుకూడ కన్సిడర్ చేయటానికి అవకాశం ఇస్తే — ఇక వాటికి అంతండచేమో — అందుచేత ఖచ్చితంగా ధైర్యంగా “నేను ఇస్తున్నాను” అని తనపేరు వ్రాసి ఇచ్చినవాటినే తీసుకోటానికి ప్రయత్నం చేస్తారా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి: కొందరు అంత పబ్లిక్ స్పిరిటెడ్ మైన్ డెడ్ గా లేక పోవచ్చును. పాపం — భయండుతూ ఉంటారు. దేశంలో అధికార బలం చేతులో ఉన్నప్పుడు సంజీవరెడ్డిపైన ఏదో వ్రాయాలంటే—తన పేరు చెప్పటానికి అంకుగా ఉండవచ్చును. స్పెసిఫిక్ ఇన్ ఫ్రెన్సిబిల్ ఉంటే, పేరు వ్రాయకపోయినా తప్పేముంది? ఊరికే ఆకాశరామన్న ఉత్తరమంటే—ఏదో అనర్థంగా వ్రాయటంకాదు స్పెసిఫిక్ ఇన్ ఫ్రెన్సిబిల్ ఉండాలి. ఫలానా విశ్వనాథంగారిదగ్గర సంజీవరెడ్డి ఇది

పుచ్చుకొన్నాడు అన్నట్లు ఏదన్నా ప్రిసిఫిక్ గా ఉంచే—అది విచారించటానికి వీలు కలుగుతుంది.

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం : విశ్వనాథం ఇక్కడే చెబుతాడు—చెప్పవలసిన ప్రే, కాని అలా చెప్పే లక్షణం లేదు.

Sri E. Ayyapu Reddy :—It there any specially recruited cadre in the anti-corruption department to investigate into cases of corruption against officials especially if they are departmental heads or other highly placed officials?

Sri N. Sanjiva Reddy :—I do not say it is a specially trained cadre. We pick and choose some officers and put them on the Anti-Corruption Bureau which is exclusively a separate department in the direct control of the Chief Minister and the Chief Secretary.

FALAKNUMA PALACE.

1484—

* 3423 Q.—*Sri A. Ramachandra Reddy* [*Put by Sri Pillamarri Venkateswarlu*] :—Will hon. the Chief Minister be please to state :

(a) whether it is a fact that “Falaknuma Palace” which is treated as Government building has been handed over to the Nizam; and

(b) if so, the reasons therefor?

Sri N. Sanjiva Reddy :—

(a) No, Sir, the Palace is H. E. H. the Nizam's personal property.

(b) Does not arise.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : ఇదివరకు ఒకసారి మేము వెళ్ళి ఆ పేలెస్ చూడవచ్చునా అని అడిగితే—ఆ పేలెస్ చీఫ్ సెక్రటరీగారి స్వాధీనంలో ఉన్నదని మనం వెళ్ళవచ్చునని చీఫ్ మినిస్టర్ గారుచెప్పి, వర్మిషన్ ఇవ్వటం—మేమంతా వెళ్ళి

చూడటం జరిగింది. అది గవర్నమెంట్ ప్రావర్టీగా ఉంది. దానిని నైజాం వర్సనల్ ప్రావర్టీగా ఎందుకు ట్రిబ్ చేయవలసి వచ్చింది?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : ఆ పేలెస్ నిజాంగారిదే. అయితే అసెంబ్లీ మెంబర్స్ వెళ్ళి అది చూడాలని అడిగితే, అందుకు చీఫ్ సెక్రటరీగారు ఆరేంజ్ చేశారుకప్పు- ఆ పేలెస్ నిజాంగారిదని 1950 వ సంవత్సరంలోనే డిక్లర్ చేశారు.

శ్రీ కె. యల్. నరసింహారావు : అది నైజాంగారి ప్రావర్టీ కాదనేది-ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏర్పడక పూర్వం ఒక సమస్యగా ఉండేది. తర్వాత అది వారికి మార్చబడింది. ధానికీ కారణం ఏమిటో ప్రజానీకానికి తెలియదు. ఆ ప్రావర్టీ నైజాంగారిదీ కాదని వాదన తీసుకువచ్చిన ప్రభుత్వమే ప్రజలకు తెలియకుండా దానిని నైజాం ప్రావర్టీ అని మార్చవలసిన అవసరం ఎందుకువచ్చింది? దీంట్లో ఇంకా లోతుగా ఆలోచిస్తే, ఇంకేవిషయాలైనా బయటకు వస్తాయేమో చీఫ్ మినిష్టర్ గారు చూస్తారా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : వారి ఎలిగేషన్ కు అర్థమేలేదండి. 1950 వ సంవత్సరంలో జరిగిన ఎగ్రిమెంట్ ప్రకారం-అది వారి ప్రావర్టీ అని డిక్లర్ చేయబడింది. అప్పుడు ఇవ్వటం కచ్చా, రైటా అన్న పాయింట్ వేరు. After all, it can be disputed. Under Cl. 2 of the agreement between H. E. H. the Nizam and the Govt. of India entered into on 25th day of January 1950.—

ఇవ్వటమే కచ్చా అని చెప్పేవారు చెప్పవచ్చు. అప్పుడే యీ ప్రావర్టీ నిజాంగారి ప్రవేయిట్ ప్రావర్టీ అని నిర్ణయం చేయబడింది. అయితే ఆ ఫలక్ నామా పేలెస్ ప్రక్కన చుట్టూ ఉన్న చిన్న ఖిల్లింగ్స్ ప్రభుత్వ ఖిల్లింగ్స్ అని నేను కంట్రెన్షన్ (1957లో) నావద్దకు ఆక్షన్ ఫర్మేషన్ వచ్చినప్పుడు, పెట్టాను. That was referred to the Government of India and the Government of India said 'no, no. they belong to the Nizam' and there the whole story ended.

శ్రీ కె. యల్. నరసింహారావు : 1950 ఎగ్రిమెంట్ లో ఉన్నది-ఆయన తన వర్సనల్ ప్రావర్టీ అని ఏది చూపిస్తే అది ఒప్పుకోవాలి అని ఉంది. కాని, ఫలక్ నామా పేలెస్ నా స్వంత ప్రావర్టీ అని ఆయన చూపిస్తే-అట్లాకారు. అది గవర్నమెంట్ ప్రావర్టీ అని స్టేట్ గవర్నమెంట్ డిస్ పూట్ చేయటం దాని విషయంలో డిప్యూ కాలింగా వ్యవహారం నడవటం జరిగింది. 50 ఎగ్రిమెంట్ లో ఫలక్ నామా పేలెస్ నైజాం నవాబుగారి వర్సనల్ ప్రావర్టీ అని డిక్లర్ చేసినట్లు చీఫ్ మినిష్టరుగారు చెప్పింది నరై నదని నేను అనుకోను. కాబట్టి దీనిని తిరిగి ఎంక్వయరీ చేయిస్తారా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : I do not think it is worthwhile enquiring. గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియా యాక్ సెప్ట్ చేసిన దానినిగురించి యీనాడు 18 ఏళ్ల తర్వాత తిరగకోడటం జరగదు.

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు (మైలవరం) : సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ కు, నైజాం నవాబుకు మధ్య ఒడంబడిక జరిగిందంటున్నారు. ఇదివరకు యీ 'పేల్స్' లో గవర్నర్ జనరల్ ముఖాం చేశారని, అది వారి గెస్ట్ హౌస్ గా ఉపయోగపడిందని రికార్డుస్ బట్టి తెలుస్తున్నది. అందులో ప్రభుత్వ అధికారులు నివసించినపుడు అది ప్రభుత్వ భవనం అవుతుంది, ప్రయివేట్ భవనం అవదుకాబట్టి దానిని గురించి అలోచిస్తారా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : ఫలిక్ నామా 'పేల్స్' మనకు వచ్చే సేను సంతోషించే వాడిని. అందులో నా కేమీ ఆశ్చర్యంలేదు. ఎప్పుడూ కాళం పేసి ఉంచేబడులు, అది మనకు వచ్చిఉంటే, ఏ గెస్ట్ హౌస్ గానో ఉపయోగించుకోటానికి వీలయ్యేది. లేదా, అందులో ఏ ఇన్ స్టిట్యూషన్ యా ప్లాట్ చేసుకోటానికి వీలయ్యేది. కాని అదెట్లా సాధ్యమవుతుందన్నది ఇబ్బందిగాని— అది మనకు రావటానికి నా కేమీ ఆశ్చర్యంలేదు. About 12 or 13 years back, the property was declared as the personal property of the Ruler by the Central Government after enquiry. Now I do not think it is worthwhile going into the matter again. The property had been declared as personal property of the Ruler by the Central Government.

Sri V. Visweswara Rao :—Even though it was decided by the Central Government, can the State Government now probe into the matter and write to the Central Government to enquire into it.

Sri N. Sanjiva Reddy :—I have nothing to say.

Mr. Speaker :—At the time of the Merger, every Ruler had been asked to declare his personal property and the Central Government had examined the claim and ultimately issued orders. In this case, they declared the property as the personal property of the Ruler. At the time of Merger, each Ruler had been asked to declare his personal property.

Sri N. Sanjiva Reddy :—In the present case, the Ruler had declared this property as his personal property, and it had been also declared by the Central Government

as the personal property of the Ruler. It is being treated as his personal property.

శ్రీ విల్లంబుద్రి వెంకటేశ్వర్లు : సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఆ పేరిస్ వైజాం గారికి కానం చేసిందని చెప్పారు. మనకు కొన్ని హక్కులు ఉన్నప్పుడు - Can we raise it in a court of law, -high Court or Supreme Court? Did the Government consider this aspect and get the matter examined?

Sri N. Sanjiva Reddy :—I think all this was examined by the previous Government before the Merger and formation of the Andhra Pradesh State. I think it is too late now. I do not think any useful purpose would be served by going into the legal aspect now.

**DEPUTATION OF POLICE PERSONNEL TO SCOTLAND
YARD FOR TRAINING.**

1485—

* 3202 Q.—*Sri P. O. Satyanarayana Raju* [Put by *Sri E. Ayyapu Reddy*] :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether any police personnel had been deputed to Scotland Yard for training ;

(b) if so, the number of persons so far deputed;

(c) the duration of the training ;

(d) the total expenditure incurred on the training ;
and

(e) the nature of training imparted ?

Sri N. Sanjiva Reddy :—

(a) No; Sir.

(b)

(c)

(d)

(e)

Does not arise.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : మన స్టేటు గవర్నమెంట్ నుండి ఎవరిని పంపలేదా? లేక, సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ కు మనం పంపిస్తే, సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ పంపించలేదా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : ఐదారేళ్లుగా జరిగింది. స్కాట్ లండ్ యార్డ్ కు పంపించ లేదుగాని—ఇదివరకు హైదరాబాద్ స్టేటులో, 1955లో రామచంద్రన్ అనే అఫీసర్ ను—(C. I. D. Branch)—We sent him to the Detective Training School, U. K. for training for 2 months. In 1960 some body was proposed and it did not materialise.

మళ్ళీ 1962లో ఒక అఫీసర్ "నేనుపోయి చదువుకొస్తానని" వ్రాశారు. ఎమర్జెన్సీ అన్నారు. చారు వెళ్ళటానికి గవర్నమెంట్ అఫ్ ఇండియావారు అంగీకరించలేదు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : డాక్స్ ఇన్ వెస్ట్ గేషన్—స్కాట్ లండ్ లో చాలా బాగా పనిచేస్తున్నవని, మద్రాసు గవర్నమెంట్ కూడ కొందరు అఫీసర్స్ ను స్కాట్ లండ్ పంపించిందని తెలిసింది. మనం మద్రాసు గవర్నమెంట్ నుండి నేర్చుకొంటున్నామా? లేక మనవాళ్ళను కూడ స్కాట్ లండ్ యార్డ్ కు పంపించటం జరిగిందా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : ఇక్కడకూడ కొన్ని కుక్కలు పట్టినారు. అవి ఎంత వరకు ఇన్ వెస్ట్ గేట్ చేరాయన్నది సందేహం. ఆంధ్రదేశంలోకూడ కుక్కలున్నాయండి.

శ్రీ టి. వి. ఎన్. చలవతిరావు : స్కాట్ లండ్ యార్డ్ కు మన అఫీసర్స్ ను పంపించేకంటే—అక్కడ ఉన్న సీనియర్ అఫీసర్ నొకరిని మన ప్రాంతానికి పిలిపించి, ఒక ట్రయినింగ్ సెంటర్ ఏర్పాటుచేస్తే ఫలితాలు కొంచెం బాగుంటాయేమో ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తారా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : గవర్నమెంట్ అఫ్ ఇండియావారు ఆలోచించి, ఒక ఇన్ స్టిట్యూట్ పెట్టటం మంచిదనుకొని ప్లాన్ చేస్తే, అది అన్ని స్టేట్స్ కు ఉపయోగపడుతుంది. ప్రతి స్టేట్ సెవరేట్ గా ఫారెన్ కంట్రీస్ కో డీల్ చేయటం మంచిదాదు.

LICQUOR WATER OF ANDHRA PAPER MILLS,
RAJAHMUNDRY.

1486—

* 1797 Q.—Sri B. Subba Rao (Burugupudi) :—Will hon. the Chief Minister be pleased to state :

(a) whether the Government are aware of the fact that the liquor water of Andhra Paper Mills, Rajahmundry is being allowed to flow into Godavari waters which is injurious to the health of the public; and

(b) if so, the steps proposed to be taken by the Government for stopping the liquor water to flow into Godavari waters ?

Sri N. Sanjiva Reddy :—

(a) Yes, Sir. It causes nuisance but there is no evidence that it is injurious to health.

(b) Government have been trying since 1953 to find an economic and permanent way of disposing off these effluents in consultation with the Municipality of Rajahmundry, Council of Scientific Research etc. There is a proposal to take the effluent by pipes and letting them one mile inside the river. The Superintending Engineer (Special Civil Engineering Circle) of Industries Department has been asked to prepare the estimate.

శ్రీ పి. వీరభద్రరావు (రాజమండ్రి) : గోదావరిలోకి కాకుండా వీధులలోకి కూడ ఈ liquor water వెడుతుంది. ఆ విధంగా కాకుండా గోతులు త్రవ్వి గోతులలోకి సంపించడానికి orders యిస్తారా? క్రొత్తగా కట్టేమిట్లుకు కూడ pipe వేసి ధవళేశ్వరం దగ్గర విడిచి పెట్టాలనే proposal ఉన్నది. ఆ ప్రాజెక్టులై యిక్కడ execute చేయిస్తే కాగా ఉంటుందేమో! ఆ విధంగా చేయిస్తారా?

*Sri N. Sanjiva Reddy :—*రెండు alternative proposals ఉన్నాయి.

(1) To let out the affluence one mile inside the river by a pipe line at an estimated cost of Rs. 75,000; or

(2) To let out the affluence by a pipe line below the anicut with a 7 1/2 mile length of pipe line over the left flood bank and this is estimated to cost Rs. 4 lakhs.

ఈ రెండు ప్రకటనలు ముందు ఉన్నాయి. ఏదో ఆలోచించి చేస్తాము.

శ్రీ మహమ్మద్ ఇస్మాయిల్ (సామత్ కోట) : Liquor water, గోదావరి నీళ్ళలో కలవడంవల్లనే అనారోగ్యం ఉన్నదని నిర్ధారణచేసి చెప్పడానికి పిలుచేడు అన్నారు. అక్కడ ప్రజా ఆందోళన ఎక్కువై రాజమండ్రి మునిసిపాలిటీకూడ ప్రభుత్వానికి ఒక అభ్యర్థన పంపించింది. దీనికి తగు విధమైన చర్యలు తీసుకోవాలి, అక్కడ ఆరోగ్యంకూడా పాడవుతుందని ఆరోగ్యశాఖవారు అంటున్నారు. శాఖ్ట ప్రభుత్వం వెంటనే దీనికి చర్యతీసుకుంటుందా అని కోరుతున్నాను.

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి : ఆందుకే రెండురకాల estimates ఉన్నాయని చెప్పాము. రెండింటి గురించి పరిశీలన చేస్తున్నాము. రాజమండ్రి పట్టణం దగ్గరనే నదిలో వడేటట్లు చేయడం మంచిదికాదని దూరంగా నీళ్ళలో వడేటట్లు అంగీకరించడం వల్లనే ఈ రెండు estimates పరిశీలన చేస్తున్నాము. తప్పకుండా ఏదో ఒక నిర్ణయానికి వస్తాము.

శ్రీ పి. వీరభద్రరావు : ప్రస్తుతం వీధులలోకి వచ్చేస్తున్నది. దుర్వాసనగొట్టి ప్రజలు చాలా బాధపడుతున్నారు. అది execute చేసే లోపల గోమల త్రవ్వి ఆ గోమలలోకి పంపిస్తే బాగా ఉంటుందేమో ఆ విధంగా చర్య తీసుకుంటారా?

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి : నా దగ్గర ఉన్న informationలో అది river లోకి పోతూ ఉన్నదని ఉన్నది. Riverలోకి కూడ objectionable అన్నాడు. వీధులలోకి వస్తున్నది అంటే I think it can be prevented వాసన ఎక్కువ ఉంటుంది. నది లోకిపోయేటట్లు చేయవచ్చునేమోననుకుంటాను. తాత్కాలికమైన చర్యగానదిలోకి పంపించే ఏర్పాటు చేయమని చెప్పాము.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : Low level లో ఉన్న యిళ్లలోకి కూడ వెళ్ళి వాళ్లను చాలా affect చేస్తున్నది. Permanent relief ఏదో చేస్తాము అన్నారు. నంతోపాటు. Immediate relief చేయకపోతే వాళ్ళు చాలా బాధపడతారు అందుచేత యిళ్లలోకి వెళ్ళి విషయంకూడ ప్రభుత్వం ఆలోచించాలి.

శ్రీ ఎన్. నంజీవరెడ్డి : వారు వీధులలోకి వస్తుంది అన్నారు. వీరు యిళ్లలోకి వస్తున్నది అన్నారు. ఇంక మూడవ ప్రశ్న. వండుకుంటే నోట్లోకి పోతుంది అని కూడ వస్తుంది. ఏమైనా యిది పోవడం తప్పు అనేకవరకు ఒప్పుకున్నాము. River మధ్య లోకి పోవడం మంచిది. 7 మైళ్ళు క్రిందికి పోవడం మంచిది. ఇవన్నీ పరిశీలన చేస్తున్నారు. వీధులలోకి వస్తున్నదన్నారు. అది లేకుండా చేయవచ్చును.

శ్రీ పి. వీరభద్రరావు : వీధులలోకి రాకుండా prevent చేయడం సాధ్యం అవుతుంది అనుకుంటాను Low level areasలో pipe lines ద్వారా river లోకి పోయేటట్లు చేయవచ్చును.

శ్రీ వి. నత్యనారాయణ : ముఖ్యమంత్రిగారు సమాధానం చెప్పకూ రెండు proposals ఉన్నాయి, అవి పరిశీలనచేస్తున్నాము, అన్నారు అదే సందర్భంలో అనారోగ్యం ఉన్నది, గుర్తిస్తున్నాము అని చెప్పారు. అటువంటప్పుడు ధవళేశ్వరంలో proposal ఆమోదించాలి, తప్పితే 2 వ proposal ఉన్నది. అది కూడ ఆలోచిస్తాము. ఆనడంలో న్యాయం లేదుగదా?

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : ఎందుకు లేదు? మొదటిదికూడ న్యాయంగానే ఉన్నది. మైలు దూరంలో నదిలో నదిమధ్యలో విడిచిపెట్టడానికి పీలు ఉంటే 75 వేలతో సులభంగా పీలు ఉంటుంది. ఒక్క flood season లో తప్పితే అక్కడ నీళ్ళు రావని గోదావరి చూసినవాళ్ళకు ఎవరికైనా తెలుస్తుంది. flood season లోనే మధ్యలో యినకమేటలోకివస్తుంది. మిగిలిన రోజులలో అంతాగోదావరి ఒడ్డుననే కోపూరు ప్రక్కగాపోతూఉంటుంది. అలాంటిది ఏదైనా చేయడానికి పీలుఉంటే 7 లక్షలుఖర్చు చేసేటటువంటి 75 వేలతో అయ్యేటట్లుగా ఉంటే అది కూడ పరిశీలన చేస్తే మంచిది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : నోటిలోకి వెడుతోందని చెప్పలేదు. అక్కడికి వెడితే షిప్ మినిస్టర్ గారికి జ్ఞాపకం వచ్చిందేమో ! Low level areas లో యిళ్ళు ఉన్నాయి. ఆ ఇళ్ళలోకి వెడుతున్నది. వీరభద్రరావుగారు చెప్పితే ఒప్పుతున్నారు. నేను చెప్పితే కోపం వచ్చింది. వీధులలోకి వెళ్ళినప్పుడు ప్రక్కనఉన్న యిళ్ళలోకి వెడుతున్నది. దానికి immediate relief ఏదైనా చేయాల్సిఉంటుంది.

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : వీరభద్రరావుగారు రాజమండ్రివారు. వారు చెప్పిన దానిని ఊహించుకొని కొంచెం అలంకారం చేసి ప్రశ్న వేస్తే నేమకూడ అట్లే సమాధానం చెప్పాను.

HEALTH CO-OPERATIVE SOCIETIES.

1487—

* 2569 Q.—Sri P. Rajagopal Naidu [Put by Sri Ramachandra Rao Deshpande (Narayankhed)]:—Will the hon. Minister for Finance and Co-operation be pleased to state:

(a) whether there were any Health Co-operative Societies in the State during 1961-62; and

(b) the work done by them ?

The Minister for Finance and Co-operation (Sri K. Brahmanada Reddy) :—

- (a) Yes Sir, there were five.
- (b) The societies are in a dormant condition.

LAND MORTGAGE BANK AT PUNGANUR TOWN.

1488—

* 2851 Q.—*Sri P. Rajagopal Naidu [Put by Sri Ramachandra Rao Deshpande] :—*Will the hon. Minister for Finance and Co-operation be pleased to state :

(a) whether there is any proposal to organise a separate Land Mortgage Bank at Punganur town, Chittoor district, with jurisdiction over the entire Punganur taluk; and

(b) whether the Board of Land Mortgage Bank, Madanapalle, passed a resolution on 5th June 1962 not to delete Muthukur and Royalpet firka of Punganur taluk from its jurisdiction ?

Sri K. Brahmananda Reddy :—

(a) On certain representations received in this regard, the matter is being examined by the Deputy Registrar, Cuddapah, and his detailed report is awaited by the Registrar of Co-operative Societies.

(b) According to a report received by the Registrar of Co-operative Societies from the Deputy Registrar, Land Mortgage Banks, Cuddapah, In July, 1962, the Board of Directors of the Madanapalli Land Mortgage Bank passed a resolution on 5-6-1962 expressing themselves against the deletion of the Mutukur and Royalpet firkas from the area of operations of the Madanapalli Land Mortgage Bank, but according to a subsequent report received by the Registrar from the Deputy Registrar, Land Mortgage Banks, Cuddapah, in December, 1962, the Madanapalli

Land Mortgage Bank, was not willing to delete the entire Punganur taluq but was prepared to delete the Mutukur and Royalpet Firkas from its area of operations.

శ్రీ హెచ్. సీతారామరెడ్డి : (ఆదోని) ప్రభుత్వంవారు పుంగనూరు తాలూకాకు Separate land mortgage bank పెడుతూ మదనపల్లి Bank యొక్క ఆధ్వర్యంక్రింద ఉన్న ఆ రెండు ఫిర్కాలను ఎందుకుగాను తీసివేయకూడదు ? ఆ విషయమై మంత్రిగారు శలవిస్తారా ?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : ఒక తాలూకాకు ఒక land mortgage bank ఉండాలనేది Policy. అది చాలభాగం reach అయినాయి. పుంగనూరుతాలూకా వారు వారు వాళ్ళకు ఒక land mortgage bank కానాలి అంటున్నారు. కొంత భాగం యిప్పుడు మదనపల్లి land mortgage bank క్రింద ఉన్నది. ఇప్పుడు delete చేయడానికి మదనపల్లి land mortgage bank వారు ఒప్పుకున్నారు కాబట్టి పుంగనూరులో పెట్టడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతాయి.

శ్రీ జి. సి. వెంకన్న : ఈ మార్చి 1963 జూన్ 15 వరకు రహస్యంగా జరుగుతూ ఉంటాయి. ఎవరికి తెలియదు. గుర్తి తాలూకాలో mortgage bank ఉన్నది. అది రహస్యంగా జరుగుతున్నది. రహస్యంగా జరగకుండా కనీసం District gazette లో నైనా ప్రకటన చేస్తారా ?

శ్రీ హెచ్. సీతారామరెడ్డి : ఇదివరకు మదనపల్లి లోర్డువారు delete చేయకూడదని చెప్పారని, యిప్పుడు ఒప్పుకున్నారని మంత్రిగారు తెలియజేస్తున్నారు. అది వాస్తవమేనా ?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : మదనపల్లి land mortgage bank వారు యిదివరకు against గా తీర్మానం చేశారు. ఇప్పుడు entire పుంగనూరు తాలూకాను delete చేయమనగాని ముటుకూరు, రాయలపేటి ఫిర్కాస్ ను తమ operation లో సంచి తీసివేయడానికి ఒప్పుకుంటున్నామని తీర్మానం చేసినట్లుగా నాదగ్గర సమాచారం ఉన్నది.

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు : మంత్రిగారు చదివినదానిలో రెండు ఫిర్కాలు తొలగించడానికి మదనపల్లి బ్యాంకువారు ఒప్పుకున్నారు అని చెప్పి, మళ్ళీ తాలూకాకు ఒక land mortgage bank ఉండాలనేది మన policy. వారు అంగీకరించారు కాబట్టి ఇప్పుడు proceed అవుతున్నదని supplementary answer చెప్పారు. Second time supplementary లో రెండు ఫిర్కాలు అని చెప్పుకున్నారు. మొత్తం తాలూకాకు పెడకామని అంటారా ? పుంగనూరు

తాలూకాలో ఉండే రెండు ఫిర్యాబులకే పెడుతామని గవర్నమెంటు నిర్ణయించుకున్నదా? మదనపల్లి land mortgage bank వారికి ఆ తాలూకాను entire గా విభజించకపోతే గవర్నమెంటుయొక్క విధానం ఏమిటి?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : ఇదివరకే మనవి చేశానుగదా! తాలూకాకు ఒక land mortgage bank ఉండాలనేది మన గవర్నమెంటుయొక్క విధానము. దానిప్రకారం యిదివరకు కొన్ని land mortgage banks ఉన్నాయి. తాలూకాకు ఒకటికంటే ఎక్కువ ఉన్నాయి, అంటే కొంత area ను cover చేసేటట్లుగా రెండు బ్యాంకులూ ఉన్నాయి. మదనపల్లి land mortgage bank యిదివరకు ఆ area నుకూడ cover చేస్తున్నది. కాబట్టి వారి అభిప్రాయాన్ని అడిగారు. చట్టప్రకారం పుంగనూరు తాలూకాకు separate గా పెట్టడానికి వీలుంటే తప్పకుండా పుంగనూరు తాలూకాకు పెట్టడం అవసరమని అనుకుంటున్నాను.

CO-OPERATIVE CREDIT SOCIETY AT CHANDRAPALEM.

1489—

* 2860 Q.—*Sri T. Chenchayya (Santhanuthala padu) :-* Will the hon. Minister for Finance and Co-operation be pleased to state :

the stage at which the starting of a Co-operative Credit Society at Chandrapalem, Ongole taluk, Guntur district, for which the public of the said village submitted a petition on 18th March 1961 to the Deputy Registrar of Co-operative Societies of Bapatla stands now?

Sri K. Brahmananda Reddy :-

The Co-operative Department did not consider it desirable to register a Co-operative Credit Society at Chandrapalem on administrative grounds. The Chief Promoter was also informed of it.

Sri V. Visweswara Rao :- May I know what the administrative grounds are?

Sri K. Brahmananda Reddy :- There were strong party factions prevailing among the villagers of Chandrapalem and as the parties did not reconcile the differences

it was considered by the Registrar of Co-operative Societies that the chances for the successful working of the Society at Chandrapalem even if registered were remote. Therefore, the proposals for registration of the society were dropped by the Deputy Registrar of Co-operative Societies, Bapatla and the Chief Promoter Sri Thirumalasetti Kotiah was informed on 28-11-1962.

శ్రీ వి. శ్రీకృష్ణ : (మంగళగిరి) ఆ రెండు పార్టీలమధ్య తగాదా తీవ్రంగా ఉండడంవలన యివ్వడంలేదన్నారు. ఇటువంటి తీవ్రమయిన తగాదాలున్న గ్రామాల్నింటితోకూడ ప్రభుత్వం యిదే ప్రెసిపుట్ ను అమలు జరుపుతున్నదా ?

*Sri K. Brahmananda Reddy :—*It all depends upon the intensity of the faction and whether a Co-operative Society would work, Sir.

డాక్టర్ బి వి యర్ నారాయణ . (ఒంగోలు) ఈ రెండుపార్టీలు కలిసి నొసైటి పెట్టుకుంటామంటే ప్రభుత్వం అనుమతి యివ్వడానికి ఒప్పుకుంటుందా ?

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి . తప్పుకుందా ?

NAGARJUNA UNIVERSITY AT GUNTUR

1490—

* 166 (1380) Q.—*Sri Vavilala Gopalakrishnayya (Sattenapalli) :—*Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

at what stage the consideration of the starting of the Nagarjuna University at Guntur stands ?

The Minister for Education (Sri P. V. G. Raju) :—

(a) There is no proposal for starting Nagarjuna University at Guntur. Starting of a Central or Federal University at Nagarjuna Sagar wholly financed by the Government of India is under correspondence with the Government of India.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : సూడవ ప్రణాళికలో అంగధ్రవదేశముతో ఏర్పాటు చేయవలసిన యూనివర్సిటీ ఒకటున్నది. దానిని నాగార్జునయూనివర్సిటీ

అని అనుకుంటున్నారు. ఆర్థికమంత్రిగారు గుంటూరుకు సంబంధించి దీనిని అలోచిస్తామన్నారు. కనుక మూడవ ప్రచారితో దీనిని పరచాటుచేసే వుత్తేజమేమైనా వుందా ?

Sri P. V. G. Raju :—I have more clearly answered the question than he has posed a question, Sir. I have said that there is a correspondence with the Government of India about the starting of a Federal University there, Sir, in this Plan. I cannot say whether it would be started in this plan period or not. But we have a token grant of Rs. 10 lakhs and the hon. member knows all the details, Sir.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : ఆవిషయం తెలుసు. మూడవ ప్రచారితో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఒక యూనివర్సిటీ నిర్మించుకోవలయుననుకొన్నాం. ప్రత్యేకంగా జెనారన్ యూనివర్సిటీ అంటున్నారు. సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ గూర్చి కాదు. మూడవ ప్రచారితో మనం నిర్మించవలయుననుకున్న నాలుగవ యూనివర్సిటీ విషయం ఏమైనదని నేను అడుగుతున్నాను.

Sri P. V. G. Raju :—We have a token grant of Rs. 10 lakhs in the Third plan period. The hon. member knows that.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : అదే నా ప్రశ్నకూడ. దానిలో ప్రోగ్రెస్ ఎంతవరకు జరిగినది ?

Sri P. V. G. Raju :—There is no progress so far. Only Rs. 10 lakhs have been given.

STUDENTS' STRIKE IN VIJAYANAGARAM COLLEGE.

1491—

* 2342 Q.—**Sri S. Vemayya :—**Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) the circumstances that led to the strike by the Students of Vijayanagaram College, Vijayanagaram, Visakhapatnam district in the first week of September, 1962 at Vijayanagaram; and

(b) the manner in which the strike was put off?

Sri P. V. G. Raju :—

(a) The Students of M.R. College, Vijayanagaram are reported to have abstained from attending the classes as a protest against the behaviour of the Hostel Doctor and Hostel Warden in not taking care of the Student who attempted a suicide on 23-8-62.

(b) The Secretary of the Students' Union wished that the Principal should give him an assurance that the matter would be placed before the Minister (Edn.) for an impartial enquiry and when the Principal gave them the assurance required, the Students got into the classes by 10-45 a.m. on 6-9-62.

శ్రీ యన్. వేమయ్య : ఈ విషయంలో ఎంక్వయరీ చేశారా ; ఆడాక్టరుపై చర్య ఏమైనా తీసుకున్నారా : తీసుకుంటే ఏ విధమైన చర్య తీసుకున్నారో తెలియజేసారా ?

*Sri P. V. G. Raju :—*On the other hand, Sir, there is no question of taking action against the doctor or any body. They were completely above board and innocent in this matter. I have gone into the matter, Sir.

శ్రీ వి. సత్యనారాయణ : ఈ విషయాన్ని కనీసం పోలీసుకు తెలియజేసి ఎంక్వయరీ జరిపారా; ఆస్ట్రాడెంటు ఆత్మహత్య చేసుకొనడానికిగల కారణం ఏమిటి?

*Sri P. V. G. Raju :—*Police has gone into the question. There is no problem in the matter. The boy committed suicide Sir.

శ్రీ కె. గోవిందరావు : (అనకాపల్లి) ఇటువంటి కేసు ఒకటి ఆంధ్రయాని వర్కిటీ హాస్టలులో జరిగినట్లు జ్ఞాపకం. విద్యార్థులకు శీత్రమైన బియ్యలువచ్చినప్పటికీ డాక్టరు అలెండ్ కావడంలేదు. విద్యార్థులు చనిపోవటంకూడ జరుగుతున్నది. కనుక, ఈ విషయాన్ని సీరియస్ గా తీసుకుని ప్రతిరోజు డాక్టరు పూర్వంబ్బెను చూసే నిబంధన పెడతారా ?

*Sri P. V. G. Raju :—*Does not arise from this question, Sir.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : అతను అత్యవసరం చేసుకోవడానికి గల కారణాలేమిటో మంత్రిగారు తెలియజేస్తారా ?

Sri P. V. G. Raju :—Certainly, Sir, I know the facts about the thing. If the hon. Speaker wants me I can give the facts. In short, he committed suicide by taking an over-dose of sleeping tablets.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : అతను స్లీపింగ్ పిల్స్ ఓవర్ డోస్ చేసు కొనడంవలన చేసిపోయినాడు అంటున్నారు. అందుకు కారణాలేమిటి ?

Mr. Speaker :—The circumstances that led him to commit suicide.

Sri P. V. G. Raju :—They say, Sir, - I do not know how far it is a fact - that he had quarrels with his step-mother, his father ignored him, married a second time. There are so many things. How can I now say whether the reasons are valid or invalid reasons. The fact is that boy took an over-dose of sleeping tablets. He was found in the morning in a fit of coma, was removed to the hospital and even before he reached the hospital nothing could be done for him - he was practically dead even before he reached the hospital. He died in the hospital.

*UNIVERSAL FREE AND COMPULSORY PRIMARY
EDUCATION SCHEME.*

1492—

* 2633 Q.—*Sri S. Vemayya* :—Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether the scheme of Universal Free and Compulsory Primary Education has been introduced now in all the districts of the State;

(b) if not, why not ;

(c) whether the entire cost is being met from the centre or both; and

(d) the cost involved for 1962-63 to introduce the scheme in the State ?

Sri P. V. G. Raju :—

(a) The Universal Free and Compulsory Primary Education scheme came into force from the academic year 1961-62 and this is being implemented throughout the State except in Scheduled (Agency) areas. The scheme will be applicable to the age group 6-11 years in a phased programme in the Third Five-Year Plan. The Panchayat Samithis throughout the State, Zilla Parishads in Non-Samithi areas and Municipalities in the Municipal areas in Andhra area and the District Educational Officers on behalf of the Director of Public Instruction in the case of Corporation of Hyderabad, Municipal areas and non-Samithi areas in Telangana area are administering the scheme as per the provisions of the Andhra Pradesh Primary Education Act, 1961.

(b) Does not arise.

(c) The Government of India will meet 50% of the cost on the appointment of additional teachers and 33 1/2% on Midday Meals Schemes.

(d) Rs. 38,42,626/—.

శ్రీ యన్. వేమయ్య : నిర్బంధ విద్యార్థినిగానాన్ని అమలు జరుపుతున్నప్పు టికి, చాలామంది తలిదండ్రులు నీడతనంచేత తమ పిల్లలను బడికి పంపించలేక పోతున్నారు. ఆ విషయం ప్రభుత్వానికికూడ తెలుసు. దానిని అవరోధించడానికి ప్రభుత్వం తీసుకుంటున్న చర్యలేమిటి ?

Sri P. V. G. Raju :— Well known fact, Sir, that because of poverty many are not able to take advantage of it. Government is trying to reduce it by opening more schools and giving more facilities to backward communities and so on.

**STOPPING OF MID-DAY MEALS SCHEME TO SCHOOL-
GOING CHILDREN IN ANDHRA AREA.**

1493—

* 3173 Q.—*Sri P. O. Satynarayana Raju* [Put by *Sri A. Sarweswara Rao*]; Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the Mid-day Meals Scheme to school-going children has been stopped in Andhra area.

(b) if so, the reasons therefor ;

(c) when it will be revived ;

(d) whether the Government of India propose to give any aid ; and

(e) whether the Government are receiving any aid from UNICEF and CARE ?

Sri P. V. G. Raju : (a) No Sir,

(b) }
(c) } Do not arise.

(d) }
(e) } Yes, Sir.

NEW UNIVERSITY AT WARANGAL.

1494—

* 3043 Q.—*Sri N. Mohan Rao* [Put by *Sri Bh. Nagabushana Rao*] (*Warangal*) : Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether there is any proposal before the Government for starting a new University at Warangal ; and

(b) if so, when ?

Sri P. V. G. Raju : (a) and (b) There is no proposal for starting a new University at Warangal.

శ్రీ ఎ. వెంకటేశ్వరరావు (నరసంపేట) : మూడవ ప్రణాళికలో కాక పోయినా నాలుగవ ప్రణాళికలోనైనా యూనివర్సిటీ వస్తుంది అంటున్నారు. ఆ యూనివర్సిటీని తెలంగాణ ప్రాంతంలో ముఖ్యంగా వరంగల్లులో ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తుందా ?

Sri P. V. G. Raju : There is no such proposal, Sir, at the moment.

NEERA PLANT IN REPALLI TALUK.

1495—

* 1804 Q.—**Sarvasri E. Subbu Rao (Kuchivapudi) and K. Satynarayana (Repalli) :** Will the hon. Minister for Industries be pleased to state :

(a) the amount sanctioned for the construction of Neera Plant at Repalli taluk of Guntur district ;

(b) whether the tenders are called for ; and

(c) who are the tenderers and what are the rates offered by them ?

The Minister for Industries (Sri M. N. Laxshmi-narasayya) :—

(a) Rs. 150,000/—

(b) Yes, Sir,

(c) The names of the tenderers and the rates quoted by them are given below :

Names of the Tenderers.	Rates offered.
1. Sri Mandali Veeraraghavayya, P.W.D. Contractor, Repalli, Guntur District.	Rs. 37,000/—

2. Sri Venkataramayya, P.W.D.
Contractor, 6th ward, Repalli,
Guntur District. Rs. 36,400/-
3. Sri Kollur Seetharamiah, Con-
tractor Repalli Rs. 40,000/-
4. Sri Sambasiva Rao, Con-
tractor, Bethapudi, Via Re-
palli, Taluk, Guntur, District. Rs. 38,000/-
5. Sri K. Udayabhaskara Rao, Con-
tractor, Bethapudi, Repalli. Rs. 39,000/-
6. Sri E. Hanumantha Rao PWD
Contractor, Tenali Guntur
District. Rs. 35,400/-

శ్రీ ఇ. సుబ్బారావు : ఈ భవనాన్ని ఎప్పుడు తెరుస్తారు; దీనిలో ఎక్స్-ట్రావర్స్ కు ఉద్యోగాలు ఇస్తారా ?

శ్రీ యం. యన్. లక్ష్మీనరసయ్య : బిల్డింగు తయారయింది. ఇంకా బానికీ కరెంటు రావలసి వున్నది. వచ్చిన వెంటనే ప్రారంభిస్తాము. ఎక్స్-ట్రావర్స్ కు ఇందులో ఇవ్వవలయుననే ప్రభుత్వముయొక్క ఉద్దేశము.

శ్రీ ఎస్. ఆర్. దాట్ల (అతిథి) : దానికి అవసరమైన ఇనుము వస్తే రాష్ట్ర పవన్ యిచ్చి కాంట్రాక్టరు కొనుక్కోనే సర్దుతిలో చేశారా? లేక ఖాదీబోర్డువారే ఇనుము అంతా సప్లయ చేశారా? అదంతా సర్దినియోగమయిందా?

శ్రీ ఎం. ఎన్. లక్ష్మీనరసయ్య : కాంట్రాక్టరుకు యిచ్చినతరువాత ప్రభుత్వం కూడ పాల్స్ చేస్తుంది, భవనసమాప్తం తయారు అయింది.

శ్రీ ఎం. పిచ్చయ్య : నీరా ఉత్పత్తి యీ సంవత్సరం చివరిలో ప్రారంభమవుతుందా?

శ్రీ ఎం. ఎన్. లక్ష్మీనరసయ్య : బిల్డింగు అయిపోయింది. కరెంటు కావలసి వుంది, కరెంటు వచ్చిన తరువాత ప్రాజెక్టునులోకి పోతుంది. కరెంటువచ్చిన పది పాసు నిమిషాలలో తయారవుతుంది.

శ్రీ పి. గున్నయ్య (కొత్తూరు) : నీరాశవనాలు జిల్లాకు ఒకటి ఏర్పాటు చేస్తారా ?

శ్రీ ఎం. ఎన్. రఘునాథయ్య : ఆ ప్రశ్న ఎత్తైనా మంత్రిగారికి వేయాలి.

శ్రీ కె. ఎల్. నరసింహారావు : భవనాలలో నీరా ఉత్పత్తిచేస్తే అది కల్లుగా తయారవుతుంది. ఇది నీరాయా లేక మగర్-కం-నీరాయా ?

శ్రీ ఎం. ఎన్. రఘునాథయ్య : ఇది మగర్-కం-నీరా. అంతే గాని, నీరా కాదు.

*GIRIJAN COLONISATION SCHEME IN KOTHURU
CONSTITUENCY.*

1496—

* 1985 (226N) Q.—*Sri P. Gunnayya* : Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the works pertaining to Girijan colonisation scheme in the lands of Kothuru Constituency, Srikakulam district have been discontinued ; and

(b) if so, the reasons therefor ?

The Minister for Excise and Cooperation (Sri. M. R. Appa Rao) : (a) Yes, Sir.

(b) The scheme was taken up under the Centrally sponsored schemes during the Second Five Year Plan. As the scheme "Land Colonisation" was not included in the Third Five Year Plan under the Centrally sponsored schemes, it could not be continued.

సెంట్రలు గవర్నమెంటువారు సెకండ్ ప్లానులో యీ స్కీము శాంక్షను చేశారు. మూడవ ప్లానులో యీ స్కీము ఇన్ క్లూడు చేయలేదు. అందువల్ల ఆపుతేరారు.

శ్రీ పి. గున్నయ్య : చాలవరకు పని జరిగింది. రోడ్స్ వేశారు, ఫౌండేషన్స్ కూడ వేశారు. గిరిజనులు తమకిస్తారనే ఆశతో వున్నారు. కాబట్టి ఆ పని వడప బడెటట్లు చేస్తారా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : నెంట్రలు గవర్నమెంటుకు వ్రాశాము. ఇంకా జవాబు ఏమీ రాలేదు. దానిని మూడవ స్టానులో చేర్చలేదు. టై రెక్టర్ ఆఫ్ సోషల్ వెల్ఫేరును యాక్తును తీసుకోమన్నారు. కరస్పాండెన్సు జరుపుతున్నారు. ఇంకా పై నల్లెత్తే కాలేదు.

శ్రీ పి. గున్నయ్య : 40 వేల రూపాయలు కాంక్షను చేశారు. కానీ పని నిలిచిపోయింది. ఆ డబ్బు ఖర్చు అయ్యేవరకు అయినా ఆ పని వదిలిపెట్టారా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : ఆ విషయం గున్నయ్యగారు వ్రాస్తే తప్పకుండా పరిశీలిస్తాము.

HOSPITAL IN BHADRAGIRI AGENCY.

1497—

" 553 (2297) Q.—*Sri A. Lakshmi Naidu (Nagaru)* : Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) the stage at which the proposal of the Government to establish a Hospital at Bhadravirgi an agency area of Srikakulam district, stands at present ; and

(b) whether the proposed hospital will be established at Gumma village, in case the villagers donate the land required for the said purpose ?

Sri M. R. Appa Rao : (a) The Director of Social welfare has submited proposals to drop the acquisition proposals for want of funds. The matter is under examination.

Even if the villagers donate the land, there are no funds at present for the establishment of a hospital at Gumma village.

(b) ఫండ్సు లేవని డ్రాక్ చేయుమని వ్రాశారు. దానిగురించి జిల్లాలోని వాము. (b) విలేజర్స్ ఖామి యిచ్చినప్పటికీ ఖర్చింగు కట్టడానికి ఫండ్సు లేవు కాబట్టి చేయడానికి సావకాశం లేదు.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : ఆ నిర్దింపుకు ఎప్పటికీ ఎంత అయింది ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : రెండవ ప్లానుయొక్క నాలుగవ సంవత్సరములో 28 వేలు అలాటో చేశారు.

During the last year of the Second Plan, a sum of Rs. 11,500 was allotted under Capital expenditure for the completion of the building work. The Government while giving administrative approval sanctioned the scheme for a sum of Rs. 28,000 limiting the expenditure to Rs. 11,500 which was the amount allotted for 1960-61. The owner at first promised to donate the land but later on backed out. He wanted some other Government land in exchange. So on account of this the Government have to acquire the land. Now the acquisition proceedings are there and that is being proceeded with. And the Director of Social Welfare will examine the question.

శ్రీ మహమ్మద్ తహశీర్ (భద్రాచలం) : రెండవ ప్లానులో ఏ కేస్ ప్రాంతంలో అనేక రోడ్స్, భవనాలు నిర్మించడానికి ప్లానులు చేశారు. వాటిలో చాలా భాగం పూర్తి అయినాయి. ఇంకా కొన్ని మిగిలివున్నాయి. మూడవ ప్లానులో వాటిని తిరిగి ముట్టుకోవడం లేదు. రెండవ ప్లాను ప్రకారం వాటిని పూర్తి చేస్తారా, లేక ఆ పనులు మూడవ ప్లానులో మానేయడం జరుగుతుందా ?

Mr. Speaker : Put a separate question.

శ్రీ ఎస్. వేణుయ్య : 28 వేల రూపాయలు కాంప్లెను అయిన స్కిము చివరములో ఇంత ఆలస్యం జరగడానికి కారణాలు పరిశీలించి, ఇప్పటికైనా వాటిని త్వరితగా పూర్తి చేయించడానికి ప్రయత్నం చేస్తారా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : మొదట వారు భూమి యిస్తామన్నారు. అక్విజిషను అవసరం లేదనుకున్నాము. ఆయన వెనుకకుపోతే ఇప్పుడు అక్విజిషనుకు టైము వదులొంది.

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు : 28 వేలు ఖర్చు చేయలేదా ? వదలొందువేలకు తిమిట్ చేయమన్నారు. ఈకోపున అక్విజిషను పూర్తి చేయవచ్చునా ? ఎందుకు యింత కాలయాపన, దీనికి ఏ సంవత్సరాలు పట్టించా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : Sir, shall I read the answer ? ముందుగా ప్రశ్న యిస్తానన్నారు. కానీ, కరువాత అక్వైర్ చేయవలసివచ్చింది.

Mr. Speaker : Please give a gist—the reason for the delay. When did he back out ?

M. R. Appa Rao : When the scheme was about to be taken up, a new situation arose namely that the owner of the site who previously promised to donate the land to the Government free had subsequently backed out. The Deputy Director Tribal Welfare, Visakhapatnam contacted the owner of the land and the latter was reported to be willing to give the site only on condition that he should be given some other land in exchange. The Deputy Director thereupon recommended that in order to see that the Government are not involved in Civil litigation, the land might be acquired under the provisions of the Land Acquisition Act. In November, 1960, only an amount of Rs. 18,000 was allotted for this hospital under capital expenditure during the first year of the III Plan because it was thought that the amount of Rs. 11,500 allotted during 1960–61 might have been spent. With that end in view, a further amount of Rs. 18,000 allotted for 1961–62 was found to be not sufficient for the construction of the building.

Since the land had to be acquired before the construction of the building, the District Medical Officer Srikakulam, was requested to contact the Sub-Collector, Parvathipuram to acquire the land under the provisions of the Land Acquisition Act. Because the land was not acquired, no steps were taken to construct the building. Last year, the amount of Rs. 18000 earmarked for this hospital had also lapsed. It was unfortunate that since 1959–60 the building could not be constructed for the reasons mentioned above.

The Director of Medical Services has now reported that an amount of Rs. 2000 is required to meet the cost of acquisition which has to be met by diversion from savings

during the year. But the Director of Social Welfare has reported that (i) the cost of Rs. 2000 for acquiring the land cannot be met from the savings (ii) no funds have been proposed to be provided for the construction of hospital building during the III Five Year Plan and as such the acquisition of land during the year 1962-63 may not be necessary.

The proposal of the Director of Social Welfare is under examination separately.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : పంచపాండవులంటే మంచంకోళ్లలా మూడు అని ఏదో చెప్పిన సామెతగా వుంది. రెండవ స్థానులో ప్రవోజ్ చేశారు. జాక్ అవుట్ అయ్యాడన్నారు. ఎప్పుడు వెనుకకుపోయాడో చెప్పలేదు. తరువాత, ఫండ్స్ లేవు కనుక స్కిము డ్రాప్ చేశామంటున్నారు. ఏకెస్సి ప్రాంతంలో, వెనుకబడ్డప్రాంతంలో ఆ స్కిము అమలు చేయకుండా ఆఫీసరులు డ్రాప్ చేస్తుంటే ప్రభుత్వం చూస్తూ ఊరుకోవడం ఏవిధంగా సబబు? లాండ్ అక్వయిర్ చేయడానికి ఆక్కడ రెండు వేలుకూడ కాదు; వారు ఎట్లా చెప్పారోగాని. వెంటనే లాండ్ అక్వయిర్ చేసి బిల్డింగు పూర్తి అయ్యేటట్లు చూస్తారా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : ఫండ్స్ లేవు. సేవింగ్స్ లోంచి తీయాలంటున్నారు. సేవింగ్స్ లేవు.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : ఇన్నికోట్ల రూపాయలు మన బడ్జెటులో వుంటే అక్విజిషనుకు రెండువేలు దొరకలేదంటే ఆశ్చర్యంగా వుంది.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : గవర్నమెంటు వోస్పిటల్సు కట్టాలంటే స్టలంగల ఆసామీనద్దనండి consent తీసుకుంటారు. అది ఎందుకు తీసుకోలేదు ? తీసుకోనిచారితై చర్య తీసుకున్నారా ?

Mr. Speaker : Why was not the consent of the owner taken ?

Sri M. R. Appa Rao : At first he gave oral consent. And then when he was asked to put it in writing, he went back.

**REAPPOINTMENT OF PENSIONERS IN THE SOCIAL
WELFARE DIRECTORATE.**

1498—

* 818 (2828) Q.—*Sri T. K. R. Sarma (Kurnool)* : Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) whether any pensioners have been reappointed in the Social Welfare Directorate ; and

(b) if so, the number of them as Upper Division Clerks and Lower Division Clerks, respectively ?

Sri M. R. Appa Rao : (a) and (b) : Only one pensioner of the State Forces of the Former Hyderabad Government was appointed as Upper Division Clerk in the Social Welfare Directorate:

శ్రీ ఎన్. వేమయ్య : అది పెద్ద పెక్కికలుపోస్తు కాదు. దీనిని యివ్వడానికి special circumstances ఏమిటి ? ఈవిధముగా యిస్తూపోతూ ఉంటే unemployment problem ఎట్లా పరిష్కరించడానికి వీలవుతుంది ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : సర్వీసు కమిషనువారు ఎక్జామినేషన్ గవర్నమెంటుకు పంపిస్తే వారుకూడా agree అయినారు.

శ్రీ వీల్లలపూరి వెంకటేశ్వర్లు : అది పెక్కికల్ జాబ్ కానందువల్ల పెన్షన్ వర్సని వేసుకోవలసిన అవసరంలేదు. అతనిని వేసుకోవడానికిగల ప్రత్యేక కారణాలు ఏమిటి ? అతడు అంత efficient అయినవాడా ? మిగిలినవారు efficient కారా ? అతడంత efficient అని ఎట్లా గుర్తించబడినది ?

Sri M. R. Appa Rao : Mr. M. A. Kareem, temporary U.D.C. in the office of the Director of Social Welfare, was first appointed on 2-7-38 in the headquarters State Forces of former Hyderabad State Government. The State Forces were then a Government department in the erstwhile Hyderabad Government. Mr. Kareem worked as Superintendent Grade I, in the State Forces with effect from 1.10.47 in the grade of 200-375 OS. He passed H.S.C. examination and possessed diploma in English type-writing. On the demobilisation of State Forces on

1.7.54, Mr. Kareem was granted a pension of Rs. 63.64 np. He is now receiving Rs. 43 after commuting an amount of Rs. 20. In March, 1957 some posts of U.D.Cs. had fallen vacant. The then Director addressed the Regional Employment Exchange for a panel of candidates and on the suggestion of the Director, Regional Employment Exchange Sri Kareem was appointed temporary U.D.C. in the office of the Director of Social Welfare from 1.5.5 and later on it was regularised.

Mr. Speaker : The reasons are not there as to what special reasons weighed with the Government to again re-employ that person and I do not think the Minister will be in a position to give any reason as it is not borne in the Report.

శ్రీ నిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : ఇప్పుడు special reasons ఏమి ఉన్నాయి? ఈ appointment ను regularize చేసినప్పటికీ terminate చేయడానికి ప్రభుత్వం ఆలోచిస్తుందా ?

శ్రీ ఎం. ఆర్. అప్పారావు : వల్లికు సర్వీసు కమిషనువారు కూడా regularize చేశారు. How can we terminate?

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం : ఆఫీసరు యొక్క అవసరం కూడా ఆలోచించి ఉంటారు.

(నవ్వు)

Mr. Speaker : It is quite likely.

UPGRADING CHILAKALURIPETA PANCHAYAT AS A MUNICIPALITY.

1499—

* 2117 Q.—*Sri N. Venkata Swamy (Paruchuru) :* Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether there was a proposal previously to upgrade the Chilakaluripet Panchayat (Guntur district) as a Municipality ;

(b) whether the proposal was dropped ; and

(c) if so, the reasons for the same ?

The Minister for Municipal Administration (Sri A. Venkataramayya : (a) Yes, Sir, in 1959.

(b) Yes, Sir.

(c) On administrative grounds.

శ్రీ వి. శ్రీకృష్ణ : పరిపాలనకు సంబంధించిన కారణాలు అన్నారు. పెట్టిన ప్రవీణులను విశ్లేషించి చేయడానికి కారణాలు చెప్పగలరా ?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : 1959 లో కొంతమంది ప్రజానీకం ప్రస్తుతం అవీలే కాగుంటుందని చెప్పడంవల్ల ఆవడం జరిగింది.

శ్రీ నావిలాం గోపాలకృష్ణయ్య : అప్పుడు ఎందుకు ఆపారు ? వత్తన్నవారు ఇప్పుడు ఉప్పుకున్నారా ?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : అప్పుడు వద్దనడం, ఇప్పుడు కావాలనడం ప్రశ్న కాదు. అప్పటి పరిస్థితుల దృష్ట్యా కాత్కాలికంగా ఆవడం జరిగింది. పెర్మనెంటుగా చేయకూడదని నా ఉద్దేశ్యం కాదు. అనాటినుంచి అమలులో చేయాలనే ఉద్దేశ్యంతో పరిశీలన జరుగుతున్నది.

శ్రీ ఎన్. వెంకటేశ్వర్లు : ఏ ఏ గ్రామాలను చేర్చినారు ?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : ప్రస్తుతం చిలకలూరిపేట, పురుషోత్తమట్లం కలిపి చేయాలని ఉద్దేశ్యం ఉన్నది.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : ఇది ఎమర్జెన్సీ రావడంవల్ల ఆపుచేసి ఉంటారా ?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : ఎమర్జెన్సీకి దీనికి ఎలాంటి సంబంధం వుందో నాకంటే బహుశా గౌరవ సభ్యులకే ఎక్కువ తెలుసును.

శ్రీ పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వర్లు : మంత్రిగారు ప్రశ్నకు సూటిగా సమాధానం చెప్పింది. ఎమర్జెన్సీ గురించి నాకు తెలుసునన్నది. I take it as a compliment ఎమర్జెన్సీ గురించి నాకు తెలియడానికి దీనికి సంబంధం ఏముంది ?

Sri K. Brahmananda Reddy : Sir, I protest against that. It is an ironical question and he received it in the same way.

You must put some question for which the Minister must give a direct reply...

Mr. Speaker : It is all right. When you hit... (Laughter) you must be prepared to be hit.....(Laughter)

శ్రీ వి. శ్రీకృష్ణ : కొంతమంది వద్దంపే ఆవడం కాకుండా, పంచాయతీలని మ్యూనిసిపాలిటీలుగా చేయడానికి ఖచ్చితమయిన విధానాన్ని ప్రభుత్వం అనుసరిస్తుందా? పురుషోత్తమపట్నంలో పాటు పనులుగురుకుడా చేర్చడానికి అలోచిస్తారా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : ఆపాలనే ఉద్దేశ్యం ప్రస్తుతానికి ఏమీలేదు. పురుషోత్తమపట్నం, చిలకలూరుపేట మాత్రమే మ్యూనిసిపాలిటీగా చేయడానికి ప్రస్తుతం ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది.

శ్రీ ఎన్. వెంకటస్వామి : అదనంగా పన్నులను కట్టవలసినవారు లోగడ మ్యూనిసిపాలిటీని చేయవద్దన్నారు. అంతేగాని అందరూ కావాలనే అంటున్నారు. అలాంటి అటంకాలవచ్చాయని drop చేసుకోకుండా గట్టిగా ఈసారి మ్యూనిసిపాలిటీ చేసి పట్టణ అభివృద్ధికి తోడ్పడతారా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : Drop చేయాలనే ఉద్దేశ్యములేదు.

శ్రీ మహమ్మద్ ఇస్మాయిల్ (నామల్ కోట) : మ్యూనిసిపాలిటీ కావాలని ప్రజానీకం కోరడం, ఆదాయం, అనాథా ఉండాలి. చిలకలూరు పంచాయతీ బోర్డుకి అలాంటి సౌకర్యం ఉన్నదా? ప్రజానీకం ఒప్పుకున్నదా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : మ్యూనిసిపాలిటీని చేయడానికి కావలసిన ప్రజానీకం యొక్క అనుమతి, దానికి కావలసిన ఏర్పాట్లు, అనుగుణమయిన పనులు ఉన్నవి. కనుకనే మ్యూనిసిపాలిటీ చేయడానికి నిర్ణయించబడినది.

CONSTRUCTION OF HOUSING COLONIES.

1500—

* 2400 Q.—**Sri G. C. Kondaiah (Nellore) :** Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether it is a fact that the Central Government sanctioned during 1961 more than a crore of Rupees towards the construction of Housing Colonies ; and

(b) if so, whether this money is going to be utilised and is there any plan to construct small colonies in the towns having above one lakh of population for slum-dwellers ?

Sri A. Venkataramayya : (a) and (b) The answer is in the affirmative.

శ్రీ జి. సి. కొండయ్య : ధనం lapse కాలేదా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : కాలేదు.

శ్రీ జి. సి. కొండయ్య : డబ్బు lapse కాలేదు కాబట్టి లక్ష జనాభాపైన వట్టణాలను తీసుకుని colonies కట్టడానికి ప్రణాళిక ఉందా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : లక్ష జనాభా ఉన్న ప్రాంతాలలో ఖర్చుపెట్టా అనే ఉద్దేశ్యంకాదు. Buildings కొరకై మొత్తం రాష్ట్రంలో ప్రణాళిక క్రింద ఖర్చుపెట్టే amount కాబట్టి ఏ విధముగాను lapse కాలేదు, వారధిగిన దానికి దీనికి సంబంధం లేదు.

శ్రీ జి. సి. కొండయ్య : దానికై నా ఏదయినా ప్రణాళిక వేసుకుని అక్కడ కట్టాలని ఉందా ?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : కొన్నిచోట్ల మ్యూనిసిపాలిటీలలో అలాంటి కార్యక్రమాలు నిర్వహించ బడుతున్నాయి.

శ్రీ బి. హెచ్. నాగభూషణరావు : గృహనిర్మాణ వధకాలకు కొన్ని రాష్ట్రాలలో సక్రమంగా అమలు జరపినందున డబ్బు మిగిలిందని విన్నాము. వరంగల్లు నగరంలో మ్యూనిసిపాలిటీ ఒక ఇల్లయినా కట్టలేదు. చర్చితీసుకుంటారా?

శ్రీ ఎ. వెంకటరామయ్య : మన రాష్ట్రంలో కేంద్రం 1962 సంవత్సరంలో రు. 1,88,00,000లు allot చేస్తే రు. 1,89,00,000 లు కేటాయింపు జరిగి కార్యక్రమం చక్కగా నిర్వహించ బడుతోంది.

శ్రీ యస్. వేమయ్య : కేటాయించిన మొత్తం అంతా ఖర్చుపెట్ట బడిందా? మొత్తాన్ని రూరల్ ఏరియాస్ కు allot చేయబడుతోందా? Citiesకు మాత్రమే వర్తింపు చేయబడుతోందా?

శ్రీ ఎ. వెంకట్రామయ్య : రూరల్ ప్రాంతాలలో కూడా ఈ ధనం కొంత తేటాయంపు చేయడం జరిగింది.

INTEGRATED LEGISLATION TO ALL THE MUNICIPALITIES

1501—

* 3311 Q.—*Sri A. Sarveswar Rao (Eluru)* : Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether the Government propose to bring out a comprehensive legislation (integrated) applicable to all the municipalities in Andhra Pradesh and

(b) if so, when ?

Sri A. Venkataramayya : (a) Yes, Sir.

(b) The State Law Commission is finalising the Bill. After the Bill is finalised it will be introduced in the Legislature.

(ఎ) అవును.

(బి) State Law Commission వారు బిల్లును పరిశీలించుచున్నారు. బిల్లు అయ్యారైన తరువాత శాసన సభలో ప్రవేశ పెట్టబడును.

శ్రీ డి. సీతారామయ్య (మదనపల్లి) : క్రొత్తగా ఏర్పడిన మునిసిపాలిటీలలో ad hoc కమిటీలను వేస్తున్నారని తెలుస్తోంది. ఈ ad hoc కమిటీలలో స్థానికంగా వుండే శాసన సభ్యులను ఆర్. డి.ఎస్. లను చేయడానికి ప్రయత్నం చేస్తారా?

శ్రీ ఎ. వెంకట్రామయ్య : ఇప్పుడు ఆ ప్రశ్న లేదు.

శ్రీ ఎ. వర్మేశ్వరరావు : నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం మే బిల్లుపయ్యారు చేయడం, మునిసిపాలిటీలకు పంపి వారి అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం, జూరిస్టుల అభిప్రాయాలను తెలుసుకోవడం జరిగింది. ఎప్పటికప్పుడు మీకు రావడానికి ఆలోచిస్తున్నామని చెప్పడంకప్పు concreteగా ఏమీ లేదు. మునిసిపాలిటీలు బాధ్యం దుకున్నాయి వచ్చే సమావేశంలోనైనా తెస్తామని హామీ ఇవ్వగలరా?

శ్రీ ఎ. వెంకట్రామయ్య : హామీ ఇవ్వడం కష్టమైన విషయం త్వరలో తీసుకు రావాలనే ఉద్దేశంతోనే ప్రభుత్వం పరిశీలనచేసి law commission చారికి పంపారు. చారినంచి రాగానే త్వరలోనే సభలో పెట్టే ప్రయత్నం చేస్తాను.

RENOVATION OF TEMPLES.

1502--

*1434 Q.--*Sri P. Rajagopal Naidu [Put by Sri Ramachandra Rao Deshpande]:* Will the hon. Minister for Religious and Charitable Endowments be pleased to state:

(a) the temples taken up by Government for renovation during 1962-63; and

(b) the estimated amount to be sanctioned for their renovation ?

The Minister for Religious and Charitable Endowments (Srimathi T. N. Sadalakshmi): (a) and (b)

The answer is placed on the Table of the House :

PAPERS PLACED ON THE TABLE OF THE HOUSE
HOME (ENDOWMENTS II) DEPARTMENT

S. No.	Name of the Temple village and taluk District.	Description of work.	Amount estimated.
(1)	(2)	(3)	(4)
1.	Sri Varahalakshmi Narasimhaswamy temple—Simhachalam* taluk and district* Vizag.	Renovation of main Temple.	58300/- (Revised) estimated for Rs. 73200/- submitted for sanction
2.	Sri Suryanarayanaswamy temple, Arasavalli, Srikakulam taluk and district.	Construction of terraced Mandapam and construction of Tonsuring shed.	Rs. 9114-38
3.	Sri Madanagopalaswamy temple, Ballipadu Tanuku taluk of West Godavari district.	Repairs of paddy godown.	Rs. 2,318-00

22nd March, 1963

Oral Answers to Questions

769

(1)	(2)	(3)	(4)
4.	Sri Someswara and Janardhanaswamy, temple-Gumpudi, Bhimavaram taluk West Godavari district.	Remodelling of Annapurna Mantapam and Repairs.	Rs. 6,697-00
5.	Sri Udayakaleswaraswamy temple, Gamdavaram, Nellore district.	Plasiening, construction of Mukhamantapams to shines etc.	Rs. 35,070-00
6.	Sri Kalahasteswaraswamy temple Kalahasti, Chittoor district.	Construction of choultry repairs and decorations to the temple.	Rs. 1,00,784-00
7.	Sri Venugopalaswamy temple, Nellore.	Construction of choultry and repairs.	Rs. 8,253-00 (to be sanctioned by the Commissioner).
8.	Sri Kodandaramaswamy temple, Butchireddipalem Nellore district.	Repairs and providing Mythological idols.	Rs. 16,828-44 (estimates called for.)

(1)	(2)	(3)	(4)
9.	Sri Ranganadhaswamy temple- Nellore.	Construction of Booking Officer and electrification.	Rs. 6,534-00
10.	Sri Jagannadhaswamy temple Pala- konda town and taluk, Srikakulam district.	Radhasala, compound wall, Temple, car and kitchen shed.	Rs. 11,850-00
11.	Sri Satyanarayanawamy temple, Parvathipuram, Srikakulam district.	Improvement to front Varandas, rebuilding Pil- grim shed, Remodelling Kukhapmandapam and Re- placement of damaged terraced roof.	Rs. 1,930-00
12.	Sri Mukalingeswaraswamy temple, Mukhalingam Pathapatnam taluk Srikakulam district.	Flooring of pointing of temple compound.	Rs. 3,430-00

(1)	(2)	(3)	(4)
13.	Sri Venkateswaraswamy temple, Fort Vizag town and taluk.	Construction of Muka- mandapam Kalyanamanda- pam Kitchen store room Mosaic flooring to Kalyanamandapam Mosaic flooring and construction of Keshakhandanam bath room.	Rs. 16,056-00
14.	Sri Venkateswaraswamy temple Upmaka, Vizag District.	Renovation.	Rs. 10,500-00 (San- ction awaited).
15.	Sri Kurmanandaswamy temple, Srikakulam.		Rs. 65,250-00 (San- ction awaited).
16.	Sri Kukkuteswaraswamy temple, Pithapuram, East Godavari district.		Rs. 5,525-00
17.	Sri Bhavanarayanaswami temple, Sarpavaram, East Godavari district.		Rs. 5,135-00

(1)	(2)	(3)	(4)
18.	Sri Venugopalaswamy temple, Kakinada, East Godavari district.		Rs. 3,793-00
19.	Sri Venugopalaswamy temple, Nadu- palli, West Godavari district.	Special repairs.	Rs. 4,920-00 (work is in progress).
20.	Sri Venugopalaswamy temple, Martha, West Godavari district.	Brass work.	Rs. 1,200-00
21.	Sri Gowreswaraswamy Mortha, West Godavari district.	Brass work.	Rs. 1,200-00
22.	Sri Ramalingeswaraswamy temple, Unikili West Godavari district.	Jewellery.	Rs. 891-00
23.	do. Kakileru, West Godavari district.	Kalyanamandapam.	Rs. 2,160-00
24.	do. do. Nelamuru West Godavari district.	Special repairs.	Rs. 1,620-00

(1)	(2)	(3)	(4)
25.	Polamuru Pattabhiramaswamy temple, Polavaram, West Godavari district.	Special repairs.	Rs. 1,800-00
26.	Visweswaraswamy temple, Kothapadu, West Godavari district.	Special repairs.	Rs. 3,235-00
27.	Pattabhiramaswamy temple, Venkataramapuram, West Godavari district.	Improvements.	Rs. 1,800-00
28.	Ramalingeswaraswamy temple, Boda-padu, West Godavari district.	Choultry sanction of Commissioner awaited.	Rs. 8,650-00
29.	Suverneswara and Anjaneyaswamy, Ganapavaram, West Godavari district.	Compound wall and Mukhamandapam.	Rs. 8,650-00
30.	Sri Bheemeswaraswamy temple, Chintapalli.	Construction of Vahana-sala etc.	Rs. 13,375-00

(1)	(2)	(3)	(4)
31.	Bhimeswaraswamy temple, Chintapalli, West Godavari district.	Vahanasala, Track Road and Flag Staff.	Rs. 4,725-00
32.	Bhimeswaraswamy Kalingatla West Godavari district.	Leveling Compound & construction of compound wall.	Rs. 5,220-00
33.	Ramalingeswaraswamy temple-Cherukumilli, West Godavari district.	Mosaic Tiles Cuddapah flooring.	Rs. 2,970-00
34.	Amrutalingeswaraswamy temple-Bhimavaram West Godavari district.	Kalyanamandapam.	Rs. 3,060-00
35.	Venugopalaswamy temple Kravidi West Godavari district.	Electrification.	Rs. 316-00
36.	Gokarneswaraswamy temple Krovvidi West Godavari district.	Electrification.	Rs. 353-00

(1)	(2)	(3)	(4)
37.	Malleswaraswamy Undi West Godavari district.	Plastering-Kalyanamandapam.	Rs. 2,893-00
38.	Sambhulingeswaraswamy temple-Agaru West Godavari district.	Kalyanamandapam-Special repairs.	Rs. 4,410-00
39.	Amareswaraswamy temple Madhavayapalem West Godavari district.	Cuddapah flooring and Plastering.	Rs. 2,124-00
40.	Ramalingeswaraswamy Paidava West Godavari district.	Repairs to compound wall.	Rs. 900-00
41.	Anjaneyaswamy temple Narasapur West Godavari district.	Cuddapah Flooring.	Rs. 1,620-00
42.	Uma Agastheswaraswamy temple Penumaru, West Godavari district.	Cuddapah Flooring.	Rs. 3,548-00

(1)	(2)	(3)	(4)
43.	Someswaraswamy temple Vempa, West Godavari district.	Compound wall.	Rs. 2,880-00
44.	Neelakanteswaraswamy temple-Dag-guluru West Godavari district.	Re-electrification.	Rs. 270-00
45.	Visweswaraswamy temple, Mogaltur West Godavari district.	Mukhamantapam.	Rs. 3,240-00
46.	Maremma and Mutyalamma Tundurru West Godavari district.	Special Repairs.	Rs. 1,930-00
47.	Sri Someswaraswamy temple, Tunduru.	Cuddapah flooring.	Rs. 4,500-00
48.	Venugopalaswamy temple, Kaja West Godavari district.	Chavidi.	Rs. 3,240-00
49.	Sri Kesavaswamy temple, Elamanchili West Godavari district.	Compound walls.	Rs. 2,700-00

(1)	(2)	(3)	(4)
50.	Sri Nameswaraswamy temple Venkt-rapragada, taluk, Krishna district.	Construction of Archaka quarters.	Rs. 8,190-00
51.	Subrahmanyeswaraswamy temple-Mopidevi-Krishna district.	Special Repairs to Choultry. etc.	Rs. 15,240-00
52.	Gokarneswaraswamy temple-Linga-reddipalem Divi taluk, Krishna district.	Mandapam.	Rs. 8,460-00
53.	Venkamma Parentalu Gudur, Bandar taluk-Krishna district.	Reconstruction of temple.	Rs. 4,050-00
54.	Venkatachalaswamy temple Gudur, Bandar taluk, Krishna district.	Construction Gopuram.	Rs. 4,491-00
55.	Ramalingeswaraswamy temple-Thotapalli Guntur district.	Repairs.	Rs. 3,073-00

(1)	(2)	(3)	(4)
56.	Nookalamma temple-Gullapalli; Guntur district.	Compound wall.	Rs. 3,440-00
57.	Madanagopalaswamy temple, Oleur, Guntur district.	Instalation of Dwajam.	Rs. 3,300-00
58.	Pallapatlamma temple-Pallapatla, Guntur district.	Construction of temple.	Rs. 4,900-00
59.	Chenamalleswaraswamy temple-Bethapudi, Guntur district.	Pradakshinamandiram.	Rs. 2,000-00
60.	Sitaramaswamy temple-Pothumeraka Guntur district.	Mukhamandapam.	Rs. 600-00
61.	Rameswaraswamy temple-Ilavaram, Guntur district.	Cuddapah Slabing Com.	Rs. 1,900-00
62.	Venkateswaraswamy temple-Vellaturu-Guntur district.	Compound wall.	Rs. 4,200-00

(1)	(2)	(3)	(4)
63.	Vithaleswara S. T. Bhattipolu, Guntur district.	Mythological Idols Bross work, Plastering and urgent repairs.	Rs. 5,747-00
64.	Sri Venugopalaswamy temple, Kuchipudi, Guntur district.	Land rpeairs, creating Water pumpset and Cud-dapah slabs in compound.	Rs. 2,486-00
65.	Ramalingeswara S. T. Kuchipudi, Guntur district.	Plastering compound walls.	Rs. 1,845-00
66.	Veeramjaneya S. T. Burripalem Guntur distriut.	Improvements to C. Wall and Plastering Vimanam.	Rs. 3,364-00
67.	Thumuluru Sri Chennakesava S.T. Thumuluru, Guntur district.	Office room & Godowns.	Rs. 5,598-00
68.	Venugopala S. T. Vallivaru, Guntur district.	Renewal of Southern doorway leaves compound.	Rs. 250-00

(1)	(2)	(3)	(4)
69.	Chennakesava S. T. Penugudurupadu, Guntur district.	Fenching of shutters.	Rs. 1,164-00
70.	Venugopala S. T. Davvuru Guntur district.	Compound wall,	Rs. 3,650-00
71.	Bhogeswara S. T. Cheliveru, Guntur district.	Special repairs.	Rs. 2,002-00
72.	Ramalingeswara S.T. Elavarru, Guntur district.	Vimenanisover, Parvathi, Veerabhadra etc.	Rs. 3,855-00
73.	Chennamalleswararaswamy temple, Penugudurupadu, Guntur district.	Plastering Vimanams and Wire to Compound wall.	Rs. 3,758-00
74.	Lakshminarasimhaswamy temple, Santharavuru Guntur district.	Compound wall.	Rs. 4,300-00
75.	do. Returu, Guntur district.	Diwajam Mukamandapam and Kalyanamandapam.	Rs. 9,240-00

(1)	(2)	(3)	(4)
76.	Madhavaswamy temple-Karamchedu Guntur district.	Garbhalayam Antharalayam and Mukhamandapam.	Rs. 3,843-50
77.	Ramalingeswara S. T. Returu Guntur district.	Construction of wall.	Rs. 605-00
78.	Chandraseekhara S.T. Poondla, Guntur district.	Office, Kitchen.	Rs. 14,007-00
79.	Bhimeswaraswamy temple Parchoor Guntur district.	Urgent repairs.	Rs. 1,305-00
80.	Malleswara S. T. Doppalapudi Guntur district.	Compound wall and tap system.	Rs. 2,940-00
81.	Raghunayakaswamy temple, Chedala-vada, Guntur district.	Repairs to Radham wheels and Special repairs.	Rs. 6,950-00
82.	Venugopala S. T. Chinamallavaram, Guntur district.	Dhwajapratista.	Rs. 5,001-00

(1)	(2)	(3)	(4)
83.	Chennakesava S.T. Kothakota; Guntur district.	Construction of Vahanasala.	Rs. 5,490-00
84.	Rajagopala S.T. Alluru Kothapatnam-Ongole.	Compound wall.	Rs. 1,440-00
85.	Chakradhara S. T. Konijedu, Guntur district.	Idols Elephantvahanam Seshavahanam and Alamkaratirichi.	Rs. 2,450-00
86.	Malleswara S. T. Manganoor, Guntur district.	Mukhamandapam.	Rs. 3,600-00
87.	Ramalingeswara S. T. Pernametta; Guntur district.	Compound wall.	Rs. 1,765-00
88.	Chinakesava and Raghunayakado S. T. Guntur district.	Doors to Simha dwaram.	Rs. 7,794-00

(1)	(2)	(3)	(4)
89.	Sri Chennakesavaswamy temple, Santhanuthalapadu, Guntur district.	Office Room.	Rs. 2,700-00
90.	Chennakesavaswamy temple, Tangutur, Guntur district.	Flooring around temple, Repairs Vahanasala and Pumping set.	Rs. 4,263-00
91.	Sri Venugopalaswamy temple, Guntur district.	Uppugunduru, Mukhaman-dapam.	Rs. 4,590-00
92.	Sri Venugopalaswamy temple, Mukthinuthalapadu Guntur district.	Cuddapah Slabing.	Rs. 3,156-00
93.	Kasiveswaraswamy temple Lingangutla Guntur district.	Naranandi, Vahanam.	Rs. 575-00
94.	Nageswaraswamy temple Nagulupalapadu, Guntur district.	Garbhalayam, and Amma-vari Alayams Vimanagopuram.	Rs. 13,410-00

(1)	(2)	(3)	(4)
95.	Janardhana and Chakradhra temple-Konijedu, Guntur district.	Pointings to Kalyana mandapam and figures.	Rs. 815-00
96.	Venugopala S. T. Guravareddipalem, Guntur district.	Hanumantha Vahanam.	Rs. 545-00
97.	Kotipallisomashekara swamy temple-Tenali, Guntur district.	Construction of compound wall and Kalyanamandapam.	Rs. 15,545-00
98.	Penusila Narasimhaswamy temple-Penchalakona-Nellore district.	Mantapam, and cement Plastering.	Rs. 15,768-00
99.	Vedantasekar T. Nellore town.	Repairs to temple.	Rs. 2,629-00
100.	Malleswaraswamy temple Veruu, Nellore district.	Mukhamandapam and Corbhalayam etc.	Rs. 9,334-71
101.	Nageswaraswamy temple Modegunta, Nellore district.	Repairs to temple.	Rs. 2,946-00

(1)	(2)	(3)	(4)
102.	Ramalingeswara, Ramathirtham, Nellore district.	Repair to temple.	Rs. 1,987-00
103.	Prasanna Mallikarjunaswamy temple- Yelayapalem, Nellore district.	Repair to temple.	Rs. 1,200-00
104.	Chennakesawaswamy Kaluvayi, Nellore district.	Repair to temple.	Rs. 3,076-00
105.	Alaganandeswara S. T. paslapalli, Nellore district.	Flooring in the temple pre- mises.	Rs. 4,335-00
106.	Atmarameswara S.T. Annareddi palem, Nellore district.	Repairs to temple.	Rs. 4,247-00
107.	Ramalingeswara S. T. Vidavalur, Nellore district.	Yoganasala, vimana go- puram.	Rs. 11,077-00
108.	Nageswaraswamy temple-Minagallur, Nellore district.	Repairs to temple.	Rs. 1,500-00

(1)	(2)	(3)	(4)
109.	Mulasthaneswara S. T. Sarvepalli, Nellore district.	Yegnasala.	Rs. 2,100-00
110.	Ramalingeswara S. T. Muppavaram, Nellore district.	Repairs to temple.	Rs. 3,072-00
111.	Chennakesava S. T. Madrajgudur Nellore district.	Repairs to temple.	Rs. 500-00
112.	Puttandeswaraswamy temple- Korutur, Nellore district.	Dhwajam.	Rs. 800-00
113.	Chennakeswara S. T. Lebur, Nellore district.	Repair to Kalyanaman- dapam etc.	Rs. 9,686-00
114.	Sagareswaraswamy, Mttukur, Nellore district.	Ammavari temple.	Rs. 7,823-00
115.	Vinayakaswamy T. Kodavalur, Nellore district.	Door.	Rs. 200-00

(1)	(2)	(3)	(4)
116.	Aryathamma temple-Kodavalur, Nellore district.	Repairs to temple compound wall.	Rs. 3,618-00
117.	Venugopalaswamy temple-Ulavapadu, Nellore district.	Yaganasalapakasala-Mukhamandadam.	Rs. 66,000-00
118.	Alaghanandeswaraswamy temple-Vavilla, Nellore district.	Mukhamandapam and Vimanagopuram.	Rs. 6,715-00
119.	Veerabhadraswamy temple Indukudurpet, Nellore district.	Repairs to main temple.	Rs. 2,606-00
120.	Kodandaramaswamy temple Choditpalam, Nellore district.	Kalamanandapam.	Rs. 6,778-00
121.	Kodandaramaswamy and Anjaneyaswamy T. Gudur Nellore district.	Choultry.	Rs. 9,825-00
122.	Kodandaramamy temple Kovvur Nellore district.	Gali Gopuram.	Rs. 11,000-00

(1)	(2)	(3)	(4)
123.	Malyadri Lakshminarasimhaswamy temple—Malakonda, Nellore district.	Choultry.	Rs. 7,000-00
124.	Mallikarjunakamakshitay temple, Zonnawada, Nellore district.	Choultry.	Rs. 20,000-00
125.	Ramalingeswara, Brahmanakraka Nellore district.	Mukhamantapam.	Rs. 6,500-00
126.	Kodandaramaswamy temple Achanpalli, Kalyanadurga taluk, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 1,250-00
127.	Sivalayam, Mulakanur, Kalyanadurga taluk, Anantapur district.	Gopuram and Mukhamandapam.	Rs. 2,000-00
128.	Kodandaramaswamy Kalyana durga taluk, Anantapur district.	Repairs.	Rs. 2,112-00

(1)	(2)	(3)	(4)
129.	Vigneswaraswamy temple Igudur, tadparti, taluk, Anantapur district.	Repairs and reconstruction of Vigneswaraswamy temple.	Rs. 1,500-00
130.	Akkamma T. Channampalli Kalyanadurga taluk, Anantapur district.	Gopuram.	Rs. 2,000-00
131.	Narasimhaswamy Kothakurakulapalli, Kalyana durg taluk, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 2,500-00
132.	Narasimhaswamy temple Thimmapuram, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 500-00
133.	Malleswaraswamy temple—Kambadur, Kalyanadurga taluk, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 2,000-00
134.	Ranganadhaswamy temple—Vepalaparthy, Kalyanadurga taluk, Anantapur district.	Repairs and Renovation of chart.	Rs. 6,000-00

(1)	(2)	(3)	(4)
135.	Donathimmarayaswamy temple Vittalampalli, Anantapur district.	Construction of steps.	Amount not estimated.
136.	Lakshminarasimhaswamy temple— Pennobilam, Anantapur district.	Gopuram, Mandapam and Chariot.	Rs. 20,000-00
137.	Buggaramalingeswaraswamy temple, Tadiparti taluk, Anantapur district.	Renovation of temple, compound wall choultry Kitchen flooring.	Rs. 1,00,000-00
138.	Veerabhadraswamy temple Lepakshi, Anantapur district.	Improvements electrifica- tion.	Rs. 5,000-00
139.	Lakshminakshaswamy temple Yadimi, Anantapur district.	Renovation of Gopuram- garbhalayam.	Rs. 25,000-00
140.	Anjaneyaswamy temple Yallanur, Tadipatri taluk, Anantapur district.	Garbhalayam Walls and roofing.	Not estimated.
141.	Peta Basaveswaraswamy temple, Urava- konda Gooty taluk, Anantapur district.	Repairs to Mantapam, Compound wall.	Rs. 4,000-00

(1)	(2)	(3)	(4)
142.	Mittabanda Anjaneyaswamy Mada- kasera, Anantapur district.	Rehabilitation of temple Housing, water and sani- tary facilities.	Rs. 12,000-00
143.	Siddeswaraswamy temple Hemavathi, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 10,000-00
144.	Redrapadu temple-Roddam, Penukonda taluk, Anantapur district.	Renovation of temple.	Rs. 10,000-00
145.	Lakshmanarasinhaswamy temple— Penukonda, Anantapur district.	Repairs and Improvement of temple.	Rs. 5,550-00
146.	Brahmeswaraswami temple Brahma- gundam, Done taluk Kurnool district.	Renovation.	Rs. 13,500-00
147.	Tripurantakeswara temple Tripura- ntakam, Markapuram taluk, Kurnool district.	Renovation.	Rs. 9,600-00

(1)	(2)	(3)	(4)
148.	Lakshmnarasimha temple Ahobilam, Allagadda taluk Kurnool district.	Renovation.	Rs. 8,450-00
149.	Sri Mahanandeswaraswamy temple, Mahanandi, Kurnool, district.	Renovation.	Rs. ———
150.	Sri Prasanna Visweswara swamy tempel, Rypadu, Kurnool, district.	Renovation.	Rs. ———
151.	Arkeswaraswamy temple Karasani-Palli, Pungannur, taluk, Chittoor district.	Construction of the temple and compound wall.	Rs. 10,225-00
152.	Siddeswara S.T. Vinjam, Chittoor.	Construction of pil grims, shed and other repairs.	Rs. 50,000-00
153.	Perumalswamy temple, Bobbiganipalli, Chittoor district.	Construction of the temple.	Rs. 4,200-00
154.	Kodandarama S. T. Chandragiri, town, Chittoor district.	Renovation of the Building	Rs. 3,000-00

(1)	(2)	(3)	(4)
155.	Peddajeyangar, Muth Tirupati, Chandragiri taluk, Chittoor district.	Repairs to Math.	Rs. 4,377-79
156.	Channajeyangar Muth, Tirupati, Chandragiri, Chittoor district.	Special repairs to Muth.	Rs. 16,500-00
157.	Kodandaramaswamy temple Kurabakota Madanapalli taluk, Chittoor district.	Renovation of Vimanam.	Rs. 2,300-00
158.	Prasannavenkateswaraswamy temple Kosevaripalli, Madanapalli taluk, Chittoor district.	Renovation of temple and Pakarams.	Rs. 40,000-00
159.	Parasureswaraswamy temple Subtemple to Kalyana Venkateswaraswamy temple Narayanavaram, Puttur taluk, Chittoor district.	Repairs to compound wall.	Rs. 6,002-08
160.	Sadasiswara S. T. Karivetinagar, Puttur taluk, Chittoor district.	Renovation of temple.	Rs. 20,000-00

శ్రీ ఎమ్. విఘ్నేశ్వరయ్య : దేవాలయాలను తాగుచేసే సందర్భంలో శిల్పాలపై నిమెంటు పూస్తున్నారు. దానివల్ల శిల్పనైపుణ్యం, కళ పోతుంది. ఈ విషయంలో జాగ్రత్త తీసుకుంటారా ?

శ్రీమతి టి. ఎన్. నదాలక్ష్మి : అందుకే work సాగుతోంది.

శ్రీ దామోదరరెడ్డి (హౌస్ నగర్) : ఈ information లో 160 దేవాలయాలను renovate చేస్తున్నట్లున్నది. అందులో తెలంగాణాలోని ఒక్క temple కూడా లేదు కారణమేమి ?

శ్రీమతి టి. ఎన్. నదాలక్ష్మి : తెలంగాణాలో లేకపోవచ్చునేమో. ఉన్న list ను పేర్కొని పేర్కొన్నాము.

HINDI PRACHARAK TRAINING,

1667—

* 917 Q.--Sri K. Guruswamyreddy [Put by Sri S. Vemayya] : Will the hon. Minister for Education be pleased to state :—

(a) whether there is any rule that the pass certificate of S.S.L.C. Examination or an equivalent examination is compulsorily required for undergoing the Hindi Pracharak Training ;

(b) if so, when it has come into force; and

(c) whether any proposal is under consideration of the Government to relax the said rule in the case of the Ladies ?

Sri P. V. G. Raju : (a) No, Sir.

(b) Does not arise.

-(c) Does not arise.

*CONSTRUCTION OF THE STADIUM AT FATEH MAIDAN
HYDERABAD.*

1668—

* 2137 Q.—*Sri P. O. Satyanarayanaraju* [Put by *Sri S. Vemayya*] : Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) the total estimate for the construction of the stadium at Fateh Maidan, Hyderabad ;

(b) whether there is any contribution by the Centre ;

(c) if so, how much ; and

(d) when the construction will be completed ?

Sri P. V. G. Raju : (a) Rs. 27.98 lakhs.

(b) Nil.

(c) Does not arise.

(d) Expected by the end of December, 1963.

GANDHI BHAVAN IN THE UNIVERSITY.

1669—

* 2609 Q.—*Shri P. V. Ramana (Kondakarla)* : Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether the University Grants Commission has given its consent to construct Gandhi Bhavan either in all the three Universities in the State or at least in any one of them ;

(b) if so, the University in which the Gandhi Bhavan will be constructed ;

(c) the estimated expenditure therefor ; and

(d) the amount of the said expenditure to be borne by each concerned ?

Sri P. V. G. Raju : (a) and (b) Andhra University

(c) About Rs. 1 lakh

(d) Equal shares by the University Grants Commission and Gandhi Smarak Nidhi.

శ్రీ పి. వి. రమణ : గాంధీయన్ ఫిలాసఫీ teach చేయడంకోరకా ఈ భవనం కట్టిస్తున్నది.

Sri P. V. G. Raju : There is no information about that. It is generally a sort of memorial to the memory of Mahatma Gandhi.

NAGARJUNASAGAR HIGH SCHOOL.

1670—

* 2683 Q.—*Sri G. Ramarao* : Will the hon. Minister for Education be pleased to state—

(a) who is Managing the Nagarjunasagar High school whether public works Department or the Zilla Parishad at Nagarjunasagar Project ;

(b) what is the annual Budget of the high school; and whether the amount is incurred from the head 37 Education' etc. or from Public Works Department funds ;

(c) whether construction allowance is paid to all the staff of the High school ;

(d) whether it is a fact that construction allowance was not paid to the teachers from 1-7-59 to 31-3-61 and

(e) if so, why ?

Sri P. V. G. Raju : (a) The School is managed by the Project Department.

(b) Annual Budget of the School - 1961-62 (Actuals Rs. 0.57 lakhs—1962-63 (Estimated) Rs. 0.67 lakhs.

The Expenditure is debited to Project funds. But the School is being paid normal teaching grant by Education Department.

(c) The teaching staff of the School was paid construction allowance prior to 1-7-59 and they are being paid Project allowance and House Rent allowance if no quarters are provided with effect from 1-4-61.

(d) Yes, Sir.

(e) The Nagarjnnasagar Canal Board decided to withdraw this allowance from 1-7-59 as it was of the opinion that the duties of the teachers at damsite were not different from their normal duties.

*EXTENSION OF AGE FOR THE APPOINTMENT OF
TEACHERS.*

1671—

* 3176 Q.—*Shri P. O. Satyanarayanaraju* [*Put by Sri S. Vemayya*] : Will the hon. Minister for Education be pleased to state :

(a) whether the Government propose to extend the age for the appointment of teachers in schools in view of the shortage of trained hands ; and

(b) if so, when it will come into force ?

Sri P. V. G. Raju : (a) No, Sir.

(b) Does not arise.

RURAL ARTISAN TRAINING CENTRE AT WARDHANNAPET

1672—

* 1853 Q.—*Shri A. Venkateswerrao* : Will the hon. Minister for Industries be pleased to state :

(a) when the rural artisans Training Centre at Wardhannapet in Warangal district was started ;

(b) whether the said Artisans Training Centre was closed down with effect from 4-9-61

(c) if so, the reasons therefor ; and

(d) the expenditure incurred on the said centre ?

Sri M. N. Laxminarasayya : (a) The Regional Rural Artisans Training Centre, Wardhannapet, Warangal District was started on 5-9-1960.

(b) Yes. The Training Centre was closed down with effect from 4-9-1961.

(c) The reasons for the closure of the Training Centre are as follows :

(1) Some of the Panchayat Samithis that had participated in the scheme failed to contribute even 50% of their prorata share (as per pattern of the scheme) as a result of which the Assistant Director could not purchase all the items of machinery and equipment required for the centre.

(2) Even the Machinery purchased was not erected as the centre was located in Kutcha sheds.

(3) The construction of the building was taken up very late and it had come to a stand still at the foundation level only. The Zilla Parishad could not complete the construction of the building even by the time the first batch completed the training programme.

(4) Even the Kutcha sheds in which the Centre was located were not sufficient to accommodate all the four sections.

(5) There were already 2 Training-cum-Production Centres under Small Scales Industries Sector and one Village Industries Artisans Training Centre at Warangal.

(6) As there were no prospects of the building being completed by the Zilla Parishad and as the sheds in

which the centre was located temporarily were utterly unsuitable, this centre had to be selected for closure.

(7) Before coming to a final decision, the Department had suggested that it might be shifted to any other place in the District where suitable buildings were available but the Zilla Parishad objected to the shifting of the centre.

(d) The expenditure incurred on the said centre to the date of its closure amounted to Rs. 76,866—42 nP.

శ్రీ ఎ. వెంకటేశ్వరరావు : అక్కడ foundation వేయడానికే చాలా ఖర్చు చేశారు. వంచాయతీ సమితికి funds సరిగా release చేయకపోవడంవల్ల contribute చేయలేదు. Release time కాకపోవడంవల్ల construction ఆగిపోవడం, ఎత్తివేయడం నటబేనా? జిల్లా పరిషత్తు persistent గా demand చేస్తోంది అక్కడనే కట్టించాలని.

శ్రీ ఎమ్. ఎన్. లక్ష్మీనరసయ్య : Consideration తో ఉన్నది. జిల్లా పరిషత్తు protest చేశారు. ప్రభుత్వంకూడా అంగీకరిస్తుందనే అనుకుంటున్నాను. అక్కడే start అవుతుంది.

*PETITIONS TO THE DISTRICT SOCIAL WELFARE OFFICER
MAHABOBNAGAR DISTRICT.*

1673—

* 198 (1484) *Sri P. Mahendranath (Nagarkurnool)* : Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) the taluk-wise number of petitions submitted to the Office of the District Social Welfare Officer, Mahabubnagar district till the end of last year, from the Harijans of the villages who have been rendered homeless by the fire accidents, requesting for aid for the reconstruction of their houses ;

(b) the names of the villages from which the said petitions have been received ; and

(c) the names of persons who have been rendered aid in response to the said petitions ?

Sri M. R. Appa Rao :

- (a) Gadwal Taluk 16
 Nagarkurnool taluk 1
 Mahabubnagar taluk... .. 1
- (b) 1. Gadwal proper-Gadwal taluk
 2. Cherlailkyl village-Nagarkurnool taluk
 3. Cherukoor village Mahabubnagar Taluk.
- (c) 1. Parmakka, w/o Ruzarunna
 2. Sawaramma W/o Lachanna
 3. Pedda Manana S/o Dananna
 4. Santanna, S/o Dananna
 5. Sawaranna S/o Timanna
 6. Timanna, S/o Gunnanna
 7. Khasimappa
 8. Lankala Monappa S/o manappa
 9. Chinaiah- S/o Pedda Monappa
 10. Salnath Timmanna, S/o Linganna
 11. Bodanna, S/o Saujanna
 12. Timmappa, S/o Sayanna
 13. Balanna, S/o Marena
 14. Bussanara, S/o Yellappa
 15. Narasappa, S/o Timmanna
 16. Pentanna, S/o Chinna Kondanna

} of
 Gadwal

INMATES IN THE HOME FOR BEGGARS.

1674—

* 3238 Q.—*Smt. Sumitra Devi (Hyderabad – East) :*
 Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) the total number of inmates in the Home for beggars run by the Social Service Department and what is the expenditure incurred towards it ?

Sri M. R. Appa Rao : The following are the details relating to the three Beggar Homes functioning under the control of the Director of Social Welfare :—

Name of the Home   Strength.   Expenditure incurred during 1962-63 :

---

1. Beggar Home for Men, Hyderabad	64	Rs. 24,441-47 nP
2. Beggar Home for Women, Hyd'bad	77	„ 22,985-34 nP
3. Beggar Home for Men, Warangal	62	„ 19,974-55 nP
4. Beggar Home, Kurnool	35	„ 11,712-72 nP

The Beggar Home at Kurnool was abolished in the month of December 1962 as it did not function satisfactorily.

శ్రీమతి సుమిత్రాదేవి : అద్యక్షా, కొందరి విచ్చగాళ్ళకొరకు ఖర్చు చెల్లలేదాని కన్నా వీరవిద్యార్థులకోసము ఈ డబ్బును ఉపయోగిస్తే బాగుంటుందీకదా.

శ్రీ యమ్. ఆర్. అప్పారావు : Beggar Homes అవసరమే. Beggar Act లేకపోవడమువల్ల beggars ని పమీ చేయడానికి పీలులేదు.

TRIBES ENQUIRY COMMITTEE REPORT

1675—

* 3350 Q:—*Sri A. Serveswarrao* Will the hon. Minister for Excise and Prohibition be pleased to state :

(a) whether the Government received the Tribes Enquiry Committee Report submitted by shri V. Raghavaiah as its chairman ; and

(d) if so, when and what were the recommendations and suggestions made by the Committee and accepted and implemeted by the Government ?

Sri M. R. Appa Rao : (a) Yes, Sir.

The report was received in February 1962 and it is under examination of the Government.

WATER SUPPLY TO ONGOLE TOWN.

1576—

* 668 (2516) *Shri T. Chenchiah (Santhanuthalapadu)*: Will the hon. Minister for Municipal Administration be pleased to state :

(a) whether the execution of water supply to Ongole town was completed ; and

(b) if not, what are the reasons for the delay ?

Sri A. Venkataramayya : (a) No Sir.

(b) The scheme is being executed as per plan programme and is expected to be completed by 1963-64.

(ఎ) లేదు.

(బి) ప్లాన్ ప్రోగ్రామ్ ప్రకారం జరుపబడుచున్నది. 1963-64 ఆర్థిక సంవత్సరములో పూర్తి కావచ్చును.

SHORT NOTICE QUESTIONS AND ANSWERS

GROUP I. EXAMINATION OF PUBLIC SERVICE COMMISSION.

1502—A.

S. N. Q. 3586-A. *Sarvasri S. Vemayya and C. K. Narayana Reddy*: Will the hon. Chief Minister be pleased to state :

(a) whether it is a fact that some of the question papers in Group I. Services Examination conducted by the Andhra Pradesh Public Service Commission in the month of February 1963 from 18-3-1963 to 28-2-1963 were cyclostyled;

(b) if so, the reasons for the same ;

(c) whether it is also a fact that there was leakage of questions before the examination was held ; and

(c) if so, the action taken against those who were responsible in the matter.?

Sri N. Sanjiva Reddy : (a) No, Sir. Some question papers for reasons of speed and economy were printed by the off-set process on the Ramayor Baby off-set Machines in the Government Secretariat Press.

(b) Does not arise.

(c) No, Sir.

(d) Does not arise

శ్రీ ఎన్. వేమయ్య : పరీక్షలు వ్రాసిన విద్యార్థుల పై క్లౌస్టర్ చేశారా అంటే లేదని ముఖ్యమంత్రిగారు అంటున్నారు. అది దర్జావు చేయిస్తారా ?

శ్రీ యస్. సంజీవరెడ్డి : ఈ machine పైన print చేసిన పైపు అవి అనుకొన్నారో ఏమో! నాకు వచ్చిన information చెప్పాను. మామూలుగా కాక పోయినా రమేయర్ లేవీ ఆఫ్ సెట్ మెషిను అన్నారు. అది typewriter మాదిరిగా వుంటుందేమో.

CALLING ATTENTION TO A MATTER OF URGENT PUBLIC IMPORTANCE.

re : Attack on a bus at Rapur.

శ్రీ జి. సి. కొండయ్య (నెల్లూరు) : అధ్యక్షా, పొట్టిపాలెంలో జరుగుతున్న ఆరాచక చర్యలను గురించి కానవనభలో 2, 3 పార్లమాట్లాడడము జరిగినందుకు నాకు విచారముగా వుంది. ఈనెల 9 వ తేదీన పొట్టిపాలెం rioting గురించి రాపూరులో ఆర్. డి. ఓ. దగ్గర విచారణ జరిగినది. విచారణకు హాజరయిన ఒక పార్టీలై సెన్సు లేని ఒక లారీలో ఆరాపూరుకు 4 ఫర్లాంగుల ఇవనలకు వచ్చి లారీని ఆక్కడ వదిలేసి చుట్టువక్కల 40, 50 మంది మకాందేసి నిలబడ్డారు. రెండవపార్టీ రైతులు సెన్సులేనివని చెబుకొని వస్తూవుండగా బస్సును ఆపి, డ్రైవరు బస్సును నడిపితే అవని ప్రాచానీకే నష్టమువస్తుందని తెలిపించి బస్సులోని చాక్సును బయటకు లాగి కర్రలతో, రాళ్ళతో కొట్టడము జరిగింది. ఆ బస్సులో

22nd March, 1963

Calling attention to a matter of Urgent
Public Importance re: Attack on a bus
at Rapur

805

శి వక్తిగ్లు, గవర్నమెంటు పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరు, రీ మండి పోలీసు కాన్ స్టేబుల్సు, గవర్నమెంటు హవల్దారు వున్నారు. ఈ డెబ్బులు తిన్నవారిలో కొంతమంది పరిస్థితి ప్రమాదముగా వున్నదని వింటున్నాము. గ్రామకక్షలువల్ల ఈ తగాదా జరుగు తున్నదనే దృవపదమునుంచి చూసినంతకాలము ఇది పరిష్కారము కాదని నా అభిప్రాయం. ఇదివరకొకపారి దీనివెనుక రాజకీయాలు వున్నవని మనవి చేసు కొనడము జరిగింది. కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఆ ప్రాంతములో ప్రజలను భయకంపితు లను చేసి వారి నాయకత్వాన్ని నిలబెట్టుకొనడానికి చేసే కుట్ర యిది. Emergency వచ్చినతరువాత ఒక రచయిత రక్షణనిధికి విరాళాలు కాగా యివ్వం దని పాటలు వ్రాస్తే ఆ రచయిత అలగానిపాడులో జన్మ దిగుతూవుండగా వట్టు కొని కొట్టడము జరిగింది. వివాదాలు ఏమీ లేవు రాజకీయ పెత్తనముకొరకే ఇటువంటి ప్రయత్నము జరుగుతున్నది. దీనిని రాజకీయముగానే deal చేయ వలసివుంటుంది. స్థానికాధికారులలో ఇది గ్రామకక్ష అనే తత్వము ఉండడము వల్ల యిది ఇంతదూరము వచ్చినది కఠినచర్యలుతీసుకోకపోతే తీవ్రపరిణామాలు వుంటాయని అక్కడి ప్రజలు భయపడుతున్నారనికాబట్టి ప్రభుత్వము గట్టిచర్యలు తీసుకోవాలని మనవి చేస్తున్నాను.

ముఖ్యమంత్రి (శ్రీ యన్. నంజీవరెడ్డి). అధ్యక్ష మహాశయా! ఈనెల 9 వ తేదీని రావూరుదగ్గర అల్లరి జరిగినమాట నిజమే. ఒకపార్టీ ముందు పోయి, వెనుక బిస్సులో వస్తున్నవారిని లాఠీలతో కొట్టడము జరిగింది. పొట్టిపాలెము గామము చాల ప్రశాంత వాతావరణములో వుండేది. రైతులు, కూలీలు సంతోషముగా వుండేవారు. కాని నాలుగైదు సంవత్సరాలకు పూర్వం గవుల పిచ్చిరెడ్డి అనే కమ్యూనిస్ట్ సోదరుడు ఆ గ్రామంలోచేరి లేబర్ ను ఆర్గనైజ్ చేయటంవల్ల 1961 వ సంవత్సరంనుంచి ఆ గ్రామంలో తగవులు ప్రారంభం అయ్యాయి. అప్పుడప్పుడు ఒకరినొకరు తన్నుకోవటం. తేనులు పెట్టటం జరుగు తున్నది. ఈ తేను సందర్భంలో రావూరుకు పోయి అక్కడ మెజెస్ట్రేస్ కోర్టులో కేస్ ఎడ్జర్న్ అయినతరువాత కూలీల పార్టీ అనుకొన్నవారే ముందే బయలుదేరి వెళ్ళటం తరువాత రైతు పార్టీ అనుకొన్నవారు బస్ లో వెళ్ళటం జరిగింది. ఆ బిస్సులో ఇంకా ఇతర పాసెజర్స్, సబ్ ఇన్స్ పెక్టర్, పాడ్ కానిస్టేబుల్ కానిస్టేబుల్స్ వున్నారు. ఆ బిస్సు సాల్వారునుండి రావూరుకు తిరిగివస్తూ గ్రామండాటి నాలుగు ఫర్లాగులు వచ్చినతరువాత కూలీలపార్టీ అనుకొన్నవారు పిచ్చిరెడ్డి నాయ కత్వాన ఆ బిస్సును నిలబెట్టి కష్టాలతో, రాళ్ళతో బిస్సులో వున్నవారిని బాదటం జరిగింది. రి మండికి డెబ్బులు తగిలాయి. ముగ్గురు హాస్పటల్స్ లో వున్నారు. ఐస్ రిజిస్టర్ అయింది. కూలీనాయకుడని చెప్పుకొంటున్న పిచ్చిరెడ్డి, ఇంకా 24

మంది ఆరెస్ట్ చేయబడ్డారు. ఇప్పుడు పోస్ట్ పాలెంలో పోలీసువారు ఉన్నారు. వాతావరణం ప్రశాంతంగానే వుంది. ఇప్పుడు శేను పెట్టుబడింది కాబట్టి అంతకు మించి వివరాలు ఏమీ ఇవ్వదలచుకోలేదు.

ANNOUNCEMENTS

re: Constitution of the Committee on Public Accounts

Mr. Speaker : I have got a few announcements to make.

COMMITTEE ON PUBLIC ACCOUNTS.

I have to announce to the House that the following candidates have been nominated for election to the Committee on Public Accounts for the financial year 1963-64.

1. Sri Tenneti Viswanadham.
2. Sri Battam Sriramamurti.
3. Sri C. Madhava Reddy.
4. Sri P. Mahendranath.
5. Smt. B. Rukmini Devi.
6. Sri Peta Bapaya.
7. Sri G. Ranga Raju.
8. Sri T. Papa rao.
9. Sri B. Srinivasa Reddy.
10. Sri Md. Ismail.
11. Sri P. Gunnayya.
12. Sri T. Nagi Reddy.
13. Sri K. L. Narasimah Rao.
14. Sri V. Srikrishna.
15. Sri S. Vemayya.
16. Sri G. Latchanna.
17. E. Balaram Reddy.
18. Sri Jinna Mallu Reddy.

As the number of candidates validly nominated is equal to the number of vacancies to be filled viz. , I hereby declare them to have been duly elected to the COMMITTEE ON PUBLIC ACCOUNTS for the financial year 1963-64.

Under rule 166 of the Andhra Pradesh Legislative Assembly Rules, I hereby nominate Sri T Nagi Reddy to be the Chairman of the above committee:

CONSTITUTION OF THE COMMITTEE
ON ESTIMATES.

I have to announce to the House that the following candidates have been nominated for election to the COMMITTEE on ESTIMATES for the financial year 1963-64.

1. Sri Vandematharam Ramachandra Rao.
2. Sri G. Rajaram,
3. Sri G. Sanjiva Reddy.
4. Sri C. Rajanarasimha.
5. Sri S.R.V.V. Krishnam Raja Bahadur,
6. Sri L. Lakshmana Das.
7. Sri T. V. Raghavulu.
8. Sri Kammili Apparao.
9. Sri Ganapa Ramaswamy Reddy.
10. Sri P.O. Satyanarayana Raju.
11. Sri J. Vengal Rao.
12. Sri Pillalamarri Venkateswarlu,
13. Sri Vanka Satyanarayana.
14. Sri A. Venkateswararao.
15. Sri A. P. Vajravelu Chetti.
16. Sri Y. C. Veerabhadra Gowd.
17. Sri Vasudeva Reddy.
18. Sri K. Appala Naidu.

As the number of candidates validly nominated is equal to the number of vacancies to be filled in viz. , Eighteen, I hereby declare them to have been duly elected to the COMMITTEE ON ESTIMATES for the financial year 1963-64.

Under sub-rule (3) of rule 185 of the Andra Pradesh Legislative Assembly Rules, I hereby nominate Sri T. V. Raghavulu to be Chairman of the above Committee.

CONSTITUTION OF THE COMMITTEE ON PRIVILEGES

Mr. Speaker : I have to announce to the House that the following candidates have been nominated for election to the Committee of Privileges for the financial year 1963-64 in addition to the Deputy Speaker who is an ex-officio Member :—

1. Sri M. M. Hashim
2. Sri R. Yesupadam
3. Sri N. Venkata Rao
4. Dr. K. Naganna
5. Sri L. Chinnappa Reddy
6. Sri M. Ramdev Reddy
7. Sri Naganadha Rao Thammever
8. Sri T. Balakrishna
9. Sri G. Suryanarayana
10. Sri Pillalamarri Venkateswarlu
11. Sri V. K. Adinarayana Reddy
12. Sri K. Mara Reddy
13. Sri B. Hariappadu Reddy
14. Sri N. Yethi Raja Rao
15. Sri Vavilala Gopalakrishnayya

As the number of candidates validly nominated is equal to the number of vacancies to be filled, viz. fifteen,

I hereby declare them to have been duly elected to the Committee of Privileges for the financial year 1963-64.

Under sub-rule (4) of rule 172 of the Andhra Pradesh Legislative Assembly rules, I hereby nominate Sri Vasudev Krishnaji Naik to be the Chairman of the above Committee.

CONSTITUTION OF HOUSE COMMITTEE

Mr. Speaker: I have to announce to the House that the following candidates have been nominated by me to the House Committee for the financial year 1963-64:

1. Sri Kirti Chendra Dev
2. Sri Rao Bhavanna Sitaramaswamy
3. Sri D. Venkaiah
4. Sri N. Venata Rao
5. Srimati Arutla Kamala Devi
6. Sri K. V. Narayana Reddy
7. Sri C. D. Naidu.

Under sub-rule (1) of rule 202 of the Andhra Pradesh Legislative Assembly Rules, I hereby nominate Sri Kirty Chandra Dev to be the Chairman of the above Committee.

RULING FROM THE CHAIR

*re:—Service of Summons on Members through the
Speaker, or an officer of the Legislature.*

Mr. Speaker: I consider it necessary to inform the House about one important matter in which not only myself but the Members as well will be equally interested as it is one concerning their privileges in the discharge of their duties, which I am afraid is likely to hamper the proper functioning of the House if not checked and put an end to soon. A few instances have been brought to my notice in which the Courts and the Tribunals in the

State have sought to make use of the Speaker or an officer of the Legislature for service of summons on the Members within the precincts of the House when in session, the most recent ones being that of the (District Munsiff Trainee) Judicial II Class Magistrate of Narsaraopet in sending the summons direct to me with a covering letter informing that a case in which Sri N. Venkateswarlu, a member of this House, is a complainant stands posted to 23rd March, 1963 and requesting that the summons enclosed therein may be served on him and returned and a second one that of the Munsif Magistrate, Karimnagar, who has also sent summons to me requesting for service on Sri Butti Raja Ram. M. L. A., an accused in a case. These two instances raise two important points for consideration.

Firstly, whether the agency of the Speaker or an Officer of the Legislature can be sought for service of summons within the precincts of the House when in session;

Secondly, whether Members of the House can be compelled or coerced to attend Courts during the period when the House is in session and during the period when a Member was journeying to or returning from the Assembly.

Though these two cases are really fit ones to be referred to the Committee of Privileges for its consideration and report, and for the verdict of the House, I do not consider it necessary to do so, for though the law and convention regarding this aspect are clear and fairly well settled not only in the House of Commons but also in the Legislatures of our country, as I feel that perhaps the two Judicial Officers who have acted rather imprudently thus without being aware that it constitutes breach of privilege.

I do not consider it necessary to delve deep into this matter by referring in detail to the entire legal aspect of this case as I do not propose to take any action except quoting a few recent rulings of the Legislatures in our country in support of the view I have taken.

Regarding the first point, there is no doubt whatsoever, that to request the Speaker or any Officer of the Legislatures to serve summons within the precincts of the House when in session, constitutes breach of privilege, as such actions tend to lower the prestige and authority of the House which amount to contempt. In the year 1953, basing on a communication from the Government of India that the service of summons within the precincts of the House, is a breach of privilege, Government of Madras issued an order in G. O. Ms. No. 1600, Home, dated 15—3—1953 that summons should not be served within the precincts of the House. The rulings of the Speaker of the Legislative Assembly, Madras on 15—12—1954 and again on 11—9—1958 and that of the Speaker of the Mysore Legislative Assembly in 1957 wherein legal processes were sought to be served within the precincts of House, that such actions constitute breach of privilege are exactly to the point before this House. As these instances are becoming too many and as such tendency on the part of the Judicial Officers is likely to persist in future, I request the Leader of the House to take such steps as he considers necessary to put an end to this improper practice, for otherwise the House will be forced to the necessity of proceeding against such officers for contempt.

According to the Law and Custom prevalent in the House of Commons, Members of both Houses are exempt from attendance in Courts of Law as witnesses when either of the two Houses is sitting, violation of which right amounts to breach of privilege. The law of privileges in this country is equated with those existing

in the U. K. That being so, it is presumed that Members of the Legislature are entitled to the same privileges. The two cases of the House of Commons may be referred to in support of this contention. However it may happen that work in Courts are likely to be protracted or prolonged for months together at times, for the Assembly or Council may be sitting from day to day for a month or more. In such cases it will be desirable for the Judicial Officer to ascertain the convenience of the Members or have the evidence of the Members recorded on a day on which the House is not sitting.

Regarding the Second point whether a Member or Members of the Legislature save when he is charged of a criminal offence, can be compelled to attend the Court as a witness when the House is in session, I do not propose to deal with it at length except observing that Member has a privilege of immunity from attending as a witness in a Court not connected with the proceedings of the House when the House is in session. This particular privilege of exemption from attending as a witness is analogous to the freedom from arrest and is based on the cardinal principle that is of paramount importance that Members' attendance in the House should not be hampered by any other interruptions as it is considered that it is the first and highest duty of every Member to attend the House when in session in preference to all other calls or obligations. This view of mine is supported by the Report of the Committee of privileges of Gujarat Legislative Assembly last year and various other conventions in vogue in the House of Commons.

I would only request the hon. Chief Minister to take steps to see that such a thing is put an end to,

BUSINESS OF THE HOUSE.

శ్రీమతి ఎ. కమలాదేవి : పాయింట్ ఆఫ్ సబ్మిషన్ నర్ , మొన్న ఇండస్ట్రీస్ మినిష్టరుగారు జవాబిస్తూ ప్రాగాటూల్స్ గురించి చెబుతూ "The retrenchment affected to the Praga Tools was with the consent of the recognized union" అన్నారు. అది కాదని నేను చెప్పినప్పటికీ వారు అదేనన్నారు. యూనియన్ వారు చెప్పటానికి ఇక్కడ ఎవరూ లేరు కాబట్టి వారు ప్రాతపూర్వకంగా ఇచ్చిన స్టేట్ మెంట్ మీకు మంత్రిగారికి అందచేయవలసిందని నాకు ఇచ్చారు. ఆ స్టేటు మెంటును మీ మంత్రిగారికి అందచేస్తున్నాను.

Mr. Speaker : Please send it and I will get it examined.

శ్రీ వి. విశ్వేశ్వరరావు : గవర్న మెంట్ టెక్నో ఎకనమిక్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా (Techno-Economic Survey of India) అని లోకనాథన్ గారు ఇచ్చిన రిపోర్టు కాన్సిల్ లో సభ్యులకు అందజేశారు. ఎనంబ్లీ మెంబర్స్ కు సప్లయ చేయలేదు. అది మ.ఖ్యమైంది, ఆంధ్రదేశంలోని పరిస్థితి విపులంగా పున్నట్లు తెలుస్తోంది. దానిని మాకు కూడా అందచేయాలని కోరుతున్నాను.

Mr. Speaker : It seems copies have been supplied to the Members of the Legislative Council. Please see that copies of that report are supplied to the Members of this House also.

Sri M. N. Laxminarasayya : I will see, Sir.

శ్రీ వి శ్రీకృష్ణ : నిన్న నేను మాట్లాడుతూ డి. ఎమ్. ఓ. విషయంలో మున్సిపల్ కాన్సిల్ ఏకగ్రీవముగా తీర్మానం చేసిందని, సత్రికలు అలాగే వార్తలు ప్రకటించాయని చెబుతూ పొరబాటున కర్నూలు అని చెప్పాను. అది కర్నూలు కాదు, కడపకు సంబంధించిన డి.ఎమ్.ఓ. అని కలెక్ట్ చేసుకోవాలని కోరుతున్నాను.

(At this stage, the Hon. Speaker called the name of Sri T. Potha Raju.)

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : On a point of personal explanation, Sir. మొన్న Chief Minister గారు Deputy Secretaries appointment మీద మాట్లాడుతూ గోపాలకృష్ణయ్యగారియొక్క మిత్రులయొక్క ప్రభావమువల్ల దేశములో వచ్చినటు వంటి ఆశ్చర్యవనర పరిస్థితులనుకూడా అర్థం చేసుకోలేకపోయి

for the year 1963-64

Voting of Demands for Grants

నారసి వారు అన్నారు. నేను దానికి చాలా objection తీసుకొంటున్నాను. ఎందువల్లనంటే నా మిత్రులెవరో నాకు తెలియదు. ....

Mr. Speaker : When the Member (Sri T. Potha Raju) is on his legs and is speaking, you should not interrupt. There is time for you to speak. This is not the proper time to bring it to my notice. You may bring it to my notice later and I will consider.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య : నేను అందుకే personal explanation అని మనవి చేస్తున్నాను. Appropriate time అంటే, మొన్నతప్పితే వీలులేదండీ.

Mr. Speaker : Even now it is too late. Then and there you could have raised the point.

Sri Vavilala Gapalakrishnayya : Then I can not speak.

ANNUAL FINANCIAL STATEMENT (BUDGET) FOR THE YEAR, 1963-64 VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS

Demand Na. XVIII - Medical Rs. 6,29,59,000/-

Demand No. XIX - Public Health - Rs. 3,10,55,000/-

Demand No. XLIII - Capital outlay on Improvement of Public Health - Rs. 1,01,09,000/-

శ్రీ టి. పోతరాజు (విజయవాడ-నార్) : అధ్యక్షా, నిన్న ఈ డిమాండు మీద మాట్లాడుతూ సభవారికి కొన్ని విషయాలు చెప్పడం జరిగింది. ఈ medical side ఇంకా కొన్ని విషయాలు చెప్పి public health సరిస్థితి ఏలాఉన్నదో నేను మనవిచేస్తున్నాను. నిన్న మాట్లాడినప్పుడు విజయవాడలో ఉన్నటువంటి hospital వసృథితులు చెప్పడం జరిగింది. విజయవాడను గురించి ఎందుకు చెప్పుతున్నానంటే. విజయవాడకు ఇంకొక unit తో మనము పోల్చుకొంటే, మన రాష్ట్రం మొత్తంమీద ఉన్నటువంటి వైద్య ఆరోగ్యశాలలు ఎలా పనిచేస్తున్నాయి అచేటువంటిది మనకు అర్థం అవుతుంది. విజయవాడ 1941 లో 92 వేల జనాభా ఉంటే, 1961 census ప్రకారం, 2 లక్షల, 88 వేలకు పెరిగింది. దానితోపాటు

కుక్కలనంబ్రకూడా పెరిగింది. అందువల్ల విజయవాడ hospital లో rabbies వ్యాధికి సంబంధించినటువంటి వ్యాధులు చాలా విధృతంగా ప్రమాదకరంగా ఉంటున్నాయి. రాష్ట్రములోకూడా అవిధంగా వుంటున్నవని నా ఉద్దేశము ఆరోగ్య శాఖామాత్యులు విజయవాడలో ఎక్కువగా ఉంటారుగనుక వారికి ఆ విషయాలు తెలిసేఉంటాయి. ముఖ్యంగా కుక్కకాటుకు treatment ఇచ్చే విషయంలో, మందులేదు. అని చెప్పుతున్నారు. ఆ మందు కొరత, injections కొరత మాత్రమే కాకుండా, అసలు ఆ treatment తీసుకొనేదానికి ముందు కొన్ని preliminaries పూర్తి చేయవలసి యుంటుంది. గతములో ఒక Health Officer Certificate ఇస్తే వాళ్ళకు injections ఇచ్చేవారు, ఇప్పుడు Munsif certify చేయాలి, తరువాత కాశీల్దారు certify చేయాలి, ఆ తరువాత Health Officer certify చేయాలి. ఇంతమందిచేత certify చేయించుకోవా లంటే సామాన్యప్రజలకు సాధ్యం అయ్యేది కాదు, ఈ preliminaries కోసం, కొన్ని రోజులుకూడ గడచిపోవడం జరుగుతుంది. చివరకు ఆ మూడు certi-ficates పొంది hospital కు వస్తే అక్కడ మందులు లేవని చెప్పడం జరుగు తుంది. ఇది చాలా ప్రమాదకరమైన విషయం. Rabbies వ్యాధివల్ల చాలామంది మరణించడం జరుగుతుంది. అందువల్ల ఈ procedure ను simplify చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండేటటువంటి Municipal Councillor గాని, M. L. As., గాని, వీరు ఎవరైనా certify చేస్తే సరిపోయే విధంగాఉంటే బాగుంటుంది. లేకపోతే సామాన్య ప్రజలకు చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. ఎవరుగాని కుక్క కరవకుండానే సర్దాకోసమని 14 రోజులు 14 glucose injections తీసుకొంటారని నేను అనుకోను. అందువల్ల ఇంత complicated procedure దీనికి ఉండవలసిన అవసరం లేదు. దానిని simplify చేయవలసిందని మనవి చేస్తున్నాను. తరువాత ఈ విజయవాడ పట్టణములో చాలామంది కుష్టురోగులు దళాలు దళాలుగా పోతూ ప్రదర్శనాలు జరపడం అనేది మనఆరోగ్యశాఖామాత్యులుకూడా చూస్తూ వుంటారని అనుకొంటాను. వాళ్ళను isolate చేసి, Isolation hospital కు బలవంతంగా అయినా పంపవలసిన అవసరం ఉన్నది. ఎందుకంటే చాలా congested areas లో కుష్టురోగులు దళాలు దళాలుగా తిరగడం అనేది చాలా బాధకరంగా ఉన్నది. డాక్టర్ చలవశిరాపు గారు ఒకవిషయం చెప్పారు. సోవియట్ యూనియన్ మీద ఒకవినురు వినురుకూ ఆ Soviet Union లో గనేరియా జగిలినటువంటివారిని తీసుకొనిపోయి concentration camps లో పెడకారు అని అన్నారు.

డాక్టర్. టి. వి. యస్. చలపతిరావు : సోవియట్ యూనియన్ మీదగాని, ఇంకే యూనియన్ మీదగాని చేసు ఏమీ విసురు వినరలేదు. వినరే సాహసంకూడా చేసు చేయలేదు, అది పొరకాటు అని మనవిచేస్తున్నాను

శ్రీ టి. పోతరాజు : ఛోసీ, విసురు కాకపోయినా విషయం మాత్రం చెప్పారు. వ్యాధి తగిలినటువంటి patient ను శీఘ్రమయి concentration camps లో చెడకారు అని అసలు నాలంటి వైద్యవిషయాలు తెలియని వారు చెప్పితే కాగుంటుందిగాని చలపతిరావుగారిలాటి డాక్టరు అవిధంగా అక్కడ చేసినందుకు వారిని అభినందించవలసినది పోయి, ఈవిధంగా చెప్పటం సరికయినది కాదు. అందులోను గనేరియా అంటువ్యాధి అనికూడా తెలుస్తున్నది మన దేశములో విచ్ఛేదిగా కుష్టురోగులను బజార్లవెంటి ప్రదర్శనలు జరిపిస్తూఉంటే చాలా బాధకరమయిన విషయము. వాళ్ళను పూర్తి treatment ఇచ్చి, ఆవ్యాధి పూర్తి నయమైనవరువాతే వారిని సమాజంలోకలిపే చర్య తీసుకోవలసింది. దాని మీద అలా మాట్లాడడం సబబుకాదు. అందువల్ల ఈ కుష్టురోగులను వెంటనే hospitals కు పంపించే చర్య తీసుకోవలెనని మనవి చేస్తున్నాను శరువాక hospitals సరిగా పనిచేయడంలేదు. అక్కడ మందులు ఉండడంలేదు. వాటిలో మంచాలు ఉండడంలేదు. ఒకవేళ మంచాలు ఇస్తే, ఆమంచము ఇచ్చేచోట రోగి కష్టపడలేదు. మంచం ఇచ్చినవరువాత నల్లులు ఎక్కుతుంటాయి, పండుకోవాలని ప్రయత్నిస్తాడు. కాని నిద్రకట్ట నానావస్థలు పడకాదు. అందువల్ల hospitals విషయంలో, ఒక అధికార, అనధికార సంయుక్త కమిటీని, ఏర్పాటుచేసి అందులో కాననసభ్యును, పౌరప్రముఖులను, అధికారులను చేసి ఈ hospitals ను వారీతో supervise చేయిస్తే కాగుంటుందని నా సలహా. శరువాక ఆరోగ్యం విషయం చాలా దాఖలుగా neglect చేయబడుతుంది, ప్రజల ఆరోగ్యం చాలా ముఖ్యంగా ఈ కాలనుగురించి చెప్పవలసిన విషయాలు చాలా ఉన్నాయి. ప్రజలయొక్క ప్రాణాలంటే కారితేతుల్లో ఉంటాయి. సమకాలీన కాలక్రితంవరకుగా పనిచేయాలి. అంటువ్యాధులు వ్యాపిస్తున్నాయంటే ఈ కాలక్రితంవరకుగా పని చేయకపోవడము అవసరమైన చర్యలు తీసుకోకపోవడమే దానికి కారణము. మన మంత్రిగారు చెప్పినట్లు ఈ అంటువ్యాధుల పాపాన్ని భగవంతునిమీద వేయడం మంచిదికాదు. ముఖ్యంగా Protected water supply ఉండాలి. రాష్ట్ర మంతటా; మురుగుపారుదల సౌకర్యాలు ఉండాలి. sanitation (పారిశుధ్యం) సరిగా ఉండాలి. తిరువాత విలవర్ధకమైన అహారం ప్రజలకు ఉండాలి. ప్రధానంగా ఈ సాదుగులో ఏదీ లోపించినా, అంటువ్యాధులు రావడానికి అవకాశం ఉన్నది. అనేది ఒక శాస్త్రీయమైన అవగాహన. దీనిని అందరు ఆమోదిస్తారని అనుకొంటు

Voting of Demands for Grants

న్నాను. Protected water విషయంలో విజయవాడ చాచాపు 9.25 square miles గలవట్టణము. 2 లక్షల, 88 వేల జనాభా గలిగినట్టిది. అక్కడ మూడవ వంతుఅంచె మూడు చ. మైళ్ళుమాత్రం నీటిసరఫరాపర్యాటు ఉన్నది. మిగతాఅరు చ.మైళ్ళు అసలుఅపర్యాటులేదు. గొట్టాలుకూడాలేవు గతసమావేశంలోకప్పకుండా విజయవాడ అంతటికి సమృద్ధిగా నీటిసరఫరా చేయిస్తామని, headquarters worksలో 80 లక్షల గ్యాలన్లు నీరు supply అవుతుందని చెప్పినారు. కానీ శీరా వరిశీలిం చేటప్పటికి, 19 లక్షలకు పడిపోయిందన్నమాట. అలాగే డ్రిఫ్టు లంక pilot schemes ఉన్నాయి. అది 70 లక్షలు గ్యాలన్లు నీరు supply చేస్తుందని నిపుణు లతో అంచనావేయబడి 9 లక్షలకే పడిపోయిందన్నమాట. అలాగే river bedలో వేసినటువంటి tube wells కూడా 9.10 గ్యాలన్లు మాత్రమే నీరు supply చేస్తు న్నాయి. ఈ మొత్తం నీటి సరఫరా చూచినట్లయితే, పాత సరఫరా కంటే, పాత ఉత్పత్తికంటే మించి మాత్రం లేదు. అందువల్ల తెలవాడ వట్టణంలో ఉన్నటువంటి 8 లక్షల జనాభాకు కనీసం 80 లక్షల గ్యాలన్లు కావలసినది, 80లక్షలకు మించనటు వంటి దుస్థితి ఉన్నది. అందువల్ల అక్కడ చాలాతీవ్రంగా వ్యాధులు వ్యాపిస్తూన్నా యంటే, నీటి సరఫరా అనేది ఇంతగా డెబ్బ తినడమే దానికి కారణం. అందువల్ల విజయవాడలోనే కాకుండా, అన్ని ప్రాంతాలలోను ఈ నీటిసరఫరా విషయంలో ప్రత్యేకమైన జాగ్రత్త తీసుకోవాలని మనవిచేస్తూ విరమించు కొంటున్నాను.

శ్రీ పి గున్నయ్య (కొత్తూరు): అధ్యక్షా, ఈ డిమాండ్ వేను బలపరుస్తూ కొన్ని విషయాలు తమద్వారా ప్రభుత్వదృష్టికి తెస్తున్నాను. శ్రీ కాకుళంజిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ లో ఇంతవరకు హాస్పిటల్ ను కట్టనందుకు చాలా విచారిస్తున్నాను, శ్రీ కాకుళం జిల్లానుండి రోగులు విశాఖవట్నుం రావటానికి చాలా కష్టంగా ఉంది. విశాఖవట్నుం హాస్పిటల్ లో తగిన వసతులు, మంచాలు లేక ఆ రోగులను జాయిన్ చేసుకోవలసివస్తుంది. శ్రీ కాకుళంజిల్లా హెడ్ క్వార్టర్స్ లో 400 మంచాలతో వెంటనే హాస్పిటల్ ఏర్పాటుచేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. తాలుకా హెడ్ క్వార్టర్స్ లోగల హాస్పి టల్ లో తగినన్ని మంచాలులేవు. కనీసం వంద మంచాలతో తాలుకా హెడ్ క్వార్టర్స్ లో హాస్పిటల్స్ ఏర్పాటుచేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. కొత్తూరులో హాస్పిటల్ ఇంతవరకులేదు. అక్కడ సమితివర్షడి రెండు సంవత్సరాలైనది. ఇంతవరకు అక్కడ హాస్పిటల్ లేదు, అక్కడి సమితికి తగినంత డబ్బుఇచ్చి అక్కడ హాస్పిటల్ ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను, ఇనుమండల్లో హాస్పిటల్ లో ఐదారు మంచాలు మాత్రమే ఉన్నవి. అక్కడ బోడకాలు, మలేరియా జ్వరాలు ఎక్కువగా వస్తున్నవి. కాబట్టి ఇనుమండల్ హాస్పిటల్ లో మంచాలసంఖ్యను 50 వరకుఅయినా పెంచి, యీబోడకాలు వారికి ఎక్కువగామందులు సప్లయచేసే ఏర్పాటుచేయాలని కోరుతున్నాను. పార్వతి

for the year 1963-64

Voting of Demands for Grants

పురంలో పెద్దడివిజనల్ హాస్పిటల్ ఉంది. అక్కడ ఎక్స్‌రే ఏర్పాటు చేయవలసిందిగా ప్రభుత్వంవారికి రెండేళ్ల క్రిందట వ్రాయబడింది. కాని అది అంతవరకు శాంక్షన్ కాలేదు, అందువల్ల అక్కడ రోగులు, ప్రజలు చాలా ఇబ్బంది పడుతున్నారు. అక్కడ ఎక్స్‌రే ఏర్పాటుచేసి, ఉగిన సౌకర్యాలు కలుగజేయవలెనని కోరుతున్నాను. కుక్కకబచినవారికి మందులు దొరకటంలేదు. కుక్కకబచినపుడు మద్రాసుకు వైర్ ఇచ్చి మందులు తెచ్చేసరికి పేషంట్స్ చచ్చిపోతున్నారు. కనుక, విశాఖవట్నం, విజయవాడ లాంటి పట్టణాలలో యీ కుక్కకాటుకు మందులు నిలవచేసి, కుక్కకబచిన రెండు మూడు రోజులలోనే ఇంజక్షన్స్ ఇచ్చే ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. పెద్ద పెద్ద హాస్పిటల్స్‌లో ఆరోగ్యం వైద్యం కొరకు భాగ్యవంతులకే స్థానం దొరుకుతున్నది. పేదవారికి తగిన సౌకర్యాలులేవు. పేదవారికి హెచ్చు వైద్య సౌకర్యాలు కలిగించవలసిందిగా కోరుతూ ప్రతి జ్ఞాకులో తప్పనిసరిగా ఒక హాస్పిటల్ ఏర్పాటుచేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. ప్రభుత్వం హెచ్చుగా గ్రామీణ హాస్పిటల్స్ ఏర్పాటుచేయాలనికోరుతూ, నాకి అవకాశం ఇచ్చిన తమకు నా హృదయ పూర్వక సందనాలిప్పిస్తూ నెలపు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య: అధ్యక్షా, హెల్త్‌ఏసాఫ్ట్‌మెంట్, మెడికల్ డిపార్టుమెంట్ మెర్జ్ చేయాలనే ఆలోచన ప్రభుత్వానికి ఉన్నట్లు గుసగుసలు వినబడుతున్నవి. ఆ రెండూ మెర్జ్ చేస్తే చాలా నష్టం వస్తుందని మనవిచేస్తున్నాను. వరల్డ్ హెల్త్ ఆర్గనైజేషన్ తరపున మణిగారు—అనే ఒక ఆఫీసర్ ఇక్కడకు వచ్చినపుడు "Health Officer should therefore be independent of the District Civil Surgeon in order to discharge his duties unaffected." అని చెప్పారు ఈ రెండుకూడ కలిపించటం చాలా పొరపాటు అవుతుంది. విడివిడిగా అవి ఉంటేనే కొంత బాగుంటుంది. ఇదివరకు మద్రాసులో మొట్టమొదట కలిపిఉన్న ఒక రివ్యూ మార్పారు. కాబట్టి మన ప్రభుత్వం ఆ రెండూ మెర్జ్ చేయకూడదని మనవిచేస్తున్నాను. ఆ రెండూ మర్జ్ చేస్తే, ఆ సర్వీసెస్‌లో మధ్యలో ఉన్నవారిని మేనిస్ట్రేట్ చేసి, నమూనాలో పారేసి ఒక దరికి చేర్చిని వరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. ఏ సర్వీసులో ఉన్నవారిని ఆ సర్వీసులో బ్రెకటానికి అవకాశం ఇవ్వాలి. అందువల్ల ఆ రెండును మర్జ్ చేయవద్దని కోరుతున్నాను. మనం దాదాపు 78 లక్షలనుండి 287 లక్షలవరకు పౌల్డ్‌లో—180 లక్షలనుండి 578 లక్షలవరకు మెడికల్‌లో—ఖర్చుచేస్తున్నాము. ఇందుకు మనం దిగులుపడ నక్కరలేదుగాని, ఇంతడబ్బు మనం ఖర్చుపెట్టి చేస్తున్న ఎక్స్‌ప్ మెంట్ అంతా ఎవరికి ఉపయోగపడుతున్నది: అది ధనవంతులకు మాత్రమే ఉపయోగపడుతున్నది. మీదవారికి, సామాన్యుడికి ఉపయోగపడటంలేదు. ధనవంతుడు స్వర్గానికి పోయేదానికన్నా, ఒంటె మూడిలోగుండా పోవటం తేలిక అని పిలుస్తూ

చెప్పాడు. హాస్పటల్స్‌లో పేదవారికి సీటు దొరకాలంటే చాలా కష్టమవుతున్నది. డాక్టర్స్ ప్రయివేటు ప్రాక్టీస్ ఉన్నందువల్ల, డాక్టర్స్ ఇంటికిపోయి డబ్బు ఇస్తే, హాస్పటల్‌లో ఎడ్మిషన్ దొరుకుతున్నది. అది అరికట్టకపోతే లాభంలేదు. ఈసోషల్ వెల్‌ఫేర్ స్టేట్‌లో ప్రభుత్వం యీ హాస్పటల్స్‌కు ఎంతోడబ్బు ఖర్చుపెడుతున్నది. కేవలం కొందరు వ్యక్తులకోసం కాదనేది దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. పాల్తీడిపార్కు మెంట్ పాల్తీకితప్ప, తక్కినవాటికి పనికీవస్తున్నది. పాల్తీడిపార్కు మెంటు పనిచేయటంలేదుగాని, అక్కడ డై రక్టర్స్ సంఖ్య మాత్రం బాగా పెరిగింది, ఎక్కడవడితే అక్కడ డై రక్టర్స్. ఇదివరకు ముగ్గురు డై రక్టర్స్ ఉండేవారు. ఇప్పుడు ఎక్కడ వడితే అక్కడ డై రక్టర్స్. ఒక్కొక్కరికి రెండు మూడు కుటుంబాలు ఉంటాయి. ఒక పూట ఒక పూళ్ళుంటే, మరోపూట ఇంకో ఊల్లో ఉంటారు. అసిస్టెంట్, డిప్యూటీ డై రక్టర్స్ ఆరుగురు ఉన్నారు. మద్రాసులో ముగ్గురితో పనిచేస్తున్నప్పుడు ఇక్కడ ముగ్గురితో ఎందుకు నడవదు? ఇందులో డై రక్టర్స్ ఎక్కువైన కార్యకత ఎవడమిక్స్ కూడ ఎక్కువైనవి. దానిని కంట్రోలుచేసే కమిషన్‌లో ఆ డిపార్ట్‌మెంట్‌కు పోయింది. పాల్తీడిపార్కు మెంట్ క్రింద అనేక సెక్షన్స్—యీ అంటువ్యాధుల నిర్మూలనకు— ఏర్పాటుచేసి, వాటికి కావలసినంత డబ్బు ఇస్తున్నారు. ఆ డబ్బు అంతా కంటిన్ టెన్షి క్రింద పాల్తీ ఆఫీసర్స్ కాశేయటం చాలా విపాదకరమైన విషయము. ఆ డబ్బు ప్రజలకు ఉపయోగపడటంలేదు. అందులో చిన్న చిన్న కుర్రవాళ్ళను తమ ఇష్టం వచ్చినపుడు వేస్తూఉంటారు. ఇష్టంలేనప్పుడు వారిని తీసివేయటం జరుగుతున్నది. దానిని అరికట్టవలసి ఉంది. ఆయుర్వేదం గురించి నేను మనవిచేయాలి. ఆ పూడెంట్స్‌కు మూడు సంవత్సరాల కోర్సుపెట్టండి. లేదా పూర్తిగా రద్దుచేయండి. అది ఎటర్నల్ యుద్ధంక్రింద ఉన్నది. వాళ్ళమీద గవర్నమెంట్‌కు ఎందుకు దయరాదో నాకు తెలియదు. రూరల్ డిస్పెన్సరీస్ ప్రొవెన్స్ లైజ్ చేశామన్నారు. కాని ఇంత వరకు వారి సర్వీసు రెగ్యులరైజ్ చేసి జీతాలు పెంచలేదు. వీరికి మందులు కావా లంటే తెలంగాణా పరియాకు హైదరాబాద్‌లో కొనమన్నారు. ఆంధ్ర పరియాకు మద్రాసులో కొనమన్నారు. మద్రాసుకు బదులు బెజవాడలో పెట్టండి. మద్రాసు నుండి మనకు మందులు రి.రి సెలెక్షన్‌గాని సప్లయ కావటంలేదు. ఇది అరికట్టవలసిన అవసరం ఉన్నది. రూరల్ పాల్తీ సెంటర్స్ ఉన్నవి. దానిలో, పాల్తీ మెడిసిన్ అంతా కలిపారు. అందువల్ల ఒక దుస్థితి ఏర్పడింది. రూరల్ డిస్పెన్సరీస్‌లోకూడ తాలుకా డిస్పెన్సరీస్‌లో ఉన్న డాక్టర్స్‌ను వేస్తున్నారు. వారు అక్కడికిపోతే జనం ఉండరు. ఇక్కడ జనం ఉంటే, డాక్టర్ హాజర్‌లో ఉండడు. ఇది చాలా ప్రమాదంగా ఉంది. ఆయుర్వేదంలో—రూరల్ పాల్తీ సెంటర్స్‌కు వెంటనే డబ్బు ఇప్పించాలి. ప్రభుత్వం ముఖ్యంగా గవర్నమెంట్ డాక్టర్స్‌కు ప్రయివేట్ ప్రాక్టీసు లేకుండా చేయకపోతే లాభంలేదు. తయ వైద్యం గురించి చెప్పాలి. తయ హాస్ప

టర్న్ పెట్టారు. అందులో చేరటానికి ఎప్పుడు ప్రయోగిస్తే వస్తుందో తెలియదు. ఒక సెలెక్షన్ను ఎక్కువగా పేషంట్స్ను హాస్పిటల్ లో ఉంచటంలేదు. ఎక్కువమంది రోగులు వస్తున్నాడుగమక, ఒక సెలెక్షన్ మాత్రమే ఉంచుతున్నామంటున్నారు. అ రోగులు సెలెక్షన్లు అక్కడ ఉండేప్పటికీ కొంత కాగుపడితే, మళ్ళీ వారు ఇంటికి వెళ్ళిపోగానే—వారి రోగం మళ్ళీ మొదటికి వస్తున్నది. మనం వారికి హాస్పిటల్ లో చేసినదంతా దుర్వినియోగం అవుతున్నది. ఈ రెండు డిపార్ట్ మెంట్స్ సక్రమమైన విధానంలో నడవటంలేదు. సెపోటిజమ్ ఎక్కువగా ఉంది. హెల్త్ డిపార్ట్ మెంట్ లో డై రెక్టర్స్ నంబర్ ఎక్కువయిందిగాని పనిమాత్రం జరగటంలేదు. ఇచ్చిన డబ్బు అంతా ఉద్యోగస్థులకు ఖర్చవుతున్నది. మెడికల్ సర్వీసులో ఉద్యోగస్థులను ఎప్పుడూ లెక్కకట్టటంలేదు. అది చేపవల్ బిల్లింగ్ సర్వీసుగమక, అందులో ఉద్యోగస్థులనంబర్ పెరిగినా ఫరచాలేదు. కాని వాళ్లవల్ల జరుగుతున్న పనిలేదు. వాళ్లలో వాళ్ళు తప్పుడు లెఖలు వేసి, బిల్స్ తప్పులు వేసి, గుమాస్తాలు వ్రాయకపోతే వాళ్లను ఏదీపించి, డబ్బునంపాదిస్తున్నారు. వీరికి అనేక మైన జీప్స్ ఇచ్చారు. ఆ జీప్స్ రోగులకు ఉపయోగపడటంలేదు, వారికి, వారి బంధువులకు ఎక్కడవడితే అక్కడ తిరగటానికి ఉపయోగ పడుతున్నవి. ఇక్కడ దుర్వినియోగ మవుతున్నన్ని జీపులు, మరెక్కడా లేవు. వారికి జీపులు ఇవ్వటం అపితే మంచిదేమోననికూడ అనుకొంటున్నాను. Rural areas కు వాళ్లు ఎక్కడికి వెళ్ళడంలేదు. హెల్త్ డిపార్ట్ జీప్స్ తీసివేయమని చెబుతున్నాను. ఇవాన్జిలిజిజం epidemics ను ఎందువల్ల ఆపలేదు. ప్రభుత్వ విధానంలోనే తప్పు ఉన్నది. కేంద్రప్రభుత్వం చేపిన నిర్ణయానికి, వీళ్ల నిర్ణయానికి అందుకునే స్థితిలో లేక అధానవుతు రాజ్యం మనం పడిపిస్తున్నాము. ప్రతివాడిదగ్గర తన్నీ, పనులు చేస్తున్నాము. National Development కోసం బలవంతంచేసి పనులు చేస్తున్నాము. వాళ్లు యిచ్చేటప్పుడు, కాధపడేటప్పుడు కాదని అనలేకపోయినాము. కాని దాని returns వారికి రావడంలేదు, ఉన్న చాటిలోకి పెద్ద service ప్రభుత్వానికి highest prestige వచ్చేది Health and Medical Service, అన్నత్రికి పోతే బబ్బుతో వచ్చినా వాయనా, నీకు మందు యిస్తాను అంటే—గవర్నమెంటు మనుష్యులకు తప్ప ఎవరికి టటు యివ్వరు. మేము ఓడిపోవలసివస్తుంది. ఇవాన్జిలిజం అంటే, అన్నత్రిలోకి పోతే ప్రభుత్వం చేసే abuses అంతా opposition కు బలం. అందువల్ల ఆ service ను సక్రమంగా చేయాలి, హోమ్ యోగ, అలోపతి, షేవర్ పతి, యివన్నీ ఉన్నాయి. అవి Step mother attitude తో చూస్తున్నారో యింకేమి చేస్తున్నారో తెలియదు. వాటికి funds యిప్పించాలి. మంత్రిగారు ఒక రోజు మాట్లాడుతూ ప్రకృతి వైద్యం గురించి చాల నిరసనగా మాట్లాడారు. మనం కాగా బలిపి బలిపి అభరకు blood pressure తోనో, heart failure తోనో చస్తున్నాము. వాళ్ళు దానితో చావరు. క్రానిక్ patients కు ఈ treatments

పనిచేస్తాయి, Day to day patients కు పనిచేస్తాయి. దీనిమీద డబ్బు ఎక్కువచేసి నట్లయితే మేము సంతోషిస్తాము. మీకు thanks చెప్పకూ విరమిస్తున్నాను.

(శ్రీ) పేట బావయ్య (తిరువూరు): అధ్యక్ష మహాశయా, వైద్య ఆరోగ్యశాఖా మాత్యులవారు ప్రవేశపెట్టిన ఈ demands ను నేను జలవరుస్తున్నాను. ప్రభుత్వం వారు ఈ రెండు కాఖలలో చాల శ్రద్ధాసక్తులతో పనిచేస్తున్నారు అనేదానికి ఏమాత్రం సందేహంలేదు. అయితే మన జనాభా పెరుగుదల, రోగాల పెరుగుదల వల్ల చానితో competition జరగడంలేదు గాని చాల శ్రద్ధగా పని చేస్తున్నారు. ఈ రోజులలోకూడ ప్రమాతి కేసులలో మలకమంచంమీద patients ను పెట్టి పైన దుప్పటిచేసి 20 మైళ్ళు, 80 మైళ్ళ దూరంలో ఉన్న ఆస్పత్రులకు తీసుకువెళ్ళి దృశ్యం కనబడుతున్నది. చాల విచారకరమైన విషయం. అక్కడక్కడ గ్రామాలలో rural dispensaries ఉన్నాయి కాని ఆ dispensaries లో ఇటువంటి సౌకర్యములు ఎక్కువ లేవు. Rural dispensaries లో పనిచేసే doctors contract basis మీద పనులు చేస్తున్నారు. అందుకొరకు revised pay scales కూడ rural dispensaries లో పనిచేసే doctors కు లభ్యం కావడంలేదు. వారు సక్రమంగా పనిచేయడానికి అవకాశం లేకుండా ఉన్నది. ఇప్పుడు వున్న rural dispensaries అన్నీ regular dispensaries చేసి అక్కడ పనిచేసే ఉద్యోగస్థులకు, Finance department అంగీకరించినటువంటి revised pay scales apply అయ్యేట్లు చేస్తే వారు కాగా పని చేయడానికి అవకాశం వుంటుంది. ప్రమాతికేసులు మొదలై న పన్నీ వారే చేయడానికి అవకాశం ఉంటుంది. ఆ విషయం చూడవలసిందని మీద్యాచా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. నా నియోజకవర్గం తిరువూరు. తిరువూరు తాలూకా headquarters. అక్కడ యిదివరకు Local Board dispensary ఉన్నది. Blocks వచ్చిన తరువాత Local Board Dispensaries ను up grade చేసి Primary Health Centre చేశారు. ఆ Primary Health Centre లో రోజుకు 80, 70 మంది inpatients, 200, 250 మంది out patients ఉంటారు. ఈ Primary health centre లో యితమంది out patients వుండడంవల్ల నర్త నటువంటి మందులు లభించడంలేదు. ఈ Centre కు నెలకు 500 రూపాయలు ఘండులకు యిస్తారు. అది చాలడంలేదు. ప్రభుత్వంచారు తాలూకా headquarters hospitals నన్నీటిని గవర్న మెంటు తీసుకుంటుందని చెప్పారు. ఆ విధంగా చాల headquarters hospitals గవర్న మెంటు తీసుకున్నది, అదేవిధంగా తిరువూరు headquarters hospital కూడ తీసుకుంటే అక్కడ వుండే primary health centre ను యింకోచోటికి మార్చుకోడానికి అవకాశం వుంటుంది. చానివల్ల రెండు విధాల ఆ ప్రాంతానికి అవకాశం కలుగుతుంది. కాబట్టి ఆ ఆస్పత్రిని గవర్న మెంటు

తీసుకోవలసిందని నేను కోరుతున్నాను. శాలూకా headquarters hospital లో X-Ray plant తప్పకుండా ఉండాలి. మాకు దగ్గరలో విజయవాడలో ఒక్కచోట మాత్రమే X-Ray plant ఉన్నది. ఆ డివిజన్ లో యింకొక్క X-Ray plant లేదు. అది 50 మైళ్ళు, 80 మైళ్ళు దూరం. అంతదూరం వెళ్ళాలంటే చాలా భారకరమైన విషయం. ప్రతి శాలూకా headquarters hospital లో కూడా తప్పకుండా X-Ray plant పెట్టవలసిందని ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. పిచ్చిబుక్కలవల్ల వచ్చే జబ్బులనుగురించి రోతరాజుగారు యింకా చాలమంది చెప్పారు. దానికి injections యివ్వాలి. ప్రతి శాలూకా headquarters hospital లో ఆ మందులు యిచ్చే ఏర్పాటు చేస్తే ప్రజలకు చాలా సౌకర్యంగా ఉంటుంది, అది చూడవలసిందని మనవి చేస్తున్నాను. భయంకరమైన వ్యాధి Cancer వ్యాధి. Cancer వ్యాధికి treatment మన రాష్ట్రంలో Hyderabad లో ఉన్నది. ప్రతివారు Hyderabad కు రావాలి. వస్తే యిక్కడకూడ patients కు admission దొరకడంలేదు. ఇటువంటి పరిస్థితులు ఉన్నాయి. కాజిట్టి గుంటూరులో పెద్ద hospital ఉన్నది. అక్కడకూడ ఒక Cancer Block ఏర్పాటు చేసినట్లయితే సౌకర్యంగా ఉంటుంది. అది ఆలోచించవలసిందని కోరుతున్నాను. T. B. patients కు ఎట్టిగడ్డ అప్పత్రి లోనే ఎక్కువ శాగా ఉంటుంది. మంచి treatment జరుగుతుంది. రెండవది, యిక్కడకు వచ్చినవారికి తప్పకుండా నయం అవుతుంది అనే వదంతి రాష్ట్ర మంత్రా వ్యాపించి యున్నది. అందుచేత చాలా దూరగ్రామాలనుంచి యిక్కడికి వస్తున్నారు. ఇక్కడ admission దొరకడంలేదు. Admission కు Board ఏదో ఉన్నది అంటున్నారు. ఆ Board లో పెట్టి తీర్మానం చేయాలి. అయితే వింటూ ఉన్నది ఏమిటంటే beds ఉన్నాయి. ఉన్నప్పటికీ admit చేసుకోవడం లేదని చెబుతున్నారు. ఈ విషయంలో ముఖ్యంగా మంత్రిగారు ఆలోచించాలి. మంగళగిరిలో అప్పత్రి ఉన్నది. అక్కడ అవోర పదార్థాలు, అవన్నీ సరిగా supply కావు. ఇక్కడే మమ్మల్ని పెట్టండి. Admission దొరికే అవకాశం కలుగజేయండి అని సామాన్యంగా అసెంబ్లీ సభ్యులము, మేము యిక్కడ ఉన్నాము కాజిట్టి మా చుట్టూ తిరుగుతూ ఉంటారు. మేము మంత్రిగారికి represent చేస్తూ వుంటాము. ఇంకా కొన్ని beds increase చేసి ఎక్కువమందికి అవకాశం కలిగిస్తే, ఈ వాతావరణం బాగా ఉండి, దీనికి బాగా ఉపయోగపడుతుందని మంత్రిగారికి మనవిచేస్తూ కొలిచి తీసుకుంటున్నాను.

డాక్టర్ వి. వి. ఎల్. నారాయణ (ఒంగోల్): అధ్యక్షా, ప్రజారోగ్య పద్ధతైన తమ ఉద్దేశ్యం చెబుతూ నిన్ను వెలుపురు సభ్యులు మాట్లాడారు. మన శక్తికొలదీ చేస్తున్నాం అనే మాటలో ఎటువంటి అబద్ధంలేదు. మన శక్తికొలది చేశాన్ని

ఆరోగ్యస్థితికి తీసుకురావాలని ప్రయత్నం చేస్తున్నాము. ఇక్కడ ఇచ్చిన figuresను బట్టి చాల అభివృద్ధి అయిందని చెప్పడం చాల పొరపాటు అని చెప్పవచ్చును. 1956 నుంచి 1962 వరకు రు. 185 లక్షలనుంచి రు. 575 లక్షలకు వైద్యశాలలో మనం demand ఎక్కువ చేశాము కాబట్టి చాల అభివృద్ధిచెందినాము అని డాక్టర్ చల పతిరావుగారు చెప్పినందుకు చాల చింతిస్తున్నాను. ఆ రోజున 0-4-0 అమ్మే సోదా తై కార్బన్ ఈనాడు రు 0-12-0 అమ్ముతున్నది. ఈ figures నుబట్టి మనచేశంలో ఉన్న ఆరోగ్యస్థాయి పెరుగుతోంది అని చెప్పడం చాల పొరపాటు. గవర్నమెంటు మందులకు డబ్బు ఖర్చుపెట్టి వ్యాధులన్నీ నయం చేసినట్లయితే పోనుపోను ఖర్చు పెరుగుతుంది. ఒక స్థాయికి వచ్చిన తరువాత ఖర్చు పూర్తిగా తగ్గిపోతుంది. ఎప్పుడు ఖర్చు తగ్గుతుందో అప్పుడు ప్రభుత్వం బాగా చేసినదనుకోవాలి. కాని ఖర్చు పెరిగేటప్పుడు ప్రభుత్వం బాగా చేస్తున్నది, ప్రజలంతా సుఖంగా ఉన్నారు అని చెప్పడం పొరపాటు అని చెప్పవచ్చును. ఆస్పత్రులు చాల అయినాయి. 10 వేల మందికి ఒక డాక్టరు వున్నాడు. 25 వేలమందికి ఒక ఆస్పత్రి వున్నదని చెప్పుకుంటున్నాము. నిజమే. ఉన్నాయి. “అంగట్లో అన్నీ వున్నాయి, అల్లడి చోట్లో శని” అన్నట్లు వున్నాయి. ఇన్ని ఆస్పత్రులు వున్నందువలన ప్రజలకు ఏమాత్రం సహాయం చేయగలుగుతున్నాము? జాతులలో ఆస్పత్రి కట్టాము. 10 వేలమందికి ఒక డాక్టరు వున్నప్పుడు 25 వేలమందికి కట్టిన ఆస్పత్రిలో డాక్టరు లేకపోవడానికి కారణం ఏమిట? దీనిలో లోపాలు వున్నాయి. అలాంటి లోపాలు వున్నప్పుడు వాటిని సమస్య పద్ధతిలో దిద్దకోవాలి. ఈ ఆరోగ్య పద్ధతి వ్యవస్థలపై బలపరచడం అని కాదు, ఇది ఒక Red Cross సంస్థగా భావించి అందరము కలిసి చేసిన తప్పులు గాని, పొరపాట్లుగాని దిద్దకోని ఏరకంగా సేవచేయగలుగుతాము అనే విషయం చూచుకోవాలి. ఈ సంవత్సరం అంటువ్యాధులతో చాలా బారపడ్డాము. చాలా తీవ్రంగా ఉంది వ్యాధివించాయనే విషయం అందరికీ తెలుసు. కలరావ్యాధికి సంబంధించి ప్రభుత్వంవారిచ్చిన స్టేటుమెంటు చాలా శోచనీయ పరిస్థితిలో వున్నది. దీని విషయంలో తగు చర్యలు ఎవరూ తీసుకొనలేదని చెప్పవలసి వున్నది. మైసూరు రాష్ట్రంనుండి వస్తూన్న కొన్ని నదుల నీరు మంచిదికాదు. ఆ నదులలోనీ నీరు త్రాగడంవలన యీ వ్యాధి వస్తున్నదని చెబుతున్నారు. అంతేగాక ప్రతి మూడు సంవత్సరాలకొకసారి యీ వ్యాధి వస్తున్నదనికూడ చెప్పారు. నదులనుండి వస్తున్న ఆ నీటిని త్రాగకూడదని, ఆనీరు చాలా ప్రమాదకరమైనదని ప్రజలకు తెలియజెప్పడానికి ప్రభుత్వం ఎప్పుడైనా ప్రయత్నించిందా, అటువంటి కార్యక్రమమేమీ అమలు జరపలేదు. ఈ విషయంలో ప్రభుత్వం చాలా పొరపాటు చేసినట్లుగా అప్పుకోవలసివుంటుందని చెబుతున్నాను. అంతేగాక, మరొక విషయంకూడా చెబుతున్నాను. కలరా తగ్గినప్పుడు ప్రజలు ఒకచోటనుండి మరొకచోటికి పారిపోతు

న్నారు. దానివలన కొంత యీ వ్యాధి ప్రబలమవుతున్నట్లుగా చెప్పారు. అసలు మన విధానంలోనే తప్పు వున్నదని మనవి తేస్తున్నాను. వారెందువలన పారిపోతున్నారో, అందుకు ప్రభుత్వం ఏమీ చర్యలు తీసుకున్నది, దీనికి సంబంధించి ప్లాన్ ఏమీ లేదు. వ్యాధి రావడంతో హెల్త్ డిపార్టుమెంటులో మందులతో నీళ్ళు కలపడం తప్ప, యింకొకవని చేయడానికి సర్వీలియన్ ప్లాన్ లేదు. ఇతర దేశాలలో ఒక వ్యాధి పోకగానే ప్రత్యేకంగా కాంటాక్ట్ సర్వీసెస్ ప్లాన్ ఆయా గ్రామాలకు వెళ్ళి అక్కడి ప్రజల, ఇతర డాక్టర్ల సహకారంతో ఎవరెవరికి ఆ వ్యాధి పోకిందో, గమనించి అక్కడనే దానిని కంట్రోలు చేయడానికి చర్యలు తీసుకుంటారు. ఈ విధమైన దృష్టితోనే మనం ఇక్కడ ఆలోచించలేదని మనవి తేస్తున్నాను. మరొక చిన్న విషయం. 1961లో టెడ్ పోర్టు ఏరియాలో స్క్వాల్ పాక్స్ తేను ఒకటి వాన్సిటల్ లో వస్తే దానికొరకు ఒక వారంలోగా ఈ ప్లాన్ అంతా వెళ్ళి 2500 మందికి వ్యాక్స్ చేశారట. ఈ విధంగా వెను వెంటనే ఆ వ్యాధిని కంట్రోలు చేయడానికి వారు చర్యలు తీసుకుంటున్నారు. అంతే గాక, కలరాను కంట్రోలు చేయాలంటే వ్యాక్స్ పూర్తి కాదు. ఇనాక్యులేషన్ కూడా పూర్తి కాదు. ఇంత అనాభావున్న పైడరాబాద్ లో ప్రాచ్యుటెడ్ వాటర్ పస్టర్ చేస్తున్నారా, యిస్తుంటే పైడరాబాద్ లో కలరా రావడంలేదా, అంటే దానికి గల ముఖ్య కారణం ఏమిటి? కారణాలను పరిశీలించడానికి ఎప్పుడైనా ప్రయత్నించారా, లేదు. అందుకే ఏమీ ప్రయత్నించలేదు. మన మీ వ్యాధిని ఆపలేకపోయినాము. ఈ విషయంలో మనం చాలా అనుభవం గడించాము కాబట్టి యికముందైనా యీ విషయాలను గురించి సక్రమ పద్ధతిలో చర్యలు తీసుకోవలసిందిగా మనవి తేస్తున్నాను. అలాగే వ్యాక్స్ యివ్వడంలో కూడా కొన్ని ముఖమైన విషయాలను గమనించాలి. పైమరీ వ్యాక్స్ కంపల్సరీ చేశాము. అంతేగాని, సెకండరీ వ్యాక్స్ కంపల్సరీ చేయలేదు. దీనివలన యీ స్కీము ఏవిధంగా జయప్రదం అవుతుంది? దీనిని గమనించాలి. సెకండరీ వ్యాక్స్ ను కంపల్సరీ చేయకపోవడంవలన యీ స్కీము ఎంతమాత్రం జయప్రదం కాదని మరొకసారి మనవి తేస్తున్నాను. తరువాత, ఒకసారి యీ వ్యాక్స్ యిచ్చిన తరువాత అది అయిదు సంవత్సరాల వరకు యిమ్యూనిటీ వుంటుంది. అయిదు సంవత్సరాలు దాటిన తరువాత తిరిగి చాలా వుధృతంగా వస్తుంది. అప్పుడు ఆ వ్యక్తి చనిపోవడం కూడా జరుగుతుంది. అందువలన సెకండరీ వ్యాక్స్ గనుక వేసినట్లయితే ఇది శక్వెన్సుల్ కావడానికి అవకాశం వుంటుంది. ఇది చాలంటరి చేయడంవలన ఎవరు మందుకు రారని మనవి తేస్తున్నాను. దీనిని ప్రత్యేకంగా గమనించవలసిందని చెబుతున్నాను. తరువాత, పొంగకపోతే యిమ్యూనిటీ అనుకోవచ్చు కాని అది సరికాదు. రెండుసందర్భాలలో యీ విధంగా జరుగవచ్చు. ఒకటి పొరబాటుగా చేసినప్పుడు, రెండు అది సరియైన వ్యాక్స్ కానప్పుడు. అందువలన పొంగిందీ, లేనిదీ గమనించడానికి సర్వీలియన్ ప్లాన్ అవసరం.

వారు వెళ్ళి పరిశీలించాలి. సాధారణంగా ప్రైవేటు వాళ్ళు సేవ్స్ లో 3% failures వుంటాయి. సెకెండరీ వాళ్ళ సేవ్స్ లో 8% failures వుంటాయి. కనుక ఈ రెంటినీ మనం కంపల్సరీ చేస్తే తప్ప యీ అంటువ్యాధులను అరికట్టలేమని మనవి చేస్తున్నాను.

ఇంక జయవ్యాధిగూర్చి చెప్పువలసివుంది. Statement లో లక్షమంది అన్నారు. ఇది సరియైన అంకె కాదని ప్రభుత్వంలో వున్నవారికి కూడా తెలుసు. సేవ్స్ లో కాంపుల్ సర్వేవారు చేసిన పరిశీలనలట్టి 2.5% వరకు యీ వ్యాధి వున్నదని తేలింది. మంగళగిరి కానిటోరియంలో సర్వే జరిపితే 5% వున్నట్లుగా తేలింది. 1962 జూలై 21న ఢిల్లీలో సర్వే కమిటీవారు తెక్కలుతీస్తే 7 వర్ష మెంటు హాస్పిటల్స్ లో 800 అని వుంటే బయట 5 వేలకుపైగా వున్నట్లుగా తేలింది. తెక్కలు యీ విధంగా వున్నాయి. మన రాష్ట్రంలోనే చాదాపు 5,000 లక్షల టి. బి. పేమెంటు వున్నారు. హాస్పిటల్స్ లో కొద్ది పడకలు ఎక్కువ చేసినందువలన యీ సమస్యను మనం పరిష్కరించలేము. డామినైల్ వర్తతిగానే యీ విషయంలో కూడా మనం అవలంబించవలసి వుంటుంది. ఇది మన దేశానికి మంచిది. బి. జి. సి. వాక్సీన్ చేస్తున్నా మంటున్నారు. ఇది చాలా వింత అయిన విషయం.

Dr. Muller has done a highly commendable research work carried out under the joint auspices of W. H. O. and the Indian Medical Research Council at U. N. C. Sanatorium of Madanapalli. He has done survey.

బి. జి. సి. వాక్సీనేషను కొంతమందికి యిచ్చారు, కొంతమందికి యివ్వకుండా వుంచారు. కొన్ని సంవత్సరాలైన తరువాత వారిలో ఎంతమందికి టి. బి. వుందని సర్వే చేశారు. బి. జి. సి. యివ్వబడిన వారిలోనే టి. బి. ఎక్కువగా ఉంది. ఇవ్వబడని వారిలో తక్కువగానే వుంది. ఈ సిద్ధాంతాన్ని వారు ఎప్పుడో వెలిబుచ్చారు. మనవారు యిప్పుడు దానిని తైటపెట్టకుండా ఇండియాలో ప్రీవేరయ్యే వాక్సీను పూర్వ క్యాటిగిరీ అని చెప్పారు. అది తెలుసుకోకుండా, బి. జి. సి. వాక్సీ సేవకు చేసిన ఖర్చులూ పూర్తిగా అయిపోయిందనే చెప్పవలసి వుంటుంది. ఈ విషయం వరల్డ్ హెల్త్ ఆర్గనైజేషను బులెటిన్ 1960-61 లో కూడా వున్నది. డామినైల్ బ్రీట్ మెంటు వుంది. ట్యూస్ సిటీగలో యిస్తున్నాము. ఇది ఇంటికి వెళ్ళి మందులిచ్చే విధానం. అసలు టి. బి. కి మూడు మందులున్నాయి. ఫ్రైప్రామెసిన్, సి. ఐ. ఎస్. మరియు ఐ. ఎస్. ఎస్. అనేవి మూడు డ్రగ్స్. డబ్బులేదనే పుచ్చేళంతో వీటిలో ఏదో ఒక మందు యిస్తున్నాము. సిద్ధాంతం ప్రకారం ఏ రెండు మందులూ

యి స్టేబిల్ పెసెనరిస్ రాకుండా వుంటుంది. ఒక మందు మాత్రమే వాడితేబ్లడ్ పెసెనరిస్ వస్తుంది, అని తేల్చారు. ఒక డ్రగ్ ఇచ్చిన వారితోని జాక్టీరియాతోని పది వర్సంటు డ్రగ్ 'సెస్టెన్స్' పవర్ గలిగి, యీ మందు పనిచేయక ఆ జ్వరవ్యాధి క్రిములు చావకుండా వుంటున్నాయి. మిగిలిన జాక్టీరియామీద ఏ మందులు వాడినా పనిచేయవు. ఇలాంటి వారినంచి యీ వ్యాధి యితరులకు సోకితే ఇక వారికి అనలు మందే లేదన్నమాట. డామినెలరీ బ్రిట్ మెంటుతో ఒక డ్రగ్ మాత్రమే వాడు తున్నారని తెలుస్తోంది. ఇది చాల ప్రమాదకరమైనటు వంటిది. అందువల్ల రెండు మందులుకూడ వాడాలని మనవి చేస్తున్నాను. "There is a State Medical Research Council which channels research in assessment of drug therapy. This has not approved using of toxic drugs, such as Tiosomic Corbozones." ఈ మందులు వాడకూడదని యీ కౌన్సిలు చెప్పింది. కాని ఇక్కడ నాంవల్లి డామినెలరీ యూనిట్ తో యీ మందులు వాడుతున్నారనివిన్నాను ఎందుకు వాడుతున్నారో తెలియదు. ఒకసారి condemn చేసి చాలా టాక్సిక్ అన్నప్పుడుకూడ ఎందుకు వాడుతున్నారో తెలియదు. ఒక వేళ ఆ కంపెనీకి సహాయం చేయాలని వారి ఉద్దేశమేమో, ఒక పెద్ద మెడికల్ ఆఫీసరు ఆ మందుచ్రాస్తే అది మంచిది కాబోలుననుకొని ప్రజల్లో ఒక ఆవేశం వుట్టి కొంటూవుంటారు. కాని, దానివల్ల డేంజరువుంది. అందువల్ల ఇటువంటి మందులు వాడకూడదని ప్రభుత్వం వారు ఒక రూలు చేయాలని మనవి చేస్తున్నాను. మొన్న ముఖ్యమంత్రిగారు యాక్సిడెంటు గురించి చెప్పారు. ఈ రోజుల్లో ఎంతోవేగంగాపోయే వాహనాలు, మోటార్లు, రైళ్ళు వున్నాయి కాబట్టి ప్రమాదాలుకూడ తీవ్రంగా జరుగుతున్నాయి. యాక్సిడెంటు జరిగినప్పుడు కాజువాలిటీ డిపార్టుమెంటు, పోలీసు డిపార్టుమెంటు చేసే అశ్రద్ధ, జాప్య గురించి చెప్పవలసి యున్నది. ఈమధ్య చిలకలూరిచేటు దగ్గర ఒక లారీ పడింది. 30 మంది రైతుకులీలు ప్రయాణిస్తున్న ఆ లారీ రెండు గంటలకు పడిపోయింది. 30 మంది వెంటనే చచ్చిపోయారు. అక్కడనుంచి తీసుకువెళ్ళి ఆస్పత్రిలో వేసేస్తే వారి కర్తవ్యం అయిపోతుందను కున్నారు. డాక్టరులు మనం ఏమీ చేయకపోయాము, మన పై అధారిటీస్ కు తెలియజేస్తే మన డ్యూటీ అయి పోతుంది అనుకుంటున్నారు. ఈ లోపున కొంతమంది చచ్చిపోతున్నారు. అక్కడ యాక్సిడెంటు జరిగిందని నాకుకూడ తెలిపోను వచ్చింది. వారు 4 గంటలకు ఫోను చేస్తే నాకు 3 గంటలకు వచ్చింది. అక్కడ నుంచి గుంటూరుకు 26 మైళ్ళు. గుంటూరునుంచి ఒంగోలు 43 మైళ్ళు. నేను ఏడున్నర గంటలకు అక్కడకుచేరాను. గుంటూరునుంచి ఒక్క డాక్టరుకూడ రాలేదు. నేను పోలీసువారిని డాక్టరులెవ్వరూ రావడంలేదు. యీ పూర్ణో 30 మంది డాక్టరులున్నారు, ఎక్స్-రే ప్లాంటు వుంది, ప్రయివేటు డాక్టరులకు యీ డెబ్బులు తగ్గిలినవారిని ఎందుకు అప్ప తెప్పకూడదు

Voting of Demands for Grants

అని అడిగాను. వీరిని గవర్నమెంటు హాస్పిటలులోనే చేర్చాలిగాని ప్రయివేటు ఆస్పత్రిలో చేర్చడానికి వీలులేదు అన్నారు. ప్రయివేటు ఆస్పత్రిలో చేర్చడానికి వీలులేకపోతే మీరేమైనా మందులిస్తారా లేక ఇక్కడనుంచి గవర్నమెంటు ఆస్పత్రికి తీసుకుపోతారా అంటే అంబులెన్సు లేదన్నారు. పోనీ, రోగులను నాకు అప్పజెప్పుతారా అంటే మా ఎస్కార్టుపెట్టి చేస్తామన్నారు. అందులో చాల పొర పాట్లున్నాయి. ఒకసారి రోగులను తీసుకువెళ్ళి అక్కడ తేర్చిన తరువాత డాక్టరులు ఎక్కడెక్కడ డెబ్బలు తగిలాయో ఒకలిష్ట ప్రాసుకోవాలి. 24 మంది రోగులుంటే ఒక డాక్టరు, నర్సు గాయాలిష్ట ప్రాసుకుంటూ వుంటే ఆ రోగుల సంగతి ఏమి కావాలి? కాజువాలిటి డిపార్టుమెంటులో వుండే డిపెక్టు యిది. తన్నులాడుకుంటే లెక్కలుకావాలి కాని యాక్సిడెంటులో తగిలిన గాయాల లిష్టు ఎందుకో నాకు తెలియదు. దీనిని గురించి తీవ్రంగా అలోచించవలసి యున్నది. అక్కడ తోకలో డాక్టరులను పిలిచి రోగుల నందరినీ గుంటూరు హాస్పిటలుకు చేర్చడానికి టాక్సీలు మాట్లాడాము. వీరు పంపించబడినవారు అట్లాగే వరండాలో వడేసి వున్నారు, ఒక డాక్టరు లెక్కలు వ్రాస్తున్నారు. అక్కడ వ్రాశారుకదా యిక్కడ మళ్ళీ ఎందుకు వ్రాస్తున్నారు అంటే మాకు ఆ కాపీ అందలేదు, యాక్సిడెంటు రిజిష్టరులో వ్రాసుకోవాలి అన్నారు. కాజువాలిటి డిపార్టుమెంటులో ముందుగా ఒక రిసెప్షనిష్టు వుండాలి. ఏ కేసుముందుగా మాడాలనేది లిక్కరణ చేయాలి. తలి నొప్పిలో వచ్చినవానికి, జ్వరంతో వచ్చినవానికి, నెత్తురు కారుతూ వచ్చినవానికి కూడ ప్రయారిటీ ప్రకారం చూస్తామంటే ప్రయారిటీలో నెత్తురుకారుతూ వచ్చిన వాడిని చూడబోయేవరికి చనిపోతాడు. రిసెప్షనిష్టు వుండి ఏది ఏ కేసు తెలుసుకొని సీరియస్ కేస్ అయితే ఆర్.ఎం.ఓ.కి, డి.యం.ఓ.కి, కన్సల్టెన్ట్ సర్జనుకు. థియేటరుకుకూడ కబురు చేయాలి. కేసును అక్కడనుంచి తీసుకువెళ్ళి ఆపరేషను చేసేవరికి 2-3 గంటలు కట్టుకుంది. రోగిని వార్డుకు పంపిన తరువాత డాక్టరుకు కబురు పంపితే ఆయన రావడానికి అరగంట కడుతుంది. డాక్టరువచ్చి థియేటరు దగ్గరకువెళ్ళి నర్స్, సామానులు తయారుచేయి అంటాడు. ఇంకొక గంట అవుతుంది. ఈ లోపున ప్రమాదం జరగవచ్చు. అందువల్ల ముందుగానే జాగ్రత్త తీసుకొని సక్రమంగా చేయాలి. యాక్సిడెంటు జరిగినప్పుడు ఫోన్ చేస్తే గంటల తరబడి అందడంలేదు. కందుకూరులో ఒకామె వ్రనవించలేక శాధవడుతుంటే డాక్టరు ఒక కేసు తీసుకువస్తున్నాను. రెడీగా వుండుమని నాకు ఫోన్ చేశారు. కేసు 6 గంటలకు వచ్చింది. ఫోన్ కాల్ ఆరుగంటలకు వచ్చింది. ప్రభుత్వంవారు యీ విషయం మనసులో పెట్టుకొని యాక్సిడెంటుకు సంబంధించిన ఫోన్ కాల్స్ కు యిమ్మిడి యెట్ ప్రయారిటీ యిచ్చాలని కోరుతున్నాను. దోవలో ఎక్కడో యాక్సిడెంటు జరిగితే అంబులెన్సులు వుండక చాలకష్టంగా వుంటోంది. మనం బస్సులను నేవన

లైట్ చేశాము. ప్రతి బస్సుకు రెండు ఫ్రైచర్స్ వున్నదానిని అటాచ్ చేస్తే చాలా ఉపయోగకరంగా వుంటుంది. ఈ విషయం గురించి ఆలోచించాలని కోరుకున్నాను.

డ్రగ్స్ విషయం విచారకరంగా వుంది. పబ్లిక్ అకౌంట్స్ కమిటీ సజిస్టియన్ ఒకటివుంది. ప్రభుత్వం యొక్క హిందూస్థాన్ ఏంటి-బయాటిక్స్ లో తయారైన పెన్సిలిన్ యొక్క ఖరీదు నిర్ణయించడంలో - పద్దెనిమిది నయ్యాపై నలకు తయారయ్యే మందు అమృతానికి వచ్చేటప్పటికి 50 నయ్యాపై నలవుతోంది, రోగి దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి 90 నయ్యాపై నలవుతోంది. ప్రభుత్వంవారు ఫ్టార్ చేసిన పెన్సిలిన్ ఫ్యాక్టరీలో తయారైన మందులు ప్రజలకు చీప్ గా అందాలని చెబుతూ, పద్దెనిమిది నయ్యాపై నలకు తయారు చేసినదానిని 90 నయ్యాపై నలకు రోగికి యివ్వడం చాలా ఘోరమైన విషయం. ఇందు గురించి తగు చర్య తీసుకోవాలి. హైయర్ ఏంటి-బయాటిక్ ఫ్రైప్రో మెసిన్ కు ప్రపంచంలో వున్న దేశాలన్నిటిలోకంటే మన దేశంలోని ప్రజలు ఎక్కువ ధర యిస్తున్నారు. తలసరి రాబడినిబట్టి ఆ పరంబడి మనం చెల్లిస్తున్నాము. ఇది ప్రజల ఉపయోగార్థంకాదు. దీనిని గురించి ఆలోచించి చేయాలి. మార్షియన్, నార్కోటిక్ డ్రగ్స్ విషయంలో ఒకటి చెప్పాలి. కావాలంటే డాక్టర్ల prescription ఇవ్వాలి, డాక్టర్లకు నష్టం చేయాలంటే limited quantity వల్లయి చేస్తున్నారు. చాలా యిబ్బందిగా వుంటోంది. ఈ విషయం ప్రభుత్వం దృష్టికి తెస్తున్నాను, రెండు గ్రాములకంటే ఎక్కువ ఉండకూడదు అంటున్నారు. డాక్టర్ల ప్రిస్క్రిప్షన్ లేకుండా, 8 అణాలు ఖరీదు ఉండేది బ్లాక్ మార్కెటులో రెండు రూపాయలుంటోంది. ఇటువంటి life saving drugs డాక్టర్లకు సులువుగా దొరికేటట్లు చూస్తారని మనవి చేస్తున్నాను. గుంటూరు జనరల్ హాస్పిటల్ గురించి కొంచెం చెప్పాలి చాలా ఖర్చుచేసి వీల్డింగు కట్టాము. అక్కడ fans లేవు. ఇక్కడ యిన్ని fans తిరుగుతున్నాయి. మనకు అక్కడ అంతమంది రోగులుంటుంటే fans లేవు Summer వచ్చిందంటే operation theatre లో 1½ మాసాలు ఆపరేషన్స్ పోస్టుపోస్ట్ చేస్తున్నారు. ఇది ప్రభుత్వానికి, ప్రజలకు కూడా చాలా నష్టంగా ఉంటోంది. Theatres ను air conditioning చేసే sides లో రూములకూడా air condition చేస్తే ఆపరేషన్లు జరుగుతూనే ఉంటాయి. Old out-patient block ఉన్నది. ఆ బ్లాకులో కంప్లీటుగా ఏ. డబ్ల్యు. వారి rubbishish ఉన్నది. దానిని అక్కడ vacate చేయించాలి, Paid patients ఉన్న ward ఎక్కువగా ఉంటే డబ్బు వస్తుంది, From two years the new building is lying idle. ఎదువల్ల idle గా వుండో ఆలోచించాలని కోరుతూ విరమిస్తున్నాను.

పై దృశ్య ఆరోగ్యశాఖల మంత్రి (శ్రీ వై. కివరామప్రసాద్): అధ్యక్షా, పదహారుమంది గౌరవసభ్యులు ఈ చర్చలో పాల్గొన్నారు. చాలా అమూల్యమైన సలహాలు ఇచ్చారు. మంచి నిర్మాణాత్మకమైన విమర్శ చేశారు. దానికి చాలా నా అభినందనలు, కృతజ్ఞత తెలియచేస్తున్నాను. మొన్న నేను ఇచ్చిన స్టేటు మెంటులో జాతి ఆరోగ్యమే జాతి సౌఖ్యాగ్రమని ఉన్నది. ఇందుకు అనుగుణంగానే అభివృద్ధి ప్రణాళికలలో ఆరోగ్య అభివృద్ధిపై ప్రతిఏటా సొమ్ము హెచ్చుచేస్తున్న సంగతి తెలిసినదే. స్టేటు మెంటులోకూడా ఆవిషయం ఉన్నది. ఇదివరకు సంవత్సరం కంటే ఈ సంవత్సరం ఎక్కువసొమ్ము కేటాయించబడినది. ఇంతకుముందే నారాయణగారుకూడా చెప్పారు, మందుల ఖరీదులు ఎక్కువ అవుతున్నాయని, అన్నింటికీ ఖరీదులు ఎక్కువ అవుతున్నట్లే మందులకుకూడా ఎక్కువ అవుతున్నాయి. అందుకే కొంత ఇబ్బందిగాఉండి సరిపోవడంలేదని మనవి చేస్తున్నాను. మూడు ప్రణాళికలలో కేటాయించబడిన సొమ్ముతోకూడా రాష్ట్రానికి ఎక్కువ సొమ్ము proportionate గా కేటాయించబడలేదని అంటున్నారు. ఆ ప్రణాళికలలో కేటాయించబడిన సొమ్ము ఇతర విషయాలకుకూడా ఖర్చుచేయవలసి ఉండడంవల్ల proportionate గా లేకపోయినా ఇతర రాష్ట్రాలలోకంటే ఇక్కడ చాలా ఎక్కువగా ఆరోగ్యంకొరత ఖర్చు చేయబడుతోంది. ఇతర రాష్ట్రాలలో 8% ఖర్చు చేస్తూంటే ఇక్కడ 9% ఖర్చు చేస్తున్నామని చెబుతున్నాను. అయితే రహస్యంలే ఇతరదేశాలలో టోల్సుకుంటే మాత్రం కొంత తక్కువఖర్చు చేస్తున్నమాట వాస్తవమే. నిన్న డిలేటు open చేసిన శ్రీకృష్ణగారు రహస్యంలో free treatment జరుగుతున్నది, అమెరికాలో health insurance జరుగుతున్నది. ఇంగ్లండులో కూడా ఆ మాదిరి జరుగుతున్నదని చెప్పారు. అదేకాలు ఎంతోకాలంగా స్వతంత్రంగా వుంటూ ఇప్పుడింతగా అభివృద్ధిలోనికి వచ్చాయి. మనకు స్వాతంత్ర్యం వచ్చి 15 సంవత్సరాలే అయినది. ఆ లెక్కలో comparative గా చూస్తే వారి కంటే ఎక్కువగానే మనం ముందుకు వచ్చామని చెప్పవచ్చును. ఆ standard కు రావాలంటే మనం కొద్ది సంవత్సరాలలోనే రాగలుగుతామని మనవి చేస్తున్నాను. మన దేశంలో death rate తగ్గింది. నగటు ఆయుఃప్రమాణం 37 సంవత్సరాల నుంచి 40 సంవత్సరాలకు పెరిగింది. మరణాలుకూడా ఎక్కువ ఉన్నాయని చెబుతున్నారు. జనాభా ఎక్కువగా పెరిగింది. పుట్టినవాడు ఎప్పుడైతే చావ వలసిఉన్నది. జనాభా ఎక్కువగా పెరిగినపుడు మరణాలు ఎక్కువగా ఉన్నట్లు కనిపించవచ్చునుకాని death rate ఎక్కువ కాలేదని మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పటి వరకు ఆరోగ్యాన్ని గురించే మనరాష్ట్రంలో ఎక్కువ కృషి జరిగిందని యితర రాష్ట్రాలలో కంటే మనకు ఎక్కువ కాలేతీలు, అనువృత్తులు ఉన్నాయని మనవి చేస్తున్నాను. ఇంకా చాలా చేయవలసిఉన్నది. అందుకు ప్రభుత్వం తప్పకుండా

ఎంతో కృషిచేస్తుందని దానికి కొంతధనం సేకరించడానికి నెమ్మదిగా ప్రయత్నం చేస్తామని మనవిచేస్తున్నాను. నిన్న ఈవేళ మాట్లాడిన సభ్యులు చాలామంది అనువ్రతులు లేవు, డాక్టర్లు లేరు, మందులులేవు. ఇతరసౌకర్యాలు లేవనిచెప్పారు. ఇందుకు కొంతవరకు నేనుకూడా ఏకీభవించవలసి వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. డాక్టర్లకు కొరత ఉన్నమాట నిజమే. అనువ్రతులలో డాక్టర్లు లేరని ఆక్షేపిస్తున్నారు. కొరత ఉన్ననంగతి మేమే ఒప్పుకుంటున్నాము. అందరికీ తెలిసినచంగతే, తృతీయ ప్రచారక అధిరు అయేసరికి డాక్టర్లకొరత తీరుతుందని అప్పటికి తగినంతమంది trained doctors ఉద్యోగాలకు వస్తారని అప్పటికి డాక్టర్లకొరత తీరుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. అదేవిధంగా నర్సులకు ఇతర సిబ్బందికూడా కొరతగానే ఉన్నది. అదికూడా కొద్ది సంవత్సరాలలో తీరుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. కొరత కారణమేకాని వేయకుండా ఉండాలని ప్రభుత్వఉద్దేశం కాదు. చాలామంది డాక్టర్లు corrupt గా ఉన్నారు, లంచాలు తీసుకుంటున్నారని, డబ్బుఇస్తేనే అనువ్రతులలో చేర్చడంలేదని చెప్పారు. డాక్టర్లు ప్రవేటు ప్రాక్టీసు consultation practice చేయవచ్చునని ఉంది, అసలు ప్రవేటు ప్రాక్టీసు లేకుండా చేయడానికి ముందు అలోచించవలసిఉంది. Consultation practice అంటే ఒకడు Registered medical practitioner అయిన డాక్టరువద్దకు వస్తే examine చేసి prescribed fees తీసుకోవాలి. అనువ్రతులలో చేర్చడానికి లంచం తీసుకోవడంకాని రు 25 లు ఇస్తేనేకాని bed ఇవ్వను అనడంకాని చేయడానికి వీలులేదు, అట్లా డాక్టర్లు ప్రతివారు లంచాలు తీసుకుంటారని అంటారుగాని ఫలానావారు తీసుకున్నారు. ఫలానావారు యిచ్చారని specific cases చూపిస్తే తప్పుకుండా చర్య తీసుకుంటాము. ఎంతపెద్ద డాక్టరయినానరే కఠినచర్య తీసుకుంటామని మనవి చేస్తున్నాను. అదికూడ లంచం తీసుకున్నవారు ఎంతబాధ్యులలో యిచ్చేవారుకూడ అంతే బాధ్యులని మనవి చేస్తున్నాను. వారు అడిగితే యివ్వకుండా boycott చేస్తే తీసుకునేవారు త్రోవలోకి వస్తారని మనవి చేస్తున్నాను. ఇచ్చేవారినికూడా అవిధముగా discourage చేయవలసిఉంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. హాస్పిటల్సులో డాక్టర్లు కొరతగురించి చెప్పారు. కొరతగురించి ఇంతకుముందు చెప్పాను. అడిగాక, వై నావారి రుక్రమణవల్ల వచ్చిన ఎమర్జెన్సీవల్ల ఇంకా డాక్టర్లకొరత పెరుగుకూఉన్నది మన ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంనుంచి దాదాపు 87 మంది దాకా volunteer చేసి armed services కు వెళ్ళారు. ముందుకువచ్చి 25 మంది train అయి వెళ్ళారు. ఇంకా 25 మంది train అవుతున్నారు, తరువాత తక్కినవారు train అవాలి. దేశానికి వచ్చిన క్లిష్టపరిస్థితుల్లో దేశాన్ని రక్షించడానికి, జవానులను రక్షించడానికి వారి ప్రాణాలను అర్పించడానికి సిద్ధమై యుద్ధంలోకి

volunteer చేశారు. వాలంటీరు చేయడం చై నావారు కొంచెం వెనక్కు వెళ్ళి అక్కడ వివత్తు తగ్గినతరువాత కాదు. మంచి వివత్తు సమయంలో వాలంటీర్గా వెళ్ళుకామని ఆఫీర్ చేసి వెళ్ళారు. వేను వారిని ఎంతో అభినందిస్తున్నాను. మన రాష్ట్రంనుంచి అన్ని రాష్ట్రాలకంటే ఎక్కువ సంఖ్యలో చెల్లినందుకు మనం ఎంతో గర్వపడవలసిఉన్నది. వారికి సీనియారిటీలో ఏ యిబ్బందులు లేకుండా ప్రభుత్వం కనిపెట్టి ఉంటుందని తమకు తెలియవరుస్తున్నాను. ప్రయిమరీ పాల్తు సెంటర్స్లో డాక్టర్లు పనిచేయడానికి నిరాకరిస్తున్నారు. వారిని *compulsory* చేయాలని కొందరు సభ్యులు చెప్పారు. క్రొత్తగా ఉద్యోగంలోకి వచ్చిన డాక్టర్లు కనీసం రెండు సంవత్సరాలయినా ప్రయిమరీ పాల్తు సెంటర్లలో ఉద్యోగం చేయాలని ఇచ్చటకే *compulsion* ఉన్నది. ఆ ప్రకారంగా జరుగుతున్నది. మెడికలుకాలేజీలో చేరేటప్పుడు ప్రతివారు గవర్న మెంటు పరీక్షనులో కొంతకాలమయినా చేయడానికి నిర్బంధం చేయాలని చెప్పారు. కాని రూల్సు ప్రకారంగా అటువంటి నిర్బంధం చేయడానికి అంచనీలుపడదు. అయితే అవసరంకూడా కనపడడంలేదు. కాలేజీలోంచి పాసయి బయటకువచ్చే డాక్టర్లలో 80% ప్రభుత్వ పరీక్షనులోకి చేరుతున్నారని చెబుతున్నాను. నిన్నుక్రితేములవల్లి శ్రీకృష్ణగారు భోరుకమిటిసిపార్సులను, మొదలియారు కమిటిసిపార్సులను, భోర్కు ఫౌండేషనుకమిటివారి సిపార్సులను పాటించడంలేదని చెప్పారు. అదినరీకాను. భోరుకమిటి సిపార్సులను అనుసరించి ప్రయిమరీ పాల్తు సెంటర్లు ఏర్పాటు చేయబడినవి. భోరుకమిటివారు ఎక్కువ *ambitious report* వంపారు. వంపిస్తాడు వారికి బ్రిటిషు ఇండియా దృష్టిలో ఉండిగాని తక్కువ శాతంవారి దృష్టిలో లేదు. సాధ్యమయినంతవరకు ఆ కమిటి రిపోర్టులుకూడా అనుసరించబడుతున్నాయి. మొదలియారు కమిటి రిపోర్టు అనుసరించబడుతున్నది. మొదలియారు కమిటి రిపోర్టు ఇంకా అనుసరించడానికి కొద్దిరోజులలో థిల్లిలో కాన్ఫరెన్సు ఉంది. ఆ కాన్ఫరెన్సుకి సెంట్రల్ హెల్త్ మినిష్టరుగారు అందరిని రమ్మని కోరారు. దానికి వేనుకూడా వెళ్ళకాను మొదలియారు కమిటి సంగతి ఎక్కువచర్చ జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. ప్రతి బ్లాకులో ఒక ప్రయిమరీ సెంటరు, నాలుగు నవ్ సెంటర్లు ఉన్నాయి. వాటిని ప్రతి బ్లాకులో నాలుగు ప్రయిమరీ పాల్తు సెంటర్లు మోస్తరుగా చేయాలని భోర్కు ఫౌండేషనువారు సిపార్సు చేశారు. దానికి చేజంలో తొమ్మిది రాష్ట్రాలను సెలెక్టు చేశారు. అందులో మన రాష్ట్రం ఒకటి. హైదరాబాదు జిల్లాలో ఆ నిధముగా ప్రయత్నం చేస్తున్నామని మనవి చేస్తున్నాను. మంగళగిరి హాస్పిటల్లో *bed strength* వృద్ధి చేయాలని శ్రీకృష్ణగారు చెప్పారు మంగళగిరి ఆసుపత్రి బాగా పనిచేస్తున్నమాట నిజమే. *Bed strength* చాలని మాట నిజమే. కాని *bed strength*ను ఎక్కువ చేయడం

కంటే domiciliary treatment చేయడం మంచిదని చెబుతున్నాను. Domiciliary treatmentకి తగిన ఏర్పాట్లు పూర్తిగా జరుగుతాయని మనవిచేస్తున్నాను. Bed strength కూడా అవసరమయితే కొంతవరకు increase చేయడానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతాయని మనవి చేస్తున్నాను. వేయికి పెంచమంటున్నారు. అయినప్పటికీ అవి భర్తీ అవుతాయి. ఇంకా కొరత కనిపిస్తుంది. Domiciliary treatment కి ప్రాముఖ్యత యివ్వాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఆ విధముగా ప్రయత్నం చేస్తామని మనవి చేస్తున్నాను. అసుపత్రులలో కరప్షన్ ఉంది, Unhealthy conditions ఉన్నాయని చెప్పారు. వాటిని గురించి ప్రభుత్వం తగిన చర్య తీసుకుంది. Corruption సంగతి ఇంతకు ముందు మనవిచేశాను. శ్రీ మూర్తిరాజుగారు ఎక్కువడబ్బు ఖర్చు పెడితే ఎక్కువమంది వస్తున్నారు, మందులవల్ల మనుష్యులు చస్తారని చెప్పారు. దానికి Naturopathy ని వాగా encourageచేసి 5 లక్షలు కేటాయించానన్నారు. Naturopathy వల్ల కొన్ని దీర్ఘ వ్యాధులు నయం అయేమాట నిజమే అనుకుంటాను. కాని కలరాకి naturopathy treatment ఎట్లా చేస్తారో అర్థం కాకుండా ఉంది. కలరావచ్చిన తరువాత నిమిషాలమీద treatment జరగాలి. Naturopathy కలరానయముచేయడానికి ఎంతవరకు ఉపకరిస్తుందో తెలియదు. ఈ కారినప్పడయిన కలరావస్తే వచ్చిన రోగుల సమ్మతి తీసుకొని అయిదు లేక పదిమందిని శ్రీమూర్తి రాజుగారికి అప్పజెబుతాం. వారు నయంచేసి చూపిస్తే అప్పుడు ప్రభుత్వం వారు కూడా సమ్మతారు. కాని ఆ రోగులు చనిపోతే ప్రభుత్వం బాధ్యత తీసుకోదని మనవి చేస్తున్నాను. Naturopathyకి తగినంత ప్రోత్సాహం ప్రభుత్వం యిస్తోంది కొన్ని కొన్ని Naturopathy సంస్థలకు గ్రాంటుకూడా ప్రభుత్వం యిస్తోంది; కాని 5 లక్షలు కేటాయించాలంటే అవసరాలనుబట్టి డబ్బు కేటాయిస్తారని డబ్బు కేటాయించి అవసరాలు కావాలని అనరని మనవి చేస్తున్నాను ప్రభుత్వము ఆరోగ్యము గురించి తీసుకొనే శ్రద్ధను డా॥ చలపతిరావుగారు మెచ్చుకొన్నందుకు వారికి అభినందనలు తెలుపుతున్నాను, బెజవాడ హాస్పిటల్ సంగతి చలపతిరావుగారు, తమ్మిన పోతరాజుగారు గట్టిగా చెప్పారు. వెనుక ఒకసారి ఈ హాస్పిటల్ కొరకు కొంత subscriptions వసూలు చేయడము అంతకంటే వసూలు కాకపోవడము చేత refund చేయమని orders ఇవ్వడము జరిగింది. అక్కడ ఎప్పటికైనా హాస్పిటల్ కట్టాలని భూమిని acquire చేశాము. బెజవాడ హాస్పిటల్ విషయములో వారిద్దరికి ఎంత interest వుండో అంత interest నాకుకూడా వున్నదని మనవిచేస్తున్నాను. అన్ని పెద్ద హాస్పిటల్స్ కి ప్రభుత్వమే ఖర్చు పెట్టడము కంటే ప్రజలదగ్గర నుంచి కొంత వసూలుచేస్తే వాగుంటుంది. బెజవాడ ప్రజలు, చుట్టుప్రక్కల గ్రామాల ప్రజలు విరాళాలు ఇవ్వడానికి ఉత్సాహముగా ముందుకు వస్తున్నారు. వేసుకూడ విరాళాలు ప్రోగు చేయడానికి ప్రయత్నము చేస్తాను. 5 లక్షలయినా వసూలయితే

Voting of Demands for Grants

హాస్పిటల్ కట్టడానికి వీలుంటుంది. దానికి తగిన కృషి చేసుకూడ చేస్తానని మనవి చేస్తున్నాను. సి. డి. నాయుడుగారు మాట్లాడుతూ బడ్జెటు అలాగే మెంటు చాలదని డాక్టర్లు, మందులు చాలడము లేదనిచెప్పారు. దానిని గురించి ఇది వరకే మనవి చేశాను. చిత్తూరు హాస్పిటల్ లో టి. వి వార్డు లేదని అన్నారు. కాని ఒక వార్డు వున్నదని మనవి చేస్తున్నాను. ఎక్కడో మంచి ప్రదేశాలున్నవని అక్కడ టి. వి. క్లినిక్ పెడితే కాగుంటుందని చెప్పారు. పరిశీలిస్తాము అని మనవి చేస్తున్నాను. అనం సంజీవరెడ్డిగారు నెల్లూరు హాస్పిటల్ గురించి చెప్పారు. దానికి కొంత డబ్బు కేటాయించాము అని మనవి చేస్తున్నాను. ఉదార స్వభావులు అయిన దొడ్ల సుబ్బారెడ్డిగారు 8 లక్షల రూపాయల విరాళము ఇచ్చినందుకు ప్రభుత్వము తరపున ఎంతో అభినందిస్తున్నాను. ఇలాంటి ఉదార స్వభావులు ప్రతివోట వుంటే ఇటువంటి ఆరోగ్య కేంద్రాలుగాని, హాస్పిటల్లుగాని వృద్ధికావడానికి చాల కాగుంటుంది. దానితోపాటు ఇంకొక 2 లక్షలు వసూలు చేస్తాము అని ఉక్తాచార పూరితులు చెప్పారు. అది త్వరగా వసూలుచేస్తే హాస్పిటల్ ను మొదలు పెట్టేస్తాము అని మనవి చేస్తున్నాను. ముఖ్యమంత్రిగారు వెళ్ళి foundation stone వేసే వచ్చారు అది తప్పకుండా జరుగు తుందిని మనవి చేస్తున్నాను. లక్ష్మీదేవిగారు వారి నియోజక వర్గములో వైద్య పౌకర్యాలు సరిగా లేదని, శంకరంపేటలో టి. వి. సెంటరును పెట్టాలని చెప్పారు. దానిని గురించి ఆమె నాతో 2,3 సార్లు చెప్పినవూట నిజమే. పరిశీలన జరుగుతున్నది. కొంత fundsని divert చేసి ఏర్పాటు చేయడము జరుగుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. గురుస్వామి రెడ్డిగారు కనిగిరి, పొదిలి తాలూకాలలో హాస్పిటల్లు లేవు అని చెప్పారు. వీటి చేయాలన్నా డబ్బుకావాలి. డబ్బు, డాక్టర్లు కొరతవల్ల జరగలేదు అదికూడ క్షాణికము వుంచుకొని ఆలోచిస్తాము అని మనవి చేస్తున్నాను. కనిగిరి హాస్పిటల్ లో staff సరిగా work చేయడము లేదని అన్నారు. రిపోర్టు సంపిస్తే action తీసుకొంటాము. డా॥ నత్యనారాయణగారు మాట్లాడుతూ enthusiastic Minister without funds అన్నారు. డబ్బు కొరత వున్నవూట వాస్తవమే అది గుర్తించినందుకు వారికి కృతజ్ఞత తెల్పుతున్నాను. అన్నిచోట్ల M. B. B. S., డాక్టర్లు దొరకడము లేదని, యునానీ డిస్పెన్సరీలలో ఆయుర్వేదిక్ డాక్టర్లను వేయడని డా॥ నాగన్నగారు చెప్పారు. వేస్తున్నాము అని మనవి చేస్తున్నాను. Local bodies లో వున్న rural dispensariesలో చాలమంది ఆయుర్వేదిక్ డాక్టర్లునే వేస్తున్నాము అని మనవి చేస్తున్నాను. రామగోపాలరెడ్డిగారు మాట్లాడుతూ ఆయుశ్ ప్రమాణము పెరిగినది. కాని ఆరోగ్యము వీరికి కాగుపడలేదని అన్నారు. Health కాగుంటేనే ఎక్కువకాలము బ్రతుకుతారని మనవి చేస్తున్నాను. సుల్తాన్ సలాహుద్దీన్ ఉదాసి ఉర్దూలో మాట్లాడారు. నాకు ఉర్దూ తెలియదు. వారు మాట్లాడిన దాని gist చెప్పించు కొన్నాను. ఉన్నా

Voting of Demands for Grants

నియా హాస్పిటల్ లో gynaecology మరియు obstetrics సంబంధించి ఆడవారికి మగడాక్టర్లతో treat చేస్తున్నారు. ఆడవారికి ఆడడాక్టర్లతో treat చేయాలని చెప్పారు. మగడాక్టర్లు treat చేస్తున్నమాట వాస్తవము.

(Mr. Speaker in the Chair)

ఎవరయినా ఘోషా స్త్రీలు వస్తే ఆడడాక్టర్లతో treat చేస్తున్నారు. కాని గై నోకోలోజీలో ప్రముఖులైన డాక్టర్లు మగవారిలో వున్నారు. వారి నైపుణ్యాన్ని పోగొట్టుకోకూడదని వారి ఉపయోగము తీసుకోవాలని మనవిచేస్తున్నాను. డా॥ లక్ష్మణస్వామి మొదలియారుగారు gynaecology లో ప్రముఖులు. వారి guidance వల్ల చాలమంది స్త్రీలు ఉపయోగము పొందారని మనవి చేస్తున్నాను. Ante-serum లేదని తమ్మిన పోతరాజుగారు అన్నారు. ఆ రోజున లేక పోయినదేమోగాని విరివిగా అన్నిచోట్ల supply అవుతోందని మనవి చేస్తున్నాను. దాని procedure కొంత cumbersomeగా వున్నా కొంత simplifyచేసి మామూలు జబ్బువచ్చిన వారికి treatment జరిగినట్లుగానే treatment ఇవ్వడానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతాయని మనవి చేస్తున్నాను. గున్నయ్యగారు శ్రీ కాకుళములో హాస్పిటల్ కట్టలేదని చెప్పారు. దానికిగాను బడ్జెటులో provision చూపించ బడినది. కట్టడానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతాయని మనవి చేస్తున్నాను చాలమంది Health and Medical Departments రెండూ కలవనద్దు అని చెప్పారు. ఈ Services కొంతవరకు 1960 లోనే కలవడము జరిగినది. Assistant surgeonsను recruit చేసే విధానము వేరుగా లేదని మనవి చేస్తున్నాను.

అక్కడ కరెన్ట్ ఎక్కువ వుంది, పేషంట్స్ కు ఎడ్మిషన్ దొరకటం కష్టంగా వుందని చెప్పారు. దానికిఇదివరకే సమాధానంచెప్పాను. Public Health Department లో direction కంటే directors ఎక్కువమంది వున్నారని చెప్పారు. ఎంతమంది వున్నప్పటికీ వున్న వారితోనే direction బాగా జరిగేట్లు, ఎక్కువ క్రద్ద తీసుకొనే ట్లు చేస్తాము. నేనరోపతికి, హోమియోపతికి step motherly affection జరుగు తున్నదని చెప్పారు. Step motherly affection లేదు, నలైన affection తోనే వుంటున్నారని, బాటికి తగిన ప్రోత్సాహం ఇస్తామని మనవిచేస్తున్నాను. Public Health Department లో శీప్స్ ను misuse చేస్తున్నారని, స్వంత వసులకోసం ఉపయోగించుకొంటున్నారని చెప్పారు. అటువంటివి మా దృష్టికి తీసుకువస్తే తప్ప కుండా action తీసుకొంటామని మనవి చేస్తున్నాను. మందులు Madras stores నుండి కొనవద్దని, జెబవాడలో కాని, మరెక్కడైనా కాని stores పెట్టాలని చెప్పారు. దానిగురించి అనేక పార్లు ప్రశ్నల సందర్భంలో మనవిచేశాను. Madras Medical

stores అనేది Madras Government ది కాదని, Government of India చే ముద్రాసులో వుండటంవల్ల Madras Medical stores అని అన్నారు. అదేవిధంగా హైదరాబాదులో అమీర్ పేటలో Hyderabad Medical stores అని Government of India వాచే start చేశారు. అది రెవల్యూ అవుతున్నది. ఇక్కడనుండి తెలంగాణా ఏరియాకు మాత్రమే supply అవుతున్నాయి. ఆంధ్రా area కు Madras stores నుండి supply అవుతున్నాయి. హైదరాబాదులోని stores అభివృద్ధి కాగానే ఆంధ్రప్రదేశ్ అంతటా యిక్కడనుండి సప్లయ అవుతాయని మనవి చేశాను.

పేట శాసనసభ్యుగారు తిరువూరులోని L. F. dispensary ని Primary Health Centre గా convert చేశారని, తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్ ను యింకో హాస్పిటల్ shift చేయటానికి సమితివారు నిర్ధారణ చేశారని చెప్పారు. అది నాకు తెలుసు. తిరువూరు చాలారోజులు సబ్ తాలూకాగా వుండటంవల్ల అక్కడ తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్ ఏర్పడలేదు. తరువాత అది తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్స్ అయింది కాబట్టి అక్కడ తాలూకా హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్ ఏర్పాటు చేయటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతోన్నాయని మనవి చేస్తున్నాను. పిచ్చి కుక్క కాటుకు treatment గురించి చెప్పారు. దానిగురించి యింకా కుముందే చెప్పాను.

ఎర్రగడ్డ T. B. hospital లో ఎడ్మిషన్ కష్టంగా వుందని, beds increase చేయాలని చెప్పారు. T. B. cases లో ఒక stage లో మాత్రమే admit చేసుకొంటారు అని అన్నారు, అది నిజమే. ఎప్పుడు నయం కావటానికి వీలుంటుందో అప్పుడే admit చేసుకొంటారు. అందరినీ admit చేసుకొంటే నయం అయేవారికి చోటు లేకుండా టోకుందని అలా చేస్తున్నారు. డామినేరి ట్రీట్ మెంట్ వృద్ధిచేయటానికి ప్రయత్నం జరుగుతున్నది.

బి. వి. ఎల్. నారాయణగారు కలరా వచ్చినప్పుడు river water నుండి కాంపిల్స్ తీసి తెలియచేయాలని చెప్పారు. River water నుండి కాంపిల్స్ తీయాలంటే ప్రతిరోజు తీయాలి. అక్కడవున్న కాలువనీరు, river నీరు త్రాగవద్దని ప్రచారం చేయడం జరుగుతున్నది. కాని వారు త్రాగటంవల్ల ఈ వ్యాధి వృద్ధి అవుతున్నది. అయినా దీనిగురించి మరిశీలించవలసివుందని మరచి చేస్తున్నాను. పైకిమరి వాళ్ళి నేషన్ కు కంపెల్లరి అనేది వుంది కాని రివాళ్ళి నేషన్ కు కంపెల్లరి లేదని చెప్పారు. ఆ rules ను రివైజ్ చేసి దానినికూడ అమలులోనికి తీసుకురావటానికి ఏర్పాట్లు

22nd March, 1963

అరుగుతున్నాయని మనవి చేస్తున్నాను. 'Sarvodaya staff for epidemics'
అనే విషయంలో

"This functions only when we have eradicated the disease so that any single occurrence is followed with lightning speed to arrest the spread but now these diseases are endemic and surveillance will not be effective. As far as malaria is concerned we have already the staff for this purpose and we have gone ahead with the programme. As we complete the programmes in respect of other endemic diseases we will also take up this scheme."

బి. సి. జి. వాళ్ళి నేషన్ వల్ల ఎక్కువ లాభం వున్నట్లు కన్పించలేదని డాక్టర్ మల్లర్ పరిశీలన చెప్పారని, బి. సి. జి. వాళ్ళి నేషన్ వేయనివారికంటే వేసినవారికి ఎక్కువమందికి T. B. వచ్చిందని చెప్పారు. బి. సి. జి. వాళ్ళి నేషన్ గురించి కొంత ఆందోళన జరిగింది. కొందరు డాక్టర్స్ వద్దని, కొందరు డాక్టర్స్ కావాలని ఈ విధంగా కొంత ఆందోళన జరిగినమాట అందరకూ తెలిసిందే. చివరకు అది ఇవ్వటానికి నిర్ధారణ చేయటం జరిగింది. దానివల్ల ఉపయోగం వుంటుందో వుండదో పెద్ద పెద్ద experts చెప్పవలసివుంది. అది కనుక్కొంటామని మనవి చేస్తున్నాను.

అరోగ్యాన్ని యింకా పుష్టిచేయటానికి, అంటువ్యాధులు వచ్చే time లో ఎక్కువ శ్రద్ధ తీసికొంటామని, పాథ్యమైనంతవరకు వైద్యసౌకర్యాలు ఎక్కువగా కలుగజేస్తామని అందుకు ప్రభుత్వం సిద్ధంగా వుందని మనవిచేస్తూ గౌరవ సభ్యులు తన out motions ను withdraw చేసుకొని ఈ డిమాండును ఏకగ్రీవంగా pass చేయాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం : హాస్పిటల్స్ లో, షెడ్స్, ట్రేట్ మెంట్స్, డైట్ విషయాలను అన్నివైపులనుండి చాలా serious గా చెప్పారు. చాలా బాధగా వుందనికూడా అన్నివైపులనుండి చెప్పారు. మంత్రిగారు మాత్రం తేలిగ్గా specific case తీసుకువస్తే చూస్తాం అన్నారు. అలా specific cases తీసుకువస్తే ఏ ఇద్దరు ముగ్గురు ఉద్యోగస్తులలో తప్ప ఎక్కువ మిగతరు, అందువల్ల ఒక Facts-finding Committee ని వేసి reform చేయటానికి ప్రయత్నం చేస్తారా అని అడుగుతున్నాను.

శ్రీ పి. వి. రమణ : అధ్యక్షా, మంత్రిగారు మాట్లాడుతూ, specific cases తీసుకువచ్చినట్లయితే, చర్చ తీసుకొంటామని అన్నారు. విశాఖపట్టణం జిల్లా, అనకా

Voting of Demands for Grants

పల్లి గవర్నమెంటు హాస్పిటల్ తోని డాక్టరుగారిని గురించి, నేను గోవిందరావు గారు, స్వయంముగా మంత్రిగారిని కలుసుకొని వారికి application ఇవ్వడం జరిగింది. తమరుకూడా, వారికి ప్రశ్నలు పంపిస్తే అది నాకు return చేస్తూ వారికి direct చేయడం జరిగింది. కాని ఇంతవరకు, action తీసుకోలేదు. ఆ విషయం ఏమైందో తెలియజేయాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ వి. శ్రీకృష్ణ : శ్రీ పేట కాపయ్యగారు మాట్లాడుతూ, కృష్ణా జిల్లా నుంచి ఇక్కడ ఎర్రగడ్డ హాస్పిటల్ కు చాలామంది వస్తున్నారని చెప్పారు. అక్కడ మంగళగిరి హాస్పిటల్ diet సరిగా ఇవ్వడంలేదని, చాలా తక్కువగా ఇస్తున్నారని petitions వచ్చినాయి. చాలాసార్లు దాన్ని గురించి ఇక్కడ ప్రశ్నలుకూడా వచ్చినాయి. ఆ విషయం గురించి మంత్రిగారినుండి ఏమాధానం రాలేదు తరువాత కడప డాక్టరును transfer చేసి విచారణ జరపడం అనేటటువంటిదానిని గురించి ప్రత్యేకమైన క్రద్గ తీసుకొంటారా? దీన్నిగురించి మునిసిపల్ కౌన్సిల్ నుంచికూడా unanimous గా resolution కూడా pass అయింది.

శ్రీ వి. నాగభూషణరావు : అధ్యక్షా, ఈ E.S.I.D. hospitals ఉన్నచోట local committees ను ఏర్పాటు చేయడానికి ఒక బోర్డు ఉన్నదట. దానికి Chairman గా, Health Minister గారు ఉండవలెనా, Labour Minister గారు ఉండవలెనా అనే వివాదం ఉండడంవలన, అది ఇంతవరకు పని చేయడంలేదని తెలుస్తున్నది. ఆ విషయంగురించి మంత్రిగారు చెప్పలేదు. ఆ Local Committees ను ఎప్పుడు స్థాపిస్తారు, ఆ వివరాలు చెప్పాలని కోరుతున్నాను.

డాక్టర్ వి. వి. ఎల్. నారాయణ : అధ్యక్షా, protected water supply ఉన్న చోట chlorinate చేస్తున్నామని అన్నారు. కాని, ఆ వ్యాధులు ఏ విధంగా వ్యాపిస్తున్నాయి, నదులద్వారా వ్యాపిస్తున్నాయో అనేది ఎప్పుడైనా పరీక్షించారా, ఉన్న culture చేశారా, ఇకమీదటైనా సరే, దానిని తెలుసుకొని పరిష్కారం చేయాలి. తరువాత ఒక గ్రామంనుంచి ఇంకొక గ్రామానికి వ్యాధి పోయిన తరువాత, అన్ని కాపులలోను మందులు కలిపాము అన్నప్పుడు, నిజంగా అది కాపులనుంచి వచ్చిందా లేక ఇంకేవిధంగా వచ్చింది, ఏవిధంగా disease spread అవుతున్నదో తెలియడం లేదు. ఆ విధంగా scientific గా proceed కావాలంటే, అక్కడక్కడ కాపులలో water samples తీసి, examine చేసి, తెలుసుకోవలసిన అవసరమున్నది. మంత్రిగారు దీన్నిగురించి ఏమీ చెప్పకారని అడుగుతున్నాను.

శ్రీ జి. సి. కొండయ్య : అధ్యక్షా, మూర్తిరాజుగారు, naturopathy ఆయన practise చేసుకొన్నారని, చాలా successful గా ఉందని అన్నారు. ఆయన

experiment కు గురి అయ్యేవారిని కొంతమందిని ఒక separate ward గా create చేసి, వారికి అప్పగిస్తే కాగుంటుందేమో అది ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ వై. శివరామ ప్రసాద్ : అధ్యక్షా, ఇప్పుడు ఈ hospitals లో admissions గురించి, corruptions గురించి, వీటన్నింటికీ ఒక కమిటీ వేయాలని విశ్వనాథంగారు కోరారు. అది అవసరం ఉన్నదేమో ఆ విషయం consider చేస్తామని మనవి చేస్తున్నాను.

మంగళగిరి hospital లో diet సరిగా ఇవ్వడానికి తగిన action తీసుకొంటామని, ఎర్రగడ్డ hospital లో ఎంత diet ఉంటే, మంగళగిరిలో కూడా అంతే diet ఉంటుంది. దానికి డీనికీ ఏమీ భేదము ఉండదని మనవి చేస్తున్నాను.

Specific cases చెప్పినప్పుడు action తీసుకోలేదని చెప్పారు. Specific cases చెప్పినప్పుడు action తీసుకొంటాము. కానీ ఒక్కొక్కసారి విచారణకు వెళ్ళితే అక్కడ సాక్ష్యం సరిగా ఉండదు. పిటిషను పెట్టినవారే మేము పెట్టలేదు, మేము ఎందుకు petition పెడకాము అని ఈ విధంగా చెప్పడం జరుగుతుంది. ఇప్పుడు వారు చెప్పిన కనుమీద action తీసుకొన్నారా లేదా అనేది విచారిస్తాను.

తరువాత ఈ water culture గురించి చెప్పారు. ఇదంతా technical గా ఉన్నది దాన్ని గురించి ఎప్పుడెప్పుడు ఏ చర్య తీసుకోవాలని యుంటుందో కనుక్కుని, దానికి ఏ steps తీసుకోవలెనో అవి తీసుకొంటామని మనవి చేస్తున్నాను.

Mr. Speaker: The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To urge on Government to provide a Hospital at Sangam Village, Kovur Taluk, Nellore District. as it is essentially needed there and as there is no other hospital within a distance of ten miles.)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(To urge on Government to provide a hospital at Chinnur Village, Kovur Taluk, Nellore District as it is essentially needed there)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Re. 1-

(For the failure of the Government to carry out the repairs to the Government Headquarters Hospital Nellore, as it is in disrepair)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులకు యిచ్చే కొద్దిపాటి మందులను అచ్చటి ఉద్యోగులు, వెలుపల అమ్మటం, రోగులపట్ల అలక్ష్యంగా ప్రవర్తించటం, వివరీతంగా లంచాలు తీసుకొనటం లాంటి అవినీతికర చర్యలను అదుపులో పెట్టలేని ప్రభుత్వ వైఖరిని విమర్శించుటకు వ్యక్తంగా నిర్వహించమని కోరుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(For the failure of Government to appoint Eye Specialists in all Government Headquarters Hospitals in the State.)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Re. 1/-

నెల్లూరు జిల్లా కినిగిరి వాస్పీటలుకు సరిపోవు మందులలేక పేషెంట్లు చాలా బాధపడుచున్నారు. దానికి ఎక్కువ అలాటుమెంటు యివ్వవందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Re. 1/-

(For the policy of the Government in allowing the medicines to be sold in black-market which are intended to be used on the patients in the Government Hospitals.)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Re. 1/-

(To express dis-satisfaction regarding the improper functioning of Government Hospitals Advisory Committees in the State.)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Re. 1/-

(To urge on Government to commence the construction of 'Dodla Subba Reddy' Government Headquarters Hospital at Nellore during the current year.)

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(Not giving proper grants to Aurvedic Colleges and for not starting short courses in Medicine, suitable to village life.)

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(Giving freedom to the Government Doctors to have private practices.)

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(To express disagreement with the Government for ousting of Midwives by Zilla Parishad, Nellore who have put several years of service, and whose probations have been declared, without protecting their rights in pursuance of Director of Medical Services instructions issued in his No. 119566/NC/59 dt. 20-5-1960 and No. 109180/60 dated 15-10-1960.)

The cut motion was negatived

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

(To regret for the delay in constructing the new buildings for the Government Hospital in Chirala, Guntur District.)

The cut motion was negatived.

Mr. Speaker ; The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా బుట్టాయిగూడెం బ్లాకులోని బుట్టాయిగూడెంలో ప్రైవేటు పాల్తు సెంటరు ప్రారంభించనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా పోలవరం తాలూకాలోని కన్నాపురంలో లేడి హాస్పిటల్ ప్రారంభించనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా పోలవరం తాలూకా బుట్టాయిగూడెం బ్లాకులో గల ములగలంపల్లిలో డిస్పెన్సరీ ప్రారంభించనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

పశ్చిమగోదావరి జిల్లా పోలవరం తాలూకా కన్నాపురంలోనున్న డిస్పెన్సరీకి మందులు సప్లయ చేయనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా పోలవరం తాలూకా జంగారెడ్డిగూడెంలోని హాస్పిటల్ లో రోగుల మంచములు పెంచనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

వల్లిమగోదావరి జిల్లా పోలవరం కాలువకు జీలుగుమిల్లిలోని హాస్పటల్ కు రోగుల మంచములు పెంచనందుకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

వల్లిమగోదావరి జిల్లా పోలవరంలోని హాస్పటల్ రోగుల మంచములు పెంచనందుకు

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

వల్లిమగోదావరి జిల్లా పోలవరం క్లాకులోని లక్ష్మీనారాయణదేవి పేటలో ప్రయిమరీ హెల్త్ సెంటరుకు డాక్టరు లేనందున.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- by Rs. 100/-

విశాఖ జిల్లా, అనకాపల్లి గవర్నమెంటు హాస్పటలు డాక్టరు రోగులవద్ద డబ్బు వుచ్చుకొనే విషయము, రోగులను సరిగా చూచి వైద్య సహాయము యివ్వని విషయాలు, కాసన సభ్యులు, అనకాపల్లి మునిసిపల్ కౌన్సిలర్లు, పార్లమెంటు సభ్యులు, ప్రజలు, ఆరోగ్యశాఖామాత్యుల దృష్టికి తీసుకువచ్చినను, యితరవరు ఎలాంటి చర్య తీసుకొననందుకు

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

వల్లిమగోదావరి జిల్లా నర్సాపురంలోని ప్రభుత్వ అనుపత్రి డాక్టర్ సరిగా వైద్యం చేయుటలేదనీ - రోగులను అసలు సరిగా చూడడనీ, రోగులను చారి కాటాకు బంధువులతో మొరటుగా వ్యవహరిస్తాడనీ అనేకమైన ఫిర్యాదులు ఒక దఫా కాకుండా అనేక దఫాలు పై అధికార్లకు వచ్చినా ఆతనిపై తగిన చర్య తీసుకోవక అక్కడనుండి అతడిని మార్చకుండా కాలయాపన చేస్తున్నందులకు విచారము తెలుపుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

ప్రభుత్వ వైద్యశాలలో కుక్కకాటుకు తగిన వైద్యం వెంటనే చేయించుటకు బదులుగా గ్రామాధికారి, తహసీల్దారు మొదలైన అధికారుల సర్టిఫికేట్లు వుంచేసేగాని వైద్యం చేయబడదని చెప్పడంవంటిది తిరిగి ఆలోచనచేసి అటువంటి యిబ్బందులు లేకుండా కుక్కకాటుకు గురియైన వెంటనే ఉచిత వైద్య సదుపాయం చేయించుటకున్నా అందుకు తగిన మందులు అన్ని అనుప్రతులలోనూ వుండునట్లు చేయనందులకు విచారం తెలుపుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

1962 సంవత్సరం గుంటూరు మెడికల్ కాలేజీ విద్యార్థులను హాస్పటల్ కు కాలేజీకి తీసుకెళ్ళి బస్సు చెడిపోతే దాన్ని కాగుచేయించి ఉపయోగంలోనికి తేవడంలో విఫలమై విద్యార్థుల్ని సంవత్సరమంతా యిబ్బందులకు గురిచేసిన ప్రభుత్వ అనమర్దతను విమర్శించుటకు.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker: The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

జిల్లా కేంద్ర వైద్యశాలలో ఎక్సరే ప్లాంటులేని కారణంగా డయరోగులను తమదగ్గర ఎక్సరే తప్పక తీసుకోవాలన్న నిర్బంధాలు పెడ్తూ టి. బి. పైపిలిప్సుగా పంపబడిన గవర్న మెంటు డాక్టరు రోగులను పీడించుటగురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

నల్లగొండజిల్లా వైద్యశాలలో సంవత్సరాల వరబడి అంబులెన్సు కారు ఎక్సరే ప్లాంటులాంటి అత్యవసర ఏర్పాట్లు చేయకపోవడం గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

నల్లగొండజిల్లా కేంద్రవైద్యశాలలో డయవ్యాధి చికిత్సకై వుంటూవున్న రోగులు సంవత్సరాలుగ సక్రమ వైద్యసౌకర్యాన్ని లేక ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన మేర

తై న డయట్ నవ్వయి గాక ఇబ్బందులకు గురి అవుతున్న పరిస్థితుల చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

జయవ్యాధికి గురియైన రోగులకు హాస్పిటల్ లో ప్రవేశం దొరకక పడుతున్న ఇబ్బందుల గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

జిల్లా వైద్యశాలలో అంబులెన్సు వాద్లు ఎక్సరే ప్లాంట్సు, ఇతర రకములైన పైంటిఫిక్ ఇన్స్టిమెంట్స్ లేకపోవటం గురించి చర్చించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

కుష్టువ్యాధి నిర్మూలనకు, రోగుల చికిత్సకుగాను కనీసం జిల్లాకొక హాస్పిటల్ ను పెట్టకపోవటం గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

జయవ్యాధి నేడు మన రాష్ట్రంలో వ్యాపించిన తీరునుబట్టి హాస్పిటల్స్, సేనిటోరియము పెట్టకపోవటం గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా నేడున్న కుష్టువ్యాధి గురించి సంపూర్ణ పరిశీలన మరియు వ్యాధి నివారణకు అవసరమైన పథకం నేయటంలో విఫలత జెందినందులకు చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

వరంగల్ లో కుష్టువ్యాధి ఆసుపత్రిని పెట్టేందుకు చర్చించటానికిగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

M. G. M. హాస్పిటల్ వరంగల్ లో కాకతీయ మెడికల్ కాలేజీ విద్యార్థుల బోధనా కేంద్రంగా రూపొందించకపోవటం గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

జిల్లా, తాలూకా కేంద్రాల్లోని వైద్యశాలల్లో డాక్టర్లు కొరత కారణంగా తీర్చదిన పరిస్థితుల గురించి చర్చించుటకుగాను.

The cut motions were negatived

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

తిరువూరులో, వీరవల్లి బ్లాక్స్ లలో ప్రయిమరీ హెల్త్ సెంటర్ ల నిర్మాణంకు పూనుకోకపోవుటను గురించి.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

స్థలం సేకరించి కూడా విజయవాడలో హాస్పిటల్ ని నిర్మాణమునకు పూనుకోకపోవుటను గురించి.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

హాస్పిటల్స్ కు కాటన్, గాజ్, స్పిరిట్ కూడా సప్లై చేయకపోవుటను గురించి.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

The cut motions were negatived

Mr. Speaker: The question is:

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

రోగులపట్ల చూపే ఆదరణలో అధికారులు, సిబ్బంది, మానవత్వం ప్రదర్శించవందున.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

- To disapprove the policy of the Government in allowing Government employed Doctors to do private practice as this is largely effecting the interests of patients attending Government Hospitals and to urge the Government to change this policy forthwith.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To draw the attention of the Government to the immediate necessity to operate the X-Ray Plant to increase the bed strength, to open the Ear, Nose, Throat Sections and to increase the Nursing staff in the Government Hospital at Madanapalli (Chittoor Dist.)

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for
Medical by Rs. 100/-

To bring to the notice of the Government that admission of patients to T. B. Hospitals has become practically impossible especially for the poor and therefore to bring home the failure of the Government to provide more facilities for easy admission of the poor patients to T.B. Hospitals.

The cut motion was negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for
Medical by Rs. 100/-

చివ్వురువల్లి కాటాకా పాడ్ కాస్టర్లు హాస్పిటల్ లో డాక్టరు శేకుండుట
చేత చర్చించుటకుగాను.

The cut motion was negatived

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for
Medical by Rs. 100/-

To criticise the Government for not extending the date of registration of the Ayurvedic-Homoeopathic and Naturopathic practitioners upto 31st December, 1963.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for
Medical by Rs. 100/-

To criticise the Government for not granting the full pay to the staff of the Hospitals provincialised since 1959 for example Sattenapalle etc.

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for
Medical by Rs. 100/-

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To criticise the Government for not paying the subsidy to the Ayurvedic Rural Dispensary, Gundlapalli, (Rajapalem Samithi) Sattenapalli Taluk, Guntur since two years.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs 100/-

To criticise the Government for not taking serious action to curb the epidemics like small-pox, cholera, Malaria etc., which are taking a heavy toll in the State.

The cut motion was negatived.

Mr Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 6,29,59,000/- for Medical by Rs. 100/-

To criticise the Government for not providing grants to the Naturopathic.

The cut motion was negatived.

Demand No. XIX—Public Health—Rs. 3,10,55,000

Mr Speaker: The question is :

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

To urge on Government to exempt the Assistants
who have put in several years of service, from the Sanitary
Inspector's course.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000 for
Public Health by Rs. 100/-

For the failure of the Government to prevent the out
break of Cholera and Small-pox in the State in the recent
months.

The cut motions were negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000 for
Public Health by Rs. 100/-

Having not shown proper health facilities to the
villagers to eradicate Small-pox, Malaria and Hi-cough.

The cut motion was negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

To regret the high incidence of Cholera and Small-
pox in the State.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

విశాఖ జిల్లా నర్సిపల్లి గ్రామంలో నానాట పెచ్చుపెరిగిపోతున్న కుష్టు వ్యాధిని అరికట్టలేని ప్రభుత్వ అనమర్థతను చర్చించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

కలరా, మలూచిలాంటి అంటువ్యాధుల నివారణకు అవసరమైన చర్యలు తీసుకొనుటలో జరిగిన నిర్లక్ష్యం గురించి చర్చించుటకుగాను.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

For not providing adequate supply of insulin bottles and bleaching powder for Cholera affected areas in the State.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

(Small Pox) స్మాల్ పాక్స్ నివారణ కార్యక్రమమును రాష్ట్రంలో విస్తరింపజేయనందులకు.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

హాస్పటల్స్ కు తగినన్ని కలరా నివారణ మందులు సప్లయి చేయకపోవుటను గురించి.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

కుష్టువ్యాధులవాళ్ళు మురాలుగా విజయవాడ పట్టణంలో అనమర్థత యున్న ప్రాంతాలలో తిరుగకుండా అరికట్టకపోవుటను గురించి.

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

రాష్ట్రంలో అంటువ్యాధుల నివారణకు సత్వర చర్యలు తీసుకోకపోవుటను గురించి.

22nd March, 1963

Annual Financial Statement (Budget)
for the year 1963-64
Voting of Demands for Grants

851

To reduce the allotment of Rs. 3,10,55,000/- for
Public Health by Rs. 100/-

ప్రజారోగ్యశాఖ ప్రజల అనారోగ్య శాఖగా వున్నందువల్లనూ, మెడికల్
అండ్ పబ్లిక్ హెల్త్ డై రెక్టరేటును కలిపి ఒకే డై రెక్టరేటుగా మార్చనందువల్లనూ.

The cut motions were negatived.

*Demand No. XLIII—Capital Outlay on Improvement of
Public Health—Rs. 1,01,09,000*

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,01,09,000/- for
Capital Outlay on Improvement of Public Health by
Rs. 100/-

చీపురువల్లి తాలూకా గర్భాం గ్రామంలో దూరల్ డిస్పెన్సరీ పెట్టేటందుకు
గాను చర్చించుటకు.

The cut motion was negatived.

Mr. Speaker : The question is :

To reduce the allotment of Rs. 1,01,09,000/- for
Capital Outlay on Improvement of Public Health by
Rs. 100/-

To criticise the Government of not utilising the
epidemic diseases centre at Koritapadu, Guntur at a huge
cost and kept locked since three years.

The cut motion was negatived.

Mr. Speaker : I shall now put the following motions
to the vote of the House.

The question is :

“That the Government be granted a sum not exceed-
ing Rs. 6,29,59,000 under Demand No. XVIII - Medical.”

“That the Government be granted a sum not exceeding Rs. 3,10,55,000 under Demand No. XIX – Public Health

“That the Government be granted a sum not exceeding Rs. 1,01,09,000 under Demand No. XLIII – Capital Outlay on Improvement of Public Health.”

The motions were adopted and the Grants made.

Demand No. XI-Administration of Justice Rs. 1,17,87,000/-
Demand No. XII – Jails – Rs. 58,75,000/-

The Minister for Law and Information (Sri P. V. Narasimha Rao): Mr. Speaker, Sir. I beg to move :

“That the Government be granted a sum not exceeding Rs. 1,17,87,000 under Demand No. XI – Administration of Justice.”

“That the Government be granted a sum not exceeding Rs. 58,75,000 under Demand No. XII – Jails.”

Mr. Speaker : Motions moved

శ్రీ. పి. వి. నరసింహారావు : అధ్యక్షా. * Jail demand కు సంబంధించి సంతకరకు ఒక విపులమైనటువంటి ఈ చిన్నపుస్తకం అందించడం జరిగింది. తెలు డిమాండు గురించి వచ్చినటువంటి cut motions కు సంబంధించిన విషయాలు చాలావరకు దీంతో చర్చించడం జరిగింది. ఇంకా పీటితోపాటు ఒక చిన్నప్రకటన నేను చేయదలచుకొన్నాను. ఈ తెలుగుపుస్తకంలో, 7 వ పేజీలో ఆహారాన్ని గురించి తెలంగాణా ప్రాంతములోను, ఆంధ్ర ప్రాంతములోను ఆహార ప్రమా ణాలలో వ్యత్యాసం ఉన్నదని చెప్పారు. ఈ రెండు ప్రాంతాలలోను అది సమ స్త్రయం చేయడానికి, అంటే ఆంధ్రప్రాంతములో ఉండేటువంటి ఆహారస్థాయిని తెలంగాణాలో ఉండేటువంటి స్థాయికి తేవడానికి తీవ్రంగా పరిశీలన, ప్రయత్నం చేయబడుతున్నదని ఇందులో చెప్పబడింది. కాని ఈ matter Press కు పోయిన తరువాత ఒక నిర్ణయం తీసుకోవడం జరిగింది. ఆ స్థాయిని పెంచడానికి ఒకటా, 47 పేలు రూపాయలు అవసరముంటుందని అంచనా వేశారు. నేను Finance

* vide Appendix.

Minister గారితో ఈవిషయం చర్చించడం జరిగింది. ప్రస్తుత అత్యవసర పరిస్థితులలో ఇప్పుడే ఆ డబ్బు ఖర్చుపెట్టడానికి వీలులేదు, కాని ఒక firm commitment చేస్తున్నాము, ఈ emergency అయిపోగానే, immediate గా, దీనికి వేరే పరిశీలన అవసరం లేకుండా, దీనిని implement చేస్తామని, ఆ విధంగా నిర్ణయం తీసుకోవడం జరిగింది. ఇక ఈ cut motions లో specific విషయాలు ఏమీ ఎక్కువగా లేవు. ఏమైన గౌరవసభ్యులు చర్చల సందర్భంలో చెప్పినట్లయితే, వాటిని రేపు నావద్ద చెప్పినట్లయితే, నావద్దఉన్న బోగట్టు ఇస్తానని మనవి చేస్తున్నాను. విశాలభావాలుగల విశాలాంధ్ర ప్రతికృతి శృకు పంపటం లేదని, దానినికూడ పంపించటానికి ఏర్పాటు చేయాలని చెప్పారు. శైశ్వలో ఇస్తున్న ప్రతికలన్నింటి గురించికూడ పరిశీలన జరుగుతున్నది. ఆ పరిశీలన త్వరలోనే ముగించి ఆ లిస్టునంకా మళ్ళీ ఆప్టుడేట్ చేయాలని నిర్ణయం తీసుకొన్నాము. త్వరలోనే రివైజ్డ్ లిస్ట్ తయారు చేయబడుతుంది. విశాలాంధ్రప్రతిక ఆ రివైజ్డ్ లిస్ట్ లో ఉంటుందా, లేదా, అన్న విషయంలో ఇప్పుడే నేనుఏమీ కమిట్ మెంట్ చేయలేమనిగాని ఉంటుందని గౌరవసభ్యులు ఆశించవచ్చునని మనవిచేస్తున్నాను. ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ గురించి ఒకటి రెండు విషయాలు చెప్పవలసి ఉంది. గౌరవసభ్యులు ఈమధ్య రెండుమాసాలు చేసిఉండిరి. తెన్నేటి విశ్వనాథం గారు ఒక రిప్రజెంటేషన్ ఇచ్చినారు. ఎడిషనల్ సెషన్ జడ్జెస్ తాము ఆపిల్స్ లైరట్టుగా తీసుకోటానికి అవకాశం కల్పించవలెనని వారు రెండు మూడు నెలల క్రితం ఒక రిప్రజెంటేషన్ ఇచ్చిఉండిరి. తర్వాత కొందరు గౌరవ సభ్యులు ఇక్కడ, 'కౌన్సిల్'లోకూడ యీ విషయం ఉద్ఘాటించడం జరిగింది. దానిమీద పరిశీలన జరిపి, ఒక నిర్ణయం తీసుకోవడం జరిగింది. దానికి కావలసిన నిల్లు ఒకటి తయారుచేసి, ఇక్కడ ఎక్సర్సైజ్ చేసి (అది కంకరెంట్ లిస్ట్ లోడికనుక) అది గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియాకు పంపించడం జరిగింది. అది రాగానే వీలయినంత త్వరలో దానిని ఇంట్రూడ్యూస్ చేస్తామని మనవిచేస్తున్నాను. మిత్రులు శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు కొంతకాలంక్రితం ఒక రిప్రజెంటేషన్ ఇచ్చిఉండిరి. మన స్టేటులో కేవలం కాపీలుకొరకు దరఖాస్తు పెట్టుకొన్నప్పటికీ దానికి ఒక రూపాయి స్టాంప్ అంటించాడని ఒత్తిడి చేస్తున్నారని అది చట్టవిరుద్ధమని సరైన వద్దలి కాదని వారు చెప్పారు. దానినికూడ పరిశీలించాము. అది చట్టవిరుద్ధమని ఖచ్చితంగా చెప్పటానికి వీలు లేకున్నప్పటికీ దానివల్ల వస్తున్న ఆదాయం అంతగా లేదుగనుక దానిని మనం ఛోరుగో కావటానికి అవకాశం ఉంటుందని నిర్ణయం తీసుకొన్నాము. ఇకమీదట రూపాయి స్టాంప్ మీద ఇన్ సిస్టెంట్ అవసరం లేదని ఆర్డర్స్ జారీచేయటం జరుగుతుందని చెబుతున్నాను. కోర్టులిల్లింగ్స్ గురించి కట్ మోషన్స్ వచ్చాయి.

మూడవ ప్రణాళికలో 76 లక్షల రు.లు మనం మొట్టమొదట అడిగితే, దానిని 25 లక్షలకు తగ్గించటం జరిగింది. బిల్డింగ్స్ సొలిషన్ చాలా అసంతృప్తికరంగా ఉన్నదని చెప్పవలెను. కాని ప్లానులో లేనప్పుడు ప్రస్తుతం మనం చేయగలిగింది ఏమీ లేదు. ఇప్పుడు యీ ఎమర్జెన్సీ సందర్భంలో బిల్డింగ్స్ ప్రోగ్రామ్స్ పిల్లలంతవరకు తగ్గించవలెనని గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియావారు, ఇతర పెద్దలు చెబుతున్నటువంటి విషయం సభ్యులకు తెలుసు. ప్రస్తుతం యీ కోర్టుబిల్డింగ్స్ గురించి ఏమీ చేయటానికి అవకాశం ఉండదని మనవి చేస్తున్నాను. అయినా యీ ప్లాను పూర్తయ్యేలోగా ఇంతవరకు మనం అనుకొన్నదాంట్లో ఏవైనా సేవింగ్స్ ఉన్నట్లయితే, ఆ సేవింగ్స్ నుండి కొంతదబ్బు మనపై నాన్స్ మినిస్టర్ గారితో చర్చించి, యీ బిల్డింగ్స్ రిపేర్ కొరకు, చిన్నచిన్న బిల్డింగ్స్ కట్టటానికి అవకాశం ఉంటే, అందుకు తప్పక ప్రయత్నించబడుతుందని మనవి చేస్తున్నాను. తక్కిన విషయాలు యీ బుక్ లెట్ లో కవరై నవని మనవి చేస్తున్నాను. గౌరవ సభ్యులు ఇంకా ఏవైనా కొత్త విషయాలు గురించి, తమ ఉపన్యాసాలలో చెప్పినతర్వాత, లేవు జవాబు చెప్పటానికి ప్రయత్నం చేస్తాను. ఈ డిమాండ్స్ ను అంగీకరించవలసిందిగా కోరుకున్నాను.

శ్రీ ఎన్. సంజీవరెడ్డి : టైల్స్ డిమాండ్స్ లో కమ్యూనిస్టు ప్రజనరున్ వగైరా రావచ్చును. But, actually this subject is being dealt with in the General Administration Department. If friends want to discuss that in this Demand also, they may do so and I will reply later in the reply to the General Administration Demand. Because matters relating to communist detenus are being dealt with by me and not the Law Minister. ఆ తర్వాత దినమే జి. ఎ. డి. డిమాండ్స్ వస్తాయి. అప్పుడు వారు యీ కమ్యూనిస్టు డిటెన్యూస్ గురించి, వారి ఎలవెన్యూలు వగైరా గురించి రెయిట్ చేస్తే కాగుంటుందని చెబుతున్నాను. If they agree, this can be discussed in the other demand.

Srimathi A. Kamala Devi: We agree, Sir.

Sri K. V. Narayana Reddy : If the hon. Minister gives a suitable reply for that in writing I will certainly not move cut motion No. 1162

Sri P. V. Narasimha Rao : If you want you can move the cut motion. Or even without your moving it I may reply.

Mr. Speaker : Let us avoid direct communication. If all Members who have given notice of cut motions or who have moved the cut motions want some assurance from the hon. Minister, that will not be proper.

Sir K. L. Narasimha Rao : If the hon. Minister replies for the cut motion in his reply, the hon. Member can then withdraw the cut motion.

Mr. Speaker : Yes, that is after the discussion. It cannot be before the discussion.

*Demand No. XI—Administration of Justice—
Rs. 1,17,87,000.*

Sri K. V. Narayana Reddy, Mr. Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 1,17,87,000 for Administration of Justice, by Rs. 100

(To discuss an ugly precedent set by the Minister of Law and Information for interfering in the day to day administration of justice with a view to support his group people.)

Mr. Speaker: Cut motion moved.

Sri S. Vemayya: I beg to move :

To reduce the allotment of Rs. 1,17,87,000 for administration of Justice, by Rs. 100.

To urge on Government to introduce Mobile Courts so as to ensure cheap and speedy Justice to the public.

To reduce the allotment of Rs. 1,17,87,000 for administration of Justice, by Rs. 100.

To urge on Government to move in the High Court for the vacation of the stay order issued in favour of Madras Milk supply union for retention of S. No. 11 measuring

252.00 acres, Devunikondiya Village, Sulurpet taluk, Nellore district, as the Government has already passed orders evicting the Madras Milk supply union from the land.

Mr. Speaker: Cut motions moved.

Sri A. Venkateswara Rao: Mr. Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 1,17,87,000 for administration of Justice, by Rs. 100.

For empowering the Revenue Divisional Officers to deal Sec. 145 Cr.P.C. cases.

Mr. Speaker: Cut motion moved.

Sri Vavilala Gopalakrishnaiah Mr. Speaker: Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 1,17,87,000 for Administration of Justice, by Rs. 100.

To impress upon the Government to make permanent the District Munsiff Court, Magistrate Court, Sattenapalli, Guntur District

Mr. Speaker: Cut motions moved.

Demand No. XII—Jails—Rs. 58,75,000/-.

Sri K. V. Narayana Reddy, Mr. Speaker: Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

(To discuss the Jail Administration and of the amenities provided to the Prisoners.)

Mr. Speaker: Cut motion moved.

Sri S. Vemayya: Mr. Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

వరంగల్లు జైలులోని ఫై దీలకు తమ బంధువులను, స్నేహితులను వారానికి రెండు వుత్తరాలు వ్రాసుకొనుటకు అడ్డుపడుతున్న జైలు మాన్యువలు (Manual) నవరించిన ప్రభుత్వ అశ్రద్ధను విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

వరంగల్లులో వర్కింగు ప్రిజనర్స్ కు గ్రాంటుటే తీసికోని పథంలో దానికి బదులు ఒక రోజు రెమిషన్ యివ్వ నిరాకరిస్తున్న ప్రభుత్వ విధానాలు విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

వరంగల్లు జైలులో దాని కెపాసిటీకి మించి ఫై దీలను బంధించడంవలన తగినంత గాలి, విశ్రాంతి ప్రదేశములు లేక అనేక జబ్బులకు గురి అవుతున్న సరిస్థితిని చక్కబరచలేని ప్రభుత్వ విధానాలు విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails by Rs. 100.

1962 నవంబరులో వరంగల్ నేజ్ జైలులో ఫై దీల మధ్య జరిగిన ఒక కొట్లాటను నివారించలేని ఫలితముగా వర్త్యతప్ప అనే ఫై దీ మరణానికి దారి తీసిన ప్రభుత్వ విధానాలు విమర్శించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails by Rs. 100.

To urge on Government to construct open Jails in the State.

Mr. Speaker: Cut motions moved.

Sri Pillalamarri Venkateswarlu: Mr. Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

To discuss the failure of the Government to effect changes both in the administration set up and in the conditions of prisoners and their treatment.

Mr. Speaker: Cut motion moved.

Sri S. Vemayya: Mr Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100

రాజమండ్రి జైలులోని వీలొనిట్టు దీక్షాస్వామిలకు ప్రాచుర్య వాటర్ సమైచేయబోతుంటున్న దీక్షాస్వామిల శీవమైన విరేచనాలకు, తదితరమైన అనారోగ్య పరిస్థితులకు దారితీసిన ప్రభుత్వ అశ్రద్ధను చర్చించుటకు.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails by Rs. 100.

Failure to release all the Detenues at once.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

For failure to bring about Jail Reforms and integrated Jail Rules for Andhra and Telangana.

For Failure to release all long standing and long term prisoners and recruit them for defence purposes.

Mr. Speaker: Cut motions moved.

Sri A. Venkateswara Rao: Mr. Speaker: Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100

Failure of the Government to integrate the services of Bailiffs and process servers in Andhra Pradesh working in Courts.

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

Failure of the Government to equate the services of Nazims of Telangana area with those of Andhra area.

Mr. Speaker: Cut motions moved.

Sri G. Rama Rao: Mr. Speaker, Sir, I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100

To discuss about the sad events that occurred in the Central Jail Rajahmundry, ill-treatment of prisoners by the warders and leaving the warders only with fine of Rs. 10/- in the month of September 1962, Milk contractors mischief and inaction by the Jail authorities reported, non-enquiry against Kistamachari regarding the supply of rations etc.

Mr. Speaker: Cut motion moved.

Sri Vavilala Gopalakrishnaiah: Mr. Speaker, Sir I beg to move:

To reduce the allotment of Rs. 58,75,000 for Jails, by Rs. 100.

To impress on the Government the fact of still allowing Vessels to cook the food and for not providing sufficient mattresses blankets and urinal posts in the sub-jails.

Mr. Speaker: Cut motion moved.

శ్రీ ఎ వెంకటేశ్వరరావు (నరసంపేట): అధ్యక్షా, మంత్రిగారు తమ ప్రారంభోపన్యాసంలో కొన్ని కట్ మోషన్స్ కు సమాధానం చెబుతూ, విశాల దృష్టితో, జైల్లో విశాలాంధ్ర పత్రిక తెప్పించటానికి ఒప్పుకొన్నారు. అందుకు వారికి మా కృతజ్ఞతలు. జైల్లో ఉన్న పొలిటికల్ డిమోస్ట్రాన్ గురించి జి. ఎ. డి. డిమాండ్స్ సందర్భంలో మాట్లాడవచ్చునని ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పారు. మంత్రి గారు ఇది ప్రశ్నిస్తే రారాని సందర్భంలో చెబుతూ, ప్రాసెస్-సర్వర్స్, జైల్ థిఫ్స్ శిశాల విషయం ప్రభుత్వం యొక్క యాక్టివ్ కన్సిడరేషన్ లో ఉన్నదని, తొందర

Voting of Demands for Grants

లోనే నిర్ణయం తీసుకొని అమలు జరుపుతుందని యూ థ్లోర్ మీద హామీ ఇచ్చారు. ఆంధ్ర తెలంగాణాలోని యూ ప్రాసెస్-సర్వర్స్ టై లిఫ్ట్స్ శీతాల వ్యత్యాసం ఎంత అధ్వాన్నంగా, అయోమయంగా ఉన్నదో ఆలోచించండి. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడి ఏడు సంవత్సరాలైనా వారి శీతాల సమస్య ఇంతవరకు పరిష్కరించక పోవటం చాలా విచారకరము. ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వం వెంటనే ఆ విషయంలో ఒక నిర్ణయం తీసుకొని వారి శీతాల వ్యత్యాసం తొలగించాలని కోరుతున్నాను. ఇవాళ తెలంగాణాలో టై లిఫ్ట్ యొక్క పే-ఓ.ఎస్. 25-35 రు.లు. దాని ఈక్వలెంట్ ఐ. జి. రు. 21-8-9 వ్లస్ డి.ఎ. రు. 12-12-9. ఆంధ్రలో అదే gradeకు pay scales revise అయినాక 70 రూపాయల నుంచి 100 రూపాయలు చేశారు. ఇక్కడ Bailiff యొక్క శీతం, నేడు ఉన్న పరిస్థితులలో అక్కడ Process Serverకు యిచ్చే శీతంన్న తక్కువ ఉన్నది. ఇంక anomaly యింత disparity ఉన్నప్పుడు యిప్పటికీ కూడ ఒక నిర్ణయం తీసుకోక పోవడం ఎంతో విచారకరమో ఆలోచించమని మంత్రిగారికి మనవి చేస్తున్నాను. Process servers యొక్క శీతం రు. 15.20 న.పై. అదికూడ O. S. దానికి equivalent గా I. G. రు. 12-18-9 పైనలు, D. A 12-18-9 పైనలు యిస్తున్నారు. ఆంధ్రలో పనిచేసే process serversకు 50 రూపాయలనుంచి 85 రూపాయలవరకు యిస్తున్నారు. కనీసం class IV Employeesగా వై నా వీరిని గురించే లేదు. ఇక్కడ ప్లీజ్ jobs pensionable jobs కావు. అక్కడ వాల్లది pensionable job. ఇంతవ్యత్యాసం ఉన్నది. రోజుకు రూపాయి కూలి కూడ గిట్టడములేదు. ప్రభుత్వం యొక్క financial implications ఆలోచించినట్లయితే Process Servers యొక్క శీతం పెంచితే 10 పేల రూపాయలకన్న ఎక్కువకాదు. Administration లో ఏ ఒక్క leakage పట్టుకున్నా Process serversకు, Bailiffs కు యివ్వగలుగుతారు. కనీసం ఆంధ్రలో ఉన్నంత మేరకైనా యిచ్చినట్లయితే వాళ్ళకు ఒకవిధంగా సంపూర్ణంగా ఉంటుంది. ఒక విధంగా వ్యాయం చేసిన వాళ్లు అవుతారు. Administration of justiceలో justiceలేదు అనే పేరు సంపాదించుకోవడం కాగా ఉండదు అని మనవి చేస్తున్నాను. కోర్టులలో Nazirs పనిచేస్తూ ఉంటారు. వాళ్లకు కూడ వ్యత్యాసం ఉన్నది. తెలంగాణాలో పనిచేస్తున్న Nazirs యొక్క శీతం, pay scales revise కాకముందు యిక్కడ 85 రూపాయలు నుంచి 120 రూపాయలు ఉండేది, అక్కడ 90 రూపాయలనుంచి 150 రూపాయలు ఉండేది pay scales revise అయినాయి. ఇక్కడ ఉన్న scale ను అలాగే ఉంచి కొంత పెంచారు. అక్కడకూడ అదే విధంగా చేశారు, నాజీర్ల యొక్క ఉద్యోగ ధర్మంలో లేక వాళ్ల నిర్వహించే విధులలో వ్యత్యాసం ఉన్నప్పుడు ఈ వ్యత్యాసం ఉండితే కొంతవరకు

సమంజసంగా ఉండేది కాని అటువంటి వ్యత్యాసాలు లేవు. అక్కడ నాజిర్ ఏపని చేస్తాడో యిక్కడ నాజిర్ అదేపని చేస్తాడు. ఇక్కడ పనిచేసే Nazirsకు revise చేసిన pay scales ప్రకారం 115 నుంచి 150 రూపాయలు యిస్తున్నారు. అక్కడ 125 నుంచి 180 రూపాయలు యిస్తున్నారు. ప్రతి విషయంలోను integration చేరుతో ఎన్నో చట్టాలు చేసుకుంటున్నాము. కోర్టులలో పనిచేసే ఉద్యోగస్థులవరకు, పీటియొక్క integration ఎన్నడు జరుగుతుందో ఏమోగాని యింతవరకు అయోమయంగానే ఉన్నది. తెలంగాణాలో పనిచేస్తున్న prosecuting officers, ఆంధ్రలో పనిచేస్తున్న prosecuting officersకు కొన్ని వ్యత్యాసములు ఉన్నట్లు యిదివరకు ప్రశ్న సందర్భంలో మంత్రిగారికి తెలియజరిచాము. మంత్రిగారు సమాధానం చెబుతూ పీటిన్నిటినీ integrate చేస్తున్నాము. తెలంగాణాలో పనిచేస్తున్న prosecuting officers directగా collector క్రింద ఉండేట్లు చేస్తున్నాము అని వారు హామీ యిచ్చారు. కాని యింతవరకు అటువంటిదేమీ జరగలేదు. అది కేవలం హామీ గానే ఉండిపోయింది. కోర్టులలో copyists పని చేస్తున్నారు ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పాటు కాక పూర్వం minimum qualification లేకుండా కూడ పనిచేస్తూ ఉండేవారు. తరువాత కనీసం typewriting నేర్చుకొన్నవాడై English languageలో సంబంధం ఉండి తెలిసినవాళ్ళు ఉంటే వాళ్ళందరినీ retain చేయవచ్చునని High Court నుంచి ఉత్తరువు ప్రకారం copyistsను appoint చేయడంకూడ జరిగింది. కాని ఇప్పుడు ఆ copyists అందరినీ retrenchment చేస్తున్నారు. Notices వచ్చినాయి. చాదావు చాలమటుకు copyists ను remove చేయడం జరిగింది. సంవత్సరం పూర్వం తెలంగాణా దీనికి అందరు కలిసి అప్పుడుఉన్న మినిస్టర్ గారికి ఒక memorandum యివ్వడం జరిగింది. కాని ఇంతవరకు ఏ చర్య తీసుకోవడం జరగలేదు. క్రొత్తగా process servers గురించి High Court నుంచి ఒక ఉత్తరువు జారీచేశారు. విశాఖాంధ్ర ఏర్పడిన తదుపరి appoint అయిన process servers గురించి High Court నుంచి ఒక ఉత్తరువు వచ్చింది. R. C. No. 4191/66 dated 30-1-1963. ఆ ఉత్తరువులో "As the system of process servicing which is prevalent in the Andhra area has not yet been introduced in Telangana area, the question of payment of salaries to the process servers' establishment as in the case of Andhra region does not arise. The pay and allowances of the said establishment will have to be paid as per the old scales as mentioned below (which I earlier mentioned). Now these scales will also apply to those who have been appointed after 1-11-1956, i.e., after the formation of Andhra Pradesh."

"I do not understand how this order has been passed." అన్నారు. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఏర్పాటు అయినాక process servers ను appoint చేసేటప్పుడు తెలంగాణకు వేరే scales ఆంధ్రకు వేరే scales యిస్తూ appoint చేయడం ఎలా జరుగుతుందో అర్థంకాలేదు. ఇన్ని సంవత్సరాలనుంచి వాళ్ళు pay తీసుకుంటు వచ్చారు. మొన్న ఈ వుత్తరువు జారీచేసి పాత scales లోనే ఉంచడానికి నిర్ణయం చేశాము అని order వచ్చింది. ఈ విషయం ఆలోచించమని మనవి చేస్తున్నాను. High court వ్యవహారాలలో Article 229 of the Constitution ప్రకారం direct appointment కావలసినదే Public Service commission యొక్క consultationతో appoint చేసే అధికారం High courtకు ఉన్నది. Emergency రాక పూర్వం High courtలో చాలాఖాళీలు ఉండేవి. ఆ ఖాళీలన్ని 229 Article క్రింద direct recruitment చేయడం జరిగింది. దానివల్ల యిదివరకు అక్కడ పనిచేస్తున్న L.D.C. లకుగాని, U.D.C. లకుగాని, translationకు గాని దొరకనలసిన promotion దొరకకుండా పోయింది. ఆ విషయంలో Public Service Commission యొక్క consultation కూడ అవసరం అది తీసుకోవట్లు తెలుస్తున్నది. High Court వ్యవహారం కాబట్టి State Government Governor గారికి ఈ విషయం తెలియవరచి interference చేసుకోవలసిన అవసరం ఉన్నదేమో ఆలోచించమని మనవి చేస్తున్నాను. Article 229 చదివి వినిపిస్తాను. "Appointment of officers and servants of a High Court shall be made by the Chief Justice of the Court or such other Judge or officer of the Court as he may direct."

Provided that the Governor of the State may by rule require that in such cases as may be specified in the rule no person not already attached to the Court shall be appointed to any office connected with the Court save after consultation with the State Public Service Commission".

So it is in very clear terms. కాబట్టి మంత్రిగారు ఆలోచించాలి. Public Service Commission యొక్క consultation తీసుకుంటే సమస్యేరారు. తీసుకున్నారా లేదా తీసుకోకపోతే State Government through Governor ఏదో ఒక ఏర్పాటు చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. అలా చేయకపోయినట్లయితే promotions దెబ్బతినే అసంతృప్తికి కారణమై పనియొక్క విధానంలోనే నష్టం జరుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. మరొక విషయం. ఫిబ్రవరిలో పంపాస్ అయిన మూడెండున్ను ప్రొఫెసర్ లోకి డై రెక్ట్ అడ్మిషన్ యివ్వవలసిందిగా యీమధ్య బార్ కౌన్సిల్ వారు ఒక తీర్మానం చేసి పంపించారు. ఇదివరకు యీ అప్రెంటిస్ షిప్ విరి

యద్దేందు సంవత్సరాలు ఉండేది. తరువాత దీనిని తీసివేశారు. ప్రొఫెషన్ లోనికి దై రెట్టు అడ్మినిస్ట్రేషన్ అవకాశం కల్పించారు. ఆ తరువాత దానినికూడా తీసివేశారు. కనీసం దీనిని రేపు వచ్చే examinations వరకైవా extend చేయండి. ఎందుకంటే— బార్ కౌన్సిల్—అడ్వోకేట్స్ యాక్టు క్రింద యంతవరకు రూల్స్ ఫ్రేమ్ కాలేదు. ఆ రూల్స్ ఫ్రేమ్ అయ్యేంతవరకు వానికి ఆ అవకాశం కల్పించడం అవసరం. దీనిని గూర్చి ఆలోచించవలసినదిగా కోరుతున్నాను.

అడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ విషయమున్నది. ఈ నాడు అమలులోనున్న కోర్టు ఫీవర్డ్స్ బీదావానికి న్యాయమును అందుబాటులో లేకుండా చేస్తున్నది. దీని గురించి చాలా ఆందోళన జరుగుతున్నది. దీనిపై ఎమి నెంట్ లాయర్స్ బ్యారిస్టర్స్ అడ్వోకేట్ జనరల్, లా-కమిషన్ తమ అభిప్రాయములను యివ్వడం జరిగింది. ఈనాటి పరిస్థితిలో 'లిటిగేషన్'ను పరిష్కరించే విధానంలో చాలా కష్టాలు వున్నాయి. State subject గనుక కోర్టు ఫీను పాబ్లిం చే అధికార స్టేట్ గవర్న మెంట్ చేతిలో వున్నది. సంవత్సరానికి సంవత్సరం దీనిని పెంచుకుంటూ పోతున్నారు. ఈ భారమునా దై రెట్టుగా ప్రజలపై పడుతున్నది. అందువలన వారు న్యాయాన్ని పొందలేకపోవడం జరుగుతున్నదని లా-కమిషన్ తన రిపోర్టులో స్పష్టంగా చెప్పింది. అడ్వోకేట్ జనరల్ షట్ వాట్ దానికి అధ్యక్షులు. ఐహళా ఆ రిపోర్టును స్టేట్ గవర్న మెంటుకూడా యీపాటికి చదివేపుటుందని అనుకుంటాను. తమ అభిప్రాయాన్ని వారు అందులో చాలస్పష్టంగా చెప్పారు. India is the only country with a democratic system of Government which levies tax on litigation. No such taxation existed either during the Hindu or Muslim rule. It is only during the British rule that Court-fee was imposed by way of Bengal Regulation and Madras Regulation. ఆ రెగ్యులేషన్ లోని ప్రియాంబుల్ గూర్చి మెంబర్ గారు ఒక అభిప్రాయాన్ని యిచ్చున్నారు " The object of the Preamble was to prevent vexatious litigation in court. అని చెప్పారు కనుక 'లిటిగేషన్' లోని ఆ కష్టాలను తొలగించి నామినల్ గా దానిపై విధించి, పామాన్స్ ప్రజలకు న్యాయం అందుబాటులో వుండేటట్లుగా చేయవలసిందిగా కోరుతున్నాను. That is a preamble eminently absurd ever drawn in the history of law. అంతేగాక, లా కమిషన్ వారు అడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ పై ఎంత ఖర్చు అవుతున్నది, క్రిమినల్ జస్టిస్ పై ఎంత ఖర్చు అవుతున్నదనే విషయాలుకూడా లేవదీశారు. వీటిశాశ్వతకూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వంపై వుంటుంది. ఈ ఐదుపుభారాన్ని సీవిల్ లిటిగేషన్ పై వేయకూడదనికూడ వారు చెప్పారు. ఇంక అర్థికవిషయాలు గనుక పరిశీలిస్తే అడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ లో 147.14 లక్షలు ఆదాయం ఉంది.

ఖర్చు (చార్జ్డ్ అకౌంట్ లో) 188.88 లక్షలు వుంది. దీనినిబట్టి యిందులో చాలా మిగులుతున్నట్లుగా తెలుస్తుంది. అలాగే క్రిమినల్ జస్టిస్ విషయమున్నది. That is the duty of the State Government and it should not borne out of civil justice. అందువలన కోర్టుఫీని నామినల్ చేయడం చాలా అవసరం. ఇది పంపత్పర సంపత్పరానికి పెరిగిపోతున్న విషయాన్ని మీరు లెక్కలతోనవో చెప్పారు. అలాగే లీగల్ ఎయిడ్ విషయమున్నది. పీటన్నింటిని గురించి ఆల్ ఇండియా ఫర్డ్ యాన్యువల్ కాన్ఫరెన్సులో కొన్ని అభిప్రాయములు యిచ్చారు. వారు యిచ్చిన అభిప్రాయాలు, సూచనలు దృష్టిలోనికి తీసుకుని అలోచించవలసిందిగా న్యాయశాఖా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. That a counsel at Government expense to defend a person without means when he is liable to be punished with imprisonment. అటువంటివోట్ల రాష్ట్రప్రభుత్వం తప్పనిసరిగా అవిధంగా చేయవలసివుంటుంది. " In proceedings under S. 488, Cr.P.C.; at the time of final hearing of jail appeals...the wording should be amended suitably, by substituting the word 'poor person' or 'assisted person' for the word 'pauper', and provide exemption from payment of court-fee even in the case of persons who do not own property worth Rs. 1,000/- అని యీమధ్య వారు రికమెండ్ చేశారు. అంతే గాకుండా It was also suggested that the State should enable a person not only to sue as a pauper but also to defend a suit or proceeding as a pauper and grant exemption not only from court-fee but also from other process fee and other incidental charges. అని యీ రకంగా స్పష్టంగా ఆ కాన్ఫరెన్సులో తెలియజేయటం జరిగింది. అవిధమైన సంస్కరణలు ఈనాడు చేయకపోతే లాభంలేదు. నమయం తక్కువగా వున్నందున వివరాలలోనికి ఎక్కువగా నేను వెళ్ళడానికి సాధ్యం కావడంలేదు. 1958-59 కు సంబంధించి ఆరు నెలల రెవిన్యూ ఎక్స్ పెండిచర్ చూపించారు. అప్పట్లో ఆదాయం 40, 81, '782 రూపాయలు అయితే, ఖర్చు 24, 48, 471 రూపాయలు అని చెప్పారు. ఇందులో ఎంత మిగులుతుందో యీ లెక్కలబట్టి తెలుస్తుంది, కాబట్టి కోర్టు ఫీనామినల్ చేయవలసిన అవసరం ఎంతయినా వున్నది. అలాగే వీధివారికి లీగల్ ఎయిడ్ యిచ్చే విషయం వుంది. It is only the Kerala State where this system although to a limited extent was introduced in the year 1957. అని All India Conference లో వారన్నారు. అందువలన కనీసం వీటిని అయినా తప్పక అమలు చేయడానికి లా మినిస్టర్ గారు ప్రయత్నిస్తారని ఆశిస్తున్నాను. తైల్లుక సంబంధించిన విషయాలు మిత్రుడు సుబ్బయ్యగారు విపులంగా మాట్లాడతారు. వరంగల్లు తైలుగురించి మాత్రం నేను రెండుమాటలు చెబుతాను.

అక్కడ కార్పెట్స్ మొదలైనవి తయారుజేస్తున్నారు. దానివలన వచ్చే ఆదాయ వ్యవహారాను గురించి ఏమీ తెలియజేయలేదు. అక్కడ అది ముఖ్యమైనపరిశ్రమ. పరిశ్రమలు ప్రారంభించమని మంత్రిగారు స్వయంగా కమిటీలో చెప్పారు. కనుక సెంట్రల్ తైల్స్, డిస్ట్రిబ్యూట్ లులో ఎక్కడెక్కడ ఏ యే పరిశ్రమలు ఉన్నాయి, అక్కడ ఎంతెంత ఆదాయం వస్తున్నది, టైలీలు ఏవిధంగా యిస్తున్నారనే వివరాలు చెప్పాలి. అవిఏమీ యిందులో లేవు. ఈ సందర్భంలోనే అండర్ ట్రయల్ ప్రిజన్స్ గూర్చి చెబుతాను. ఒకప్పుడు సబ్ కలెక్టర్స్ పుండేవి. మధ్యలో ఒకసారి తీసివేసి తిరిగి ప్రవేశ పెట్టారు. అక్కడ భోజన పదుపాయాలు, తెట్రన్ యివర కానిటరీ కండిషన్లు ఏమీ చూడడంలేదు. దీనివలన అంటువ్యాధులు ప్రబలుతున్నాయి. కనుక ఈ పరిస్థితిలో మార్పు తీసుకురావాలి. వీరికి యిచ్చే ఆర్థికమైన సహాయం విషయంలోకూడా తగు శ్రద్ధతో చూడవలసిందిగా కోరుతున్నాను

శ్రీ తె. పున్నయ్య : (హిందూరు) అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన పద్దును బలపరుస్తూ దేను కొన్ని ముఖ్యవిషయాలు చెప్పదలచాను. ఈ మంత్రిగారు చాలమరుకుగా పనిచేస్తున్నందుకు సంతోషం. వారు యీ పోర్టుఫోలియో తీసుకున్నప్పటినుండికూడ ప్రతిజిల్లాకు వెళ్ళి ప్రత్యేకంగా అనేక విషయాలు తెలుసుకుంటున్నారు. అందుకు వారి సభిసందిస్తున్నాను, మా శ్రీకాకుళం జిల్లాకుకూడ త్వరగా రావాల్సి వారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఈ దిమాండును ప్రతిపాదిస్తూ బిల్లింగ్స్ విషయమై ఏమీ చేయలేము అని వారి ఇనెలిజిటన్ తెలియచేశారు. అందువల్ల యీ సందర్భంలో మేము సూచనలు చేయడానికి ప్రయత్నించలేక పోతున్నాము. అత్యవసరంగా కోర్టుబిల్లింగు కావలసినచోట్లలో అయినా యీ ఎమర్జెన్సీ పరిస్థితులను అప్లయి చేయకుండా, బిల్లింగు ఏర్పాటు చేయాలని ప్రార్థిస్తున్నాము. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో ఖైఫర్ కేషను అయినతరువాత కలెక్టరు ఆఫీసులోచే జిల్లాకోర్టు ఏర్పాటుచేశారు. అది చాల కంప్లెక్స్ గావుంది. ఆ బిల్లింగు రిమోడలింగ్ జరగాలి. సబ్ కోర్టుకు బిల్లింగు కావాల్సి చాలాకాలంనుంచి అధికార్లు తెలియజేస్తున్నారు. ప్రభుత్వం అందుకు ప్రయత్నిస్తున్నదో లేదో తెలియదు. వార్డు రూమ్ కూడ ఏర్పాటు చేయాలని చాలాకాలంనుంచి ఎడ్యుకేట్డ్ వార్ అసోసియేషన్ వారు పూర్వం బ్రహ్మాచందరెడ్డిగారు ఈ కాకుళం మంత్రిగా వుండగా రిప్రెజెంటేషను చేయడం జరిగింది. ముఖ్యమంత్రిగారక్కడకు వచ్చినప్పుడుకూడ తెలియజేయడం జరిగింది ఆ రిప్రెజెంటేషన్ను సానుకూలకరంగా అలోచించారని ప్రార్థిస్తున్నాను. అడ్వకేట్స్ చాలమంది పుంటూరుకాబట్టి వారికి వస్తున్న ఆదాయాలలోంచే రూమ్స్ పెట్టుకుంటే కాగుంటుందని చాలమంది అభిప్రాయాలు

తెలియచేస్తుండడం అప్పుడప్పుడు వింటుంటాము. ప్రభుత్వంవారు మాత్రం అటు వంటి అతీతన చేయకూడదు. కోర్టుకు ఎంత ప్రాధాన్యత వున్నదో అట్లాగే జార్ రూముకుకూడ అంత ప్రాధాన్యతనిచ్చి ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాను. చాల కోర్టులలో ఫర్నిచరు లేకుండావుంది. జుడిషియల్ సెకండ్ క్లాస్ మెజిస్ట్రేట్స్ కోర్టులలో 5-10 కుర్చీలుమాత్రమే వుంటాయి. చాలమంది అడ్వకేట్లు— 20 మందివరకు — అక్కడకు వస్తుంటారు. వారు కూర్చోడానికి తగినవసతి వుండదు. మేజిస్ట్రేట్ కోర్టులలోను, తక్కిన కోర్టులలోను ఫర్నిచరు బ్రాకైడ్ చేస్తే అడ్వకేట్స్ చాల సంతోషపడతారు. ఇందువిషయమై పభుత్వం ఎక్కువశ్రద్ధ తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. జుడిషియల్ సెకండ్ క్లాస్ మెజిస్ట్రేట్ కోర్టులలోను, మున్సిప్ కోర్టులలోను లైబ్రరీలు లేవు. ఆట్రుంటాయిగాని. రిపోర్టులకు సంబంధించినవి లేవు. అడ్వకేట్స్ యిచ్చిన రిపోర్టులు వెరిఫై చేసుకోడానికి వీలుంటుందిగాని వారు గట్టిగా ప్లడీచేసి తగిన రూలింగ్స్ యివ్వడానికి అశకాళం లేకుండా వున్నది. కోర్టులలో రిపోర్టులకు సంబంధించినవి లేకపోవడంవల్ల యిబ్బంది వున్నది. కొన్ని మెజిస్ట్రేట్ కోర్టులలో రిపోర్టులకు సంబంధించినవి లేకపోవడంవల్ల ఇబ్బంది వున్నది. కొన్ని మెజిస్ట్రేట్ కోర్టులలో Andhra Law Times కు సంబంధించిన రిపోర్టులుకూడ తీవని భోగట్టా వుంది. ఎ. ఐ. ఆర్. కు సంబంధించిన రిపోర్టులుకూడ లేవు. రాష్ట్రంలో వున్న అన్ని కోర్టులలోను ప్రభుత్వానికి కొంత ఖర్చుఅయినావచ్చే, పునరాలోచించి, యిది ఒక నెనసరీ ఎక్స్ పెండిచరుగా భావించి తగు సదుపాయాలు చేయించాలని ప్రార్థిస్తున్నాను. జార్ ఆరోసి యేపనుకుకూడ సబ్ స్క్రిప్షన్స్ లిమిటెడ్ గా వుండాలి. వారు లైబ్రరీ మెయిన్ తెయిన్ చేయాలంటే చాల కష్టం. కాబట్టి వారికికూడ ఫిన్నాన్సియల్ ఆసిస్టెన్స్ యిస్తే చాలా శాగుంటుంది. లిటిగెంట్ వెల్లెక్టుకూడ షెడ్స్ ఏర్పాటు చేస్తే శాగుంటుంది. దీనిగురించి ఎవరూ ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసుకోవడంలేదు. రిప్రజెంటేషనులు ప్రభుత్వానికి వెడుతున్నాయిగాని ప్రభుత్వం ఇందుకు పూనుకోవడంలేదు. మన రాష్ట్రంలో లా కమిషన్ ఏర్పాటు చేశారు. చాల సంతోషం. వారిస్తున్న రిపోర్టులు ప్రభుత్వం ఎంతవరకు అమలు చేస్తున్నదో తెలియదు. పెనెన్సి లాస్ గురించికూడ వారు అడ్వకేట్స్ కు, కొంతమంది పబ్లిక్ కుకూడ ఒక క్వశ్చనరీ వంపించారు. రికమెండేషన్స్ చేయడంకూడ జరిగింది. లా కమిషన్ యీ ప్రభుత్వం చేత ఏర్పాటు చేయబడింది. ప్రభుత్వానికి ముఖ్యమైన విషయాలలో సలహాలివ్వవలసిన కమిషను అది. ప్రభుత్వం చేసే చట్టాలలో వారు చెప్పినప్రకారం ఇంట్రడ్యూస్ చేయనప్పుడు ఆ లా కమిషన్ యొక్క వర్సన్ కు జస్టిస్ చేస్తున్నామా లేదా అనేది కూడ చూడాలి.

శ్రీ ఎన్. రామచంద్రారెడ్డి : లిగల్ యాస్సెట్స్ ? లేక...

శ్రీ కె. పున్నయ్య : టెనెన్సీ సంబంధించి కోర్టులయొక్క జూరిస్ డిక్షనుకు సంబంధించి చెబుతున్నాను. ఇది జూడిషియల్ ఆఫీసర్లుకే ఇంట్రస్ట్ చేస్తే మంచిదని చారు సెసిఫిక్ గా రికమెండ్ చేయడం జరిగింది. రెవిన్యూ మంత్రిగారుకూడ క్రద్ద తీసుకుంటున్నారు కాబట్టి దాని జూరిస్ డిక్షను రెవిన్యూ కోర్టుకు కాకుండా జూడిషియల్ ఆఫీసర్స్ కు యివ్వడం చాల మంచిది. దీనిని ప్రభుత్వం గమనించాలి. పూర్ మాన్ కు లీగల్ అస్సెట్స్ చాల అవసరం. ఎ.పి.వి.ఎస్. కాగ్ నై జుల్ అఫెన్సు మీద కండిక్ట్ చేస్తుంటే అకౌంట్స్ అయిన మనిషి ప్రయివేట్ కంప్లయింట్ పెట్టుకుంటే అతనికి లిగల్ అస్సెట్స్ లేదు. పూర్ మాన్ అకౌంట్స్ అయినప్పుడు దిఫెండు చేసుకోడానికి అవకాశం లేదు. పోలీసు కేసులలో కూడ దిఫెండు చేసుకోడానికి లిగల్ అస్సెట్స్ లేదు. ఇంతకుముందు ఒక మిత్రులు చెప్పినట్లు పావర్ అస్సెట్స్ తన అంగీకరించడంలో, అతను పావర్ గా రికగ్ నైట్ చేయబడుతున్నాడు. అతను తన కేసును ఏవిధంగా దిఫెండు చేసుకోగలడు? సివిల్ కేస్ లోగాని, క్రిమినల్ కేస్ లోగాని లిగల్ అస్సెట్స్ యివ్వడం చాల సమంజసం. మనం తగ్గరకగా ముందుకుపోతున్నాము. అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు పాధిస్తున్నాము. అకౌంట్స్ తన మీద కేసు అక్రమమైనా దిఫెండు చేసుకోడానికి డబ్బు లేదు. దిఫెండు చేసుకోలేని పరిస్థితిలో కన్విక్ట్ అయినప్పుడు తగిన ఆపరేషన్ లిట్ యిచ్చాలి. అడ్వకేటును పెట్టుకొనే అవకాశం కలిగిస్తే సంతోషం. దీనిని గురించి ప్రభుత్వ ప్రత్యేక దృష్టితో ఆలోచించాలి. తాలూకాలో సబ్ మేజిస్ట్రేట్ కోర్టులు వున్నాయి. డెప్యూటీ తహశీల్దారులన్న పాడ్ క్వార్టర్స్ కు మేజిస్ట్రేట్స్ కాంపుకు—చారానికి ఒక రోజు కాంపుకు వెడితే ఆ ప్రాంతంలోవున్న కక్షదారులకు సదుపాయంగా వుంటుంది. ఈ విషయంకూడ ఆలోచించాలి. తాలూకా పాడ్ క్వార్టర్స్ లో జూడిషియల్ సెకండ్ క్లాస్ మేజిస్ట్రేట్స్ వున్నట్లుగానే మున్సిఫ్ కోర్టులకూడ వుండడం చాల అవసరం. లేకపోతే ఒక స్టూల్ కాక్ ఎఫయిర్ గురించి ఎంతో దూరం పోవలసి వుంటుంది. అందుకు ఖర్చు అవుతుంటుంది. జూడిషియరీని ఎక్సిక్యూటివ్ నుంచి సెపరేట్ చేసినవరవాత—జూడిషియల్ ఆఫీసర్స్ గా చేస్తున్నారు. వారి పోలీసుకు, దగ్గిటికి, డెకోరంకు సరిపడునట్లు తీతళశ్యాలు యిస్తున్నామా లేదా అనేదికూడ ప్రభుత్వం గమనించాలి. వారికి ఫ్లేటన్ కల్పించినప్పుడు చారు జీవితాన్ని వున్నత పథంలో జీవించడానికికూడ తగిన జీతాలు—పెచ్చు జీతాలు యివ్వడం చాల అవసరం.

శ్రీ జి. గంగారెడ్డి (ముధోల్) : అధ్యక్షా, ఈ డిమాండులను సేను బల పరుస్తూ కొన్ని సలహాలను చెప్పడాలనుకున్నాను. పాతకాలంలో తైలు అంటే నరక

ప్రాయంగా కనపడేది. తైలు అంచేనే నేరం చేయడానికి భయపడేవారు. ఇప్పుడు తైలు అనడానికి బదులు సుధార్ భవన్ అని చెబితే బాగుంటుందేమో. Under-trial గా వుంటే తైలు నరకం అనిపించేది. ఇప్పుడు తైళ్ళు స్వగృహంగా అవుతున్నాయి. వైద్యం, తిండి మొదలైన సౌకర్యాలు ఇంటివద్దకంటే తైలులోనే బాగా జరుగుతాయి. తైలులోపల రు రి లు వరకు తనకు కన్పించేది బయటకు వచ్చేరనికి తిండి, వైద్యం మొదలైన సౌకర్యాలలేక తైలులోనే బాగా ఉన్నదని అనిపిస్తుంది. Under trial గా వుండి విడుదల అయితే భయపడి దొంగతనం చేసే వారుకాదు. పోలీసు కాదాలలో వున్నా భయపడతారు. కర్నూలునుంచి సారా బట్టిలు వట్టిన కేసులవాళ్ళు నిజామాబాదు తైలులో వుండగా వచ్చేవారు రాగానే దణ్ణంపెట్టి మూడు మాసాలే ఎందుకు ఇచ్చారు. ఆరు మాసాలు ఇస్తే సరిపోయేది అనుకునేవారు. మన రాష్ట్రంలోని సాధారణ ప్రజల తిండిసౌకర్యాలతో పోలిస్తే అక్కడ స్వగృహస్థంగా ఉంటుంది. నా ఉద్దేశం వారికి సుఖం తక్కువ చేయాలని కాదు. అలవాటుపడ్డ మనిషి కాబట్టి ఆరకంగా ఖర్చులు దొరుకుతూంటే తైట ఉంటాడు. స్వతంత్రం వచ్చినతరువాత దొంగతనం మొదలైనవి చేసేవారి సంఖ్య దినదినం పెరిగిపోతోంది. అలవాటుపడి ఆ విధంగా చేస్తున్నాడు. తైలులో పరిశ్రమలు నేర్పుతామని అన్నారు. అక్కడ పనిచేసి తైటకు వచ్చినతరువాత పనులు దొరుకవు. ఎందులోనీ తీసుకోవడానికై నా భయపడుతుంటారు—దొంగగిదా అని. అతనిని పనికి పిలువరు. పనిలేక బాధపడుతుండడంవల్ల మరల నేరంచేసే అవకాశం వస్తుంది. తైట ఉండడమే నరకం అనుకుని, తైలులోనే సుఖం అనుకుని మరల నేరం చేయడానికి తయారవుతాడు. అక్కడ వుండే పరిశ్రమలకు బోర్డుపెట్టి తైలులో కిక్కిరించి వచ్చినవారికి అందులో పని ఇవ్వడానికి సౌకర్యాలు కలుగ చేస్తే ఆయన నేర్చుకుని ఆ విధంగా చేసేవాడు. Under trial గా వున్నప్పుడు చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. Under trial గా ఉన్న భాగం తైలుశిక్షలోనుంచి పరివారం ఇస్తే బాగుంటుందిని చూపి చేస్తున్నాను. తైళ్ళకు visitors అని నియమిస్తూంటారు. వారు వస్తున్నారా? పెద్ద తైళ్ళలో సామాన్యంగా తక్కువ కష్టాలు ఉంటాయి, వారికి సంఘం ఉంటుంది; నాయకులుంటారు; పంచ్, పర్ పంచలు వుంటారు. సబ్ తైల్సులో అంతగా సౌకర్యాలు ఉండవు. అక్కడా Visitors కు సౌకర్యాలు ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను. తైలులో కోర్టు బిల్డింగ్ కు ఏమాత్రం సౌకర్యాలు లేవు, పురాతనమైన ఇల్లు. గోడలు పడిపోతుంటాయి. వర్షము పడుతూనే ఉంటుంది. కోర్టుకు బిల్డింగ్ కట్టించడానికి ప్రయత్నం చేయాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ తె. వి. నారాయణరెడ్డి: అదృష్టా, తైల్సు డిపార్టుమెంటు గురించి నోటుతో చెప్పారు. లా కోర్టు గురించి నోటు మాకు రాలేదు. అది చదువుకునే

అవకాశంకూడా మాకు కలుగలేదు. తరువాత మనప్రచారికలద్వారా అభ్యుదయము సాధించామని చెప్పి, తరువాత మానవులకు సామాన్య ప్రజలు అధికంగా బాగు పడాలనిచెప్పి కొన్ని లక్ష్యాల్లను సాధించుకొనుటకు విశేష ప్రయత్నం చేసాము. కాని చానికంటే ముఖ్యంగా మన కోర్టు వ్యాయక్తము తద్వారా చాటికి సంబంధించినటువంటి litigation చాటికి సంబంధించిన procedure simplify చేయాలని చెప్పేసి, దానికి ఎన్నో కమిటీస్, ఎన్నో కమిషన్స్ కేంద్ర ప్రభుత్వము పెట్టినాకాని ఇంతవరకు స్టేట్ గవర్నమెంటు ఏమీచైనా ఆలోచించి మరి సామాన్య మానవులకు తగినట్లుగా యీ litigation ఇంత కాకుండా Justice delayed-justice denied అని చెప్పి ఏ వదమైతే ఉన్నదో అది కాకుండా బాగా మన ప్రచారికలకు అనుగుణంగా వుండాలని చెప్పేసి Commissions ఏమీకావు. ఈ Law Commissions వచ్చినాగాని మన English Laws 18 వ శతాబ్దంలో systematise కాక పోవడంకాదు. మనదగ్గర systematise అయిపోయినది. మనది కామన్ లా కాదు. మనకు tradition కాని unwritten constitution లేదు. Constitution అయి పోయింది. మొన్న నే, అది అయిన తరువాత కూడా ఏదో యీ ప్రజా ప్రభుత్వంలో regular interference తప్పకుండా జరుగుతూనే వున్నది. Ministers fancies అని ఉండనే ఉంటాయి. చాళ్ళ Whims and fancies పైన administration నడుస్తున్నదికాబట్టి కొంతవరకు లా కోర్ట్స్ సామాన్యులకు రక్షణ అని అనుకొనేది జరిగింది. తరువాత యీ స్టేట్ గవర్నమెంటు గుర్తించినదో లేదో గాని వ్యాయక్తం చాలా గొప్పకాళి. ఏదో స్టేట్ మినిస్టరు ఉన్నాడు కాబట్టి దానికి importance ఇవ్వవద్దు అని మేము మాత్రం భావించడలేదు. అది చాలా గొప్పదని దానికి రెండురోజులు కేటాయించారు, discussions అని, అది తక్కువ అనే discussion కు అది చాలా ముఖ్యమైనదని నేను మీ దృష్టికి తీసుకొని వస్తున్నాను. అదృశ్య, తరువాత మన కోర్టు యీ మధ్యన జరిగినటువంటి interference అది మాస్తే నాకు 18 వ శతాబ్దంలో అప్పటి contemporary legal expert విలియం సేగల్ చెప్పినది ఎలా sum up చేసినది ఇక్కడ అది జ్ఞానకం వస్తున్నది. అది నేను చెప్తున్నాను. The common Law was absolutely beyond comprehension of the lay man and had become the most highly prized and exclusive possession of a professional class. మనది మాత్రం common law కాదు. అయినా కానీ దానికి దీనికి ఏమీ తేడా అవువడటంలేదు. ఆ తరువాత అక్కడ disorder, chaos ఎంత వుండెనో అంతకన్న ఎక్కువ యిక్కడకూడా వున్నదని నేను అనుకుంటున్నాను. అక్కడ మాత్రం అనలు Statutes లేకుండా traditions పై ఆధారపడి ఉండే, అయినా కాని "A disordered agglomeration of traditions, statutes

local customs, feudal vestiges, judicial interpretations, miscellaneous principles derived from the civil canon and other indigenous systems." ఇవన్నీ gradually chaos కు — దారిశీస్తున్నాయి. కాని మన దగ్గర యీ systematization in Law ఏదో ఇంగ్లండుకు విలియమ్ బ్లాక్ స్టన్ లాంటివాడు చేశాడో అది కాని, ఒక written constitution ఉన్నది. అదే కాకుండా పూర్వపు ఆచారాలు మనదగ్గర ఉన్నవి కాబట్టి వాటిని establish చేసుకున్నాము. కాని యీ order of chaos అనేది మాత్రం, Ministers interference అయిపోకుండానే మాత్రం నేను చెబుతున్నాను. నాకు ఏమి జ్ఞాపకం వస్తున్నదంటే అసలు మినిష్టరు కాగానే పవరు వచ్చేసినదని చెప్పి అసలు sovereigntyని కూడా మరచిపోతున్నాము. Sovereignty, general will of people అని మాత్రం గుర్తు పెట్టుకోవడం లేదు. Sovereignty, అంటే మినిష్టరే అనుకుంటున్నాము. Power వాళ్ళకే ఉన్నదని అనుకుంటున్నాము. Power corrupts man; absolute power corrupts absolutely అనే మాదిరిగా మన మినిష్టర్లు కొందరు తప్పకుండా అట్లా చేస్తున్నారు చెబుతున్నాను. కాబట్టి స్థాయితాకు సంబంధించినంతవరకు నేను మాత్రం కొన్ని evidences ఉన్నాయి. దానికి మాత్రం నాకు శ్రేయం లేదు. 10, 15 నిమిషాలు మాత్రం ఉన్నది. దానికి group factions తరువాత party systems develop చెయ్యాలని చెప్పి పార్టీ నేతాదు మామూలు group systems అని చెప్పి localize చేసుకొని మనం ఎప్పుడైతే సామాన్య ప్రజానీకానికి కొంత ఆర్థికంగా సాంఘికంగానూ విలువలను తీసుకొని వచ్చి పెట్టాలి. వాళ్ళను కాగుచెయ్యాలి అనుకొనేటటువంటి పరిస్థితి లోపల మినిష్టరు అయినంత మాత్రం లోపట యీ కఠులను పూని తరువాత ఏదో కేంద్రీకరించుకొని వాళ్ళ powers ఉపయోగించు కొందామని interference చేస్తే దానికి మాత్రం తప్పకుండా యీ suppression provokes resistance తరువాత ఏమి అవుతుందో అది ఎవరూ చెప్పడానికి వీలులేదు. అటువంటి conditions, chaotic conditions తీసుకువచ్చి పెడితే దానికి కాధ్యులు వారే అవుతారుగాని ఇంకెవరూ కాదు. ప్రజలు మాత్రం తప్పక ఇప్పుడు మినిష్టర్స్ కాగానే దానితోనే మనకంతా బలం ఉన్నదని అనుకోవడం పొరపాటు. Sovereignty అనేది ఆ సర్వాధిపత్యం వారి దగ్గరలేదు. పార్లమెంటులో ఉన్నది. దాని తరువాత delegation మన దగ్గర ఉన్నది. అది delegated legislation. దానికి జవాబుదారీ, ఇక్కడ మీరు అసెంబ్లీలో ఉంటామని మినిష్టర్లు గుర్తు పెట్టాలి. అది మాత్రం ఆ కేంద్రీకరించినది ఏమిటో చెప్పడానికి ఇప్పుడు సమయంలేదు. దానికి మాత్రం నేను మినిష్టరుకు వ్రాస్తాను. దానికి వాడు జవాబు ఇస్తారని నేను చెబుతున్నాను. తరువాత ఒక ఇన్ సెంటు మాత్రం యీయక తప్పదను ఖంటాను. ఈ మధ్యనే 'లా' మినిష్టరుగారు బడ్జెటు సెషను తరుగుతున్న రోజులలో హుబురా

బాదు, కరింనగర్, సిరిసిల్లా ప్రాంతంలోకిపోయి అక్కడవారికి కావలసినవారికి కొందరు వ్యక్తులను, వారి unofficial P. A. అనుకోండి వారిపైన 55 allegations పెట్టుకొని కొన్ని charges prove అయిపోయినాయి. గవర్నమెంటు ఆర్డరు ఇచ్చేసినది. క్రిమినల్ ఇన్వెస్టిగేషను చేయాలని చెప్పినాగాని వారు పోయి కోర్టులతోనేగాని మెజిస్ట్రేరియల్ నవర్సు కలెక్టరుకి ఉన్నాయి. కలెక్టరు ఇంటర్ ఫియరెన్సు, అడిమియల్ మేజిస్ట్రేట్సు ఇంటర్ ఫియరెన్సు ప్రాప్తుకి factions ఎక్కువగా తీసుకొని వచ్చేసి, 55 allegations ఉన్నాయి—14 పూర్వ అయిపోయినాయి, దానికి క్రిమినల్ ఇన్వెస్టిగేషను పూర్తి చేయడానికి గవర్నమెంటు ఆర్డరు యిచ్చినాగాని ఆ ఆర్డర్ ను గోటి మినిష్టరుతో చెప్పి వీధి మరచేసి ఆర్డరుకు స్టే ఆర్డరు తీసుకొని ఆ కేసు ఎత్తేయాలని ప్రయత్నంగూడా జరుగుతున్నది. 'లా' మినిష్టరు అన్నప్పుడు, వ్యాయశాఖామాత్యులు అన్నప్పుడు గౌరవిస్తాను. నా మిత్రులు ఏ మార్గంలో పోతున్నారో అది వారికిగాని స్టేటుకిగాని ఎవరికి మంచిగా ఉండదని నేను అనుకుంటున్నాను. కొన్నిసార్లు నేను వారికి కొందరితో పరిచయం చేయిస్తూ William Blackstone అనేవాడు ఇంగ్లాండులో systematize చేసినాడు Lawని, 'A versatile personality, architect, poet, literary critic, businessman, printer, publisher, teacher, Legislator, writer, prison reformer, Lawyer, Citizen' ఇన్ని ఉంటే ఇందులో కొన్ని మన లా మినిష్టరుగారికి కొన్ని అయినా ఉన్నాయి. Intellect అతనిని గౌరవించాలి అనుకుని చేశాము. కాని యిక్కడ వారుచేసే పరిస్థితులు చూస్తే అక్కడ ఏవయితే దుండగీడు తనాలు జరుగుతున్నాయో అవిమాత్రం ఇక్కడికి తీసుకొని రావడానికి I am very much constrained to bring to the notice of the House. *** కొద్ది రోజులకు ముఖ్యమంత్రిగారు ఇక్కడే చెప్పారు. సుల్తానాబాదు తాలూకాలో ఒక గ్రామంలోపల మర్దరు కేసు, ఒక రోజులో అయిదుగురిని చంపేశారు. క్రిమినల్ ను వట్టుకున్నామని చెప్పారు.*** ఇటువంటి దుండగాలు ఎక్కువవుతున్న దానికి చెప్పవలసిన అవసరం వచ్చింది కాబట్టి చెబుతున్నాను.*** నా దగ్గర ఎన్నో ఎవిడెన్సులు ఉన్నాయి. అవన్నీ తీసుకొని రావడానికి నమయం లేదు. అది మంచిదికూడా కాదని నేను అనుకుంటున్నాను. వారిపైన ఉన్న గౌరవం, వారిపై ఉన్న ప్రేమతో నేను అవి చెప్పజాలను.***

మిష్టర్ డిప్యూటీ స్పీకర్ :- ***

*** Expunged as ordered by the Chair

శ్రీ కె. వి. నారాయణరెడ్డి : Certainly మిత్రులు ఉన్నారు. నాపైన చెబు
చాం అనుకొంటున్నాడు. ఒకటేముక్క చెప్పి ముగిస్తాను. 17 వ శతాబ్దంనుంచి
1948 వరకు బ్రిటిషర్లు ఎంతయితే కేంద్రీకరించుకున్నారో ఇండియాలో అదంతా
కూడా మొత్తం 15 సంవత్సరాలనుంచి కేంద్రీకరించుకున్నామని చెబుతున్నాను.
ఒక్కొక్క మినిష్టరు ఒక్కో సంవత్సరంలో కేంద్రీకరించుకొని ఒక డిస్ట్రిక్టు ఒక
మినిష్టరు కావాలని పోట్లాడుతున్నారు. కాబట్టి అది చాలా పొరపాటు అట్లాచేయ
కూడదు. వేరే డిమాండు ఉంది, తైళ్ళ అడ్మినిస్ట్రేషను గురించి. దానిలోమాత్రం
రెండు విషయాలు చెప్పిముగిస్తాను. తైళ్ళ ఇండస్ట్రీస్ పూర్వం ప్రాదరాశాదులో
చాలా సాగా నడిచేవి. అప్పుడు 5 లక్షలుపైన ఆదాయము తైళ్ళ ఇండస్ట్రీస్ వల్ల
వచ్చేది. ఈ సంవత్సరం 1988 బడ్జెటు అంచనాల ప్రకారం తైళ్ళ ఆదాయము
5,75,000 1940-41లో erstwhile పూర్వం ప్రాదరాశాదులో 5 లక్షలు ఉంది.
ఖర్చుచేసినది ఈ సంవత్సరం రు. 5,18,100 లు. ఆదాయం 5,75,000 మొత్తం
బడ్జెటు తైళ్ళకు 58 లక్షలు పైన ఉంది అనుకుంటాను. దీనికి కారణం ఏమంటే
పోయిన ప్రాదరాశాదులో అప్పుడు ఉన్నన్ని తైళ్ళు అన్ని యిప్పుడున్నాయి.
అప్పుడు ఘోరంగాబాదు, వరంగల్లు, ప్రాదరాశాదు సెంట్రలు తైలు ఉండేవి
ఇప్పుడు ప్రాదరాశాదు, వరంగల్లు, వైజాకు రాజమండ్రి సెంట్రలు తైలుఉన్నాయి,
అప్పుడు population యంత లేదు ఇప్పుడు, population పెరిగి పోయింది అను
కోండి. అప్పుడు populationకి తగినట్లుగా resources చాలా utilize చేసుకున్నారు.
అప్పుడు కొన్ని కొన్ని పరిశ్రమలకు చాలా ప్రాముఖ్యత ఇచ్చేసి బాగా ఆదాయము
చేశారు. ఇంకో విషయం ఏమంటే అప్పుడు మొత్తం తైళ్ళ ఆదాయం మొత్తం
తైళ్ళకున్న ఖర్చుకి difference మాత్రం 2 లక్షలు ఉంటూ ఉండేది. ఇప్పుడు 58
లక్షలు ఖర్చుపెడితే ఆదాయం వచ్చేది 5,75,000 మాత్రమే ఉంది. ఇంత difference
ఎందుకు ఉందంటే తైళ్ళలో reform తీసుకుని వచ్చాము అంటారు. అసలు తైళ్ళలో
reform రావలసినదే. చాలా reforms వచ్చినాయి. రేడియోసెట్లు పెట్టేసి,
canteens open చేసి, balanced diet పెడుతున్నాం 2750 కేలోరీస్ అని, దీనిలో
అసలు సోమరి పోకులను తయారు చేస్తున్నారు క్రిమినల్స్ ను. కొందరు రాజకీయ
వేత్తలు పోతున్నారనుకోండి. వారి విషయంకాదు, నేను చెప్పేది. Convicts
అయినవారు, వారికి ఉద్యోగం బయటికి వచ్చిన తరువాత లభించడానికి వారికిదని
అయిన వసులు కల్పించడంగాని అది progressive reform ప్రక్రియలో అమెరి
కాలో వుంది. రష్యాలో ఉంది. మనదగ్గర జరిగేది ఏమంటే తైళ్ళ ఇండస్ట్రీస్ లో
systematic exploitation జరిగింది. దానిలో వరంగల్లులో carpets తయారు
అయ్యేవి, వరంగల్లు carpets కు international marketలో పేరుండేది. ఒక్కొక్క
carpet రెండువేలు మూడువేలు వరకూ fancy prices తీసుకునేవి. అటువంటి

carpets ఏమీలేకుండా చేశారు. ప్రైవేటుంగు యిచ్చేవారులేరు. మన దగ్గర 8 వేల వైన jail population ఉంది. దానిలో $1\frac{1}{4}$ కూడా resourcesను utilize చేయడంలేదు. అక్కడ utilize చేస్తే concentration ఉంది. Cost of production తక్కువ అవుతుంది. తరువాత దానిని చాలా cheapగా తయారవుతుంది. అనుకొన్న designs అవుతాయి. కొన్ని రోజుల క్రితం State Trading Corporation వారు State Governments ప్రాశ్నారు. మనదగ్గర తైలులో షూమేకింగ్ ఇండ్స్ట్రీ ఉంది. దానిని విస్తరణచేస్తే ఎంతయినా foreign exchange తీసుకువచ్చి యిస్తామని చెప్పారు. దానిలో more కావడంలేదు. డరిన్ అని మిడిల్ ఈస్టు కంట్రీస్లో మాల్కెట్టుఉంది. అదికూడా చేయడంలేదు. పూర్వం ప్రైదరాతాదు సెంట్రలు తైలులో వంద వంద మెషిన్లు ఉన్నాయి, sewing machines. అప్పుడు ఇక్కడ ఉన్న British Army కి మన పోలీసు వారందరికీ కుట్టడానికి అక్కరకు వస్తుండేది. అవి ఇప్పుడు 80-85 అయినట్లుగా తెలుస్తున్నది.

శ్రీ పి. శేషవతారం (నరసాపురం): అధ్యక్షా, తైలుకాకు సంబంధించిన 58,75,000 రూపాయలు డిమాండుయొక్క అత్యధికము హృదయపూర్వకంగా జలపరుస్తున్నాను. మానవుడు పుట్టుకతోనే నేరస్థుడుగా పుట్టలేదు. కొన్ని వాతావరణ పరిస్థితులవల్ల నేరస్థుడు అయ్యాడు కనుక దీనియొక్క మనస్తత్వాన్ని మార్చుచేసే కర్తవి మనం చూడవలసి వుందనే సందర్భం ఈ తైళ్ళకాని విషయంలో మనం ముఖ్యంగా గమనిస్తున్న విషయం. ఇది కేవలం నరకప్రాయం చేసేది కాకుండా నేరస్థులనేవారికి వరప్రసాదముగా రూపొందించవలసిన అవసరముంది. ఇది కేవలం శిక్షకోసము ఏర్పాటు చేసినటువంటిది కాకుండా శిక్షణకోసం ఏర్పాటు చేసేటువంటిదిగా చూడవలసిన అవసరం ఉంటుంది. గత సంవత్సరం లగాయతు ఈ సంవత్సరంవరకు కూడా మనం చూసిన విషయాలలో వారికి కావలసిన వసతుల విషయంలో, సౌకర్యాల విషయంలో అత్యద్భుతమైన మార్పు ఈ సంవత్సరంలో పొందించబడినదని నేను తెలియపరుస్తున్నాను. నేను స్వయముగా రాజమండ్రి సెంట్రలుతైలు గురించి గత సంవత్సరము వచ్చిన ఫిర్యాదులను చూసుకున్నప్పుడు ఈ సంవత్సరం రాజమండ్రి తైలునుంచి విడుదల అయినవచ్చిన ఖైదీలు చెప్పిన రిపోర్టుచూస్తే తైలుకాని మంత్రిగారు ఖైదీలకు కల్పితరుపుగా, ప్రత్యక్షదేవతగా శావించబడుతున్నారనే విషయంలో ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు. తిండి విషయంలో, తురకర్మ వ్యవహారంలో, స్నానాల సదుపాయాలలో, తిండివాత్రలను మార్పు చేయడం విషయంలో సౌకర్యాలు అన్నింటిని నిబంధనలు ప్రకారంగా లేకపోయివా వీలయినంతవరకు నిబంధనలను నడపించి ఎక్కువగా ప్రోత్సాహాలు చేయడం జరిగింది. వారందరికీ బయటకంటే లోపల చాలా సౌకర్యం అనిపించినది అనేమాట

వివరం తలపించింది. ఇవాళ అక్కడున్న తైలు సూపరింటెండెంటుకాని, ఇక్కడున్న మంత్రివర్గులుకాని రాజమండ్రి సెంట్రల్ తైలును ప్రత్యేకించి ఉద్గరించడము కోసము వచ్చారా అని వారందరు చెయ్యిపత్తి దండాలు పెడుతూ అభినందనలు తెలుపమని చెప్పారు. తైలు వనశిసౌకర్యాల విషయములో వివరీతమైన మార్పులు జరిగినవి. ఆంధ్ర, తెలంగాణా ప్రాంతాలకు కలిపి వీకీకృతమయిన శాసనము తయారు కాకపోయినప్పటికీ వాటిలోని ప్రధాన విషయాలను ఇప్పటికే అమలు జరపడము గమనించదగినదే. శలవుల విషయము, Revision Board విషయం, Gratuity విషయము, వారాపత్రికలు అందచేయడము, పంచాయితీ వ్యవస్థను ఏర్పాటుచేయడము ప్రత్యేకించి గమనించదగినవి. Revision Board, Advisory Board అనేవి వున్నవి. యాజ్ఞీవశిక్ష వడినవారు remission తో కలిపి సగము శిక్షాకాలమును పూర్తి చేసినట్లయితే వారికి పూర్తిశిక్ష మూఫీచేసి ఏర్పాటు చేశారు. ఈ విషయములో బోర్డు ప్రభుత్వానికి సలహాలు ఇస్తున్నది. తైలులో అతని ప్రవర్తన దీర్ఘముగా మార్పు చెందినదనే అంశముపైన విడుదలచేయడము పోయి పూర్వ చరిత్రలో ఇతనుచేసిన సేరాలు enquiry చేసి సర్టిఫైడ్, సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టర్ ఇచ్చిన రిపోర్టుపైన ఆధారపడి, తైలులో పూర్తిగా మార్పుచెందాడనే recommendation ను అవతలపెట్టి విడుదల ఉత్తర్వులు ఇవ్వకుండా అపిచేయడము జరుగుతోంది. ఇది న్యాయంకాదు. తైలుజీవితములో దీర్ఘముగా పరివర్తన చెందాడనేదానిపైన విడుదలచేయడము న్యాయము అని మనవి చేస్తున్నాను. వరంగల్ల తైలులోని 4, 5 cases లో remission తో కలిపి పూర్తిశిక్ష అనుభవించి నప్పటికీ విడుదల చేయకపోవడము శోచనీయము. ఇక పంచాయితీ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేశారు. తైలు అధికారులు ఇచ్చిన ration సౌకర్యాలను వినియోగించు కొనేవరకే పంచాయితీలకు అధికారము ఇచ్చారు. అసలు తైలుకు ఎంత ration వస్తున్నది, ఎన్ని మందులు వస్తాయి, బడ్జెటు ఎంత మొదలైన విషయాలపైనే అని ఆలోచించి సలహాచెప్పే అధికారము పంచాయితీదారులకు లేకపోవడము గమనించదగిన విషయము. దానివల్ల కాళవతముగా వుండిపోయిన Convict warder లేక depot లో వున్న Convict warder లేక hospital దగ్గరవున్న Convict warder, సూపరింటెండెంటు దగ్గరవున్న వీరి చేతులతోనే మొత్తము తైలు పరిపాలన జరిగే ప్రమాదము వుంది. వచ్చే అఫీసరులు వస్తూవుంటారు. వెళ్ళిపోయేవారు వెళ్ళి పోతూవుంటారు కాని యావత్తు తైలు ఆస్తి, పంపకము వీరి చేతులతోనే వుండడమువల్ల కొత్తగావచ్చిన అఫీసర్లు అధివరకు సేర్వకోకపోతే సేర్పే మనుష్యులు వీరే అవుతారు. పంచాయితీదారులు వ్యతిరేకిస్తే బాధపెట్టేదానికి కారకులు వీరే అవుతారు. అందుచేత వీరి చేతుల్లో కీలకపరిస్థితులను విడిచిపెట్టక పంచాయితీదారుల,

అఫీసర్లయొక్క చేతులలో administration ని విడిచిపెట్టినపుడే పంచాయితీవ్యవస్థ సఫలం అవుతుందని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ యమ్. పిప్పయ్య (పాయకరావు పేట) : అధ్యక్షమహోదయా, Justice కి సంబంధించిన ఒక విషయముచెప్పి తరువాత తైల్పుమీద మాట్లాడుకాను. రామగుండం గనులలో మన్నేపల్లి రాజ్యం అనే అతనిని హత్యచేయడం జరిగింది. జనవరిలో జరిగినప్పటికీ పోలీసులు ఆచూకీ తీయలేకపోయారు. పోలీసుల శక్తి సామర్థ్యాలను అడేవనిగా పొగుడుతున్నారు. కాని డబ్బున్నవారికి అన్యాయము జరిగినపుడే ఉపయోగిస్తోంది కాని మీదవారికి అన్యాయము జరిగినపుడు సహాయము పడడము లేదు అని చెప్పక తప్పదు. కల్లు కేసులు రావడమువల్ల సబ్ తైల్పు over-crowdగా వుంటున్నది. Latrines వగైరా సౌకర్యాలను సంస్కరించాలని గత పర్యాయము కోరడం జరిగింది. కాని ఇంతవరకు పూనుకోలేదు. కాబట్టి ఇప్పుడయినా శ్రద్ధ తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. 20 సంవత్సరాలు తైల్పులో అనుభవించినవలసినవారి విషయములో ఎక్కువగా farewells ఇవ్వడం, బంధువులు చూడడానికి interviews ఇవ్వడము చాల తక్కువగా వున్నది అని complaints వున్నవి. అందుకు సంబంధించి బయటవున్న పోలీసుల పెర్మిట్ కాకుండా Jail warder certificate పైన చూడాలని మనవిచేస్తున్నాను. సెంట్రల్ తైల్పులో మందులు, blankets ఫైదీలకు ఇవ్వక అమ్ముకొంటున్నారు. టి.వి లాంటిది వచ్చినప్పుడు ప్రత్యేక సదుపాయాలు లేవు. పీటన్నింటివిషయములో శ్రద్ధతీసుకోవాలని కోరుతున్నాను. పెద్ద తైల్పులో Canteens ఏర్పాటు చేయాలని చుట్ట, బీడి, అగ్గి పెట్టెలు, తినుబండారాలు ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాను. గుడ్డలు తగినన్ని supply చేయలేకపోతే స్వంత డబ్బుతో కొనుక్కొని తెచ్చుకొనే అవకాశం ఒక మేరకు అయినా ఇవ్వాలని కోరుతున్నాను. సెంట్రల్ తైల్పునుంచి ఫైదీలను 11 గంటలకు విడిచిపెడుతున్నాడు. వారు పని పూర్తిచేసుకొని రైల్వేస్టేషనుకు పోయేటప్పటికీ ఒంటిగంటన్నర అవుతున్నది. ఆ రోజున trains వెళ్ళిపోవడము మూలముగా వారికిచ్చిన railway pass తరువాత రోజు ప్రయాణంచేసి pass ని ఉపయోగించుకోడానికి వీలులేకపోతున్నది కాబట్టి తరువాత రోజుకూడ pass పైన ప్రయాణముచేసే అవకాశము కల్పించాలి. ఫైదీల వైతిక ప్రమాదాన్ని పెంచడానికి శ్రద్ధ తీసుకోవాలి. వైతిక ప్రమాదముపైన experts చేత ఉపన్యాసాలు ఇప్పించడము, ఫైదీలలోనే మంచివిషయాలపైన debates జరిపించడము చేయాలి. తైల్పునుంచి విడుదల పొందినతరువాత వారందరికీ ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించాలని కొందరు నభ్యులు చెప్పారు అది విపరీతమైన కోరిక. కాలేజీలో డిగ్రీలుపొంది conduct and character సరిగా వున్నవారే చేలాది సంఖ్యలో నిరుద్యోగులుగా

వున్నారు. మన ప్రభుత్వము యొక్క దివాలా అర్థిక విధానాలు వారందరికీ వృత్తి కల్పిస్తుందని అనుకొనడంలేదు. సెంట్రల్ ట్రైబ్యులో non-official committees ని ఏర్పాటు చేస్తున్నారు. ఎప్పుడూ ట్రైబును visit చేసిన పాపాన పోవడంలేదు. ట్రైబిలలోనే ట్రైబిలు ఎన్నుకొన్న కమిటీలకు సూచించుచుంటుంటు చైర్మన్ గా వుండి, సమావేశాలను conduct చేసి చారి సాధక కాధికాలను విని redress చేయాలని వుంది. ఆ కమిటీలు కాగితముపైనే function అవుతున్నవి కాని వాస్తవములో జరగడములేదు. ఈ విషయములో తగిన శ్రద్ధ తీసుకోవాలని కోరుతున్నాను.

శ్రీ సి. డి. నాయుడు : (చిత్తూరు) అభ్యుదయ, జ్యూడిషియల్ ను ఎగ్జిక్యూటివ్ నుండి సెవరేట్ చేసిన తరువాత మన రాష్ట్రంలో లా ఎడ్వినస్ట్రేషన్ అత్యుత్తమస్థాయి పొందిందని చెప్పాలి. ఈ ఎడ్వినస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ ఉత్తమస్థాయిలో వున్ననాడే వ్యక్తులయొక్క హక్కులు కాపాడగలమని నేను అనుకొంటున్నాను. కాని ఈనాటి పరిస్థితులలో సామాన్య జనానికి లిటిగేషన్ చాలా కాస్ట్ లి అవుతున్న విషయం అందరికీ తెలుసు. సంవత్సరం సంవత్సరానికి స్టాంప్ డ్యూటీ మొదలు, వకాలక్ మొదలు అన్నీ పెంచడంవల్ల అంతా కాస్ట్ లి అవుతున్నది. కాబట్టి సామాన్య జనానికి పనికివచ్చే విధంగా ఫీ లిగల్ ఎయిడ్ సొసైటీస్ ప్రతి కార్ ఎసోసియేషన్ లో ఏర్పాటుచేసి, ఒక పానల్ ఆఫ్ ఎడ్వకేట్స్ ఏర్పాటుచేసి ఫీ లిగల్ ఎయిడ్ సొసైటీ తరపున ఆ ఆ ఎడ్వకేట్స్ కు పెడ్యూల్ ఫీజ్ ఇప్పించి పేదవారికి అవిధంగా సహాయపడాలని కోరుతున్నాను. ఇండిపెండెంట్ జ్యూడిషియరి ఈ రాష్ట్రంలో వుండాలంటే పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్స్, ఎడిషనల్ పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్స్, జ్యూడిషియల్ సెకండ్ క్లాస్ మేజిస్ట్రేట్స్ ను ఎప్పాయింట్ చేయడంలో ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి జోక్యం వుండకూడదు. దానికి యిద్దరు ప్రొఫెస్సర్లు, ముగ్గురు డిప్యూటీ ప్రొఫెసర్లు ఒకకమిటీగా ఏర్పాటుచేస్తే మొత్తం జూడిషియల్ డిపార్టుమెంట్ లో వుండే ఉద్యోగులనుకూడా వారు నియమించే ఏర్పాటుచేస్తే నిజమైన ఇండిపెండెంట్, డిస్ ఇంటరెస్టెడ్ జ్యూడిషియల్ డిపార్టుమెంటు ఈ రాష్ట్రంలో ఏర్పాటు అవుతుందని నా ఉద్దేశం. డాక్టర్స్, ఇంజనీర్స్ ప్రభుత్వానికి ఎటువంటి ననక్ ఫీజ్ చెల్లించటంలేదు. ఇదివరకు 700 వున్నదానిని ఇప్పుడు 250 రూపాయలకు తగ్గించారు. కాని ఎడ్వకేట్స్, పశీల్స్ 250 రూపాయలు ఎందుకు చెల్లించాలో నాకు అర్థం కావటంలేదు. పశీలు ప్రొఫెషన్ దురవస్థలో వుంది. ఎడ్వకేట్ గా ఎన్రోల్ అవటానికి ముందు 250 రూపాయలు తీసుకోవటం అన్యాయమని; దానిని రద్దు చేయాలని నేను ప్రభుత్వానిని కోరుతున్నాను. శాసనసభలో చేసే చట్టాలు, సవరణలు, రూల్స్ అన్నీ ఎప్పటికప్పుడు ఫ్రీగా కార్ ఎసోసియేషన్స్ కు ఇప్పించాలని కోరుతున్నాను. సాధా

రణంగా కోర్టులలో ముఖ్యంగా క్రిమినల్ కోర్టులలో చాలా ఆలస్యం జరుగుతున్నది. ప్రభుత్వం ప్రాసిక్యూషన్ లో విట్ నెస్ తీసుకురాకుండా అనేకపాట్లు వాయిదా వేసి ముద్దాయిలను కష్టపెడుతున్నారు. అందుచేత క్రిమినల్ రూల్స్ లో 99 వ రూల్ ను ఎన్ ట్ల యి చేసి ఆ ముద్దాయిని ఎక్సిట్ అయినా చేయించాలి. లేదా సివిల్ కోర్టులలో వుండే కోర్టు క్రిమినల్ కోర్టులలో వుండేటట్లు ప్రభుత్వం ఏర్పాటు చేయాలని మనవిచేస్తున్నాను. ప్రజారాజ్యం నఫలం కావాలంటే మేజర్ పంచాయితీలో ఎడ్యుకేట్ కమ్ జడ్జిగా ఒకరిని ఎప్పాయింట్ చేసి పరిపాలనావిధానం స్వీకరించేయాలని నేను కోరుతున్నాను. ఈనాడు ప్రతిరాని యొక్క విలువ పెరిగింది కాబట్టి మునిసిప్ కోర్టు యొక్క జ్యూరిస్ డిక్షన్ 45,000 నుండి వదిలేవలసరకు పెంచితే బాగుంటుంది. దేశంలో న్యాయం జరగాలంటే, చట్టరీత్యా న్యాయధర్మాలు సమాజంలో నెలకొల్పాలంటే ఆనరరీ మెజిస్ట్రేట్స్ ను రద్దు చేసి జ్యూడిషియల్ సెకండ్ క్లాస్ మెజిస్ట్రేట్స్ ను, గ్రాడ్యుయేట్ ను ఎప్పాయింట్ చేయాలని కోరుతున్నాను. ముఖ్యంగా స్టూల్ కాజ్ కోర్టులలో పీసీ, ఎడ్జి క్యూబస్ న్ లో ఎమీ రసీదులు లేకపోవటవల్ల, ఎన్ డార్ మెంట్స్ లేకపోవటవల్ల నత్తల దూరం అవుతున్నది. సెషన్స్ వోల్స్ నకు ప్రాముఖ్యం వచ్చేవిధంగా సెషన్స్ వోల్స్ యాక్ట్ ను సవరించాలని కోరుతున్నాను. సెకండ్ క్లాస్ మెజిస్ట్రేటుకు 90 పర్సెంటు కేసులు ప్రాహివిషన్ కి సంబంధించినవని ఆందరకూ తెలుసు. ప్రాహి విషన్ ను ఎన్ టైన్ డిపార్టుమెంటుకు అప్పగించినవరకూ ముద్దాయిని ఆన్ డ్యూ ఇన్ స్ట్రాయన్స్ కొయ్యెన్ వల్ల నిర్బంధంవల్ల ప్లేట్ మెంట్ ను రికార్డు చేయించి రాఖలు చేయటంవల్ల నిజమైన న్యాయం, జరగటంలేదు. విచారణ కాలంలో కోర్టులో డిస్ ఇంటరెస్టెడ్, ఇండిపెండెంట్ ఎవిడెన్స్ వుండి, పంచాయితీదార్లు కోర్టుకు వచ్చి కాక్ష్యం చెప్పిననాడే న్యాయం జరుగుతుంది. డిప్టీ క్లకర్స్ ఎప్పాయింట్ మెంట్ కూడ బార్ నుండి మూడింట ఒక్క భాగం జడ్జెస్ ను డై రెక్టుగా రిట్రాట్ చేయడానికి ప్రభుత్వం తగు సవరణ తీసుకురావాలని కోరుతున్నాను. జ్యూడిషియల్ డిపార్టుమెంట్ లో పనిచేసే చిన్న చిన్న ఉద్యోగస్థులకు ప్రమోషన్స్ లేవు. కాబట్టి వారిలో ప్రతి ఒక్కరికి కనీసం గృహవసతి అయినా కల్పించాలని కోరుతున్నాను.

ఇక, జైల్లుగురించి ఒకటి రెండు విషయాలు చెప్పి ముగిస్తాను. తైళ్ళలో ఆన్ డర్ బ్రయల్ ప్రెజెన్స్ నకు ముఖ్యంగా ఆనరబుల్ ట్రీట్ మెంట్ ఇప్పించాలని, ఓపెన్ ఎయిరు కైళ్ళ స్థాపించాలని, రిఫర్మేటరీ థియరీ ఆఫ్ పనిష్ మెంట్ కు ప్రాధానం ఇస్తూ ఓపెన్ జైల్లు స్థాపిస్తే బాగుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. జైలు డిపార్టుమెంటులో ముద్దాయి వున్నంతకాలం పోలీసు డిపార్టు

మెంటుయొక్క తోకల్లం వుండకూడదు. తైలు డిపార్టుమెంటువారే ముద్దాయిని కోర్టుకు రప్పించాలి. కన్స్ట్రక్టివ్ చాలామంది అనేక సందర్భాలవల్ల, అనేక అవస్థల వల్ల, అనేక పరిస్థితులలో తైళ్ళకు వస్తారు కాబట్టి ప్రభుత్వం కొన్ని తెగలవారికి సంవత్సరానికి ఒకసారై నా పెరోల్ ఫెసిలిటీస్ కలుగచేయటానికి ప్రయత్నించాలని మనవి చేస్తున్నాను. తైళ్ళలో కన్స్ట్రక్టివ్ కష్టపడి వస్తువులు తయారు చేస్తున్నారు. కాబట్టి తైళ్ళలో తయారైన వస్తువులు అమ్మినవాటిమీద వుచిన ఆదాయాన్ని, ఆ లాభాన్ని వారికుటుంబసభ్యులకు ఇవ్వించాలని, వారికే తీలాయించాలని కోరుతూ సెలవు తీసుకోంటున్నాను.

శ్రీ దామోదరరెడ్డి (పార్సంగర్) : అధ్యక్షా, న్యాయశాఖామూఖ్యులు ప్రవేశ పెట్టిన డిమాండును చేసు హృదయపూర్వకంగా విలపించుకొన్నాను. చూడవలసివచ్చేది చాలామందిని చంపేయడం కాదు. ప్రతి సంవత్సరం ఈ తైళ్ళకు దాదాపు 80 లక్షలు ఖర్చు పెడుతున్నాము. భారతదేశమే వీధిదేశం. అందులో ఆంధ్రదేశం వ్యవసాయక మైన దేశం. ఇటువంటిచోట-8, 7 వేలమంది తైలీలను ఒకచోట వుంచడం శోచనీయం. వీటిని self-sufficient గా ఎలా చేయాలనే విషయం చెప్పదలచుకొన్నాను. మంత్రిగారు తమ ప్రసంగంలో నాగార్జునసాగర్ వద్ద open air jail స్థాపిస్తామని సెలవిచ్చారు. అక్కడ 2½ miles canal శ్రవ్వవచ్చును. ఒక వెయ్యి మంది తైలీలను అక్కడ పెట్టవచ్చునని అన్నారు. 3½ మైళ్ళు canal ప్రవీణం అవుతూనే ఉంటుంది లాభం రావాలదు. అక్కడ ఇప్పుడు నీరు వలలో ఉన్నాడు. దాదాపు 4, 5 వేల ఎకరాలు acquire చేసి అక్కడ mechanised farming చేసి వాటిని self-sufficient చేయజాలుతాము. ఒక సామాన్యురైతు పెట్టుబడి పెట్టే పరిస్థితిలో తనకుటుంబాన్ని సరిపోషణ చేసే పరిస్థితిలో ఉన్నప్పుడు దాదాపు వెయ్యిలైలీలను నాగార్జునసాగర్ వద్ద పెట్టి మనము దానిమీద ఖర్చుపెడుతున్నామా అంటే లేదు. అందుకుగాను భూమిని acquire చేసి, నవీన వద్దాలుగా వ్యవసాయంచేసి ఎక్కువ produce చేసి, మంచి విత్తనాలు produce చేసి, రైతులకు భోజనానికి సరిపోయేంతటి తిండిని ఉత్పత్తి చేయజాలుతారు. దీనితోసాటు అక్కడ కోళ్లపెంచి, dairy farming పెట్టి, దానివల్ల లాభముగడించి తద్వారా దానిని self-sufficient గా చేసే అవకాశం ఉన్నది. అదేవిధంగా మౌలానీ వ్యవసాయ కాలనీవద్దకూడా వ్యవసాయము, తోటవని, కూరగాయలు ఇక్కాంటిని చేస్తున్నారు. కాని అక్కడ పశ్చే produce వల్ల, దానిని expenditure meet చేసే పరిస్థితులలో లేరు. ఒకరైతు ఒకచోట పెట్టుకొని ఈ దేశములో బ్రతకజాలుతాడు. అటువంటి పరిస్థితులలో ఇంతమంది తైలీలను ఇంత పెద్ద పెట్టుబడి పెడుతూ వారిని పోషించలేమంటే చాలా విచారకరము.

Courts విషయం కొద్దిగా చెప్పదలచుకొన్నాను. మంత్రిగారు ప్రప్రథమం గానె ఈ emergency condition లో buildings కట్టే పరిస్థితిలో లేమని నెలపు ఇచ్చినారు. కాని ఇక్కడ City Civil Court building లో 4, 5 రోజులు వర్షం పడుతున్నప్పుడు, ఆ Magistrate కాగితాలు ముడుచుకొని కూర్చోవలసివస్తున్నది. కనుక ఆ court building ను ప్రప్రథమంగా బాగుచేయ వలెనని మీద్యారా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతున్నాను. అదేవిధంగా హైదరాబాదు District Courts రాజా చందూలాల్ దర్బార్ లో, సర్ క్లష్ట్రప్రసాద్ buildings లో ఉన్నాయి. ఆ buildings కూడా చాలా హిస పరిస్థితులలో ఉన్నాయి. ఇప్పుడో అప్పుడో కూలిపోయే పరిస్థితిలో ఉన్నాయి. కనీసం ఈ రెండు courts వేరే buildings లోకి shift చేస్తే బాగుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను.

తరువాత 107, 146 sections ను ఇప్పుడు Deputy Collector గారు చూస్తున్నారు, వీటికింద వచ్చేకేసులు అంత చురుకుగా dispose కావడం లేదు. Munsiff Magistrates కు, తాలూకా level లో ఎక్కువ వదిలేదు. కనుక వార్లకు వీటికి సంబంధించిన ఆధికారాలు ఇస్తే బాగుంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. అదృశా, ఈ tenancy cases ను మాల్ హాజేదార్లు తొందరగా dispose చేసే పరిస్థితిలో లేరుగనుక ఈ tenancy cases ను land disputes ను Munsiff Courts కు అప్పజెప్పితే చాలా చురుకుగా పరిష్కారమవుతుందని, న్యాయం జరుగు తుందని చెప్పకూ ఇంతటికో నెలపు తీసుకొంటున్నాను.

శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథం : అదృశా, Law Minister గారు ఈ Demand ప్రవేశపెడుతూ, ఒక నుత్తరము ఇచ్చారు. ఆ విధంగా ఒక new feature introduce చేశారు. అందుకు వారిని congratulate చేయాల్సి. క్రిందటిసారి, బడ్జెట్ సమావేశములో raise చేసిన points పైన నేను తీసుకొన్నటువంటి action ఇది అని separate గా కొన్ని paragraphs వ్రాసినారు. ఇతర మంత్రులు కూడా ఆవిధంగా చేస్తే బాగుంటుంది. అయితే వారు అందులో వ్రాసినదంతా మేము ఒప్పుకొంటాము, సంకల్ప ప్రకరంగా ఉన్నదని కాదు. కాని ఆ వద్దటి చాలా మంచిది, చాలా ప్రశంసనీయమైనదని మనవిచేస్తున్నాను. అయితే, ఈ Jails Demand లో క్రిందటి సంవత్సరం చాలా బ్రహ్మాండమైనటువంటి చర్చ రాజమండ్రి జైలు విషయం గురించి జరిగింది. ఆ discussion తరువాత రాజమండ్రి జైలులో పరిస్థితులు చక్కబడినాయని చాలామంది అనుకొన్నారు. కొంత ఆవిధమైన అభిప్రాయము వుండవచ్చు. అందువల్ల ప్రత్యేకంగా ఆ విషయమై ఈ సంవత్సరం discussion

జరుగుతుందో లేదో తెలియదు. నేను ఈ విషయం మాత్రం, మనవి చేసుకొంటున్నాను. అక్కడ పరిస్థితులు ఏమీ కాగుపడలేదు. అప్పుడు పరిస్థితులు ఏలాగు ఉండినవో ఇప్పుడూ అలాగే ఉన్నవి. అయితే ఇప్పుడు అక్కడ జరిగించేమిటంటే, ఇది వరకు అక్కడి పరిస్థితులు కాగుపడకుండా వుండడానికి కారణమైనటువంటి ఒక విషయం మాత్రం వరంగలుకు transfer చేశారు. అందువల్ల ఇదివరకు రాజమండ్రి తైలులో ఏమేమీ జరిగినాయో, అవి ఇప్పుడు వరంగలులో జరుగుతున్నాయి అని మట్టుకు భోగట్టా తెలిసింది. కాని రాజమండ్రిలో పూర్వం మోస్తరుగానే, substantial quality of food దొరడం లేదు. అసలు నెలకు సరిపోయే rations వెళ్ళేటన్నదే, ఆ compound లోకి వెళ్ళేటటువంటి సందర్భంలో, సగమే వెళ్ళుతున్నాయనిన్నీ, జిట్టలు అన్నీ జయచే కొనుక్కొంటారనిన్నీ - లోపల ఉత్పత్తి అయ్యేది లేదు, అయినా చాలా తక్కువ అని అనుకొంటాను - ఆ కొనుక్కొన్నటువంటి జిట్ట చాలామట్టుకు లోపలికి వెళ్ళకుండా అవతలే పుటుండ్లనిన్నీ, sick prisoners కు చెందవలసిన dietary articles అన్నీ కూడా ఇకరుల ఉదరాలను సంతృప్తిపరుస్తూ వుంటాయని, ఈ విధంగా అక్కడి పరిస్థితులు చూమాలుగానే వున్నాయని తెలుస్తున్నది. అయితే అందులో కాగా కష్టకరమైన విషయాలు మాత్రం వరంగలుకు అక్కడనుంచి transfer చేసినటువంటి వాటితో పాటు అవి కూడా వెళ్ళాయని వింటున్నాము. ఇప్పుడు వున్నటువంటి భోగట్టా అది. ఇప్పుడు రాజమండ్రి తైలులో వున్న విషయాలు పైకి తెలియడం కష్టము. అవన్నీ కాగా తెలియాలి అన్నట్లయితే కేవలం ఆఫీసర్లు ఇచ్చినటువంటి reports మీద ఆధారపడకూడదు. కేవలం political prisoners ను మాత్రం చూచి సంతృప్తిపడి నందువలన ప్రయోజనంలేదు. అసలు సామాన్య శైలి దీనియొక్క పరిస్థితులు ఏవిధంగా వున్నాయో చూడడానికి ఒక ప్రత్యేక ప్రయత్నం చేయవలసియుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. అక్కడ ఎటువంటి quality food ఇస్తారు, లోపల విషయాలు ఏవిధంగా వున్నాయి. అవన్నీ తెలుసుకోడానికి ఒక ప్రత్యేకమైన non-official committee ని వేసినట్లయితే, అందులో విషయాన్ని జియటవడతాయి. లేక పోయినట్లయితే అంతా కాగానే వున్నదని అంటారు. మేము కూడా non-official visitors గా వున్న రోజులలో అంతా కాగానే వున్నదని అనుకొంటున్నవాళ్ళమే. ఏదీ కాగావున్నదో అదే చూసిస్తారు. మిగతావి చూపించమని గట్టిగా అడిగితే అసలే చూపించరు, ఒకవేళ చూపించడమే జరుగుతుందనుకొండి, ఏమవుతుంది! క్రిందటిసారి రాజమండ్రిలో అటువంటి వ్యవహారమే జరిగింది. తైలిలు ఈ భోగట్టా ఎవరికో చెప్పారని-కొంతమంది పెద్దవాళ్ళు అక్కడికి పోయినప్పుడు - తరువాత ఆ తైలిల అవస్థ ఏమైందో కనుగొన్నారు. అది మనకు తెలియడం చాలా కష్టం. అసలు

వారము రోజులకు జరిగేటటువంటి మామూలు Parade లో జైలు సూపరింటెండెంటుగారితో ఏదైనా complaint చేసినప్పటికీకూడా, వారు వెళ్ళిపోయిన తరువాత, ఆ Jailor గాని, Deputy Jailor గాని, వాడిని పెట్టులో వేసి చచ్చేటట్టు కొడతాడు; complaint చేసినందుకు. వాడికి ఒకప్పుడు గుడ్డలు ఉండవు, ఒకప్పుడు కంచం ఉండదు, లేక గొంగళి ఉండదు. అందుకు complaint చేస్తే, ఈ విధంగా వాడిని వివరీతంగా చంపారు. ఇది రాజమండ్రి జైలులో జరిగే విషయం క్రిందటి సారి ఇక్కడ debate అయినతరువాత అక్కడనుండి ఆ ఆఫీసరును transfer చేయడం జరిగింది. అందువల్ల అక్కడ prisoners కు జరిగే కష్టాలు అన్నీ ఇన్నీ కావు. నిఖరమైన భోగటా తెలియడం కష్టము. ఒక కమిటీని వేసినట్లయితే, అక్కడ dietary conditions, clothing conditions, living conditions సామాన్య prisoners కు ఏవిధంగా ఉన్నాయనేది తెలుస్తుంది. మంత్రిగారు ఒకమాట చెప్పారు. మీరంతాకూడా ఈ మోస్తరుగా చెప్పుతున్నారు. నిన్నుగాక మొన్న వేసు వెళ్ళి చూశాను. సుందరయ్యగారిని వీరందరినికూడా చూచినట్లుగా అని చెప్పారు. అక్కడ వారు మాట్లాడినప్పుడు, ఆ శ్రోతలలో వేసుకూడా ఒకడిని. వారు ఏమన్నారంటే, అక్కడ జైలులో ఉండేటటువంటి వరిస్థితులు చూచినట్లయితే, చాలామంది జైలులో వుంటే జాగంటుందని అనుకొంటారని యివ్వ ఆన్నారు. అది బాగానే వున్నది, ఆప్టసింపుప్రీ. కాని, detainees కు, అందులో మాలాంటి వారు ఎవరైనా వెళ్ళితే, అక్కడ ఇచ్చేటటువంటి treatment కున్న సామాన్య టైలీకు ఇచ్చేటటువంటి treatment కున్న చాలా difference ఉంటుంది. ఇక్కడ మేముపెట్టే గోల సామాన్య టైలీకు గురించిగాని, detainees గురించి కాదని వేసు మనవి చేస్తున్నాను. అందుచేత వరంగలు అయితేవేమి, రాజమండ్రిలో అయితే వేమి, అక్కడి పరిస్థితులు తెలుసుకోడానికి, ఒక non-official committee ని వేయవలెనని ప్రార్థిస్తున్నాను. తరువాత మామూలుగా Superintendents అంతమంది వుంటువుండగా, ఒక U.D.C. ని మెల్లగా వేశారట. అది temporary అని అనవచ్చుననుకోండి. Temporary అయినా Rules ప్రకారంగా promotion కు అర్హత అయినవారు, వై వారు వుండగా, అటువంటివారిని వేయడంవల్ల, న్యాయంగా రావలసినవారికి చాలా ఇబ్బంది అవుతుంది. అది పెద్దవాళ్ళకు పోవలసి నది. ఆ విధంగా ఎందుకు చేశారో గమనించవలసియున్నది. ప్రొటేషన్ గురించికూడా కొంత చెప్పారు. ఇది ఈ కాలంలో ఎంతవరకు కాచాలో, ఇప్పుడున్న అఫీసర్స్ సక్రమంగా పని చేస్తున్నారో లేదో, దానివల్ల ఏమాత్రం లాభం నష్టం కలుగుతున్నదో—యీ విషయాలు తెలుసుకొనటానికి వేసు ఇంచాజ్ మనవిచేసిన కమిటీకి వేసినట్లయితే జాగుంటుంది. ఇది ఆ కమిటీకి అప్పగించవలసినదని మనవిచేస్తున్నాను.

మనం శాసనసభ్యులముగా ఇక్కడ కూర్చున్నాము. శాసనసభ చాలా సుప్రీమ్ పవర్ కలదని మనం అనుకుంటాము. కాని మనకు సుప్రీమ్ పవర్ ఎంతవరకు ఉన్నది? మనం ఎంత గొప్పవాళ్ళము? మన లా పాస్ చేసేవంకు గొప్పవాళ్ళము. ఆ తర్వాత ఆ లాకు వున్న గతేమిటి? లా డిపార్ట్ మెంట్ కు వున్నటువంటి స్టేట్స్ ఏమిటి? ముఖ్యమంత్రిగారు ఇండాక చెప్పారు. “కమ్యూనిస్టు ప్రజనర్స్ విషయమై ఇప్పుడు చర్చకు వస్తుందేమో, అది లా మినిస్టర్ డీల్ చేయటంలేదు; నేను డీల్ చేస్తున్నాను. కాబట్టి రేపు అది రెయిజ్ చేస్తే బాగుంటుంది” అని వారు ముందుగానే నోటీసు ఇచ్చారు. నేను ఇది ఎందుకు మనవిచేస్తున్నానంటే—అసలు లా డిపార్ట్ మెంట్ కు, లా మినిస్టర్ కు ఏమీ స్టేట్స్ లేదు. “(లెజిస్లేచర్ ఈజ్ హయ్యెస్ట్ బాడీ ఇన్ ది లాండ్) Legislature is the highest body in the land” అని మనం చెప్పినపుడు—మనం లా డిపార్ట్ మెంట్ ను స్పెంగ్ డెన్ చేసి, దానిని గౌరవమైన స్థానంలో పెట్టినట్లయితే మనం నిజానికి శాసనసభను గౌరవం చేసినట్లు అవుతుంది. కాని, ఇప్పుడు లా మినిస్టర్ కు స్టేట్స్ లేదు. లా డిపార్ట్ మెంట్ కు స్టేట్స్ లేదు. లా సెక్రటరీకి అసలు స్టేట్స్ లేదు. ప్రొజెక్ట్ జడ్జి అవటానికి తగిన స్టేట్స్ వున్నవారిని లీగల్ సెక్రటరీగా వేసుకోవాలి. “లీగల్ డిపార్ట్ మెంట్ లో జ్యూనియర్ ఆఫీసర్స్ వుంటారు. ప్రొజెక్ట్ జడ్జిలు రెంటు చేస్తారు కాబట్టి మేము వీళ్ళకు ఏమీ పవర్స్ ఇవ్వము” అని చెప్పి, హోమ్ డిపార్ట్ మెంట్ వారు ఈ పవర్స్ అన్నీ తామే తీసుకోవటం మాయాలు అయినది. లీగల్ డిపార్ట్ మెంట్ ను స్పెంగ్ డెన్ చేసి, లీగల్ సెక్రటరీకి చాలా ప్రాయర్ స్టేట్స్ ఇచ్చి, ప్రొజెక్ట్ జడ్జిస్ ఎపాయింట్ మెంట్ మొదలుకొని మొత్తం ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ అంతా యీ కాబుక్రింద పెట్టి, యీ లా డిపార్ట్ మెంట్ ను జ్యూడిషియల్ డిపార్ట్ మెంట్ అని పెట్టి—యీ పనులన్నీ దీనికి ట్రాన్స్ ఫర్ చేసినపుడే యీ లెజిస్లేచర్ ను గౌరవించినట్లు అవుతుంది. అంతేగాని, లా పాస్ చేసేంతవరకే మీ టటు—తర్వాత ఇదంతా ఏమీ స్టేట్స్ లేని ఒక చిన్న డిపార్ట్ మెంట్ కు ఇస్తాము—అని చెప్పే విషయం బాగుండలేదు. ఈ విషయంలో ఒక మాత్రమైన పంథా మన గవర్నర్ మెంట్ ఆలోచిస్తే బాగుంటుంది. మనం ఒక స్టేట్ లా కమిషన్ ను వేళాము, ఆ రిపోర్ట్స్ మాకు ఇవ్వవలసిందని క్రిందటివారు కోరాము. నేటివరకు ఆ రిపోర్ట్స్ మాత్రమే ఇవ్వలేదు. అందులో ఏమంత రహస్యాలు ఉన్నవి? లా కమిషన్ వేళానుంటారు అక్కడ ఏమీ జరుగుతోందని మేము అడిగితే అది లా కమిషన్ కు రిఫర్ చేశామంటారు, లా కమిషన్ రిపోర్ట్స్ మాకేమీ ఇవ్వరు. అచ్చు అయినవి ఇవ్వరు. పరిశీలనలో ఉన్నవికూడ ఇవ్వరు. అవి తప్పకుండా మాకు అందజేయవలెనని మనవి చేస్తున్నాను. ఆల్ ఇండియా లా కమిషన్ వారు చేసిన ఒక ప్రత్యేకమైన ముఖ్యమైన సంస్కరణ

వున్నది. అందులో జడ్జిలను మూడోవంతువరకు ఒక రాష్ట్రంనుండి ఒక రాష్ట్రానికి ట్రాన్స్ఫర్ చేయాలని చెప్పారు. దానిని వెంటనే అమలు జరపటానికి మన గవర్నరు మెంట్ శ్రద్ధ తీసుకోవాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఒక రాష్ట్రం కాలూకు మనిషిని చీఫ్ జస్టిస్ గా ఉంచకుండా, మరో రాష్ట్రానికి పంపించటం చాలా మంచిది; వాంఛ నీయమైనది; అనేక కార్ అసోసియేషన్స్ అడుగుతున్నది; అనేక రాష్ట్రాలలో ఇటు వంటి వాంఛ ప్రస్తుతం ఆవుతున్నది; అని నేను మనవిచేస్తున్నాను. అధ్యక్షా, తమకు జ్ఞాపకం ఉండవచ్చును. రాజగోపాలాచారిగారు గవర్నర్ జనరల్ గా ఉన్నప్పుడు అలహాబాద్ ప్రాజెక్టులో ఒక జడ్జిని రిమూవ్ చేశారు. ఎందుకు రిమూవ్ చేశారంటే—మనకు ఆ ఫెడ్ యే జయింపబడింది కాని, దాని కాలూకు ప్రాసీడింగ్స్ మనకు తెలియలేదు. ఆ ప్రాసీడింగ్స్ ప్రతి చీఫ్ జస్టిస్ కు పంపిస్తే చాలా కాగుంటుంది. ఒక ప్రాజెక్టు జడ్జి ప్రత్యేకంగా ఒక లాయర్ అయితే అవుతున్న కేసుల పక్షమే తీర్పు చేస్తున్నాడని కంప్లయింట్ వెళ్ళటంవల్ల, అతడు పార్షియాలిటీ చూపించాడనిచెప్పి అతడిని తీసివేయటం జరిగింది. అంత వున్నకమైన స్టాండర్డ్—రెఫ్యుజేషన్—మెయిన్ టెయిన్ చేయవలసిన కార్యక ప్రతి ప్రాజెక్టుమీద ఉన్నది. మన లెజిస్లేచర్—ఎగ్జిక్యూటివ్—కూడ వారికి అటువంటి అవకాశం ఇవ్వాలి. ఆల్ ఇండియా లా కమిషన్ వారు ఒకచోట చెప్పారు. ప్రాజెక్ట్ జడ్జెస్ యొక్క రెఫ్యుజేషన్ ఏవిధంగాకూడ సఫర్ కాకూడదు—నిజానికి వారు న్యాయానికి మానవతతో వరంలాంటివారు. అన్ స్వర్సింగ్ జస్టిస్ గా వుండాలి. పీఠంగా అగ్నిహోత్రంలాంటి వారు అన్ని కాలం మనందరికీ కలగాలి. ఆల్ ఇండియా లా కమిషన్ వారు తమ రిపోర్టులో ఒక విషయం వ్రాశారు. ప్రాజెక్టు ఎప్పుడూ కన్ఫిడెన్స్ మెయిన్ టెయిన్ చేసుకొంటూ, పబ్లిక్ లో రిఫ్యుజేషన్ కలిగివుండడం చాలా ముఖ్యము. Judges of High Court should appreciate the need for certain reserve and restraint in their social life. మద్రాసు ప్రాజెక్టు ప్రధమ చీఫ్ జస్టిస్ తమ ప్రధమ ఉపన్యాసంలో (ప్రాజెక్టు ఆరంభం చేసినపుడు) ఈవిధంగా చెప్పారు—(వికాఫ్ ఫియర్ ఆర్ ఫేవర్ టు ఆల్ మేనర్ ఆఫ్ సబ్జెక్ట్స్) 'without fear or favour, to all manner of subjects' నేను న్యాయం చేస్తానని ఓత్ తీసుకొన్నాను. నేను వున్నంతవరకు పబ్లిక్ కాన్ఫిడెన్స్ ఎప్పుడూకూడ రిమైన్ చేసుకోవటానికి నేను సర్వయత్నాలు చేస్తాను. (సో, గాడ్ మె హెల్ప్ మి) 'So, may God help me' అని చెప్పారు. ప్రతి ప్రాజెక్టులో ప్రతివారు ఆ మోస్తరు దీక్షతో వుండాలి. ఇండియాలో వున్న ప్రాజెక్టులన్నీకూడ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇన్ ఫ్లయెన్స్ లేకుండా లెజిస్లేచర్ ప్రెజర్ లేకుండా, ఎవరి ప్రెజర్ లేకుండా దైవం మొహంచూసి, న్యాయదేవతయొక్క మొహంచూసి కాము యావత్తు కార్యక్రమం నడి

విస్తున్నారు అనే కీర్తి మనఅందరికీ వచ్చేలాగా భగవంతుడు మనకు సహాయం చేయుగాక—అని నేను మనవి చేసుకొంటున్నాను. లా మినిస్టర్ గారు ఇదివరకు మనకు ఒక వాగ్దానం చేశారు. తాను మినిస్టర్ గా వున్నంతవరకు లెజిస్లేచర్ లో హైకోర్టు వదలి ఏదీ తీసేయకుండాను—లెజిస్లేషన్ వర్క్ ఊస్ట్ చేసే జ్యూరిస్ డిక్షన్ ఎక్స్ క్లూడ్ చేసే ప్రొవిజన్స్ ఏవీ వుంచము అన్నారు. ఒకదానిలో—ఆ మాట ప్రకారం చేయగలిగారు. కాని కర్వాక వచ్చిన లెజిస్లేషన్ లో ప్రతివోట ఆ మాట నిశ్చయం లేకపోతున్నాయి. కాబట్టి మంత్రివర్గం యావన్మందికి మనవిచేస్తున్నాను. ఈ రోజు ఒకరు అధికారంలో వుంటారు. రేపు మరొకరు అధికారంలో వుంటారు. ఈ జన రేషన్ పోతుంది; మరొక జన రేషన్ వస్తుంది. కాని, నవ్యమైన కావ్యకమైన ప్రమాణాలను మనం నెలకొల్పవలెను. హైకోర్టులకు జూరిస్ డిక్షన్ లేకుండా చేయటము, తగ్గించటము అన్నది ప్రజాధర్మానికి, ప్రజాస్వామ్యానికి చాలా విరుద్ధమని నేను మనవిచేస్తున్నాను. కాననం చేయవచ్చును, కాననం ప్రకారమే మేము చేస్తున్నామని అనవచ్చును. నిజమే. కాన్ స్టిట్యూషన్ లో—లెజిస్లేచర్ ఈ పనులు చేయవచ్చును—అని మనకువరకే ఇచ్చారు. ఆ అధారిటీ వున్నకొని హైకోర్టుయొక్క జూరిస్ డిక్షన్ కాని, మిగిలిన కోర్టులయొక్క జూరిస్ డిక్షన్ గాని రాసురాను తగ్గించటం ఏమీ మంచిదికాదు. మొన్న మనం పాస్ చేసిన లెజిస్లేషన్ లో అటువంటి ప్రొవిజన్స్ అన్నీ ఉన్నవి. రాసురాను వీరిగ్రమైన వాతావరణం ఇప్పుడు సృష్టిచేకారంటే—కోర్టులన్నవి పనికిరానివని, జడ్జిలు అన్నీ అలస్యం చేస్తారని, మన ఎగ్జిక్యూటివ్ యే చాలా న్యాయం చేస్తుంది అనేటటువంటి ఒక వాతావరణంలో మినిస్టర్స్ జవాబులు ఇస్తారు. “ఏమండీ? ఈ మోస్తరుగా చేశారు? కోర్టులకు ఇవ్వకూడదా?” అని ఎవరైనా అడిగితే “రెవిన్యూ డివిషన్స్ చాలా కష్టమండీ. కోర్ట్స్ లో దీటి అయి పోతాయి” అని మినిస్టర్ గారు అంటారు. ఆ కారణం కొన్ని విషయాలలో నవ్యం కావచ్చును. కొన్ని విషయాలలో నవ్యం కాకపోవచ్చును. ఎప్పుడైతే ఎగ్జిక్యూటివ్, లెజిస్లేచర్, జ్యూడిషియరీ అని పేరు చెప్పామో, అప్పుడు మనం న్యాయం చేస్తున్నామా లేదా అని చూసే హక్కు జ్యూడిషియరీకి ఇచ్చినపుడే ప్రజానికం యావత్తు తమకు న్యాయం జరగటానికి ఇండి పెండెంట్ జ్యూడిషియరీ ఉండని, నిర్భయంగా వుండగలదు. అటువంటి ధైర్యం, ధీమా ప్రతి మనిషియొక్క హృదయంలో కలిగించినపుడే అది నిజమైన ప్రభుత్వధర్మం అవుతుంది. లేకపోతే ప్రభుత్వంయొక్క అధర్మం అవుతుంది. ఈనాడు ప్రజలకు న్యాయం చేసే అవకాశం, మనకు కావలసిన న్యాయం తెచ్చుకొనే అవకాశం, సెక్రటేరియట్ కు ఇస్తున్నారు. ఇది న్యాయమైనదికాదు. లా డిపార్ట్ మెంట్ ను, లీగల్ సెక్రటేరియట్ ను స్ప్రెంగ్ రెస్ చేయాలి. మనం ఇక్కడ పాస్ చేసిన లాస్ యొక్క న్యాయాన్యాయాలు చూడటానికి తగినటువంటి స్టేట్స్ వుండేటట్లు ఆ డిపార్ట్ మెంట్ ను తయారుచేయాలి. అంతేగాని

సత్ స్టాండర్డ్ డిపార్ట్ మెంట్ గా ఒక డిపార్ట్ మెంట్ పెట్టి, వారికి ఏమీ హక్కు లేకుండా చేయటం సరైనది కాదు. ఇది సరిగా వున్నదో లేదో చూడమని ఒక కాగితం పంపిస్తే “ఇది సెక్షన్ 78 ప్రకారం ఉంది; లేదా, ఇది కొంచెం సవరించాలి” అని చెప్పటంగాని — లేదా “నాకు యీ పనిచేయాలి కాబట్టి అటువంటి రిజిస్ట్రేషన్ డ్రాఫ్ట్ చేయమని” చెబితే డ్రాఫ్ట్ చేయటంగాని వారి పని అయితే — నిజానికి దానివల్ల ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ జస్టిస్ సఫర్ అవుతుందని నేను వేరే చెప్పనవసరం లేదు. దేశంలో యిప్పుడు judicial administration కూడా executive minded అయిపోయింది. Tribunals చేయాలనేట్లయితే administration of justice వో సంబంధం వున్నటువంటి tribunals గాక, judicial qualification వున్నప్పటికీ కూడా executive mind develop అయిపోయేలాగా ఒక ivory tower లో పెట్టారు. ఈమధ్యనే వచ్చింది. తమకు జ్ఞానం వుండే వుండవచ్చు. అదృష్టంచేత ఆ proposal పండిట్ జవహర్ లాల్ నెహ్రూగారు మానుకున్నారు. Law Minister Attorney General కూడా ఒక ఆఫీసే. Combined చేస్తాము అన్నారు. అక్కడ అంత పెద్ద వున్నత స్థాయిలోనే కాగా executive concentration of power కోసం ఒక విధానం పట్టుకున్నట్లయితే వారిని అనుకరించే మన రాష్ట్రంలో అటువంటి విధానం వుండడంలో ఆశ్చర్యంలేదని మనవిచేస్తున్నాను. మంచిలో మనం Prime Minister గారిని అనుకరించవచ్చును గాని అయిన తప్పుచేసినవాటిలో అనుకరించడం న్యాయంకాదు. Legislation ద్వారా ప్రజలయొక్క welfare కోసం ఏ policy laid down చేస్తామో అవన్నీ మన హక్కు. వాటిని interpret చేసేది వాళ్ళు. అమలు పరచేది న్యాయంగా వున్నదా లేదా అని చూసేది executive. మనయొక్క rights మీద వాళ్ళ encroach చేస్తున్నారా లేదా? అని చూసేటటువంటి హక్కు judiciary కి ఎంత వేగిరం restore చేస్తే అంత ప్రజారాజ్యం వున్న సంస్థాపన చేసినటువంటివాళ్ళము అవుతామని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ విషయమై ప్రత్యేకంగా కమిటీనివేసి independence వచ్చిన తరువాత న్యాయస్థానాలనుంచి హక్కులన్నీ తీసివేసి executive power లోకి తీసుకున్నారో వాటినిన్నీ తిని పనవించి judiciary కి యివ్వవలసిన హక్కు యిచ్చినట్లయితే యిప్పుడు judiciary మీద వున్నటువంటి complaint కూడా పోకుందని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఇప్పుడు జడ్జిలు ప్రతివోట ఒక థావంలో వున్నారు. మేము ఏమిచేయగలమంది, మా powers పోతున్నాయి గదా! రెక్కలు కత్తిరించిన పక్షులు మోస్తరుగా వున్నట్లయితే న్యాయదేవత అనేది సరైన న్యాయం మన అందరికీ యివ్వలేదు. ఒక మాతనమైన దృక్పథం వారికి కలిగాలి అన్నట్లయితే ఒక మాతనమైన దృక్పథం మనకు కలిగాలి. అటువంటి మాతన థావం మన రాష్ట్రానికి యిస్తారని ఆశిస్తున్నాను. Jails లో చాల

యిబ్బందులుగా వున్నాయి. అక్కడ prisoners ను ఏవిధంగా కొడతారో తెల్ప
లోకి చెల్లినవాళ్ళకు తెలుసు. మిగిలినవారికి అర్థంకాదు కాబట్టి ఒక non-official
committee ని చేయవలసిందని ప్రార్థిస్తున్నాను.

శ్రీ ఎన్. ఆర్. దాస్ (అత్తిలి) : అధ్యక్షా, గౌరవనీయులైన మంత్రిగారు
మాకు అందజేసిన ఉపన్యాస పుస్తకం చూస్తే తెల్ల కళ్ళు భూతలస్వర్గంలాగా వున్నవి
కాబోలు అనిపిస్తుంది. నిరుద్యోగస్థులు ఈ నిరుద్యోగం వదలి భూతల స్వర్గంలోకి
చెడితే బాగా వుంటుందేమోననే ప్రమాదం వచ్చేలాగా కన్పిస్తున్నది. అందులో
కనీసం 100 కి 50 అయినా ఆచరణలో నిజం అయితే చాల సంతోషం. మంత్రిగారు
యిచ్చిన పుస్తకంలో ఇవపాత్రలు తీసివేయబడ్డాయి అన్నారు. కానీ రాజమండ్రి
తైలులో ఇంతవరకు, విన్నటివరకు ఇవపాత్రలే వాడుతున్నారనే సంగతి గమ-
నించమని కోరుతున్నాను. ఈ సభలో వున్నవారిలో చాలమంది తైలుకు చెల్లిన
వారే. వీరికి తైలు పరిస్థితులు తెలుసు. మనమంతా తైలుకు చెల్లినప్పుడు పరి-
స్థితులు ఎలా ఉన్నాయి, యిప్పుడు ఎలా ఉన్నాయి అనేది పోల్చుకొని మెరుగు
పడే పుస్తకానికి అని అది కొంతబద్ధంగా తీసుకోమని నా కోరిక. తైలు Advisory
Board లో Social Welfare Workers అని కొంతమందిని చేస్తే విశ్వసాధకంగా
చేస్తున్నట్లు వారికి కష్టసుఖాలు తెలియవు. తైలుకివెళ్ళి అనుభవం వున్నవారితో
ఆ కమిటీలో చేయాలి. రాజమండ్రి తైలులో చాల complaints వున్నాయని
అందరు అంగీకరిస్తున్నారు. రాజమండ్రి Central Jail కు సంబంధించినంతవరకు
East Godavari, West Godavari M. L. A. లలో ఎక్కువ భాగాన్ని ఆ కమి-
టీలో వేసవట్లయితే కొంత అర్థం చేసుకొని ఆ పరిస్థితులను బాగుచేయడానికి ఉప-
యోగపడుతుందని నా మనవి. తైలులో వున్నవారు ఆ వృత్తులు చేస్తున్నారని తైలు
బాగుపడడంతోసం ప్రయత్నం చేస్తున్నామన్నారు. Discharged prisoners and
society ఉన్నది. దానికి ప్రభుత్వంకూడ contribution యిస్తున్నది. తైలులోనుంచి
తైటికివచ్చిన వ్యక్తులకు వృత్తులు ఎంతవరకు కలిగినాయి అనే విషయం report లో
లేదు. ప్రభుత్వంవారు Discharged Prisoners' Association కు aid societies కు
donation యిస్తున్నారు కనుక దాని work ను check up చేసి అది సరిగా పని
చేసేలాగచేసి తైలు వృత్తులు కల్పించేలాగా చేయాలనే కోరుతున్నాను. Subjects
ఎవ్వడో British వారి హయాములో కట్టినవి. అవి ఎలా వున్నాయో అందరికీ
తెలుసు. ఒకటే గది. ఒక కిటికీ వైన వుంటుంది. దానినిండా విచ్చికగూళ్ళు కప్ప-
యింకేమి వుండదు. రాత్రుళ్ళు వాడుకోవడంతోసం, కాలకృత్యాల్లోనం ఒక కుండ-
ముంత యిస్తారు. Manual లో మాత్రం పగలు తైలు వుంచాలి, రాత్రులు మాత్రం
లోపల వుంచాలి అంటున్నారు. కానీ, భోజనానికి, స్నానానికి కప్ప తైటి తీయరని

సభ్యులందరికీ తెలుసు. Jail లో ముఖ్యంగా Sub-jails లో 24 గంటలు lock up లో వుంచే పద్ధతి మనిషేసి, దానిని improve చేయాలని compound తిరగడానికి అవకాశం కల్పించడం, తిల్లాకు ఒక jail వుంచి compound లో వగలు తైటికి వచ్చే దానికి అవకాశం కల్పించి, ఆ విధంగా మార్పు చేయాలని నా మనవి. Sub-jail లో డాక్టర్లు ఏమైన remarks వ్రాస్తే అక్కడ management చేస్తున్నటువంటి Magistrate, Second class magistrates ఆ remarks book పైకి రాకుండా చేస్తున్నారు. ఉదాహరణకు పొన్నూరులో డాక్టరుగారు యిచ్చిన remark ను ఇంక వరకు ఆ Second class Magistrate seal చేసి పైకిరాకుండా చేస్తున్నారని కాబట్టి Sub-jail remarks పుస్తకం ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు తెప్పించుకొని అవసరమైన చర్యలు తీసుకోవాలి. లేకపోతే ఆ sub-jails కాధాకరంగా వుంటాయని నా మనవి. వ్యక్తి తప్ప చేసినప్పుడు తెలులో పెట్టాల్సిందే. తప్ప చేశాడుగదా అని వారిని కాళ్ళవరకు kith and kin నుంచి తేరుచేసే పద్ధతిని కొంచెం పునరాలోచించి, నాకు ముందు మాట్లాడిన మిత్రులు చెప్పిన విధంగా ఎక్కువగా interviews యివ్వడం సంవత్సరానికి ఒకసారి పారోల్ యివ్వడం చేయవలసిన అవసరం వున్నదని నా మనవి. Corruption విషయం అన్ని departments లోలాగే judicial side లో కూడా corruption వున్నదని మనకందరికీ తెలిసినదే. Anti-corruption Bureau అన్ని departments మీద enquiry చేసే అవకాశం ఉన్నది గాని judicial side వెళ్లడానికి వీలులేదు. Appointments గాని, Salaries గాని High Court ద్వారా చేయడం నాకేమి అభ్యంతరంలేదు. కాని corruption విషయం వచ్చే టప్పటికి తక్కిన అన్ని departments లోపాటు ఈ judicial side న కూడా Anti corruption department కి లుగజేసుకొని enquiry చేయకపోతే చాల అన్యాయం జరుగుతుంది. మ్యాసెన్సు కేసులుగాని, cycle light లేని కేసులలోగాని అందరికీ తెలిసిన విషయమే. వేసిన జరిమానా 25 రూపాయలు అయితే 50 రూపాయలు అని నోటితో చెబుతారు. 25 రూపాయలు జరిమానాక్రింద జమ కడతారు. మిగతా 25 రూపాయలు వారి మామూలు. కాబట్టి Anti-corruption department కు hand over చేయకపోయినట్లయితే judicial side లో జరుగుతున్నదానిని అరికట్టడం సాధ్యంకాదు. Judicial వారు మూడు సంవత్సరాలకన్న ఎక్కువ ఒకచోట వుండడం మంచిదికాదని ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. కాని ఆచరణలో మాత్రం 8 సంవత్సరాలు చాటి ఎక్కువగా వుంటున్నారు. అలా వుండడంవల్ల స్థానికంగా సంబంధాలు కలగడం, న్యాయానికి అన్యాయం జరగడం సాధ్యమే. క్రిందటి సంవత్సరమే ఇందరులో judicial side ఉన్న Magistrate ను మూడు ఏండ్లు చాటి వుంచారు. అందుచేత అక్కడ అన్యాయం జరిగిందని Bar Association దగ్గరనుంచి

అందరుకూడ పదేపదే అన్ని రూపాల్లో ప్రభుత్వానికి తెలియపరిచారు. 'మూడు సంవత్సరాలకన్న ఎక్కువ ఒకే ప్రదేశంలో పుంచకూడదనే పద్ధతిని strict గా అమలు జరపమని, లీకపోయినట్లయితే judicial గా అన్వాయం జరుగుతుందని మరొకసారి మనవి చేస్తున్నాను. ఫై దీలను classification చేసే సందర్భంలో స్వాయం జరగడంలేదు. దానిలో రాజకీయాల ప్రాబల్యం వుంటోంది. First class లో వున్నవారుగాని, Second class లో వున్నవారుగాని ఆర్థికంగా వున్నవారని కాకుండా, సాంఘిక అలవాట్లనుబట్టి, వారు శిక్షింపబడఁ ముందు నీవిధమైన జీవితాన్ని గడిపినారో దానినిబట్టి ఏ status వుండాలని స్వాయంగా విచారించేది చాల తక్కువగా ఉన్నది. దానిలో స్థానిక ప్రాబల్యాలు, రాజకీయాలు ప్రవేశిస్తున్నాయి కాబట్టి స్థానిక అధికారులకు యివ్వకుండా ప్రభుత్వమే తోడ్కొని classification జరిపించమని కోరుతున్నాను.

1-30 P. M. The House then adjourned till Half Past Eight of the Clock on Saturday the 23rd March 1963.

అనుబంధం

బడ్జెట్ డిమాండ్ (సం. XII) రూ. 58,75,000, 1963-64

శ్రీ పి. వి. నరసింహారావు : ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని తైళ్ళ పరిపాలనా వ్యవస్థను మూలంగా తైళ్లు, పునరుద్ధరణ సంస్థలు అనే శీర్షికలక్రింద వర్గీకరించవచ్చును—

తైళ్లు, ప్రొజెషను సంస్థలు, నర్సిపైడ్ స్కూళ్లు, బోర్డుల్ స్కూళ్లు.

తైళ్లు వయోజన ఖైదీలను నిర్బంధంలో వుంచడంకోసం, నర్సిపైడ్ స్కూళ్ళు బాల నేరస్థుల కోసం, బోర్డుల్ స్కూళ్లు కౌమారావస్థ వారికోసమున్నూ ఉద్దేశించబడినవన్న విషయం అందరకు తెలిసినదే. ఇవికాక, ప్రొజెషను వద్దటి అనేది కూడా అమలులో వున్నది. ఇది ఆధునికము, కాస్త్రీయము అయిన పునరుద్ధరణ పద్ధతి. ఇందులో నిర్బంధం యేదీ వుండదు. ఈ పద్ధతిని అమలు పరచడానికి రాష్ట్ర మంతటా విస్తారంగా ప్రొజెషను యంత్రాంగాన్ని ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది.

తైళ్లు

ప్రస్తుతం మన రాష్ట్రంలో ఈ క్రింద తెలిపిన విధంగా 170 తైళ్ళు వున్నాయి :—

	సంఖ్య.	ఉంచదగు ఖైదీల సంఖ్య.
సెంట్రల్ తైళ్లు	...	4
జిల్లా తైళ్లు	...	8
స్త్రీల కోసం ఉద్దేశించిన రాజమండ్రి లోని రాష్ట్ర తైలు	...	1
నబ్ తైళ్లు	...	158
నెల్లూరులోని స్పెషల్ నబ్ తైలు	...	1
	170	8,240

పునరుద్ధరణ పద్ధతులు క్రియాశక్తంగాను, నిర్మాణాత్మకంగాను ఉండాలే గాని ప్రతికూలాత్మకంగా ఉండకూడదు. కాబట్టి ఖైదీలను వారి మానసిక ప్రవృత్తి, వారు చేసిన నేరాల స్వభావం, వారి వయస్సులను బట్టి తగిన విధంగా వర్గీకరించడానికి ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడుతుంది. దీనివల్ల మంచివారిమంచి చెడ్డవారిని విడదీయడానికి వీలౌతుంది. తైళ్ళలో ఖైదీలను మరోవిధంగా కూడ వర్గీకరించడం

జరుగుతుంది. అలా వగ్గరించి చారిని చేర్చేరు గదుల్లో వుంచుతారు. ఉదాహరణకు శివారణలో వున్నచారిని, ప్రత్యేక తరగతికి చెందినచారిని, డిటన్యూలను, స్త్రీ ఖైదీలు మొదలైనవారిని వేరు వేరుగా వుంచుతారు.

విశాఖపట్నం, రాజమండ్రి, వరంగల్లు, హైదరాబాదులలో సెంట్రల్ జైళ్లు ఉన్నాయి. జిల్లా జైళ్లు శికింద్రాబాదు, నిజామాబాదు, మహబూబ్ నగరు, నల్గొండ, కరీంనగర్, సంగారెడ్డిలలో ఉన్నాయి. స్త్రీలకోసం ఉద్దేశించిన రాష్ట్ర జైలు రాజమండ్రిలో ఉన్నది. బోర్డులు స్కూలు విశాఖపట్నంలో వుంది. కొద్ది కాలం శిక్ష విధించబడ్డ ఖైదీలకోసం వుద్దేశించిన సబ్ జైళ్ళు, జాడీషియల్ సెకండు క్లాసు మేజిస్ట్రేటు లేక మున్సిఫ్ మేజిస్ట్రేటు కార్యాలయాలు వున్న తాలూకా హౌస్ క్వార్టర్సులో ఉన్నాయి. 158 సబ్ జైళ్ళలోను ఈ క్రింద సబ్ జైళ్లు, జిల్లా లలో కొన్ని ముఖ్య స్థలాలలో వున్నాయి. రాష్ట్రంలోని ఇతర సబ్ జైళ్ళలోకంటే మామూలుగా ఎక్కువమందిని వుంచుతూవున్న ఈ క్రింది సబ్ జైళ్ళు సెకండు గ్రేడు సబ్ జైళ్ళుగా వగ్గరించడం జరిగింది. అవేవంటే—

1. సబ్ జైలు, విజయవాడ.
2. సబ్ జైలు, చిత్తూరు.
3. సబ్ జైలు, కడప.
4. సబ్ జైలు, గుంటూరు.

నిర్వహణ

సెంట్రల్ జైళ్ళలో పూర్తికాలం పనిచేసే జైళ్ల సూపరింటెండెంటు, పూర్తి కాలం పనిచేసే వైద్యాధికారి వుంటారు. శికింద్రాబాదులో వున్న జిల్లా జైలు ఇతర జైళ్లకంటే చాలా పెద్దది. ఇందులో తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఉరిశిక్ష విధించ బడిన ఖైదీలను ఉంచడానికి తగు ఏర్పాట్లు వున్నాయి. ఇందులో పూర్తికాలం పనిచేసే సూపర్వైంటెంటు వైద్యాధికారి వున్నారు. మిగతా ఐదు జిల్లాల జైళ్ళలోను జిల్లా సీనిర్ సర్జన్ వద్దను వద్దవీరికాని సూపర్వైంటెంటుగా వర్తవేక్షణ జరుపుతారు. నెల్లూరు స్పెషల్ సబ్ జైలును జిల్లా జైలు స్థాయికి పెంచడానికి ప్రభుత్వంచారు మంజూరు చేశారు. ఆ జైలుకు పూర్తికాలం పనిచేసే సూపర్వైంటెంటును కూడా నియమించడం జరిగింది, విజయవాడలోను, కడపలోను, వున్న ఫస్ట్ గ్రేడు సబ్ జైళ్ళు జాడీషియల్ సెకండు క్లాసు మేజిస్ట్రేటుల వర్తవేక్షణక్రింద వున్నాయి. చిత్తూరు, గుంటూరుల లోని సెకండు గ్రేడు సబ్ జైళ్ళు స్థానికంగా వున్న అసిస్టెంటు జిల్లా వైద్యాధికారుల వర్తవేక్షణక్రింద వున్నాయి. స్త్రీలకోసం ఉద్దేశించిన రాజమండ్రిలోని స్త్రీలు జైలు మాత్రం అక్కడి సెంట్రల్ జైలు సూపర్వైంటెంటు వర్తవేక్షణక్రింద వుంది. ఈ వర్గంలో

వీరికి మేట్రన్ ఒకరు సహాయపడుతారు. ప్రాదరాశాదులోని సెంట్రల్ జైలులో (స్రీ) ఖైదీల కోసం ప్రత్యేక విభాగం కూడా వుంది. ఇది ఆ జైలు మావర్సైంటు వర్య వేక్షణక్రింద వుంది. ఈ పనిలో వీరికి మేట్రను ఒకరు సహాయపడతారు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో వున్న సబ్ జైళ్ళు అడిషయల్ సెకండుక్లాసు మేజిస్ట్రేటు వర్యవేక్షణ క్రిందను, తెలంగాణాలోవున్న సబ్ జైళ్ళు మున్సిఫ్ మేజిస్ట్రేటుల వర్యవేక్షణక్రిందను వున్నాయి. ఇవి అన్ని జైళ్ల ఇన్స్పెక్టరు జనరల్ పరిపాలక నియంత్రణక్రింద వున్నాయి.

ఖైదీని చేర్చుకోవడంలో జైలు కార్యక్రమము ప్రారంభమవుతుంది. ప్రధానంగా ఆ ఖైదీ గత చరిత్ర, ప్రస్తుత అభిరుచిపైన ఈ కార్యక్రమం ఆధారపడి వుంటుంది. ఈ రెండు అంశాలను దృష్టిలో వుంచుకొని జైలులోవున్న ఖైదీని తగు విధంగా సంస్కరించడం జరుగుతుంది. జైళ్ళలో ఖైదీలకు ఈ క్రింది ముఖ్య సౌకర్యాలు సమకూర్చ బడుతున్నాయి:—

విద్యా సౌకర్యాలు

అన్ని సెంట్రల్ జైళ్ళలోను, జిల్లా జైళ్ళలోను ఖైదీలకు చదువు చెప్పటానికి ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలు వున్నాయి. బయట వయోజన పాఠశాలల్లో చేప్పే పాఠ్య విషయాలే ఈ పాఠశాలల్లో కూడా బోధించబడుచున్నాయి. ఇంతేకాక 'ఖైదీలు తమ తీరిక సమయాల్లో ప్రయివేటుగా చదువుకొని బయట జరిగే ఉన్నతపరీక్షలకు కూర్చోవడానికి కూడ వీలు కల్పించబడుతున్నది. దీనికోసం వారిని పెరోల్ మీద విడిచిపెట్టడం జరుగుతున్నది.

ఖైదీలు విజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేసుకోటానికి వీలుగా రాష్ట్రంలోని సెంట్రల్ జైళ్ళన్నింటిలోను గ్రంథాలయాలు ఏర్పాటు చేయబడ్డాయి.

ప్రభుత్వ నిర్ణయానుసారం జైళ్ళలో ఖైదీలకు వార్తా పత్రికలు అందజేయ బడుతున్నాయి.

వృత్తి విద్యా శిక్షణ

ఖైదీలకు వారి వారి అభిరుచులను బట్టి వృత్తి విద్యలో శిక్షణ ఇవ్వబడు తుంది. శిక్షణ పూర్తిచేసుకున్న మీదట వారిని లాభరాయకమైనట్టి, ఉపయోగకరమైనట్టి పరిశ్రమలలో నియమించడం జరుగుతోంది. అలా నియమించేటప్పుడు వారి పునరావాస అవసరాలు దృష్టిలో వుంచుకోబడతాయి. ఈ రాష్ట్రంలోని సెంట్రల్ జైళ్ళలో ప్రస్తుతం ఈ క్రింది పరిశ్రమలు నడపబడుతున్నాయి—

- (1) నేత పని
- (2) వడ్రంగం
- (8) దక్షి పని
- (4) కమ్మరం
- (5) స్త్రాకవరు తయారీ
- (6) వార చాపల తయారీ
- (7) ఫినైల్ తయారీ
- (8) వాషింగు, క్లీనింగు
- (9) పాదరక్షల తయారీ
- (10) పేము పరిశ్రమ
- (11) గొంగళ్ల నేత
- (12) అద్దకం
- (13) తైండింగు
- (14) ఉన్ని రుప్పట్ల నేత
- (15) నవారు నేత

విడుదల అయిన తరువాత గౌరవమైన తీవనోపాధిని సంపాదించుకోవడానికి ఖైదీలకు పిలుకల్పించే నిమిత్తం ఈ పరిశ్రమలు ప్రతిఫలరాయకమైన పనిలో శిక్షణ సౌకర్యాలు సమకూరుస్తున్నాయి. ఖైదీలకు అన్ని పరిశ్రమల్లోను సలహానివ్వడానికి తైళ్లలో బోధకులను నియమించడం జరిగింది. పాద్యమైనంతమేరకు దీర్ఘ కాలం శిక్ష అనుభవించే ఖైదీలను తైలు పరిశ్రమల్లో నియమించడం కొద్ది కాలం శిక్ష అనుభవించే ఖైదీలను తైలుకు సంబంధించిన ఇతర పనులలో నియమించడం జరుగుతుంది. ఈ పరిశ్రమల్లో సాలీనా సుమారు రూ. 5,85,000 ల విలువగల వస్తువులు ఉత్పత్తి అవుతున్నాయి. ఖైదీలను వివిధ పరిశ్రమల్లో నియమించేటప్పుడు వారి అభిరుచిని దృష్టిలో వుంచుకోవడంకూడా జరుగుతున్నది. వనిని కేటాయించేటప్పుడు ఖైదీ ఒక పనిలో నియమించబడిన తరువాత ఆ పనిలో అతడు లేక ఆమె పూర్తిగా శిక్షణ పొందేటట్లు చూడడం జరుగుతున్నది. తైళ్లలో పారిశ్రామిక ఉత్పత్తిని ప్రోత్సహించడానికిగాను, 1962-68 సవరించిన ఆంశనాల్లోను, 1968-84 బడ్జెటు ఆంశనాల్లోను తైలు పరిశ్రమలకోసం రూ. 4,75,000 ల మొత్తం కేటాయించబడింది. ఈ పద్దుక్రింద మొదట్లో చేసిన కేటాయింపు రూ. 8,50,000 మాత్రమే.

వినోద కార్యక్రమాలు.

తైళ్ళు చాలావాటిలో ఇదివరకే సాంస్కృతిక కార్యకలాపాలు నిర్వహించబడుతున్నాయి. పాద్యమైనంతవరకు అన్ని తైళ్ళలోను వాటిని ఎల్లప్పుడూ నిర్వహిస్తూ

వుండడానికి తలపెట్టబడింది. సంగీతం, నృత్యం, నాటకంపంటి కళలు, కవిత్వా, కథానికా, నాటక రచనలు మొదలైన సాహిత్య ప్రక్రియల్లో అభివేళాన్ని పెంపొందించేయడానికి సర్వవిధాల కృషి చేయబడుతుంది. అన్ని సెంట్రల్ టైళ్ళలోను, సికింద్రాబాదు, కరీంనగరం, నల్గొండ, నిజామాబాదు, సంగారెడ్డిలోని జిల్లా టైళ్ళలోను, నెల్లూరులోని పెప్పలు నలుకైలులోను, తాడ్ స్పీకర్లతో రేడియో సెట్లు ఏర్పరచబడ్డాయి. తెలంగాణా ప్రాంతంలో ఖై దీలకు ఇన్‌డోరు, టాట్‌డోరు ఆటల సౌకర్యాలు కల్పించబడ్డాయి. వీరీకృత నియమావళి అమలులోనికి వచ్చిన వెంటచే వాటిని ఆంధ్ర ప్రాంతానికికూడ విస్తరించేయడానికి తలపెట్టబడింది. ఆదివారాల్లోను, ఇతర టైలు సెలవు దినాల్లోను పాటలు పాడుకోడానికి, వాద్యాలను వాయించుకోడానికి, భజనలు చేసుకోవడానికి ఖై దీలను అనుమతించడం జరుగుతుంది. ప్రముఖ సంస్థలు, మేనేజ్‌మెంట్లు, రాజీయ సంబంధం లేనటువంటి విజ్ఞాన రాయకమైనటువంటి మ్యూజిక్‌లాంటర్ను షైడ్యులను ఉచితంగా ప్రదర్శించడానికి సిద్ధపడితే అందుకు అనుమతించడం జరుగుతుంది.

ఆహారం, వైద్యం, పారిశుధ్యం

టైలు పరిపాలనాధికారుల, వైద్యాధికారుల సర్వవేషడాక్రింద తగు పరిశుభ్రతను పాటిస్తూ, ప్రభుత్వంవారు నిర్ణయించిన ప్రమాణాల ప్రకారం టైళ్ళలో వండిన ఆహారం ఖై దీలకు ఇవ్వబడుతున్నది. ఈ ఆహార ప్రమాణాలను ప్రభుత్వంవారు ప్రజారోగ్యశాఖతో సంప్రదిస్తూ నిర్ణయిస్తుంటారు. ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుకోవడానికి కావలసిన క్యాలరీస్టాయి వాటిలో వుంటుంది. ఆంధ్ర, తెలంగాణా టైళ్ళ ఆహార ప్రమాణాల్లో వ్యత్యాసం వుంది. తెలంగాణా టైళ్ళలోని ఆహార ప్రమాణాలు చాలా మెరుగ్గా వున్నాయి. ఉభయ ప్రాంతాలలోని ఆహార ప్రమాణాలను వీరీకృతంచేసే ప్రతిపాదనలు తీవ్రంగా పరిశీలించబడుతున్నాయి. ఖై దీలందరికి రోజుకు సారి ముగ్గురు యిస్తారు. ఈ క్రింద పండగ దినాల్లో అన్నితరగతుల ఖై దీలకు వారి మామూలు ఆహారానికి తోడుగా ఓక్కోక్కరికి పావలా విలువచేసే ప్రత్యేక ఆహారం ఇవ్వబడుతున్నది:—

1. దసరా, 2. దీపావళి, 3. ఈదుజ్జహ్, 4. ఈదుత్ ఫిత్, 5. స్వాతంత్ర్య దినం, 6. రిపబ్లిక్ దినం.

సెంట్రల్ టైళ్ళన్నింటిలోను ఆస్పత్రులున్నాయి. ఇంచుమించు అన్నికైళ్ళలోను ఖై దీలకు వైద్యసహాయం చేయడానికి, సర్వకాలిక వైద్య సిబ్బంది వున్నది. టైళ్ళలో పారిశుధ్య ఏర్పాట్లుగూడా వున్నాయి. టైళ్ళలోను, ఇతర పునరుద్ధరణ సంస్థల్లోను వుండేవారి ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుతూ వుండటానికి సర్వప్రయత్నాలు చేయబడుతున్నాయి.

మాఫీపద్ధతి, నలహోద్యములు

కుటుంబంలో, లేదా దగ్గరింధువుల్లో ఎవరైనా, తీవ్రంగా జబ్బు పడ్డప్పుడు, మరణించినప్పుడు లేదా యెవరికైనా వివాహం జరిగేటప్పుడు, లేదా మరేదైనా యితర సరియైన కారణమున్నప్పుడు, ఖైదీలు హోజరుకావటానికి వీలుగా, రాష్ట్రంలోని అన్ని జైళ్ళలోను పెరోల్ పద్ధతి అమలులో వుంది. పెరోల్ పద్ధతి అంటే శిక్ష నిలుపుతూ కొద్దికాలంపాటు ఖైదీలను విడుదల చేయడం అన్నమాట. పెరోల్ కేసులన్నిటినీ త్వరగా పరిష్కరించడానికి అన్ని ప్రయత్నాలు చేయబడుతున్నాయి. గత మూడు సంవత్సరాలలో పెరోల్ పై విడుదలచేసిన ఖైదీల సంఖ్య త్రోసివేయబడిన పెరోల్ దరఖాస్తుల సంఖ్య యీ క్రింది యీయబడినది.

సంవత్సరం	మంజూరుచేసిన దరఖాస్తులు	త్రోసివేయబడిన దరఖాస్తులు
1960	125	154
1961	115	148
1962	168	118

సెలవు పద్ధతిమీద ఖైదీకి రెండువారాలకు మించకుండా సెలవు మంజూరు చేయడానికి జైళ్ళ యిన్ స్పెక్టర్ జనరల్ కు అధికారం వుంది. అయితే ఆవిధంగా సెలవు పొందాలంటే, ఖైదీ జైలు అనుభవకాలంలో, అతని ప్రవర్తన సరిగా వుండాలి. తెలంగాణా ప్రాంతంలో అమలులోనున్న యీ పద్ధతిని 12-2-62 నుంచి ఆంధ్రప్రాంతానికి కూడా విస్తరించేయడం జరిగింది.

ఖైదీలు సక్రమర్తవకు, వారికి అప్పగించిన రోజువారీ పనిని చక్కగా నిర్వహించినందుకుకూడా శిక్షాకాలంలో కొంత మాఫీ పొందడానికికూడా హక్కు కలిగివుంటారు. ఖైదీలు ప్రభుత్వ రక్షనిధులకు స్వచ్ఛంగా రక్తాన్ని యిచ్చిన సందర్భాలలోకూడా తమ శిక్షాకాలంలో ప్రత్యేక మాఫీ పొందడానికి అర్హులౌతారు.

దీర్ఘకాలం శిక్షపడ్డ ఖైదీల సందరిని, శిక్షాకాలం ముగియకముందే విడుదల చేయడానికి సంబంధించిన కేసులన్నింటినీ సమీక్షించడానికిన్ని ప్రభుత్వంవారికి తగు సిఫార్సులు చేయడానికిన్ని రాష్ట్రంలోని సెంట్రల్ జైళ్ళన్నింటిలోను నలహోద్యములను ఏర్పాటుచేయడం జరిగింది. దీనికి సంబంధించిన నియమాలు యింకా పూర్వం తెలంగాణా, ఆంధ్రప్రాంతాలకు వేర్వేరుగా వుండేవి. వాటిని యిటీవల

ఏకీకృతంచేసి 2-5-82 తేదీనుండి అమలులోనికి తేవడం జరిగింది. ఏకీకృత నియమావళి ప్రకారం సలహోద్యోగులు మూడు నెలల కొకసారి లేదా ఆవసరమైతే అంత కెక్కువసార్లు సమావేశమవుతాయి. మొట్టమొదట ఫ్రైడీలు తమ శిక్షలో నగం అనుభవించిన మీదటను, అటుపై మూడు సంవత్సరాలకు మించని కాల వ్యవధుల్లోను ఈవోద్యోగులు ఫ్రైడీల కేసులను సమీక్షిస్తాయి. ఫ్రైడీలు మాఫీతోసహా 14 సంవత్సరాల శిక్ష అనుభవించిన తరువాత, ఆ ఫ్రైడీల కేసులను పరిశీలనకై తమకు నేరుగా సమర్పించుకోవడానికికూడ అనుమతించాలని ప్రభుత్వంవారు నిర్ణయించారు. ప్రభుత్వంవారు 1-1-82 నుండి 81-11-82 వరకు 108 మంది ఫ్రైడీలను, శిక్షాకాలం ముగియక ముందే విడుదలచేశారు.

తైళ్ళలో ఫ్రైడీల వర్గీకరణ

ఫ్రైడీలు పట్టుబడుటకు లేదా శిక్ష విధించబడుటకు పూర్వం వాటికిగల అంత స్తుమబట్టి వారిని ఈ క్రిందివిధముగా వర్గీకరించడం జరుగుతుంది—

(ఎ) శిక్ష విధించబడటానికి ఫ్రైడీలు ఏ. బి. సి. తరగతులుగా వర్గీకరించబడతారు.

(బి) విచారణలోవున్న ఫ్రైడీలు, ప్రత్యేక తరగతి, మామూలు తరగతి క్రింద వర్గీకరించబడతారు.

(సి) దీనివ్యాఖ్యలు ఒకటవతరగతి, రెండవతరగతి ఫ్రైడీలుగా వర్గీకరించబడుతారు.

ప్రైలకోసం రాజమండ్రిలో ఒక ప్రత్యేక తైలు, హైదరాబాదులోని సెంట్రల్ తైలులో ఒక ప్రత్యేక విభాగం వున్నాయి. ఈ తైళ్ళు, తైళ్ళ నూపర్నాంటు నియంత్రణక్రింద వున్నప్పటికీ వాటిని ప్రై వుడ్యోగులే వర్గవేక్షిస్తూ, ఫర్రడ వహిస్తారు. విచారణలోవున్న ప్రైఖయిదీలు, లేదా స్వల్పకాలం శిక్ష విధించబడ్డ ప్రైఫ్రైడీలు, ఇతర జిల్లా తైళ్ళు సెంట్రల్ తైళ్ళు, లేదా నత్ తైళ్ళలో దేనిలోనైనా వుంచబడినప్పుడు వారికి ప్రై వార్డర్లు కావలసినట్లే ప్రత్యేక వార్డుల్లో ఉంచడానికి ప్రత్యేకచర్యలు తీసుకోబడుతున్నాయి.

నర్సిపైడ్ స్కూళ్ళు, రిసెప్షన్ హోమ్స్ మొదలైనవి

వరుస సంఖ్య	సంస్థ పేరు	వసతి	గ్రా.డిల సంఖ్య
1.	రిసెప్షన్ హోమ్, విజయవాడ	75	180
2.	బాలుర ఆగ్నిలియరీహోమ్, హైదరాబాదు	15	19
3.	బాలికల ఆగ్నిలియరీహోమ్, హైదరాబాదు	25	—
4.	బాలికల నర్సిపైడ్ స్కూల్, హైదరాబాదు	50	42
5.	బాలుర జూనియర్ నర్సిపైడ్ స్కూల్, హైదరాబాదు	550	497
6.	బాలుర జూనియర్ నర్సిపైడ్ స్కూల్, ఏలూరు	500	288

(ఎ) బాలుర జూనియర్ నర్సిపైడ్ స్కూలు, హైదరాబాదు.—ఈ స్కూలు, రెండవ సంవత్సర ప్రణాళిక క్రింద 2-8-1960 లో ప్రారంభించబడింది. హైదరాబాదు పిల్లలచట్టం క్రింద శిక్ష విధించబడిన హైదరాబాదులోని కె. వి. సి. హోమ్ లోని బాలురు, మద్రాసుపిల్లలచట్టం క్రింద శిక్ష విధించబడి మైసూరు రాష్ట్రంలోని బళ్ళారి జూనియర్ నర్సిపైడ్ పాఠశాలలో ఉంచబడిన, ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని చెందిన బాలురును—అందరినీ తీసుకొనివచ్చి, హైదరాబాదు చంపాపేటలో ఉన్న పై 9 వేటు భవనంలో ఉంచారు.

ఈ సంస్థలో 550 మందికి వసతి ఉన్నది. ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లోని చెందిన పిల్లలను ఏలూరులోని జూనియర్ నర్సిపైడ్ పాఠశాలకు బదిలీ చేసినకరువాత అక్కడ ఉన్నవారి సంఖ్య 479 అయింది.

ఈ సంస్థకుగాను 1961-64 సంవత్సరంలో రూ. 2,14,00/- ల మొత్తం కేటాయించబడింది.

(బి) బాలికల నర్సిపైడ్ పాఠశాల, హైదరాబాదు.—పిల్లల చట్టం క్రింద హైదరాబాదులోని ముషీరాబాదులో 2-8-1960 తేదీన ఈ పాఠశాల ప్రారంభించబడింది. పిల్లలచట్టం క్రింద శిక్షించబడిన బాలికలందరినీ ఇక్కడ ఉంచుతారు. ఈ పాఠశాల కోసం 1961-64 సంవత్సరానికి రూ. 48,000/- ల మొత్తం కేటాయించబడింది.

(సి) బాలికల ఆగ్నిలియరీ హోమ్, హైదరాబాదు.—విచారణలో ఉన్న నేరస్తులైన బాలికలను రిమాండులో ఉంచడంకోసం ఈ సంస్థ ఉద్దేశించబడింది.

రాష్ట్రమంతటలోను ఈ తరగతికి చెందిన సంస్థ ఇంకొక్కటే. ఇది 2-8-1960 తేదీన ప్రారంభించబడింది. ఈ పాఠశాలలో 25 మంది నేరస్తులను తీసుకోవాలని లక్ష్యం. ఈ పాఠశాలకోసం 1962-63 సంవత్సరానికి రూ. 155,00 ల మొత్తం కేటాయించబడింది.

ప్రాజేషను పద్ధతి

ఆంధ్ర ప్రాంతంలో అమలునందున్న ప్రాజేషను పద్ధతి తెలంగాణా ప్రాంతానికి కూడా విస్తరింపజేయబడింది. తెలంగాణా జిల్లాలన్నింటిలోను ప్రాజేషను అఫీసర్లు నియమించబడ్డారు రాష్ట్రం మొత్తంమీద 24 మంది వున్నారు. 1962 లో ప్రాజేషను అఫీసర్లు 2,296 నేరస్తులమీద పర్యవేక్షణ జరిపారు. పర్యవేక్షణ జరుపబడినవారి సంఖ్య, అఫీసర్ల సంఖ్యలోవున్న పెరుగుదలకు వలెన రామాషాలో లేదు. అయినప్పటికీ పునరుద్ధరణ సంస్థలలో ఈ నేరస్తులందరిని చేర్చి వున్నట్లయితే ప్రభుత్వం భరించాల్సివున్న వ్యయం, చట్టపు నిర్వహణక్రింద ప్రస్తుతం అయిన వాస్తవ వ్యయంకంటే ఎక్కువగానే ఉండేది. అందువల్ల మొదటి సారిగా నేరం చేసినవారికి ఈ పద్ధతి కట్టుదిట్టమైనట్టి, మిగిలిన వ్యయంతో కూడు కున్నట్టి సంస్కరణ పద్ధతిగా నిరూపించబడింది. అంతేకాదు, దీనివల్ల మంచి కొన్ని ప్రయోజనం చేకూరుతుంది. అదేమిటుంటుంటే ఆర్థికపరమైన ఒకే ఒక సభ్యుడు అమటుకానికి దూరంకాకుండా చేయడం.

మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికా పథకాలు

మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలంలో రూ. 28,288 లక్షల మొత్తం ఖర్చుతో తైళ్ళు, ఇంజనీరింగ్ అనుబంధ పనులచేపడడంకోసం ఈ క్రింది పథకాలు ఆమోదించబడినాయి. ఆ మొత్తంలో కేంద్రప్రభుత్వ వాటా 50 శాతం చేరివుంది.

1. బాబుల జూనియరు సర్టిఫైడ్ పాఠశాల (ఆంధ్ర ప్రాంతం)
2. బాబుల సీనియర్ సర్టిఫైడ్ పాఠశాల (తెలంగాణా ప్రాంతం)
3. విశాఖపట్నంలోని బోర్న్స్ ల్ పాఠశాల విస్తరణ.
4. సెంట్రల్ తైళ్ళలో సంక్షేమాధికార్లు.
5. ప్రాజేషను హాస్టళ్ళు (2)
6. రిసెప్షన్ హోమ్స్ (2)

నిధుల కొరత కారణంగా, ఇంతవరకు పై 1, 2 అంశాలలో తెలిపిన పథకాలను మాత్రమే రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేయగలిగింది. కాగా మిగిలిన పథకాలను

మున్నందు మంజూరుకోసం వాయిదా వేయడం జరిగింది. మంజూరు చేయబడిన రెండు వర్గకాలకు సంబంధించిన తాజా పరిస్థితి దిగువ తెలుపబడింది.

(1) బాలుర జూనియరు స్టర్టిఫైడ్ పాఠశాల, ఏలూరు:—ఈ పాఠశాల 14-11-1962 తేదీన ప్రారంభించబడింది. అది ఆంధ్రప్రాంతంలో కోర్టులచే శిక్ష విధించబడినవారిని చేర్చుకొనడంకోసం ఉద్దేశించబడింది. హైదరాబాదులోని జూనియర్ స్టర్టిఫైడ్ పాఠశాలలో వుంచబడిన ఆంధ్రప్రాంతపు బాలురు మొదటలో ఈ పాఠశాలకు బదిలీ చేయబడ్డారు. క్రొత్తగా శిక్షించబడినవారిని కూడా బదిలీ చేసేవిషయం పరిశీలించబడుతోంది. దానిలో 400 మంది నేరస్థులను చేర్చుకోవడానికి వసతి వుండగా ప్రస్తుతం 258 మంది నేరస్థులు మాత్రమే ఉన్నారు. ఈ వర్గంకోసం 1968-84 సంవత్సరానికి బడ్జెటులో రూ. 2.02 లక్షల మొత్తం కేటాయించబడింది.

(2) బాలుర సీనియరు స్టర్టిఫైడ్ పాఠశాల, హైదరాబాదు:—ఈ వర్గం 1961-62 లో ప్రారంభించబడి 1962-63 లో కొనసాగించబడింది. ఈ రాష్ట్రంలో అటువంటి పాఠశాలలు లేకపోవడంవల్ల మద్రాసు పిల్లలచట్టంక్రింద శిక్ష విధించబడి ఇంకను ఆ రాష్ట్రంలోనేవున్న సీనియరు బాలురకోసం ఈ సంస్థ ఉద్దేశించబడింది. దీనికోసం ప్రభుత్వం ఇటీవల ఒక పై 91 వేటు భవనాన్ని ఎంపిక చేసింది. స్టర్టిఫైడ్ పాఠశాలను వుంచడానికి అనువుగా ఉండేటట్లు భవనానికి అవసరమైన మూర్పులు, చేర్పులు చేసినవరకూ మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్నవారిని తీసుకురావడం జరుగుతుంది. ఈ పాఠశాలలో 400 మందికి వసతి నిర్ణయించబడింది. ఈ వర్గంకోసం 1968-84 బడ్జెటు అంచనాలలో రూ. 2.06 లక్షల మొత్తము కేటాయించబడింది.

ఆంధ్ర, తెలంగాణా జైలు మాన్యుయల్స్ ఏకీకరణ

జైళ్ళ పరిపాలనకు సంబంధించిన ఆంధ్ర, తెలంగాణా నియమావళిని సమన్వయం చేసేవని చాలవరకు పూర్తయింది. మాన్యుయల్ అంతా పూర్తి అయి, ముద్రణ అయ్యేవరకు ఖైదీలందరికీ కొన్ని సదుపాయాలను కలుగజేసే ఈ క్రింది ఏకీకృత అధ్యాయాలను ప్రభుత్వంచారు అమలులోకి తెచ్చారు—

- (1) ఫర్లో (సెలవు)
- (2) రివెజను బోర్డులు, మాఫీ పద్ధతి
- (3) గ్రామ్యుటీ
- (4) చార్జా పత్రికలు
- (5) వంచాయితీ విధానం.

ఈ దీక్షకృత నియమావళిని రూపొందించేటప్పుడు ఆంధ్ర, తెలంగాణా ప్రాంతాలకు సంబంధించిన మాన్యుయల్స్‌లోని నిబంధనలు, శైలీలకు ఏవి ఎక్కువ పోకర్పొంగాను, లాభదాయకంగాను ఉన్నాయో వాటిని అనుసరించడం జరిగింది.

ఉదాహరణకు, శైలీలు మాఫీ కాలింకో సహా శమ శిక్షాకాలాన్ని సగం అనుభవించిన తరువాత వారి విషయమై నలహా మండలి సమీక్షించే విధానం తెలంగాణాలో అమలులో ఉన్నది. కాని ఆంధ్రలో శైలీలు శిక్షా కాలంలో 2/8వ వంతు అనుభవించిన తరువాతనే ఈ సమీక్ష జరుగుతుంది. ఇప్పుడు తెలంగాణాలో అనుసరిస్తున్న పద్ధతి ఆంధ్రకు కూడా వర్తించేయబడింది. శైలీలోనుంచి ఎంపిక చేసుకొన్న అభినర్తకు తెలంగాణా ప్రాంతంలో 12 న. పై; 25 న. పై; 50 న. పై; రూ. 1/- చొప్పున గ్రాచ్యుటీ చెల్లించబడుతున్నది. కాగా ఆంధ్ర ప్రాంతంలో చెల్లించబడుతున్న ధేటు 12 న.పై; 12 న.పై; 25 న.పై; 50 న.పై. తెలంగాణాలో చెల్లుతున్న అధిక ధేటు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో కూడా వర్తించేయబడినాయి. ఇంకా ముందు ఆంధ్ర ప్రాంతంలో పంచాయతీ విధానం అమలులో లేదు. ఇప్పుడు ఈ విధానం ఆ ప్రాంతానికి విస్తరించేయబడింది.

గత బడ్జెటు సమావేశంలో చేసిన సూచనలు

ప్రభుత్వంవారు గత బడ్జెటు సమావేశంలో గౌరవనీయులు చేసిన సూచనలను పరిశీలించి, వాటిలో ఒక్కొక్క దాని విషయంలో ఈ క్రింది విధంగా నిర్ణయాలు తీసుకున్నారు—

1. శైలీలకు ఊరకర్మ:— శైలీల జుట్టును అవసరమైనంతగా కత్తిరించడానికి అధికారమిచ్చే మాన్యుయల్స్‌లో ప్రస్తుతమున్న నిబంధనలదృష్ట్యా ప్రభుత్వం వారు ఇంకొక చర్యను తీసుకోవనవసరం లేదని నిర్ణయించారు.

2. స్నాన పౌకర్యాలు:— శైలీలు రోజూ స్నానం చేయటానికి ఇదివరకే నిబంధన వుంది. కాబట్టి దీన్ని గురించి మరెట్టి వుత్తరువులు గాని అవసరం లేదని ప్రభుత్వంవారు నిశ్చయించారు.

1, 2 అంశాలక్రింద ఫిర్యాదులు, ముఖ్యంగా రాజమండ్రి సెంట్రల్ జైలుకు సంబంధించి చేయబడినాయి. ఆ సెంట్రల్ జైలులో ఇక ముందెన్నడూ అట్టి ఫిర్యాదులు రాకుండా చూడడంకోసం అధికారులు ఆ ఫిర్యాదుల గురించి జాగ్రత్తగా దర్యాప్తు చేశారు.

3. బట్టల ఉతుక్కివడం:— ప్రభుత్వంవారు 20-2-1962 తేదీ గల హోం శాఖావారి ఆర్. టి. నెం. 2800 జి. ఓ. లో శైలీలు వారానికి ఒకేసారి కాక రెండు సార్లు బట్టలు ఉతుక్కివడానికి అనుమతిస్తూ ఉత్తరువులు జారీ చేశారు. ఇందుకు

గాను ఖైదీకి వారానికి 40 గ్రాముల సోడా 200 గ్రాముల కఠ్ఠెలను సరఫరా చేయటానికి మంజూరు చేశారు.

4. పంటపాత్రలను మార్చడం:- విశాఖపట్నం, రాజమండ్రి సెంట్రల్ జైళ్లలోను, నెల్లూరులోని స్పెషల్ సబ్ జైలులోను, రాజమండ్రిలోని స్త్రీల రాష్ట్ర జైలులోను, విశాఖపట్నంలోని జోర్జ్స్ ఫాతకాలలోను, ఇమవ పంటపాత్రలు ప్రస్తుతం ఉపయోగింపబడుతున్నాయని తెలియజేయబడింది. ఈ జైళ్లలో ఇమవ పాత్రలకు బదులుగా యిత్రడి పాత్రలు, వెంటనే వీలుంటే యీ సంవత్సరంలోనే వాడాలని ఆదేశిస్తూ ప్రభుత్వం వారు ఉత్తరువులు జారీచేశారు. ఇందుకు అవసరమయ్యే అదనపు సొమ్ముతోనం మంజూరు చేయడమైనది. 'దేవతపులుసు' అనే దానిని గురించి లోగడ కానన సభలో తీవ్రంగా విమర్శించడం జరిగింది. కానీ ఆ దేవతపులుసు అన్నది ఇప్పుడు లేదు. ఇటువంటి పంటకం మన జైళ్లలో లేదని నిర్ధారణ చేయబడింది. ఇప్పుడు మన జైళ్లలో ఖైదీలకు తగినంతగా, నాణ్యమైన అహారం ఇస్తున్నారు.

5. భవనాల మరమ్మతులు :- ప్రస్తుతం జైళ్లు నెలకొల్పిన కొన్ని భవనాలు చాలా పాతబడి, శిథిలావస్థలో వున్నవని ప్రభుత్వానికి తెలియజేయబడింది. ఈ విషయాన్ని ప్రభుత్వం జాగ్రత్తగా పరిశీలించి తక్షణం నిర్వహించవలసిన పనుల జాబితాను తయారు చేసింది. అయినప్పటికీ క్రొత్త భవనాలు నిర్మించడంగానీ, ఇప్పుడున్న భవనాలకు పెద్ద మరమ్మతులుచేసి వాటిని పునరుద్ధరించడంగానీ ఎక్కువ వ్యయంతో కూడుకున్న పని కాబట్టి, వేటి అత్యవసర పరిస్థితిలో అన్ని భవనాల విషయంలోను ఈ పనులను వెంటనే నిర్వహించడం సాధ్యంకాదని భావించబడింది. అయితే అధికంగా వీలైనప్పుడల్లా యీ కార్యక్రమాన్ని దశలవారీగా మంజూరు చేయడానికి చర్యలు తీసుకోబడుతున్నాయి.

6. రాజమండ్రి జైలులో ఖైదీలచేత కావిమండి నీళ్ళు తోడించడం:- రాజమండ్రి సెంట్రలు జైలులో కూరగాయలు పండించడానికి ఖయిదీలచే కావిమండి నీళ్ళు తోడించడం జరుగుతున్నదని సభలో జరిగిన చర్చ సందర్భంగా పేర్కొనబడింది. దీనికి సంబంధించిన యధార్థ విషయాలను గురించి విచారించగా ఈ పద్ధతి చాలకాలం క్రితమే విరమింపజేయబడిందని స్పష్టంగా తెలిసింది. కావున విద్యుచ్ఛక్తి వల్ల వచ్చే అపాయనాలను అమర్చాలని ఉద్దేశించబడింది కాని అధిక ఇబ్బందుల మూలంగా అది ఇంకా మంజూరు కాలేదు.

7. రాజమండ్రి సెంట్రలు జైలులో అహారపదార్థాల దొంగతనం:- జైళ్లలో అహార పదార్థాలను విసరేతంగా దొంగిలించడం జరుగుతున్నదని, తత్ఫలితంగా ప్రభుత్వ నియమావళికింద ఖయిదీలకు ఇవ్వవలసిన అహారంకంటే చాలా తక్కువగా

ఇస్తున్నారనీ గౌరవ సభ్యులు తెలియజేశారు. ప్రశ్నకేంచి రాజమండ్రి సెంట్రలు జైలు గురించి ఈ ఫిర్యాదుచేయడం జరిగింది. ప్రభుత్వం ఈ విషయాన్ని వెంటనే పరిశీలించింది. సెంట్రలు జైలులలో ఆహార పదార్థాల దొంగతనం అనేది వీటి లేదని గట్టిగా చెప్పవచ్చు. ఖయీదీలకిస్తున్న ఆహారం సరిపోవడమే కాకుండా అనేక సందర్భాలలో వారు తినగలిగిన దానికంటే ఎక్కువే ఇవ్వడం జరుగుతున్నది.

గత బడ్జెటు సమావేశంలో ఈ డిమాండుపై జరిగిన చర్చ సందర్భంగా గౌరవ సభ్యులు చేసిన ముఖ్యమైన ఫిర్యాదుల నన్నింటినీ ప్రభుత్వం తుట్టంగా దర్శాపు చేసిందని దీనివల్ల స్పష్టం కాగలదు. రాజమండ్రి సెంట్రలు జైలులు సక్రమంగానే నిర్వహించబడుతున్నది. అన్ని విషయాలలోను దాని నిర్వహణ సంతృప్తికరంగానే ఉన్నది. ప్రస్తుతం ఇంతకు మించి దీన్ని గురించి చెప్పవలసిందేమీలేదు.

భవిష్యత్తు పథకాలు

ఈ కాళ భవిష్యత్తులో నిర్వహించదలచిన కొన్ని కొత్త కార్యక్రమాలను గురించి దిగువ వివరించడమైంది—

1. నాగార్జున సాగరుపద్ద అరుణయటి జైలు శిబిరం:- జైళ్ళలోని రద్దీని తగ్గించడానికి—జైలీలు సంస్కరణపొంది శాసనబద్ధమైన పౌరులుగా రూపొందడానికి వారికి అవకాశం కల్పించాలన్న ప్రభుత్వ విధానాన్ని పురస్కరించుకొని— నాగార్జునసాగరుపద్ద, అరుణయటి జైలు శిబిరం ఏర్పాటుచేసే పథకాన్ని ప్రభుత్వం మంజూరుచేసింది. ఈ జైలును ప్రారంభించడానికి ఏర్పాట్లన్నీ పూర్తయినాయి. 2-4-1963 తేదీ శ్రీరామనవమి కుభనమయిన దీనికి ప్రారంభోత్సవం చేయడానికి గౌరవనీయులైన ముఖ్యమంత్రి సమృతించారు.

2. అనంతపురంలో వ్యవసాయ కాలనీ :- రాయలసీమ ప్రాంతానికి ఉపయోగపడే నిమిత్తం, అక్కడ ఒక సెంట్రలు జైలు ప్రారంభించాలని మొదట తలపెట్టబడింది. దీనిని అనంతపురంలో స్థాపించాలని కూడ అనుకోవడం జరిగింది. హైదరాబాదు సమీపంలో వున్న మౌలానా కాలనీ మాదిరిగానే జైలీ ఉపయోగార్థం రాయలసీమలో కూడ ఒక అరుణయటి వ్యవసాయ కాలనీ ఏర్పాటు చేయాలన్న ప్రత్యామ్నాయ సూచనతోపాటు ఈ ప్రతిపాదనను ప్రభుత్వం శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తున్నది. ఈ పథకంకోసం ఉద్దేశించిన స్థలాన్ని న్యాయకాళామాత్యులు ఇటీవలే పరిశీలించారు. ఈ పథకాలకు సంబంధించిన వివరాలను రూపొందించడం జరుగుతున్నది. నల్గొండ జిల్లాలో కూడ ఇటువంటి స్థలమే ఒకటి లభ్యంగా ఉందని తెలియపర్చింది. దీనికి సంబంధించిన వివరాలను వెంపవలసిందిగా కోరడమైంది. ఈ మాదిరి అరుణయటి వ్యవసాయ కాలనీలు జైలీలకు ఎంతో ఉపయోగకరంగాను, లాభ

దాయకంగాను ఉండగలవని, అధిక వ్యయంతో క్రొత్తగా కైలు నిర్మించే అవసరం కూడా దీనివల్ల వుండదని భావించబడుతున్నది. మౌలానీ కాలనీ ప్రయోగాన్ని బట్టి రుజువై నట్లు, ఈ కాలనీలవల్ల కూడా ఎంతో ఆదాయం లభించగలదు.

8. మౌలానీ వ్యవసాయకాలనీ విస్తరణ :- ఈ కాలనీ, అరు ఐయటి కైలులు వద్దకిపై నిర్వహించ బడుతున్నది. కైడిలకు ఇక్కడ వ్యవసాయం, తోటవని, కూరగాయలు, పండ్లు మొదలైనవి పండించడంతో క్షణ ఇవ్వబడుతున్నది. ఇంతవరకు సాధించిన పథకాలు ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నాయి. ప్రస్తుత అవసరాన్ని బట్టి ఆహారోత్పత్తిని సర్వవిధాలా అభివృద్ధి చేయాల్సివుంది. సాగుచేసే ప్రదేశాన్ని అధికం చేయడం, ప్రజల నిత్యావసరాలకు ఉపయోగపడే కోళ్ళ పెంపకం, పాడిపరిశ్రమ మొదలైనవాటిని క్రొత్తగా ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా ఈ కాలనీ తార్థికలాపాలను విస్తరింపచేసే ప్రతిపాదనను గురించి ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తున్నది.

4. అలవాటుపడిన నేరస్తులను వేరుచేయడం:-అలవాటుపడిన నేరస్తులను, ఘటికులైన నేరస్తులను సంస్కరించడం సులభపాధ్యమైన పనికాదు. అందుచేత అట్టి నేరస్తులను వేరుచేసి అసిఫాబాదు జిల్లా కైలువంటి స్థలంలోవుంచే ప్రతిపాదనను గురించి ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తున్నది. అలవాటుపడిన నేరస్తుల ప్రభావానికి, సరిదిద్దడానికి వీలులేని నేరస్తులయొక్క ప్రభావానికి, తదితర కైడిలు లోను కాకుండా చేయడానికి ఈ పథకం ఉద్దేశించబడింది.

6. కైలు పరిశ్రమల పునర్వ్యవస్థీకరణ:-ప్రస్తుతం సెంట్రలు కైలులో బూట్లు, దుప్పట్లు, జ్యాంజేతీగుడ్డ, గాజుగుడ్డ మొదలైన వస్తువులు తయారుచేసే వివిధపరిశ్రమలు నిర్వహించబడుతున్నాయి. హైదరాబాదులోవున్న సెంట్రలు కైలులో సైనికులకు అవసరమైన మిలిటరీ బూట్లు, దుస్తులుకూడా తయారు చేయడానికి నడుపాలూన్నాయి. రక్షణ మంత్రిత్వశాఖకు చెందిన అవసరాలను పాధ్యమైన మేరకు తీర్చడానికి అనువుగా ప్రస్తుతమున్న పరిశ్రమలను పునర్వ్యవస్థీకరించే అవకాశం గురించి భారత ప్రభుత్వంతో సంప్రదిస్తూ ప్రభుత్వం పరిశీలిస్తున్నది.

వేతనాల విధానం

కైలు పనివారికి చెల్లించే వేతనాలరేట్లు ఆంధ్ర, తెలంగాణా ప్రాంతాల్లో వేరువేరుగా ఉన్నాయి. ఈ రెండు ప్రాంతాల్లోని రేట్లు ఇతర రాష్ట్రాలలో గానీ, స్థానిక మార్కెట్లలోగానీ ఇచ్చేవాటిన్న తక్కువగా ఉన్నాయి. కనుక పాధ్యమైనంత మేరకు ఇవ్వబడుతున్న రేట్లను పెంచి వేతనాలు ఒకే విధంగా వుండేటట్లు చేయడానికి ఉద్దేశించబడింది.

తైలు పనివారు ఇప్పుడు ఉత్పత్తిచేస్తున్న పరకుప్రమాణాన్ని బాగ్రత్తగా పరిశీలించగా మన తైళ్ల పరిశ్రమలలో ఉత్పత్తి అవుతున్న వస్తువులు అనేక కారణాలవల్ల ధరలవిషయంలో బజారు వస్తువులతో పోటీకి నిలబడలేకపోతున్నాయని తెలిసింది. ఇందుకుగల కారణాలలో పనిచారికి తగు ప్రోత్సాహం లేకపోవడం ముఖ్యమైన కారణం. ప్రభుత్వం ఈ విషయాన్ని పరిశీలిస్తున్నది. తైలు పనిచారికి కొంత ప్రోత్సాహం కల్పించేందుకు ఒక పథకం పరిశీలనలో ఉన్నది. ప్రస్తుతమున్న స్థాయిలో కనీసపరిమితి నిర్ణయించబడతాయి. తరువాత ఆ పరిమితికి మించి చేసే ఉత్పత్తికి తగిన ధర చెల్లించేందుకు ఒక పథకం తయారు చేయబడుతుంది. ఈ పథకం ప్రకారం పై మొత్తంలో అధికభాగం ఫ్రైడీలకు చేతనంగా లభిస్తుంది. ఈ పథకం మూలంగా ప్రభుత్వానికి నష్టమేమీ లేకుండానే ఫ్రైడీలకు తగిన ప్రోత్సాహం లభించగలదని ఆశించబడుతున్నది. అయితే ఈ పథకం ఇంకా ప్రారంభదశలోనే ఉన్నది. వివరాలు రూపొందించుకోవలసి ఉన్నది.

మరో ప్రధాన విషయం ఏమిటంటే, రాష్ట్రంలోని కొన్ని పెంట్రలు తైళ్ళలోను, జిల్లా తైళ్ళలోను వుండే ఫ్రైడీలు, వారికిచ్చే ఆహారంలో కొంత భాగాన్ని కొంతకాలంపాటు వదలుకొని, ఆవిధంగా మిగిల్చినదాన్ని దేశం ఎదుర్కొంటున్న నివత్కర పరిస్థితిని గుర్తించి, మన జవామిలపట్ల తమ సానుభూతికి తార్కాణంగా దేశరక్షణనిధికి విరాళంగా ఇచ్చేటందుకు నిర్ణయించుకున్నారు. వారి అభీష్టాన్ని ప్రభుత్వంవారు సంశోషణతో అంగీకరించారు. తైలు పరిపాలనా విధానాన్ని ప్రగతిశీలతతో సంస్కరించే కార్యక్రమం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేపట్టింది. ప్రభుత్వంవారి ఈ కార్యక్రమంపట్ల తైళ్లకాఖ హార్డాన్ని వెలిబుచ్చి వుత్సాహం వ్రదర్పించింది. తైలుకాఖాధికార్లు తైళ్ళ నిర్వహణకై రాష్ట్రస్థాయిలో నడస్సు నోకదాన్ని ఏర్పాటు చేయవలసిందిగా ప్రభుత్వాన్ని ఇటీవల కోరారు. ఈ నడస్సు 1963 ఏప్రిల్లో జరుగుతుంది. అధికారుల తైళ్ళ సంస్కరణ విషయంలో ఎంతో ఉత్సాహం చూపుతున్నారంటే, నేటి అత్యవసర పరిస్థితిదృష్ట్యా, ఖర్చు తగ్గించుకోవాలనే ఉద్దేశంతో వారు నడస్సులకు హాజరయ్యేటప్పుడు సాధారణంగా వారికిచ్చే భత్యాలనుకూడా ఈ నడస్సుకు వచ్చేటప్పుడు వదలుకోవటానికి సంసిద్ధులయ్యారు. ఇది ఎంతో ముదావహమైన విషయం. దురదృష్టవశాత్తూ నై న ఫ్రైడీలు అనేకమంది నల్లనమాజంలో తిరిగి మెలిగగలరనే విశ్వాసం ప్రభుత్వానికి ఉంది. మనలోని ఆశ్చర్యవిశ్వాసం, మానవునిలో నిదీడికృతమైవున్న మంచితనం ఇందుకు తోడ్పడగలవని ప్రభుత్వం ఆశిస్తోంది.

The administration of Jails in Andhra Pradesh can be broadly classified into jails and correctional institutions as follows :—

Jails, Probation Institutions, Certified Schools and Borstal Schools.

It is a well known fact that jails are meant for detention of adult prisoners whereas the Certified Schools are intended for juvenile delinquents and the Borstal Schools for adolescents. In addition to the above, a system known as probation system is also in vogue and it is a modern and scientific system of correction without compulsion and a wide net work of probation machinery has therefore been provided throughout the State for implementing this system.

JAILS.

At present there are 170 jails in the State as indicated below :—

	Authorised No. accommodation.
Central Jails 4	3,345
District Jails 6	1,081
State Jail for Women at ...	
Rajahmundry 1	200
Sub-Jails. 158	3,469
Special Sub-Jail at Nellore ... 1	145
170	8,240

At the ways of correction should be positive and constructive and not negative and destructive, much emphasis is being laid on proper classification of the prisoners according to their mental outlook, the nature of the offences committed by them, and also their ages, so that the worst may be separated from the best and the best from the rest. There is further classification of prisoners in the jails and they are kept in separate wings, for example undertrials, special class, detenues, female prisoners, etc.

Central Jails are situated at Visakhapatnam, Rajahmundry, Warangal and Hyderabad. District Jails are situated at Secunderabad, Nizamabad, Mahaboobnagar, Nalgonda, Karimnagar and Sangareddy. The Special Sub-Jail is at Nellore. State Jail for women is at Rajahmundry and Borstal School is at Visakhapatnam. Sub-jails meant for short-term prisoners are located at Taluk Headquarters where there is a Judicial Second-Class Magistrate or Munsif-Magistrate's Office. Out of the 158 Sub-Jails, the following Sub-Jails which are situated at some prominent places in the districts and the lock-up of which is usually more than that of the other Sub-Jails in the State are classified as Sub-Jails, Grade II, which are as follows:—

1. Sub-Jail, Vijayawada.
2. Sub-Jail, Chittoor.
3. Sub-Jail, Cuddapah.
4. Sub-Jail, Guntur.

MANAGEMENT.

Central Jails have got whole-time Superintendents of Jails and whole-time Medical Officers. The District Jail, Secunderabad, which is a sufficiently big institution when compared to the other District Jails and where arrangements exist to keep condemned prisoners for the entire Telangana area, has a whole-time Superintendent and Medical Officer. The rest of the five District Jails are under the supervision of the Civil Surgeons of the districts concerned as *ex-Officio* Superintendents. Government sanctioned the upgrading of the Special Sub-Jail, Nellore into a District Jail and a whole-time Superintendent has also been appointed to this Jail. The Sub-Jails, Grade II at Vijayawada and Cuddapah are under the supervision of the Judicial Second-Class Magistrates. The Sub-Jails, Grade II at Chittoor and Guntur are being supervised by the local Assistant District Medical Officers. The State Jail for Women, Rajahmundry is under the supervision of the Superintendent, Central Jail, Rajahmundry assisted by a Matron. There is also a separate enclosure for women

Prisoners at Central Prison, Hyderabad. This is being supervised by the Superintendent, Central Prison. Hyderabad assisted by a Matron. The Sub-Jails in the Andhra region are under the superintendence of the Judicial Second-Class Magistrate and those in Telangana region are under the superintendence of Munsif-Magistrates. Over all these institutions the Inspector-General of Prisons exercises his administrative control.

The programme inside the prison starts on admission of a prisoner and it is broadly based on the previous history of the individual and his present aptitude. Taking into consideration these two aspects, every prisoner in the Jail is given such treatment of correction as befits the case. The following are the main facilities provided in the jails to the prisoners.

EUCATIOOAL FACILITIES FOR PRISONERS.

Schools of elementary standard to teach the three R's (Reading, Writing and Arithmetic) to prisoners are in existence in all the Central Jails and District Jails. The syllabus followed in these schools is the same as that followed in the adult literacy sschools outside. In addition to this, facilities are provided to prisoners to study privately in their leisure hours and to appear for higher examinations conducted outside by releasing them on parole.

Libraries are attached to all the Central Jails in the State in order to help the prisoners to improve their general knowledge.

Newspapers are being supplied to prisoners in Jails as per the scales laid down by Government.

VOCTIONAL TRINING.

Vocational training is given to the prisoners as per their aptitude and on completion of training they are employed in profitable and useful industries. keeping in

view their needs for rehabilitation. The following industries are now being run in the Central Jails of this State :—

- (1) Weaving ; (2) Carpentry ; (3) Tailoring ; (4) Smithy ; (5) Straw cover making ; (6) Jute mat making ; (7) Phenyle making ; (8) Washing and cleaning ; (9) Shoe making ; (10) Cane work ; (11) Durry weaving ; (12) Dyeing ; (13) Binding (14) Woollen blanket weaving ; and (15) Tape making.

The above industries provide facilities for training in remunerative work to enable the prisoners to earn an honest living after their release. Instructors to guide the prisoners in all the industries have been employed in the Jails. As far as possible long-term prisoners are employed in the Jail industries and the short-term prisoners on other Jail labour. The turn-out of these industries is about Rs. 5,35,000 per annum. While employing the prisoners in different industries, the aptitude of the prisoners is also taken into consideration. While allotting the work every attempt is made that, after employment, the prisoner gets full training in the craft in which he or she has been employed. A sum of Rs. 4,72,000 has been provided for Jail industries both in Revised Estimates for 1962-63 and Budget Estimates for 1963-64 as against the original allotment of Rs. 3,50,000 in order to encourage industrial production in the Jails.

RECREATION.

Cultural activities are already there in several Jails. It is proposed to make these a regular feature of all the Jails, as far as possible. Every effort will be made to encourage the cultivation of artistic talent like music, dance, drama and literary talents such as poetry, short story writing, drama writing, etc. Radio sets with loud-speakers have been installed in all the Central Jails, District Jails at Secunderabad, Karimnagar, Nalgonda; Niza-

pertaining to this item, which were previously different for Andhra and Telangana regions, have since been integrated and brought into force with effect from 2nd May 1962. According to the integrated rules, the Advisory Boards meet once in a quarter or oftener if there be cases to come before it. These Advisory Boards can review the cases of prisoners initially after they serve one-half of their sentence and subsequently at intervals not exceeding three years. The Government have also decided to permit the submission of prisoner's cases direct to them for consideration, after such prisoners have served 14 years of sentence including remission. The number of premature releases granted by the Government from 1st January to 31st December 1962 is 109.

Classifications of Prisoners in Jails.

The prisoners in Jails are classified as under, according to their status prior to their apprehension or conviction:-

- (a) Convicted prisoners are classified into A, B and C Classes;
- (b) Under-trial prisoners are classified into special and ordinary;
- (c) Detenues are classified into Class I and Class II.

There is a separate Jail for women prisoners at Rajahmundry and separate enclosure at Central Prison, Hyderabad. Though these Jails are under the control of the Superintendent of the Jails they are supervised and guarded by female staff. Whenever undertrial or short-term convicted women prisoners are committed to any of the other District Jails, Central Jails or Sub-Jails, special arrangements are being made to keep them in separate ward under the guard of female warders.

Certified Schools, Reception Homes, etc.

S. No.	Name of the institution.	Accommodation.	Strength
1.	2.	3.	4.
1.	Reception Home, Vijayawada	... 75	130
2.	Auxiliary Home for Boyas, Hyderabad.	15	19
3.	Auxiliary Home for Girls, Hyderabad....	22	...
4.	Certified School for Girls, Hyderabad.	... 50	42
5.	Junior Certified School for Boys, Hyderabad.	... 550	497
6.	Junior Certified School for Boys, Eluru	500	268

(a) Junior Certified School for Boys, Hyderabad :—

This institution was opened on 2nd March 1960 under Second Five-Year Plan. The inmates of the K. V. C. Home, Hyderabad, committed under the Hyderabad Children Act and the Andhra inmates committed under the Madras Children Act and who were detained in the Junior Certified School, Bellary in Mysore State were completely withdrawn and they were accommodated in a private building at Champapet, Hyderabad.

The accommodation fixed for this institution is 550. After transferring Andhra inmates to Junior Certified School for Boys, Eluru, the lock-up is 497.

A sum of Rs. 2,14,400 is provided for this institution during the year 1963-64.

*(b) Certified School for Girls, Hyderabad :—*This institution was started on 2nd March 1960 at Mushirabad, Hyderabad, under the Children Act. All the girls committed under the Children Act will be detained here. A sum of Rs. 48,000 has been provided for this school, for 1963-64.

(c) *Auxiliary Home for Girls, Hyderabad* :—This institution is intended to remand the undertrial juvenile girls. This is the only institution of its kind in the whole State. It was started on 2nd March 1960. The physical target fixed for this institution is 25 inmates. An amount of Rs. 15,500 is provided for this institution for 1963-64

PROBATION SYSTEM.

The probation system which was in vogue only in Andhra area, has since been extended to the Telangana region and Probation Officers have been appointed in all the Telangana districts, bringing the total number of 34 for the entire State. During 1962, 2,236 offenders were supervised by the Probation Officers. Though the number of cases supervised is not exactly proportionate to the increase in the number of officers, it can be assured that the expenditure that would have to be incurred by the Government, had all these offenders been admitted into correctional institutions, will be more than the actual expenditure now incurred on the administration of the Act. This system has, therefore, proved to be an effective and economical reformation for first offenders. Besides, this has the unique advantage of not depriving the family, in many cases, of its only earning member.

THIRD FIVE-YEAR PLAN SCHEMES.

The following schemes were approved for implementation in the Jails Department during the Third Five-Year Plan period at a total cost of Rs. 26.265 lakhs; including Centre's Share of 50 per cent :—

1. Junior Certified School for Boys (Andhra Area).
2. Senior Certified School for Boys (Telangana Area).
3. Expansion of Borstal School, Visakhapatnam.
4. Welfare Officers in Central Jails.
5. Probation Hostels (2).
6. Reception Homes (2).

However, the schemes referred to against items 1 and 2 above only could be sanctioned by the State Government so far, due to paucity of funds, while the rest have been deferred for better times. The latest position in respect of the two sanctioned schemes is indicated below:

(1) *Junior Certified School for Boys, Eluru* :—This institution was started on 14th November 1962 and it is meant for accommodating inmates committed by Courts in the Andhra area. To start with, the Andhra boys confined in the Junior Certified School at Hyderabad have been transferred to this institution and the question of diverting fresh committals also is under consideration. The present lock-up is 268, as against total capacity of 400. The Budget allotment for this scheme for 1963-64 is Rs. 2.02 lakhs.

(2) *Senior Certified School for Boys, Hyderabad* :—The scheme was sanctioned during 1961-62 and continued during 1962-63 and it is meant for the Senior Boys committed under the Madras Children Act who are still detained in that State for want of a similar institution in this State. The Government have since selected a private building and after carrying out necessary alterations and additions to the building so as to suit the location of the Certified School, the inmates in Madras State will be brought. The accommodation fixed for the institution is 400. A sum of Rs. 2.06 lakhs has been provided in the Budget estimates for 1963-64 for this scheme.

INTEGRATION OF ANDHRA AND TELANGANA JAIL MANUALS.

The work of integrating the Andhra and Telangana rules pertaining to the Jails Administration, has almost been completed. Pending the finalisation and printing of the entire Manual, the Government have brought into force the following integrated chapters which provide certain facilities to the prisoners as a whole :—

1. Furlough.
2. Revision Boards and Remission System.

3. Gratuity.
4. Newspapers.
5. Panchayat System.

In framing these integrated rules, the provisions in the respective manuals of Andhra and Telangana regions which are more lenient and beneficial to the prisoners have been adopted. For example, the system of reviewing cases by the Advisory Boards after completion of one-half of their sentences including remission, which was in force in Telangana region, has been extended to the Andhra region also, where the rule was completion of 2/3rd sentence. The higher rates of gratuity paid to the convict-officers in the Telangana region, viz., 12 nP.; 25 nP.; 50 nP.; and Re. 1 have been extended to the Andhra region where the rates were 6 nP.; 12 nP.; 25 nP.; and 50 nP., respectively. The Panchayat System which was not in force in the Andhra region previously, has also been extended to that region.

SUGGESTIONS MADE DURING THE LAST BUDGET SESSION.

The Government have examined the suggestions made by the members during the last budget session and decided as follows in respect of each of them :—

1. *Trimming or cutting of prisoners' hair* :—In view of the existing provisions in the Manuals authorising the cutting or trimming of prisoners' hair to the extent necessary, the Government have decided that no further action is called for.

2. *Facilities for bathing* :—As the existing rules already provide for daily bath by the prisoners, the Government have decided that no further orders in this respect are necessary. Complaints under items 1 and 2 were pointed out particularly in connection with the Central Jail, Rajahmundry. The complaints were thoroughly

gone into by the authorities so that no such complaints are to be found in the said Central Jail any more.

3. *Washing of clothing* :—The Government have issued orders in G.O. Rt. No. 2609, Home, dated 20th September 1962 permitting the washing of clothing by prisoners twice a week, instead of once, and for this purpose, they have sanctioned the supply of 40 grams of soda ash and 200 grams of firewood per week to each prisoner.

4. *Change of cooking utensils* :—It is reported that iron cooking utensils are now being used in the Central Jails, Visakhapatnam and Rajahmundry, Special Sub-Jail, Nellore State Jail for Women, Rajahmundry, and Borstal School, Visakhapatnam. The Government have issued orders directing that the iron utensils in the above jails be replaced urgently by brass ones, preferably during the current year itself. Necessary sanctions for the additional amounts required for the changeover have been issued. The thing called "Devata Pulusu" to which reference was tenaciously made in the Assembly is already a thing of the past. It has been ascertained that there is no preparation which answers that description in our jails. The food given at present is both qualitatively good and quantitatively sufficient.

5. *Buildings—Repairs* :—It was represented to Government that certain buildings in which the Jails are now located are very old and in dilapidated condition. The Government have examined this question carefully and drawn up a list of works which require immediate attention. It is, however, found that the construction of new buildings or major repairs to renovate the present buildings involves very huge expenditure and that, in the present emergency conditions, it is not possible to implement the above suggestion immediately, in respect of all buildings. However, steps are being taken to sanction these works in a phased programme as and when the financial position permits.

6. *Drawing water by Prisoners from Well in Rajahmundry Jail* :—It was pointed out during the debate in the Assembly that prisoners were made to draw water from a well in Rajahmundry Central Jail to irrigate the vegetable garden. Facts in this regard have since been ascertained and it has been verified that the practice was given up long ago. Installation of electric pump set on the wells has been proposed but could not yet be sanctioned due to financial stringency.

7. *Pilferage of food articles from Rajahmundry Central Jail* :—Hon'ble members pointed out that there was pilferage of food stuffs in the Jails on a large scale as a result of which the rations actually given to the prisoners was much less than what was sanctioned by Government under Rules. This complaint was also voiced with particular reference to the Central Jail, Rajahmundry. The matter was immediately looked into by Government. It can now be safely said that pilferage is non-existent in this Central Jail. The quantity of food being given to the prisoners is not only sufficient but, in many cases, it happens to be more than the prisoners could eat.

It will thus be seen that all the main complaints voiced by Hon'ble Members of the Assembly during the debate on the demand in the last Budget Session have been thoroughly looked into by Government. The Central Jail, Rajahmundry has at present nothing to report except good administration and allround satisfaction.

FUTURE PLANS.

The following are some of the new enterprises of this Department proposed to be undertaken in future :—

1. *Open Air Jail Camp at Nagarjunasagar* :—To relieve congestion in Jails and in pursuance of Government's policy of enabling the prisoners to get reformed and restored back to law-abiding society, the Government have sanctioned the scheme of 'Open Air Jail Camp at Nagarjunasagar'.

All arrangements to open the Jail are now completed. The Chief Minister has agreed to inaugurate it on 2nd April 1963, the auspicious Sri Rama Navami Day.

2. *Agriculture Colony in Anantapur* :—It was previously proposed to start a Central Jail in one of the Rayalaseema districts, preferably Anantapur, so as to cater to the needs of this area. This proposal is under active consideration of the Government along with the alternative suggestion to open an Open Air Agricultural Colony, on the lines of the Moulali Colony at Hyderabad, so that the prisoners may have the advantages of the latter. A site proposed for this scheme has been recently inspected by Minister (Law). The details of the scheme are being worked out. A similar site is said to be available in Nalgonda district also, of which further details have been called for. The Open Air Agricultural Colonies of this description will, it is hoped, be found very useful and beneficial to the prisoners and also obviate the need for constructing new jails at huge cost. As the Moulali experiment has proved, these colonies also bring in sizeable returns to Government.

3. *Expansion of Agricultural Colony at Moulali* :—This is working on the model of an Open Air Jail where the prisoners are trained in agriculture, gardening, growing of vegetables, fruits, etc., and the results so far achieved are encouraging. On account of the present need for increasing food production in all its varieties, the Government are considering a proposal to expand the activities in the Colony by increasing the area of cultivation and by introducing new items required for daily use by the public at large, like poultry and dairy-farm, etc.

4. *Segregation of habitual offenders* :—A proposal to segregate habitual and hard-boiled convicts in whose case reformation is considered to be less likely or unlikely and to keep them at a separate place like the District Jail

at Asifabad, is under consideration of Government. This proposal is intended for the benefit of the non-habitual prisoners so as to insulate them from the influence of the habitual and incorrigible ones.

5. *Re-organisation of Jail Industries* :—At present, there are several industries in the Central Jails, like boot-making, manufacture of bed-sheets, blankets, bandages and gauze cloth, etc. The Central Prison at Hyderabad can also meet requirements like ammunition boots and uniforms for jawans. The Government are, therefore, examining, in consultation with the Government of India, the possibility of re-organising the existing industries in such a manner that the requirements of the Defence Ministry can also be met to the extent possible.

6. *Wage System* :—At present, there are different rates of wages paid to Jail labour, in Andhra and Telangana regions and the rates in both areas, are considered to be lower than those obtaining in other States, or in the local markets. It is, therefore, proposed to evolve a uniform scale of wages, increasing the existing rates to the possible extent.

A careful study of the existing level of productivity of Jail labour has revealed that, due to various causes of which the absence of adequate incentives may be an important one, the products of our Jail industries are not in a position to stand in competition with the open market, in their pricing. This matter has been engaging the attention of Government and a scheme to introduce some incentives is under consideration. A minimum quantum of out-put at levels obtaining at present is proposed to be worked out. After this is done, a scheme will be formulated wherein all extra out-put is to be paid for suitably, a major portion thereof going to the prisoner as wages. It is hoped that the scheme on the above lines

will afford considerable incentive to the prisoners, without at the same time entailing losses to Government as a result of the payment of wages. The scheme, however, is still in embryonic form and details are to be worked out.

Last, but not the least, it is gratifying to note that the prisoners in some of the Central and District Jails of the State have decided to forego a part of their diet for some periods and requested the Government to contribute the savings thereof to the National Defence Fund, as a token of their consciousness of the situation outside the Jail, and their sympathy for the jawans. The Government have gladly complied with their request. In conclusion, it may be pointed out that the State Government have, in right earnest, taken up the task of progressive reformation of the Jail Administration. Of late, the lead given by Government has been so well received and the new spirit so well imbibed by the Department that the officials of the Jails Department have now requested the Government to hold a State Seminar on Penology and Jail Administration. This Seminar will be held in April 1963. The officials are so enthusiastic about the reformatory aspect that in conformity with the supreme need for effecting economics during the emergency, they have all offered to forego their travelling and other allowances to which they would normally be entitled for attending the Seminar. This is indeed a happy augury. With faith in ourselves and the inherent goodness of man, Government are confident that a good many of the unfortunate prisoners could be reclaimed to Society.
